URSULA K. LE GUIN

BAĞIŞLANMANIN DÖRT YOLU

Metis Edebiyat

Ursula K. Le Guin

BAĞIŞLANMANIN DÖRT YOLU

Ursula Kroeber Le Guin, 1929'da Kaliforniya'da doğdu. Babası ünlü antropolog Alfred Kroeber, annesi ise yazar Theodora Kroeber'dir. Radcliff ve Columbia üniversitelerinde edebiyat eğitimi gördü. 1950'li yıllarda fantastik öyküler ve romanlar yazmaya başladı. 1962'de ilk bilimkurgu öyküsü yayımlandı. 1974 tarihli *Mülksüzler*'e. kadar altı bilimkurgu romanı yazdı. Bu tarihten sonra zaman zaman bilimkurgu öyküleri yazmakla birlikte romanlarında daha ziyade yan gerçekçi/yarı fantastik temalar işledi.

Türkçe'de Mülksüzler ile başladığımız Le Guin edebiyatı, okurdan gördüğü ilgiyle birlikte, geniş bir koleksiyon oluşturdu. Yazarın *Yerdeniz Büyücüsü, Atuan Mezarları, En Uzak Sahil ve Tehanu*'dan on yıl sonra yazdığı *Öteki Rüzgâr*'la "Yerdeniz" dizisi bir beşleme haline geldi. Bu beşlemenin son kitabından önce yayımlanan *Yerdeniz Öyküleri* de aynı coğrafyada geçmektedir. Yayınevimiz ayrıca Le Guin'in *Dünyaya Orman Denir, Bağışlanmanın Dört Yolu, Balıkçıl Gözü, Rocannon'un Dünyası* adlı yapıtlarına bilimkurgu dizisinde yer verdi. Yazarın son kitabı, *Dünyanın Doğum Günü* de Metis'in yayın programında.

Le Guin'in düzyazılarını merak eden okurlarımıza, edebiyat konulu makale ve denemelerini bir araya getirdiğimiz *Kadınlar Rüyalar Ejderhalar* başlıklı seçkiyi öneriyoruz.

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com

Metis Edebiyat
BAĞIŞLANMANIN DÖRT YOLU
Ursula K. Le Guin

Özgün Adı:
Four Ways to Forgiveness, 1995

İlk Basım: Haziran 2001
İkinci Basım: Kasım 2004

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Resmi: Michelangelo,
Adem'in Yaradılışı'ndan detay
Kapak Tasarımı: Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.

ISBN 975-342-322-5

URSULA K. LE GUIN

BAĞIŞLANMANIN DÖRT YOLU

Çeviren:
ÇİĞDEM ERKAL İPEK

METİS YAYINLARI

LE GUIN KOLEKSİYONU

●

MÜLKSÜZLER 1991
ROCANNON'UN DÜNYASI 1995
BALIKÇIL GÖZÜ 1995
DÜNYAYA ORMAN DENİR 1996
BAĞIŞLANMANIN DÖRT YOLU 1997
UÇUŞTAN UÇUŞA 2004

●

Yerdeniz
YERDENİZ BÜYÜCÜSÜ 1994
ATUAN MEZARLARI 1995
EN UZAK SAHİL 1995
TEHANU 2000
ÖTEKİ RÜZGÂR 2004

YERDENİZ ÖYKÜLERİ 2001

●

KADINLAR RÜYALAR EJDERHALAR 1999

İÇİNDEKİLER

İhanetler

"O GEZEGENİNDE beş bin yıldır savaş yaşanmamıştır," diye okudu, "ve Gethen'de hiç savaş olmamıştır." Gözlerini dinlendirmek amacıyla ve Tikuli'nin yiyeceklerini yuttuğu gibi kelimeleri lop lop yutmamak için kendisini yavaş okumaya alıştırmaya çalıştığından, okumayı kesti. "Hiç savaş olmamıştır." Sözler tüm parlaklıklarıyla apaçık duruyorlardı karşısında, nihayetsiz, karanlık, yumuşak bir kuşku ile çevrelenmiş ve gitgide bu kuşku içine çökerlerken. Nasıl bir dünya olurdu bu dünya, savaşsız bir dünya? Gerçek dünya olurdu. Barış gerçek yaşamdı; çalışmaları ve öğrenmeleri için çocukların yetiştirildiği, çalışılan, öğrenilen bir yaşam. Çalışmayı, öğrenmeyi ve çocukları yutan savaş, gerçeğin inkârıydı. Ama benim halkım, diye düşündü kadın, sadece inkâr etmesini biliyor. Yanlış kullanılmış olan gücün kara gölgesinde doğan bizler, barışı kendi dünyamızın dışına yerleştirmişiz: Rehber olan, ulaşılamayan nur. Bizim bütün bildiğimiz dövüşmek. İçimizden birinin yaşamı boyunca becerebildiği tek barış, savaşın devam ettiğini inkâr etmek sadece; gölgenin gölgesi, çifte inançsızlık.

Böylece bulutların gölgeleri bataklıkları süpürüp geçerken ve kitabın sayfası kucağında açık dururken kadın içini çekti, gözlerini kapattı ve düşündü: "Ben bir yalancıyım." Sonra gözlerini açtı, diğer dünyalar, ırak gerçeklikler hakkında biraz daha okudu.

Cılız güneş ışığında, kendi kuyruğuna dolanmış uyuyan Tikuli sanki onu taklit edercesine içini çekip, hayali bir pireyi kaşıdı. Gubu sazlıkta avlanıyordu; kadın onu göremiyordu ama zaman zaman bir öbek sazın sorguç gibi havaya açılmış tohumları titriyordu; bir keresinde de bir bataklık tavuğu öfkeyle gıdaklayarak havalanmıştı.

Itkhsh'in kendine has sosyal geleneklerinin tanımlamasına dalmış olan kadın, bahçe kapısını açıp içeri girinceye kadar Wada'yı fark etmemişti. "A, gelmişsin bile," dedi kadın boş bulunup şaşırarak; kendini, genellikle diğer insanlarla birlikteyken hissettiği gibi hazırlıksız yakalanmış, yetersiz, yaşlı hissetmişti. Bir başına olduğunda ise kendisini, sadece aşırı yorgun ya da hastaysa, yaşlı hissediyordu. Galiba sonuç olarak, bir başına yaşamak onun için en iyisiydi. "Gir içeri," dedi ayağa kalkıp, kitabını düşürüp, sonra yerden alıp, saçının arka kısmının, topuz yaptığı yerin açıldığını hissederek. "Torbamı alıp gideyim öyleyse."

"Aceleye gerek yok," dedi genç adam yumuşak bir sesle. "Eyid daha gelemez."

Kendi evimden çıkmam için acele etmeme gerek olmadığını söylemen ne kibarlık, diye düşündü Yoss, ama gencin tahammül olunamaz, hayran olunası bencilliğine boyun eğerek bir şey söylemedi. İçeri girerek çarşı torbasını alıp, saçını yeniden topuz yaptı, üzerine bir eşarp bağladı ve küçük verandaya çıktı. Wada onun sandalyesine oturmuştu; kadın dışarı çıkınca sıçrayarak kalktı. Utangaç bir oğlan, iki âşık arasında daha kibar olanı, diye düşündü kadın. "Keyfinize bakın," dedi gülümseyerek, oğlanı utandırdığının bilinciyle. "Birkaç saat sonra dönerim — güneş batmadan önce." Bahçesinin kapısına gidip dışarı çıkarak Wada'nın gelmiş olduğu yoldan, bataklığı aşıp köye doğru döne döne ilerleyen tahta yürüyüş yoluna çıkan patikadan, yola koyuldu.

Yolda Eyid ile karşılaşmayacaktı. Bu iki genç insanın aşağı yukarı her hafta aynı zamanda birkaç saatliğine yok olduklarını fark etmesinler diye, kız köyü Wada'dan değişik bir zamanda, değişik bir yönden terk ettiği için kuzeyden, bataklık yollarından birinden gelecekti. Üç yıldır çılgınlar gibi birbirlerine âşıktılar ve eğer Wada'nın babası ile Eyid'in amcası yeniden tahsis edilmiş bir parça Şirket toprağı yüzünden tartışıp şimdilik dökülen kanlar yüzünden bitmek zorunda kalan ama bir aşk evliliğini de akıllara bile getiremeyecek bir kan davası başlatmamış olsalardı çoktan birbirlerinin eşi olarak yaşamaya başlarlardı. Toprak parçası kıymetliydi; fakir de olsalar aileler köyün lideri olmayı arzu ediyordu. Bu haseti hiçbir şey gideremezdi. Bütün köy bu olayda taraf olmuştu. Eyid ile Wada'nın gidebileceği hiçbir yer, onları şehirde hayatta tutacak hiçbir yetenekleri, başka bir köyde onlara kucak açabilecek herhangi bir kabile bağları yoktu. Tutkuları yaşlıların nefretine takılıp kalmıştı. Yoss bundan bir yıl kadar önce onlara, bataklıklar arasındaki bir adanın buz gibi toprakları üzerinde birbirlerine sarılmış bir haldeyken rast gelmişti — bir zamanlar, dişi geyiğin bıraktığı yerde, çalılar arasında kıpırdamadan duran bir çift bataklık geyiği yavrusuna yanlışlıkla rastlar gibi. Bu çift de en az geyik yavruları kadar ürkmüş, en az onlar kadar güzel ve biçareydi; ona "söylememesi" için o kadar acz içinde yalvarmışlardı ki, ne yapabilirdi? Soğuktan tir tir titriyorlardı; Eyid'in çıplak bacakları çamur

içinde kalmış, birbirlerine küçük çocuklar gibi sarılmışlardı. "Benim evime gelin," demişti kadın sertçe. "İnsaf artık!" Azametle yürüyüp ayrılmıştı. Onlar kadını utana sıkıla izlemişlerdi. "Ben bir saate kadar gelirim," demişti, onları içeri, tam bacanın yanındaki girintide yatak olan tek odacığına aldıktan sonra. "Ortalığı çamurlamayın!"

O zamanlar, bilileri gençleri aramaya gelir diye nöbet tutarak patikalarda gezinip durmuştu. Bugünlerde, "yavru geyikler" evinde tatlı saatlerini yaşarken, o da genellikle köye iniyordu.

Herhangi bir şekilde kadına teşekkür etmeyi akıl edemeyecek kadar cahildiler. Yer kömürü çıkarıcısı olan Wada, kimseyi kuşkulandırmadan onun yakacağını tedarik edebilirdi; ama her seferinde yatağı son derece gergin ve düzgün yapıp bırakmalarına rağmen, bir çiçek bile bırakmamışlardı. Belki de, aslında pek minnettar değillerdi. Neden olsunlardı ki? Kadın onlara sadece hakları olan bir şeyi veriyordu: Bir yatak, bir saatlik bir zevk, bir anlık huzur. Bu, yani bunun onlara bir başkası tarafından sunulmuyor olması, ne onların kabahatiydi, ne de kadının fazileti.

O günlük gezintisi kadını Eyid'in amcasının dükkânına götürmüştü. Amcası köyün tatlıcısıydı. İki yıl önce buraya geldiğinde niyetli olduğu bütün o kutsal perhizden, yani tek kâse tatlandırılmamış tahıl ile saf sudan, anında vazgeçivermişti. Tahıl diyeti onu ishal etmişti; bataklık suyu da içilecek gibi değildi. Alabildiği veya yetiştirebildiği bütün yeşillikleri yiyor, şehirden gelen şarap veya şişe suyu veya meyva suyu içiyordu; büyük bir tatlı stoku da vardı — kuru meyvalar, kuru üzümler, gevrek şekerler, hatta Eyid'in annesinin ve halalarının yaptığı kekler, üzerleri kabuklu yemiş ezmesi kaplı, kuru, yağlı, tatsız ama garip bir biçimde insanın hoşuna giden yağ diskleri. Bunlardan bir torba, gevrek şekerlerden de kahverengi bir tekerlek aldı; bir gece önce yaşlı Uad'ın cenaze törenine gitmiş olan ve bu konuda konuşmak için can atan kara, fırıldak gözlü ufak tefek halalarla dedikodu yaptı. "O insanlar" — Wada'nın ailesi bir bakış, bir omuz silkiş, bir dudak büküşle anlatılıvermişti— her zamanki gibi oturup kalkmasını bilememiş, sarhoş olmuş, kavga çıkartmış, kibirlenmiş, mideleri bozulmuş, her yana kusmuşlardı; ne açgözlü, sonradan görme hayvanlardı onlar öyle. Gazeteciden bir gazete almak için durduğunda (bu da çoktan bozulmuş başka bir yemindi; sadece *Arkamye*'yi okuyacak ve can-ı

gönülden ezberleyecekti güya) Wada'nın annesi de oradaydı; orada da nasıl bir gece önceki cenazede "o insanların" —Eyid'in ailesinin— kibirlendiğini, kavgalar çıkarttığını ve her bir yana kustuklarını duydu. Sadece duymakla da kalmadı; ayrıntıları sordu, dedikoduyu ağızlarından çekip çıkarttı; buna bayılıyordu.

Ne ahmakmışım, diye düşündü yavaş yavaş, eve doğru yürüyüş yolundan yürürken, sadece su içip sessiz kalabileceğimi düşünmekle ne ahmaklık etmişim! Herhangi bir şeyi, herhangi bir şeyi kendi haline bırakmayı hiçbir zaman, hiçbir zaman beceremeyeceğim. Hiçbir zaman hür olamayacağım, hiçbir zaman hürriyete layık olmayacağım. Yaşlılık bile benim işleri kendi haline bırakmama yetmiyor. Safnan'ı kaybetmiş olmam bile buna yetmiyor.

Durdular Beş Ordular önünde. Kılıcını kaldıran Enar, Kamye'ye dedi ki: Ölümün ellerimde Efendim! Kamye cevap verdi: Kardeşim, ellerindeki kendi ölümün.

Bu satırları biliyordu zaten. Herkes bu satırları bilirdi. İşte o zaman Enar kılıcını indirmişti çünkü o bir kahraman ve kutsal bir adamdı, Efendinin küçük erkek kardeşiydi. Ama ben kendi ölümümü bırakamam. Sonuna kadar ona tutunacağım, onu besleyeceğim, ondan nefret edeceğim, onu yiyeceğim, onu içeceğim, onu dinleyeceğim, ona yatağımı vereceğim, onun için yas tutacağım, her şeyi yapacağım, onu bırakmak dışında.

Başını düşüncelerinden kaldırarak bataklıklardaki akşamüstüne baktı: Bulutsuz, puslu mavi bir gökyüzü, ileride kavis çizen su kanallarının birinden yansıyordu; güneş ışınları, sazlıkların boz düzlükleri ve sazların köklerinin arasından altın renginde parlıyordu. Nadiren esen yumuşak batı rüzgârı esiyordu. Mükemmel bir gün. Dünyanın güzelliği, dünyanın güzelliği! Elimdeki kılıç bana ihanet etti. Neden bizi öldürmek için güzelliği yaratıyorsun Tanrım?

Memnuniyetsiz, sert bir hareketle eşarbını sıkarak, zahmetle yürümeye devam etti. Bu gidişle çok geçmeden bataklıkta Abberkam gibi bağırarak dolaşmaya başlayacaktı.

İşte, adam da karşısına çıkmıştı, düşüncesi adamı karşısına getirmişti: Körmüş gibi kendine özgü o yürüyüşüyle yol boyunca sallana sallana gidiyordu, sanki düşüncelerinden başka bir şey görmüyormuş gibi; elindeki koca sopayı yola vura vura, bir yılanı öldürürmüş gibi. Uzun, kır saçları yüzü etrafında uçuşuyordu.

Bağırmıyordu, sadece geceleri bağırırdı, uzun bir zamandır da bağırmıyordu; bağırmıyor, konuşuyordu, kadın adamın dudaklarının kıpırdadığını görmüştü; o zaman adam da kadını gördü, tıpkı vahşi bir hayvan gibi ihtiyatla ağzını kapattı, kendine çekidüzen verdi. Dar yürüyüş yolunda birbirlerine yaklaştılar; bütün o sazlardan, çamurdan, sudan ve rüzgârdan oluşan vahşi doğa içinde bir başka allahın kulu yoktu.

"İyi akşamlar Reis Abberkam," dedi Yoss aralarında sadece birkaç adım kalınca. Ne iri yarı bir adamdı; onu yine görmese, bu kadar uzun boylu, bu kadar endamlı ve ağır olduğundan şüphe ederdi; kara teni hâlâ genç bir adamınki kadar kırışıksızdı ama başı eğilmiş, saçları kırlaşmış ve dağılmıştı. Koca kanca bir burun; kuşkucu, görmeyen gözler. Adımlarını pek yavaşlatmadan selam gibi bir şeyler mırıldandı.

Bugün haylazlık sırası Yoss'daydı; kendi düşüncelerinden, hüzünlerinden, kusurlarından bıkmıştı. O da durmak zorunda kalsın diye durdu; adam durmasa kadına çarpacaktı; ve "Dün gece cenazeye gittiniz mi?" dedi.

Adam kadına bakakaldı; kadın adamın onu görmeye başladığını hissetti ya da kadının bir kısmını; sonunda, "Cenaze mi?" dedi.

"Dün gece yaşlı Uad'ı gömmüşler. Bütün erkekler sarhoş olmuş; kan davasının yeniden patlak vermemesi ne iyi, değil mi."

"Kan davası mı?" diye tekrarladı adam, derin sesiyle.

Belki de artık dikkatini bir yere toplayamıyordur, diye düşündü, ama içinden onunla konuşmak geçiyordu, ona ulaşmaya çalışıyordu. "Dewiler ve Kamannerler. Tam köyün kuzeyindeki tarıma elverişli o ada için kavga edip duruyorlar. Ve o iki zavallı çocuk, onlar da birbirine eş olmak istiyor; babaları da eğer birbirlerine bakacak olurlarsa onları öldürmekle tehdit ediyor. Ne ahmaklık! Sanki neden adayı ikiye bölüp bırakmıyorlar çocuklar çiftleşsin ve adayı onların çocukları paylaşsın? Bence bugünlerde yine kan akacak."

"Kan akacak," diye tekrarladı Reis; söylenenleri yine yarım akıllı bir adam gibi tekrarlayarak, sonra yavaş yavaş gür, derin bir sesle, kadının geceleri bataklıklarda ıstırapla haykırdığını duyduğu sesle, kadına, "O adamlar. O esnaf. Onların ruhu sahip ruhu. Öldürmezler. Ama paylaşmazlar. Mal söz konusu ise, bırakmazlar. Hiçbir zaman," dedi.

Kadın yine havaya kalkmış kılıcı gördü.

"Hıh," dedi kadın ürpererek. "Yani çocuklar... yaşlılar ölünceye kadar beklemek zorunda..."

"Çok geç," dedi adam. Bir an için gözleri, keskin ve garip gözleri, kadının gözleriyle birleştikten sonra adam saçını sabırsızca geriye itti, hoşça kal kabilinden bir şeyler homurdandı ve öyle ani harekete geçti ki, kadın adama yol açmak için kenara büzüşmek zorunda kaldı. Reisler böyle yürür, diye düşündü hafif bir alayla, kendisi yoluna devam ederken. Kocaman, geniş; yer kaplarlar, toprağı ezerler. Bu, bu da yaşlı bir kadının yürüyüş şekli: dar dar.

Arkasından garip bir ses gelmişti —silah sesleri diye düşündü, sinirlerine sinmiş bir şehirli alışkanlığıyla—, kadın hızla arkasını döndü. Abberkam durmuş, patlarcasına, şiddetle öksürüyordu; koca cüssesi, ayaklarını neredeyse yerden kesen kasılmalarla iki büklüm olmuştu. Yoss o tür öksürüğü tanıyordu. Ekumen'de bunun ilacı olduğu söyleniyordu ama o, ilaç gelmeden önce şehirden ayrılmıştı. Nöbet geçince kül rengi olmuş yüzüyle nefessiz bir halde doğrulan Abberkam'a doğru gitti ve "Berlot bu: Yeni mi kapıyorsun, yoksa iyileşiyor musun?"

Adam başını salladı.

Kadın bekledi.

Beklerken, hastaymış, değilmiş; bana ne, diye düşündü. Onun umurunda mı? Buraya ölmeye geldi. Geceleri bataklıklarda onun ulumasını duydum durdum geçen kış. Istırap içinde uluduğunu. Utanç yemiş bitirmiş onu; bütün vücudunu kanserin yeyip bitirdiği ama yine de ölemeyen bir adam gibi.

"Tamam tamam," dedi adam, kaba ve kızgın bir edayla, tek istediği kadının kendisinden uzaklaşmasıydı; kadın başıyla onaylayarak kendi yoluna koyuldu. İsterse ölsündü. Kaybettiği şeyi; gücünü, onurunu kaybettiğini, yaptığı şeyi, bile bile nasıl yaşamak isterdi? Yalan söylemişti, kendisini destekleyenlere ihanet etmişti, zimmetine para geçirmişti. Mükemmel politikacı. Büyük Reis Abberkam, Kurtuluş kahramanı, açgözlülüğü ve ahmaklığı yüzünden Dünya Partisi'ni mahveden Dünya Partisi lideri.

Kadın dönüp bir kere baktı. Adam çok yavaş hareket ediyordu, belki de durmuştu, emin olamıyordu. Kadın kendi yoluna devam

ederek yürüyüş yolunun çatallandığı yerde, evine uzanan bataklıktaki patikaya çıkan sağ taraftaki yolu seçti.

Üç yüz yıl önce bu bataklık alanlar zengin, geniş bir tarım vadisiydi; Tarımsal Plantasyon Şirketi, kölelerini Werel'den Yeowe Koloni'sine getirdiğinde, ilk sulama yapılan ve ekilip biçilen araziydi. Son derece güzel sulanmış ve son derece güzel ekilip biçilmişti; gübre görevi gören kimyasallar ile toprağın tuzları, sonunda hiçbir şey yetişmeyinceye kadar birikmişlerdi; Sahipler de kâr etmek için başka yerlere gitmişlerdi. Sulama kanallarının kıyılarındaki topraklar orada burada göçmüş ve nehrin suları yeniden serbest kalarak bazı yerlerde birikmiş, bazı yerlerde dolanmış, yavaş yavaş toprakları yıkayıp temizlemişti. Sazlar yetişmişti, rüzgârla başları hafifçe eğilen, bulutların gölgeleri ve uzun bacaklı kuşların kanatları altında uzanan kilometrelerce sazlık. Orada burada, taşlık toprağa sahip bir adada, birkaç tarla ile bir köle köyü, birkaç ortakçı kalmıştı, yani işe yaramayan topraklardaki işe yaramayan insanlar. Yalnızlığın doğurduğu hürriyet. Ayrıca bütün bataklık boyunca tek başlarına duran evler vardı.

Werel ve Yeowe halkı yaşlandıkça sessizlik isteyebilirlerdi, dinlerinin de kendilerine salık verdiği gibi: Çocukları büyüdüğünde, bir aile reisi veya şehirli olarak işlerini bitirdiklerinde, bedenleri zayıfladığında, ruhları güçlenebileceği zaman, yaşamlarını geride bırakarak boş ellerle tenha yerlere gelirlerdi. Plantasyonlarda bile Sahipler yaşlı köleleri doğaya azad ederlerdi. Burada, kuzeyde şehirlerden azad olmuş kimseler bataklık arazilere gelerek, terk edilmiş evlerde münzevi olarak yaşarlardı. Artık, Kurtuluş'tan sonra kadınlar bile geliyordu.

Evlerin bir kısmı metruktu; herhangi bir ruhgeliştiren bunlarda hak iddia edebilirdi; çoğu ise, Yoss'un saz damlı kulübesi gibi, bu kulübelere bakan ve bunları münzevilere dini bir vecibe, ruhu zenginleştirmenin bir yolu olarak bedava veren köylülere ait oluyordu. Eğer Yoss'a evini vermemiş olsa, İlahi Takdir ile olan hesapta borç hanesi kabarık, tamahkâr bir adam sayılabilecek ev sahibine ruhsal bir kâr sağladığını bilmek Yoss'un hoşuna gidiyordu. Bir işe yaradığını hissetmek hoşuna gidiyordu. Bunu, bu dünyayı Kamye'nin kendisine buyurmuş olduğu gibi, boşveremediğinin başka bir belirtisi kabul ediyordu. Sen artık bir işe yaramıyorsun, demişti

ona yüzlerce değişik yolla, tekrar ve tekrar, altmış yaşına bastığından beri; ama o dinlemiyordu. Gürültülü dünyayı terk ederek bataklıklara gelmişti ama dünyanın kulaklarına gevezelik etmesine, dedikodu yapmasına, şarkı söylemesine, ağlamasına izin veriyordu. Efendinin alçak sesini duymuyordu.

Eve vardığında Eyid ile Wada gitmişlerdi; yatak sıkı sıkı toplanmış, üzerinde kuyruğunun etrafında çöreklenmiş yatan tilkiköpeği Tikuli uyuyordu. Benekli kedi Gubu etrafta hoplayıp zıplayarak yiyecek istiyordu. Kadın kediyi kucağına aldı ve kedi burnunu kadının kulağına sürtüp, sürekli o zevk ve muhabbet gur-gur-gur seslerini çıkartırken, ipek gibi benekli sırtını okşadı; sonra da onu doyurdu. Tikuli hiç kulak asmamıştı, bu da pek olağan sayılmazdı. Tikuli çok uyuyordu. Kadın yatağa oturarak köpeğin sert, kırmızı tüylü kulaklarının diplerini kaşıdı. Köpek uyanarak esnedi, kadına yumuşak kehribar rengi gözlerle bakarken, kuyruğunun kırmızı uç tüyleri kıpırdadı. "Sen aç değil misin?" diye sordu köpeğe. Seni mutlu etmek için yerim, diye cevap verdi Tikuli, yataktan sanki her yanı tutulmuş gibi inerek. "Ah Tikuli, yaşlanmaya başladın," dedi Yoss ve gönlündeki kılıç kıpırdadı. Patilerden ve tüylü bir kuyruktan oluşan bir kıpırtı, minik kırmızı bir yavru olan Tikuli'yi ona kızı Safnan vermişti — kaç yıl önceydi? Sekiz yıl. Uzun bir zaman. Tilkiköpeği için bir ömür boyu.

Safnan için bir ömürden daha uzundu. Çocukları, yani Yoss'un torunları Enkamma ve Uye için bir ömürden daha fazlaydı.

Eğer ben hayattaysam onlar ölü, diye düşündü Yoss, her zamanki gibi; eğer onlar hayattaysa ben ölüyüm. Onlar ışık gibi giden bir gemiyle ayrılmışlardı; onlar ışığa çevrilmişlerdi. Yeniden yaşama geri döndüklerinde, gemiden çıkıp Hain adlı dünyaya ayak bastıklarında, ayrıldıkları günden seksen yıl geçmiş olacak, ben ölmüş olacağım, çoktan ölmüş; ben ölüyüm. Beni terk ettiler, ben öldüm. Aman onlar hayatta olsun da Tanrım, canım Tanrım, onlar hayatta olsunlar da ben ölü olayım. Ben buraya ölü olmak için geldim. Onlar için. Onların benim için ölmelerine izin veremem, veremem.

Tikuli'nin soğuk burnu eline değdi. Kadın dikkatle köpeğe baktı. Gözlerinin kehribar rengi kararmış, mavileşmişti. Köpeğin başını okşadı, kulaklarının dibini kaşıdı; sessizce.

Hayvan onu memnun etmek için bir iki lokma yedikten sonra yeniden yatağa tırmandı. Kadın da kendi yemeğini hazırladı: Çorbayla yeniden ısıtılmış sodalı kekler; yemeğini tadını almadan yedi. Kullandığı üç tabağı yıkadı, ateşi tutuşturdu ve Tikuli yatakta uyurken, Gubu ocak başında oturmuş yuvarlak altın gözlerle ateşe bakıp yavaşçacık gur-gur-gur ederken, kitabını yavaş yavaş okumaya çalışarak ateşin yanına oturdu. Kedi bir ara doğrulup, bataklıklardan duyduğu bir sese karşılık "Huuuuu!" diye savaş çığlığını atarak biraz gezindi; sonra yeniden ateşe dalıp gur-gurlayarak yerine yerleşti. Daha sonra, ateş geçtiğinde ve ev yıldızsız karanlıkta tamamen kararınca, daha önce genç âşıkların kısa, keskin hazlarını yaşadıkları sıcak yatakta Yoss ile Tikuli'ye katıldı.

Daha sonraki birkaç gün, küçük sebze bahçesinde çalışır, bahçeyi kış için temizlerken, kendini Abberkam'ı düşünürken buldu. Reis ilk geldiğinde, köylüler onun köylerinin başkanına ait bir evde yaşayacağı hakkında heyecanla konuşup durmuşlardı. İtibarı iki paralık olmuş, rezil olmuş biri olarak hâlâ ünlü bir adamdı. Yeowe'deki belli başlı Kabilelerden biri olan Heyend'in seçilmiş Reisi olan adam Kurtuluş Savaşı'nın son yıllarında, Irksal Özgürlük adını verdiği bir harekete başkanlık ederek çok ünlenmişti. Köylülerin bir kısmı bile Dünya Partisi'nin en önemli ilkesini benimsemişti: Yeowe'de kendi halkından başka kimse yaşamamalı. Hiçbir Werelli, yani nefret edilen sömürgeci atalar, Patronlar ve Sahipler. Savaş köleliğe son vermişti; son birkaç yıl içinde Ekumen diplomatları, Werel'in eski sömürge gezegeni üzerindeki ekonomik gücüne bir son vermesi konusunda arabuluculuk etmişlerdi. Patronlar ve Sahipler, hatta aileleri yüzyıllardır Yeowe üzerinde yaşamış olanları bile güneşten sonraki gezegen olan Werel'e yani Eski Dünyaya çekilmişti. Onlar kaçmış, askerleri de arkalarından koyulmuşlardı. Hiçbir zaman geri dönmemeliler, demişti Dünya Partisi. Ne tüccar olarak, ne ziyaretçi olarak bir daha Yeowe'nin toprağını ve ruhunu kirletmemeliler. Ne de başka bir yabancı, başka bir Güç gelmeliydi. Ekumenik Yabancılar Yeowe'nin özgürlüğüne kavuşmasına yardımcı olmuşlardı; artık onların da gitme zamanıydı. Burada onlara yer yoktu. "Burası bizim dünyamız. Burası hür dünya. Burada ruhlarımızı

Kılıçustası Kamye'nin sureti ışığında biçimlendireceğiz," demişti Abberkam tekrar ve tekrar; bu suret, bu eğri kılıç Dünya Partisi'nin sembolüydü.

Kan da dökülmüştü. Nadami'deki Ayaklanma'dan itibaren otuz yıl süren dövüşler; isyanlar, misillemeler, kadının hayatının yarısı boyunca, hatta Kurtuluş'tan sonra, Werelliler gittikten sonra bile dövüşler devam etmişti. Her zaman ama her zaman, genç adamlar yaşlı adamların öldürmelerini söyledikleri kişileri öldürmek için can atıyorlardı; bunlar ister birbirleri olsun, ister kadınlar, ister yaşlı insanlar, isterse de çocuklar. Her zaman için Barış, Özgürlük, Adalet ve Tanrı adına yapılması gereken bir savaş vardı. Yeni özgür olmuş kabileler toprak için savaşıyordu, şehir reisleri güç için savaşıyordu. Yoss'un bütün hayatı boyunca, başkentte bir eğitimci olarak yaptığı her şey, sadece Kurtuluş Savaşı sırasında değil ondan sonra da, şehirde birbiri ardına çıkan mıntıka savaşlarında, paramparça olmuştu.

Doğruyu söylemek gerekirse, diye düşündü kadın, Dünya Partisi'ne liderlik ederken Kamye'nin kılıcını sallaması bir yana bırakılacak olursa, Abberkam savaşı önlemeye çalışmış ve kısmen de bunda başarılı olmuştu. Adamın tercihi gücün, siyaset ve ikna yoluyla kazanmasıydı ve o, bu işin ustaydı. Başarıya çok yaklaşmıştı. Eğri kılıç her yandaydı, nutukları sırasında tezahüratta bulunan insanların ucu bucağı yoktu. ABBERKAM VE IRKSAL ÖZGÜRLÜK! diyordu şehrin bulvarlarına gerilmiş devasa posterler. Dünya Konseyi'nin Reisi olmak için Yeowe'de yapılacak olan ilk hür seçimleri kazanacağı kesindi. Derken, önce pek bir şey olmadı: Dedikodular. Partiden çekilenler. Oğlunun intiharı. Oğlunun annesinin sefahat ve lüks suçlamaları. Werel sermayesinin çekilmesiyle yoksul kalan bölgelerin ferahlaması için verilen büyük miktarlardaki parayı zimmetine geçirdiğinin kanıtı. Ekumen Sefiri'ne suikast yapmak ve suçu Abberkam'ın eski arkadaşı ve destekçisi Demeye'ye atmak için yapılan gizli planın ortaya çıkması... Onu düşüren buydu. Bir reis seks düşkünü olabilirdi, gücünü yanlış kullanabilirdi, halkının sırtından zengin olabilirdi ve bu takdir de görürdü ama yoldaşına ihanet eden bir reis affedilmezdi. Bu, diye düşündü Yoss, kölenin düsturu.

Onu destekleyen yığınlar aleyhine dönmüş, devralmış olduğu eski YTPŞ Yönetici İkametgâhı'na saldırıyorlardı. Ekumen destekçileri, hâlâ ona sadık olan güçlerle birleşerek onu savunmuş ve başkentte düzeni sağlamıştı. Günlerce süren sokak savaşlarından, yüzlerce insanın kavgalarda, daha binlercesinin de kıtanın dört bir yanında çıkmış olan kargaşalıkta ölmesinden sonra Abberkam teslim olmuştu. Ekumen, geçici bir hükümetin genel af ilanını desteklemişti. Ekumen halkı onu kana bulanmış, bombalanmış caddelerden mutlak bir sessizlik içinde geçirmişlerdi. İnsanlar, ona güvenmiş olan, ona saygı göstermiş olan, ondan nefret etmiş olan insanlar seyretmişlerdi; onun, yabancılar, yani dünyalarından atmaya çalıştığı Yabancılar tarafından korunarak sessizlik içinde geçişini seyretmişlerdi.

Kadın bunları gazeteden okumuştu. O zamanlar bir yıldan fazla zamandır bataklıklarda yaşıyordu. "Oh olsun," diye düşünmüştü, o kadar. Ekumen gerçek bir müttefik miydi, yoksa tebdil-i kıyafet etmiş yeni bir grup Sahip miydi bilmiyordu ama bir reisin alaşağı olması hoşuna gitmişti. Werelli Patronlar, caka satarak yürüyen kabile başkanları veya ağzı kalabalık demagoglar; tozun toprağın tadına baksınlardı. O, hayatı boyunca yeterince toz yutmuştu.

Birkaç ay sonra, köyde Abberkam'ın bir münzevi, bir ruhgeliştiren olarak bataklıklara geldiğini söylediklerinde hayret etmiş ve bir an için adamın sözlerinin hepsinin boş laf olduğunu varsaymış olmaktan utanmıştı. Yoksa dindar bir adam mıydı? —Bütün o lükslerden, o sefahattan, o hırsızlıklardan, o güçbezirgânlığından, cinayetlerden geçtikten sonra? Hayır! Parasını ve gücünü kaybettiğine göre fakirliğini ve dindarlığını sergileyerek, dikkatleri üzerine çekecekti. Hiç utanması yoktu. Kadın kendi öfkesine kendisi şaşırmıştı. Onu ilk gördüğünde, kalın parmaklı, sandaletli ayaklarına tüküresi gelmişti; ilk gördüğünde bütün gördüğü o kadardı; adamın yüzüne bakmayı reddetmişti.

Fakat sonra, kışın bataklıklardaki ulumayı duymuştu; geceleri, donduran rüzgârdaki ulumayı. Tikuli ile Gubu birer kulaklarını kabartmışlar ama bu korkunç sesten korkmamışlardı. Hayvanların bu hareketleri, birkaç dakika sonra onun da, bu sesin bir insan sesi olduğunu anlamasını sağlamıştı — avazı çıktığı kadar bağıran bir adam. Sarhoş muydu? Deli miydi? Uluyordu, yalvarıyordu; bütün

dehşetine rağmen kadın onun yanına gitmek için ayağa kalkmıştı; ama adam bir insanın yardımını istemiyordu. "Efendimiz, Kamye Efendimiz!" diye bağırmıştı adam; kapısından dışarı bakan kadın adamı yürüyüş yolunda görmüştü; soluk gece bulutlarına karşı bir gölge, iri adımlarla yürüyor, saçını başını yoluyor, bir hayvan gibi, ıstırap içindeki bir hayalet gibi haykırıyordu.

O geceden sonra kadın onu bir daha yargılamadı. Eşittiler. Onunla bir daha karşılaştığında yüzüne bakarak onunla konuştu ve onu da kendisiyle konuşmaya zorladı.

Bu sık olmuyordu; adam münzevi bir hayat yaşıyordu. Kimse onu görmek için bataklığı aşıp gelmiyordu. Köydeki insanlar ruhlarını zenginleştirmek için sık sık kadına yemek verirdi; hasat fazlası, artıklar ve bazen kutsal günlerde onun için pişirilmiş bir kap yemek falan; ama kadın kimsenin Abberkam'ın evine bir şey götürdüğünü görmemişti. Belki de onlar teklif etmişlerdi ama o kabul etmeyecek kadar mağrurdu. Belki de teklif etmeye korkuyorlardı.

Fide yatağını Em Dewi'nin vermiş olduğu kısa saplı, zavallı bahçıvan beliyle kazarken Abberkam'ın ulumasını ve öksürüşünü düşündü. Safnan dört yaşındayken neredeyse berlottan ölüyordu. Yoss haftalarca o korkunç öksürüğü dinlemişti. Acaba geçen gün Abberkam köye ilaç almaya mı gidiyordu? Oraya varabilmiş veya dönebilmiş miydi?

Şalına sarındı çünkü rüzgâr yine soğumuştu, sonbahar ilerliyordu. Yürüyüş yoluna çıkarak sağa doğru döndü.

Abberkam'ın evi, ağaç gövdelerinden yapılmış, bataklığın yerkömürlü suyuna batmış bir sal üzerinde, ahşaptı. Bu tür evler çok çok eski olurdu; tarihleri, vadide ağaçların yetiştiği, iki yüzyıl hatta daha eskiye dayanırdı. Ev, bir çiftlik eviydi ve onunkinden çok daha genişti; başıboş karanlık bir yer; çatısı kötü onarılmış, pencerelerinin bir kısmı kalaslarla kapatılmış; kadın verandaya adımını attığında döşemelik tahtalar yerinden oynamıştı. Kadın adamın ismini söyledi, sonra daha yüksek sesle tekrarladı. Rüzgâr sazlar arasında sızlanıyordu. Kadın kapıya vurdu, bekledi, ağır kapıyı ittirerek açtı. İçersi karanlıktı. Bir çeşit antrede duruyordu. Adamın yan odada konuştuğunu duydu. "Hiç maden ocağına inen geçide gitmedi, maksatlı, çıkartın, çıkartın," dedi derin, kaba ses; sonra da öksürdü. Kadın kapıyı açtı; nerede olduğunu anlayıncaya kadar gözlerinin

karanlığa alışmasını bekledi. Burası evin eski ön odasıydı. Pencereleri kepenkliydi, ateş de geçmişti. Bir büfe, bir masa, bir divan vardı ve ocağın yakınında bir yatak duruyordu. Yumak olmuş örtüler yere kaymış düşmüştü; ateşler içinde debelenen ve çılgına dönmüş olan Abberkam ise yatakta çıplaktı. "Aman yarabbim!" dedi Yoss. O kocaman, terle yağlanmış, kır rengi kılları kıvır kıvır, kara göğüs ve karın; o, güçlü kollar, uzanan eller; tüm bunlar arasından adama nasıl yanaşacaktı?

Yanaştı; adamın ateşliyken zayıf olduğunu fark edince rahatlayıp, daha az dikkat etmeye başladıkça ve adam aklı başındayken kadının isteklerini yerine getirdikçe adama yanaşmayı becerdi. Adamı örttü; bütün battaniyeleri ve yukarıda kullanılmayan bir odada yerde bulduğu bir halıyı üzerine yığdı; ateşi elinden geldiği kadar kızdırdı; birkaç saat sonra adam terlemeye, yatak döşek sırılsıklam oluncaya kadar ter dökmeye başladı. "Çok aşırıya kaçıyorsun," diye söylendi kadın, gecenin derinliklerinde bir yandan onu itip kakar, yatağını ateşte kurutabilsin diye adamı halıya sararak eski püskü divan üzerine devirirken. Adam titreyip öksürdü; kadın da yanında getirdiği şifalı otları kaynattı ve demlenmiş çayı adamla birlikte içti. Adam aniden uykuya dalarak, kendisini harap eden öksürüklerle bile uyanmadan, ölüler gibi uyudu. Kadın da en az o kadar ani uykuya daldı ve uyandığında kendini ocağın taşlarında yatar buldu; ateş geçiyor, pencerelerde gün ağırıyordu.

Abberkam, kadının artık kirli olduğunu gördüğü halının altında bir dağ silsilesi gibi yatıyordu; nefesi ötüyordu ama derin ve muntazamdı. Kadın zar zor doğruldu, her yanı sızım sızım sızlıyordu; ateşi yaktı, ısındı, çay demledi ve kileri kolaçan etti. Kiler gerekli şeylerle tıka basa doluydu; belli ki Reis erzağını, kasaba denilebilecek en yakın yer olan Veo'dan ısmarlıyordu. Kendisine güzel bir kahvaltı hazırladı; Abberkam kalktığında ona biraz daha şifalı ot çayından içirdi. Ateş kırılmıştı. Artık tehlike ciğerlerdeki su, diye düşündü kadın; Safnan'da onu bu konuda uyarmışlardı, üstelik bu adam altmış yaşındaydı. Eğer öksürüğü kesilirse bu kötü bir işaret demekti. Adamın sırtını yükselterek yatmasını sağladı. "Öksür," dedi adama.

"Acıyor," diye homurdandı adam.

"Öksürmek zorundasın," dedi kadın ve adam gak-gak öksürdü.

"Daha çok!" diye emretti kadın ve adam sonunda bedeni kasılıncaya kadar öksürdü.

"Güzel," dedi kadın. "Şimdi uyu." Adam uyudu.

Tikuli ile Gubu açlıktan ölüyor olmalı! Eve koştu, hayvanlarını besledi, okşadı, iç çamaşırlarını değiştirdi, Gubu kulağının dibinde gur-gur yaparken, yarım saat kadar kendi ocağının kenarındaki kendi sandalyesine oturdu. Sonra bataklıklardan geçip Reis'in evine gitti.

Hava kararıncaya kadar yatağı kurutmuştu; adamı yeniden yatağına taşıdı. O gece kaldı ama sabah "akşama dönerim," deyip adamın yanından ayrıldı. Adam sessizdi, hâlâ çok hastaydı; ne kendi halini ne de kadının halini umursuyordu.

Ertesi gün adam gözle görünür şekilde daha iyiydi: Öksürüğü balgamlı ve derindendi, güzel bir öksürük yani; Safnan'ın da sonunda güzel güzel öksürmeye başladığı zamanı hatırlıyordu. Zaman zaman tamamen uyanıyordu; kadın adamın yatak lazımlığı olarak kullandığı şişeyi götürdüğünde, onu kadının elinden alıp, içine işemek için arkasını döndü. Tevazu, bir Reis için iyi bir işaret, diye düşündü kadın. Hem adamdan, hem de kendisinden memnundu. Bir işe yaramıştı. "Bu gece yanında kalmayacağım, dikkat et örtülerin üzerinden kaymasın. Sabah gelirim," dedi adama, kendinden, kendi kararlılığından, kendi cevap kabul etmezliğinden memnun.

Fakat berrak, soğuk akşamda eve vardığında Tikuli'yi evin daha önce hiç yatmadığı bir köşesine kıvrılıp yatmış buldu. Yemek yemeyi reddediyordu ve kadın onu hareketlendirmeye, okşamaya, yatakta uyutmaya çalışınca sürünüp yeniden köşesine gitmişti. Rahat bırak beni, dedi köpek başını başka yöne çevirip kuru, siyah, sivri burnunu ön ayaklarının kıvrımına sokarak. Rahat bırak beni, dedi sabırla, bırak öleyim, şu anda yaptığım bu.

Kadın uyudu, çünkü çok yorgundu. Gubu bütün geceyi bataklıklarda geçirdi. Sabah Tikuli'nin durumu aynıydı; daha önce hiç uyumamış olduğu yere kıvrılıp yatmış bekliyordu.

"Benim gitmem gerekiyor," dedi kadın köpeğe, "birazdan geri dönerim — hemen. Beni bekle Tikuli."

Donuk, kehribar rengi gözleri kadından uzaklaşırken köpek bir şey söylemedi. Onun beklediği, kadın değildi.

İri adımlarla bataklıklardan yürüdü hiddetli, işe yaramaz, kuru gözlü bir halde. Abberkam daha öncekinden pek farklı değildi; ona

biraz tahıl lapası yedirdi, ihtiyaçlarını gördü ve "Kalamayacağım. Miniğim hasta, dönmem gerek," dedi.

"Minik," dedi kocaman adam gökgürültüsü sesiyle.

"Bir tilkiköpeği. Kızım vermişti onu bana." Neden açıklama yapıyor, kendisini mazur göstermeye çalışıyordu? Ayrıldı; eve vardığında Tikuli bıraktığı yerde duruyordu. Biraz onarılacak şeyler vardı, onları yaptı, Abberkam'ın yiyebileceğini düşündüğü bir şeyler pişirdi, Ekumen dünyalarıyla, o hiç savaş yaşamamış, her zaman kış olan, insanların hem kadın, hem erkek olduğu dünyayla ilgili kitabı okumaya çalıştı. Akşamüstünün ortalarına doğru Abberkam'ın yanına dönmesi gerektiğini düşündü ve tam kalkmak için davranıyordu ki Tikuli de ayağa kalktı. Köpek ağır ağır kadına doğru yürüdü. Kadın yeniden sandalyesine oturarak köpeği almak için eğildi, ama köpek sivri burnunu kadının eline dayayarak başını patilerinin arasına uzattı. Köpek yeniden içini çekti.

Kadın oturup çok fazla değil, bir süre yüksek sesle ağladı; sonra ayağa kalktı, bahçıvan belini aldı ve dışarı çıktı. Mezarı taş bacanın kenarına, güneşli bir kuytuya kazdı. İçeri girip Tikuli'yi kucağına aldığında, dehşetvari bir heyecanla, "Ölü değil!" diye düşündü. Ölmüştü; sadece soğumamıştı o kadar; kalın, kızıl kürk bedenin sıcaklığını korumuştu. Kadın köpeği mavi eşarbına sardı, kumaştan hâlâ hayvanın hafif sıcaklığını, bedeninin tahtadan bir heykelmişçesine hafif sertliğini hissederek kolları arasına aldı, mezarına taşıdı. Mezarı örterek, bacadan düşen bir taşı üzerine dikti. Bir şey söyleyemiyordu ama aklında dua gibi bir görüntü, Tikuli'nin bir yerlerde güneş altında koştuğuna dair bir görüntü vardı.

Bütün gün hep dışarıda kalmış olan Gubu için dışarıya, verandaya yemek bırakarak yürüyüş yoluna çıktı. Sessiz, kasvetli bir akşamdı. Sazlar gri gri duruyordu, su birikintilerinin de kurşuni bir parlaklığı vardı.

Abberkam yatağında doğrulmuş oturuyordu, belki biraz, ciddi sayılmayacak bir ateşi vardı ama daha iyi olduğu kesindi; acıkmıştı, iyi bir işaret. Kadın ona tepsisini getirdiğinde, "Minik iyi mi?" dedi.

"Hayır," dedi kadın ve arkasını döndü, ancak bir dakika sonra, "öldü" diyebilmişti.

"Efendinin kucağında," dedi kaba, derin ses ve kadın yine Tikuli'yi güneş altında gördü, başka bir hayalde, güneş ışığı gibi bir

hayalde.

"Evet," dedi kadın. "Teşekkür ederim." Kadının dudakları kıpırdadı, boğazı düğümlendi. Mavi eşarbının üzerindeki desenler, daha koyu mavi ile basılmış yapraklar gözünün önüne gelip durdu. Kendini bir şeylerle meşgul etti. Hemen ateşe bakmaya gidip yanına oturdu. Kendini çok yorgun hissediyordu.

"Kamye Efendimiz kılıcı almadan önce bir çobandı," dedi Abberkam. "Ve ona Hayvanların Efendisi ve Geyik Çobanı diyorlardı çünkü ormana gittiğinde geyiklerin arasına gidiyordu; sonra aslanlar da geyiklerle birlikte onun yanında yürüyordu, ona hiç zarar vermiyordu. Hiçbiri korkmuyordu."

O kadar sakin konuşuyordu ki kadının adamın *Arkamye*'den satırlar okuduğunu fark etmesi zamanını almıştı.

Ateşe bir topak yer kömürü daha attı ve yeniden oturdu.

"Bana nereden geldiğini anlat Reis Abberkam," dedi kadın.

"Gebba Plantasyonundan."

"Doğudaki mi?"

Adam başıyla onayladı.

"Neye benziyordu?"

Ateş için için yanarak keskin kokulu dumanını çıkarttı. Gece, son derece sessizdi. Şehirden buraya ilk geldiği zamanlarda, birbirini izleyen geceler boyunca sessizlik kadını uyandırmıştı.

"Neye benziyordu," dedi adam neredeyse bir fısıltıyla. Irkının büyük bir çoğunluğu gibi kara iris tabakası bütün gözünü dolduruyordu, ama kadın kendisine bakarken adamın gözlerindeki beyaz şimşeği görmüştü. "Altmış yıl önce," dedi adam. "Plantasyon kapalı yerleşim alanında yaşıyorduk. Kamışlık; kimimiz orada çalıyor, kamış kesiyor, değirmende çalışıyorduk. Kadınların çoğu, küçük çocuklar. Adamların ve dokuz-on yaşının üzerindeki oğlanların çoğu madenlere iniyordu; kızların bazıları da. Küçük birilerini istiyorlardı, adamların giremedikleri maden kuyularına girebilsinler diye. Ben büyüktüm. Sekiz yaşındayken beni madenlere indirmişlerdi."

"Neye benziyordu?"

"Karanlıktı," dedi adam. Kadın yine adamın gözlerinde bir şimşek gördü. "Dönüp bakıyorum da, nasıl yaşıyormuşuz, o yerde yaşamaya devam edebiliyormuşuz? Madendeki hava tozla o kadar yoğun olurdu ki kapkaraydı. Kara bir hava. Lambanın ışığı iki metre

öteye geçmezdi. Ocakta kazı yapılan yerlerin çoğunda su vardı, adamın dizlerine kadar. Maden kuyularının birinin duvarındaki adi maden kömürü tutuşmuştu ve yanıyordu; bütün sistem duman içindeydi. Bu kuyuyu çalıştırmaya devam ettiler çünkü o kok kömürünün ardında yığınla kömür vardı. Maske, filtre takıyorduk. Pek bir işe yaramıyorlardı. Dumanı teneffüs ediyorduk. Hep şimdiki gibi böyle hırıltıyla nefes alırdım. Bu sadece berlottan değil. Eski duman var. Adamlar ciğerleri kararak ölüyordu. Hepsi. Kırk-kırk beş yaşlarında ölüyordu. Patronlar, bir adam ölünce kabilene para veriyordu. Ölüm ikramiyesi. Adamların bir kısmı bu yüzden ölmeye değdiğini düşünüyordu."

"Sen nasıl çıktın?"

"Annem," dedi adam. "O, köyden reisin kızıydı. Bana öğretti. Bana dini ve özgürlüğü öğretti."

Bunu daha önce söylemişti, diye düşündü Yoss. Bu onun hazır ve nazır cevabı olmuştu, standart miti.

"Nasıl? Ne dedi sana?"

Bir duraksama. "Bana Kutsal Söz'ü öğretti," dedi Abberkam. "Ve bana, 'Sen ve erkek kardeşin, siz gerçek insanlarsınız, Efendinin insanları, onun hizmetkarları, onun savaşçıları, onun aslanları: Sadece siz. Kamye Efendimiz bizimle birlikte Eski Dünya'dan gelmişti ve şimdi o bizim, bizimle birlikte yaşıyor,' demişti. Bize, Kamye'nin Dili anlamına gelen Abberkam ile Kamye'nin Kolu anlamına gelen Domerkam isimlerini vermişti. Gerçeği söyleyelim ve özgürlük için savaşalım diye."

"Kardeşine ne oldu?" diye sordu Yoss bir vakit sonra.

"Nadami'de öldürüldü," dedi Abberkam ve yine her ikisi de bir süre sessizleşti.

Nadami, sonunda Yeowe'ye Kurtuluş'un gelmesini sağlayan Ayaklanma'nın ilk büyük çıkışıydı. İlk kez Nadami'de plantasyon köleleri ile şehirli hür bırakılmış insanlar, sahiplere karşı omuz omuza dövüşmüşlerdi. Eğer köleler sahiplere, Şirketler'e karşı birlikteliklerini korumayı başabilselerdi hürriyetlerini seneler önce kazanabilirlerdi. Fakat kurtuluş hareketleri sürekli olarak kabile rekabetleriyle, yeni hürriyetlerine kavuşmuş bölgelerdeki gücü elde etmek için çatışan, kazançlarını pekiştirmek için Patronlarla pazarlığa oturan reislerle bölünüyordu. Sayıları son derece az olan Werellilerin yenilgiye

uğratılıp dünyadan kovulması ve Yeowelileri birbirlerine düşmeleri için serbest bırakmaları için otuz yıl süren bir savaş ve yıkım yaşanmıştı.

"Kardeşin şanslıymış," dedi Yoss.

Sonra Reis'e baktı, onun bu meydan okumayı nasıl algılayacağını merak ederek. Adamın kocaman, kara yüzü ateş ışığında yumuşak bir görüntü kazanmıştı. Gri, gür saçları, kadının adamın yüzüne düşmesin diye yaptığı gevşek topuzdan kurtulmuş yüzünün etrafında sallanıyordu. Yavaşça ve yumuşak bir sesle, "Benim küçüğümdü. Beş Ordular Cephesi'ndeki Enar'dı o," dedi.

Ya, demek ki sen de Kamye'nin kendisisin, öyle mi? diye düşündü hemen içinden; etkilenmiş, hiddetli ve alaycı bir halde. Bu ne ego! Ama aslında başka bir ima daha vardı. Enar, o cephede Ağabeyi'ni öldürmek için kılıcını kaldırmıştı, onun Dünyanın Efendisi olmasını engellemek için. Ve Kamye ona, elinde tuttuğu kılıcın kendi ölümü anlamına geldiğini söylemişti; yani yaşamda ne bir efendilik vardı, ne de bir hürriyet; sadece yaşamın, özlemin, arzunun bırakılması vardı. Enar sadece, "Ağabey, ben senim," diyerek kılıcını bırakmış, vahşi doğaya, sessizliğe gitmişti. Ve Kamye, bir zafer olmadığını bildiği halde o kılıcı alarak Keder Orduları'nı dövüşe götürmüştü.

Öyleyse kimdi, bu adam, bu koca herif, bu hasta yaşlı adam, karanlıkta madenlere inmiş bu küçük oğlan, Tanrı'nın adına konuşabileceğini düşünen bu kabadayı, hırsız ve yalancı?

Beş dakikadır ikisi de tek bir söz söylememiş olmasına rağmen, "Çok fazla konuşmaya başladık," dedi Yoss. Adama bir fincan çay doldurup çaydanlığı, havayı nemli tutmak için ağır ağır kaynaması için ateşe oturttu. Şalını aldı. Adam kadını, yüzünde aynı yumuşak ifadeyle, neredeyse bir şaşkınlık sayılabilecek bir ifadeyle seyrediyordu.

"İstediğim şey hürriyetti," dedi adam. "Hürriyetimiz."

Adamın vicdan azabı kadını hiç ilgilendirmiyordu. "Kendini sıcak tut," dedi.

"Şimdi mi gidiyorsun?"

"Yürüyüş yolunda kaybolmam mümkün değil."

Bu garip bir sohbetti, çünkü kadının bir lambası yoktu ve gece zifiri karanlıktı. Yürüyüş yolunda el yordamıyla ilerlerken adamın

sözünü ettiği, madenlerin dibindeki, ışığı yutan, siyah havayı düşündü. Abberkam'ın siyah, ağır bedenini düşündü. Tek başına geceleri ne kadar az yürüdüğünü düşündü. Banni Plantasyonu'nda bir çocukken, köleler geceleri kapalı yerleşim alanına kitlenirlerdi. Kadınlar kadın tarafında kalır, hiçbir zaman tek başlarına bir yere gitmezlerdi. Savaş'tan önce, şehre hür bırakılmış bir kadın olarak, eğitim okulunda öğrenim görmek için geldiğinde hürriyetten zevk alıyordu; fakat Savaş'ın kötü yıllarında, hatta Kurtuluş'tan beri kadınlar geceleri rahat rahat sokağa çıkamıyordu. Çalışma bölgelerinde polis yoktu, sokak lambası yoktu; mahalli diktatörler çetelerini yağma için yolluyorlardı; gündüz vakti bile dikkatli olmak, kalabalıktan ayrılmamak, her zaman için kaçabilecek bir sokağın yakınlarında bulunmak zorunda kalıyordu insan.

Dönmesi gereken yeri kaçıracak diye endişelenmeye başladı ama dönemece geldiğinde gözleri karanlığa, alışmıştı hatta saz yataklarının biçimsizlikleri içinde evinin lekesini seçebiliyordu. Yabancıların geceleri pek iyi göremediklerini duymuştu. Küçücük gözleri vardı; hani ürkmüş bir buzağınınki misali etrafı bembeyaz bir nokta gibi. Genellikle koyu kahverengi veya kızılımtırak bir kahverengi olan tenlerinin rengini sevse de —bunlar onun grimtırak kahverengi köle teninden veya Abberkam'ın annesini iğfal etmiş sahipten aldığı mavimtırak siyah derisinden daha sıcaktı—, gözlerini sevmiyordu. Siyanür tenler; Werel Sistemi güneşinin radyasyon tayfına gözle görülür bir adaptasyon, diyordu Yabancılar kibarca.

Gubu eve inen patikada sessizce, kadının bacaklarını kuyruğuyla gıdıklayarak etrafında dans etti. "Dikkat et," diye azarladı kadın kediyi, "üzerine basacağım." Kadın kediye minnettar kalmıştı, içeri girer girmez onu kucağına aldı. Tikuli'den vakur ve neşeli bir karşılama olmamıştı; bu gece böyle bir karşılama yoktu ve hiç olmayacaktı. Gur-gur-gur diyordu Gubu kulağının dibinde, beni dinle, ben buradayım, hayat devam ediyor, yemek nerede?

Sonuç olarak Reis zatürre de kapmıştı; kadın köye, Veo'daki kliniğe çağrıda bulunmaya gitti. Hastalığının iyi gittiğini, onu oturtup öksürmesini sağlamaya devam etmeleri gerektiğini, şifalı otlardan çayların iyi olduğunu söyleyen; gözünüzü üzerinden ayırmayın, evet haklısınız diyen, sonra da giden bir pratisyen yolladılar sağ olsunlar.

Böylece akşamüstlerini adamla geçirmeye başladı kadın. Tikuli'siz ev son derece kasvetli, sonbaharın son günleri çok soğuk geliyordu; sonra zaten yapacak ne işi vardı ki? Büyük, karanlık sal evi seviyordu. Evi Reis için veya bu işi kendi yapmayacak olan bir adam için temizleyecek değildi ama Abberkam'ın kullanmadığı belli olan, hatta açıp bakmadığı odaları bir araştırmıştı. Yukarıda, batı duvarında uzun, alçak pencereleri olan, hoşuna giden bir oda buldu. Odayı süpürüp, küçük, yeşilimtırak pervazları olan pencereleri temizledi. Adam uyuduğu zamanlar o odaya çıkıyor, odanın tek eşyası lime lime olmuş yün halı üzerine oturuyordu. Odanın şöminesi gevşek tuğlalarla kapatılmıştı ama aşağıda yanmakta olan yer kömürü ateşinin ısısı geliyordu; sırtını sıcak tuğlalara verdiğinde, eğik gelen güneş ışınlarının da yardımıyla ısınıyordu. Bu odaya aitmiş gibi gelen bir huzur; havanın şeklinden, pencerelerin yeşilimtırak, dalgalı camlarından gelirmiş gibi duran bir huzur hissediyordu burada. Burada, kendi evinde hiç yapamadığı şekilde, sessizlik içinde otururdu, hiçbir şey yapmadan, halinden memnun.

Reis gücünü kuvvetini çok yavaş topluyordu. Genellikle, kadının ona ilk yakıştırdığı gibi somurtkan, aksi, kaba, ben-merkezci; bir utanç ve hiddetin uyuşukluğu içine çökmüş bir adam oluyordu. Başka günler ise konuşmaya hazır oluyordu; hatta bazen dinlemeye bile.

"Ekumen dünyaları ile ilgili bir kitap okuyordum," dedi Yoss, fasulye bazlamasının kıvama gelmesini, kızartmak için diğer tarafını çevirmeyi beklerken. Son birkaç gündür akşam yemeğini onun yanında yapıp, akşamüstü geç vakitte birlikte yiyor, bulaşıkları yıkayıp eve hava kararmadan dönüyordu. "Çok ilginç. Bizim, hepimizin yani, Hain'lilerin torunları olduğumuza dair hiçbir kuşku yok. Bizim ve Yabancıların da. Hayvanlarımızın ataları bile aynı."

"Öyle diyorlar," diye homurdandı adam.

"Mesele bunu kimin söylediği meselesi değil," dedi kadın. "İpuçlarına kim baksa bunu söyler; bu genetik bir gerçeklik. Senin bundan hoşlanmıyor olman, gerçeği değiştirmez."

"Bir milyon yıllık bir 'gerçek' nedir ki?" dedi adam. "Seninle, benimle, bizimle alakası ne? Bu, bizim dünyamız. Biz, biziz. Bizim onlarla bir işimiz yok."

"Şimdi var," dedi kadın, oldukça küstahça, fasulye bazlamalarını hoplatıp çevirirken.

"Eğer benim istediğim gibi olsaydı, olmazdı," dedi adam.

Kadın güldü. "Hiç pes etmiyorsun, değil mi?"

"Hayır," dedi adam.

Sonra, adam yatağında tepsiyle, kadın da ocak başında taburesinde yemeklerini yerlerken, kadın bir boğayı kızdıran veya bir çığın düşmesini göze alan birinin ifadesiyle devam etti; hâlâ hasta ve zayıf olmasına rağmen adam bir tehlike arz ediyordu; bedeni bir yana cesameti yeterdi. "Gerçekten bütün özü bu mu?" diye sordu kadın. "Dünya Partisi. Gezegen bize ait olacak, hiç Yabancı olmayacak? Sadece bu mu?"

"Evet," dedi adam, kara bir gurultuyla.

"Neden? Ekumenin bizimle paylaşacak bir sürü şeyi var. Şirketler'in üzerimizdeki hükümlerini kırdılar. Bizim tarafımızdalar."

"Bu dünyaya köle olarak getirilmiştik," dedi adam, "ama kendi yolumuzu bulacağımız, kendi dünyamız burası. Kamye bizimle geldi; Çoban, Köle, Kamye'nin Kılıcı olarak. Burası onun dünyası. Bizim topraklarımız. Kimse burayı bize veremez. Başka insanların bilgilerini paylaşıp onların tanrılarını izlemek zorunda değiliz. Burası, bu topraklar bizim yaşadığımız yer. Burası, Efendimize kavuşmak için öldüğümüz yer."

Bir süre sonra, "Bir kızım, bir kız, bir de oğlan torunum var," dedi kadın. "Dört yıl önce bu dünyayı terk ettiler. Hain'e giden bir gemideler. Benim ölünceye kadar yaşadığım bu kadar yıl onlar için birkaç dakika, bir saat gibi. Onlar seksen yılda oraya varacaklar — artık yetmiş altı yılları kaldı. O, diğer dünyaya varmalarına. Orada yaşayıp ölecekler. Burada değil."

"Onların gitmelerini istiyor muydun?"

"Bu onun seçimiydi."

"Senin değil."

"Ben onun hayatım yaşayamam."

"Ama kederleniyorsun," dedi adam.

Aralarındaki sessizlik ağırdı.

"Bu yanlış, yanlış, yanlış!" dedi adam; sesi güçlü ve yüksekti. "Bizim kendi nasibimiz, Efendimize giden kendi yolumuz vardı, onlar bunu bizden aldı — yeniden köle olduk! Akıllı Yabancılar, bütün o

büyük bilgileri ve icatlarıyla o bilimadamları, atalarımız olduklarını söyleyenler —'Böyle yapın!' diyorlar; biz de yapıyoruz. 'Böyle yapın!' diyorlar; biz de yapıyoruz. 'Çocuklarınızı o harika gemiye koyup, bizim güzelim dünyalarımıza uçurun!' Ve çocuklar alınıyor; bir daha yurtlarına hiç geri gelmeyecekler. Yurtlarını hiç bilmeyecekler. Kim olduklarını hiç bilmeyecekler. Kimin kollarının kendilerini kucaklayabilecek olduğunu hiç bilmeyecekler."

Nutuk çekiyordu; kadının bildiği bir şey varsa, bunun bir defasında ya da yüzlerce kere vermiş olduğu abartılı muhteşem bir nutuk olduğuydu; adamın gözlerinde yaşlar vardı. Kadının da gözlerinde yaşlar vardı. Adamın kendisini kullanmasına, onunla oynamasına, onun üzerinde güç kazanmasına izin veremezdi.

"Seninle aynı fikirde olsam bile," dedi kadın, "yine de, yine de neden aldattın Abberkam? Kendi halkına yalan söyledin, çaldın!"

"Hiçbir zaman," dedi adam. "Yaptığım her şey, her zaman, aldığım her nefes Dünya Partisi içindi. Evet, para harcadım, elime geçen bütün parayı, ama bu amacımız için değil de ne içindi? Evet, Sefir'i tehdit ettim, onu ve geri kalan hepsini bu dünyadan sürmek istedim! Evet, onlara yalan söyledim çünkü onlar bizi denetlemek, bize sahip çıkmak istiyorlar; ben halkımı kölelikten kurtarmak için her şeyi —her şeyi yaparım!"

Koca yumruğunu dizlerinin oluşturduğu tepeye indirip hıçkırarak nefeslenmeye çalıştı.

"Ve elimden gelen hiçbir şey yok, Ey Kamye!" diye haykırdıktan sonra yüzünü kolları arasına gizledi.

Kadın, keder içinde sessizce oturuyordu.

Uzun bir süre sonra elleriyle yüzünü sildi adam, kaba, dağınık saçlarını geriye itip, gözlerini ve burnunu ovuşturdu tıpkı bir çocuk gibi. Tepsiyi dizinin üzerine koydu, çatalını eline aldı, fasulye bazlamasından bir parça kesti, ağzına koydu, çiğnedi, yuttu. O yapabiliyorsa, ben de yaparım, diye düşündü Yoss ve aynısını yaptı. Akşam yemeklerini bitirdiler. Kadın ayağa kalktı, adamın tepsisini almaya gitti. "Özür dilerim," dedi.

"Daha o zaman yitmişti," dedi adam çok sessiz bir şekilde. Kadın görerek, ki kadın bunu adamın çok nadiren yaptığını hissediyordu, bakışlarını doğrudan ona çevirdi.

Kadın bir şey anlamayarak, bekler vaziyette ayakta durdu.

"Daha o zaman yitmişti. Yıllar önce. Nadami'de inandığım şeyler. Bütün yapmamız gerekenin onları sürmek olduğu ve o zaman özgür olacağımız. Savaş devam ettikçe biz de yolumuzu şaşırdık. Bunun bir yalan olduğunu biliyordum. Eğer biraz daha yalan söyleseydim ne değişecekti?"

Kadın sadece adamın çok derinden üzüldüğünü ve büyük bir ihtimalle bir şekilde çok kızdığını ve adamı dürtmekle yanlış yaptığını anlamıştı. Her ikisi de yaşlıydı, her ikisi de yenilgiye uğramış, her ikisi de çocuğunu kaybetmişti. Neden sanki adamın canını yakmak istiyordu? Bir an için, tepsiyi almadan önce elini adamın elinin üzerine koydu sessizlik içinde.

Kadın bulaşık odasında bulaşıkları yıkarken adam kadına seslendi, "Buraya gel lütfen!" Bunu daha önce hiç yapmamıştı, kadın da aceleyle odaya gitti.

"Sen kimdin?" diye sordu adam.

Kadın bakakalmış, öylece duruyordu.

"Buraya gelmeden önce," dedi adam sabırsızca.

"Plantasyondan eğitim okuluna gittim," dedi kadın. "Şehirde yaşadım. Fizik okuttum. Okullardaki fen derslerinin öğretimini ayarladım. Kızımı yetiştirdim."

"Adın ne?"

"Yoss. Banni'den Seddewi Kabilesi."

Adam onaylarcasına başını salladı; kadın bir an daha bekledikten sonra bulaşık odasına geri döndü. Adımı bile bilmiyormuş, diye düşündü kadın.

Kadın her gün adamı kaldırıyor, biraz yürütüyor, bir sandalyeye oturtuyordu; adam itaatkârdı ama bu onu yoruyordu. Bir sonraki akşamüstü kadın adamı epey bir yürüttü; yatağa geri döndüğünde adam hemen gözlerini yumdu. kadın eften püften merdivenlerden batıya bakan penceresi olan odaya süzüldü ve uzun bir süre mutlak bir huzur içinde oturdu orada.

Akşam yemeklerini hazırlarken adamı sandalyede oturttu. Adamı neşelendirmek için konuştu, çünkü adam kadının istekleri karşısında hiç yakınmıyordu ama sıkıntılı ve karamsar görünüyordu; kadın da bir gün önce adamı üzdüğü için kendini suçluyordu. Her ikisi de burada, her şeyi, aşkları ve zaferleri kadar bütün hatalarını, bütün

başarısızlıklarını geride bırakmak için bulunmuyor muydu? Ona, Wada ve Eyid'den söz etmiş ve aslında o anda evinde yatakta olan bedbaht âşıkların öyküsünü uzun uzadıya anlatmıştı. "Onlar geldiği zaman gidebileceğim bir yerim olmazdı," dedi. "Bugünkü gibi soğuk günlerde oldukça müşkül olabiliyordu. Köyde dükkânlarda oyalanmak zorunda kalıyordum. İtiraf etmeliyim ki böylesi daha iyi. Bu evi seviyorum."

Adam homurdanmakla yetindi ama kadın adamın, sanki neredeyse konuşulan lisanı bilmeyen bir yabancının anlamaya çalışması gibi dikkatle dinlediğini hissediyordu.

"Evi pek umursamıyorsun değil mi?" dedi kadın; sonra çorbalarını koyarken güldü. "En azından dürüstsün. Bense durmuş ruhunu yaratmaya çalışan mübarek biriymişim numarası yapıyorum, ondan sonra eşyalardan hoşlanmaya başlıyorum, onlara bağlanıyorum, onları seviyorum." Çorbasını içmek için ateşin yanına oturdu. Yukarıda çok güzel bir oda var," dedi, "önde, batıya bakan köşe oda. Orada güzel bir şeyler olmuş, belki de bir zamanlar o odada âşıklar yaşıyormuş. Oradan bataklıklara bakmak hoşuma gidiyor."

Kadın gitmek için hazırlandığında adam sordu, "Gitmiş mi olacaklar?"

"Ceylanlar mı? A, tabii. Çoktan. Nefret dolu ailelerine geri dönmüş olacaklar. Sanırım onlar da birlikte yaşayabilselerdi kısa bir süre, bir o kadar nefret dolu olurlardı. Çok cahiller. Nasıl başa çıkacaklar? Köy çok dar kafalı, çok fakir. Ama birbirlerine olan aşklarına tutunmuşlar, sanki bunun... bunun kendi gerçeklikleri olduğunu biliyor gibi..."

"O soylu şeye sıkı sıkı sarıl," dedi Abberkam. Kadın bu alıntıyı biliyordu.

"Sana okumamı ister misin?" diye sordu kadın. "Bende *Arkamye* var, getirebilirim."

Adam ani ve yaygın bir tebessümle başını salladı. "Gerek yok," dedi. "Ben biliyorum."

"Hepsini mi?"

Adam başıyla onayladı.

"Buraya geldiğim zaman amacım onu öğrenmekti — bir bölümünü en azından," dedi kadın huşuyla. "Ama hiç beceremedim.

Sanki hiç vakit olmuyor. Sen burada mı öğrendin?"

"Çok önce. Gebba Şehri'ndeki hapishanede," dedi. "Orada çok zaman var... Bu günlerde, burada yattığım yerden kendi kendime söylüyorum." Bakışlarını kadına doğrulturken tebessümü yüzünden gitmedi. "Sen yokken bana yoldaş oluyorlardı."

Kadın tek bir kelime bulamadan kalakaldı.

"Senin varlığın benim için çok tatlı," dedi adam.

Kadın şalına güzelce sarınarak, bir hoşça kal bile demeden aceleyle dışarı çıktı.

Eve karışık ve çelişkili hislerin kalabalığında yürüdü. Ne biçim bir canavardı şu adam! Ona kur yapıyordu: Bu konuda hiç şüphe yoktu. Asılıyordu, daha doğru tabiriyle. Hırlayan nefesi, beyaz saçlarıyla yatakta devrilmiş koca bir öküz gibi yatarak! O yumuşak derin ses, o tebessüm; o tebessümün ne işe yaradığım biliyordu adam, biliyordu onu nadiren kullanmasını. Kadınlara nasıl yaklaşacağını biliyordu; eğer anlatılanlar doğruysa binlerce kadına yaklaşmıştı; kadınlara yaklaşmış, onlara girmiş çıkmıştı; Şefinizi hatırlamak için işte size biraz ersuyu ve hoşça kal bebeğim. Tanrım!

Madem öyleydi neden sanki kendisi de yatağında yatan Eyid ile Wada'yı adama anlatmayı aklına koymuştu? Aptal kadın, dedi kendi kendine, bozlaşan sazları kırbaçlayan kötü doğu rüzgârına doğru iri adımla giderken. Aptal, aptal, yaşlı, yaşlı kadın.

Gubu onu karşılamaya gelmiş, etrafında dans ediyor yumuşak patileriyle bacaklarına ve ellerine vuruyor, kısa, yumru uçlu, siyah benekli kuyruğunu sallıyordu. Kadın kapının mandalını onun için açık tutuyor, kedi de ittirip açabiliyordu. Kapı sonuna kadar açıktı. Bir çeşit küçük bir kuşa ait tüyler bütün odaya saçılmıştı; ocağın önündeki halının üzerinde biraz kan ve bağırsaklar vardı. "Canavar," dedi kadın kediye. "Cinayetlerini dışarıda işle!" Kedi savaş dansını yapıp Huu! Huu! diye bağırdı. Bütün gece kıvrılıp, kadının sırtına yatmış, kadın her döndüğünde mecburen kalkıp, kadının üzerine basıp geçerek diğer yanına kıvrılmıştı.

Cüsseli bedenin ağırlığını ve sıcaklığını, göğüslerindeki ellerin ağırlığını, göğüs uçlarındaki dudakların güçlü emişini, yaşamı emişini, ya hayal ettiğinden, ya rüyasında gördüğünden sık sık dönüyordu.

Abberkam'a yaptığı ziyaretleri kısalttı. Adam artık ayağa kalkıp ihtiyaçlarını giderebiliyor, kendi kahvaltısını alabiliyordu; baca yanındaki yer kömürü kutusunu ve kilerini erzakla dolu tutuyordu ve artık ona akşam yemeğini getirse bile onunla yemek için kalmıyordu. Adam genellikle ciddi ve sessiz duruyor, kadın da diline hâkim oluyordu. Birbirlerine karşı çok ihtiyatlıydılar. Kadın yukarıdaki batı odasında geçirdiği saatleri özlüyordu; ama o günler bitmişti, bir çeşit rüya gibi, geçip gitmiş olan bir tatlılık gibi.

Bir akşamüstü Eyid somurtarak, Yoss'un evine tek başına geldi. "Galiba bir daha buraya gelmeyeceğim," dedi kız.

"Ne var?"

Kız omuzlarını silkti.

"Seni izliyorlar mı?"

"Hayır. Bilmiyorum. Belki... Yüklü kalmış olabilirim." Hamilelik için kölelikteki eski sözcüğü kullanıyordu.

"Doğum kontrol haplarını kullanıyordun değil mi?" Onlar için Veo'dan epey bir miktar almıştı.

Eyid başıyla belli belirsiz onayladı. "Galiba yanlış," dedi dudaklarını büzerek.

"Sevişmek mi? Doğum kontrol haplarını kullanmak mı?"

"Galiba yanlış," diye tekrarladı kız, acele, hınçlı bir bakış fırlatarak.

"Tamam," dedi Yoss.

Eyid arkasını döndü.

"Hoşça kal Eyid."

Eyid hiçbir söz söylemeden bataklık yolundan yürüyüp gitti.

"O soylu şeye sıkı sıkı sarıl," diye düşündü Yoss buruklukla.

Evi dolanıp Tikuli'nin mezarına gitti ama hava dışarıda uzun süre kalınamayacak kadar soğuktu; durgun, acı veren bir kış ortası soğuğu. İçeri girip kapıyı kapattı. Oda küçük, karanlık ve basık görünmüştü gözüne. Sönük bir yer kömürü ateşi tütüyor, için için yanıyordu. Yanarken hiç ses çıkartmıyordu. Evin dışında da hiç ses yoktu. Rüzgâr dinmişti, buz kaplı sazlar durulmuştu.

Ben biraz odun istiyorum, odun ateşi istiyorum, diye düşündü Yoss. Çatırdayan, sıçrayan bir alev, kenarında masal anlatılan cinsten bir ateş, hani plantasyonda büyükannenin evinde yaktığımız cinsten.

Ertesi gün, bataklık yollarından birinden yarım mil ötedeki yıkıntı eve gitti, içe göçen verandasındaki gevşek kalasların bir kısmını çekip çıkarttı. O gece ocağında gürleyen bir ateşi vardı. O yıkık eve günde bir, ya da birkaç kez gitmeyi alışkanlık haline getirip bacanın kendi yatağının bulunduğu köşesinin diğer yanındaki kuytudaki yer kömürü yığınının yanında büyücek bir odun yığını biriktirdi. Artık Abberkam'ın evine gitmiyordu; adam iyileşmişti, kadının yürümesi için bir amacı olmalıydı. Kadının uzun kalasları kesmek için yapabileceği bir şey yoktu o yüzden kalasları ocağa yandıkça iterek sokuyordu; bu yolla bir kalas bütün bir akşam idare ediyordu. Parlak ateşin yanında oturup *Arkamye*'nin İlk Kitabı'nı öğrenmeye çalışıyordu. Gubu bazen alevleri seyrederek ocak taşında yatıp mır mır sesleri çıkartıyor, bazen de uyuyordu. Gubu buzlu sazlığa çıkmaktan o kadar nefret ediyordu ki kadın bulaşık odasında ona bir pisleme kutusu yapmıştı; kedi de bunu itinayla kullanıyordu.

O derin soğuk devam etti, bu bataklıklarda yaşadığı en kötü kıştı. Hiddetli hava cereyanları kadını tahtalar arasında varlıklarını bile bilmediği çatlaklara götürmüştü; bunları tıkamak için paçavrası olmadığı için çamur ve çamurlu saz kullandı. Eğer ateşin geçmesine izin verse minik ev bir saat içinde buz gibi oluyordu. Küllendirilmiş yerkömürü ateşi geceleri onu idare ediyordu. Gündüzleri genellikle alevi ve alevin yoldaşı aydınlığı için bir parça odun koyuyordu ateşe.

Köye gitmesi gerekti. Soğuğun yumuşayacağını umarak günlerce gitmeyi ertelediği için hemen hemen elindeki her şeyi tüketmişti. Hava daha da soğumuştu. Artık ateşteki yerkömürleri topraklıydı ve çok kötü yanıyorlar, tütüyorlardı; o yüzden kadın ateşi canlı, evi sıcak tutabilmek için bunların yanına bir parça da odun koydu. Sahip olduğu bütün ceketleri giyip, şallara sarındı ve eline çantasını alıp yola koyuldu. Gubu ocak başından ona yarı açık gözlerle baktı. "Tembel maskara," dedi kadın kediye. "Akıllı hayvan."

Soğuk ürkütücüydü. Eğer buzda kayıp bacağımı kırarsam, günlerce gelip geçen olmayabilir, diye düşündü. Burada yatıp kalır, birkaç saat içinde de donarım. Tamam, tamam, tamam, Efendimin ellerindeyim, zaten birkaç yıl içinde ölmeyecek miyim. Ama güzel Tanrım, köye varıp ısınayım ne olur!

Köye vardı; epey bir zamanını da tatlıcı dükkânındaki sobanın önünde dedikodu dinleyerek ve yeni çerçi dükkânının odun

sobasında, doğu eyaletinde çıkan yeni bir savaşa ait eski bir gazeteyi okuyarak geçirdi. Eyid'in teyzeleri ile Wada'nın babası, annesi ve teyzeleri, hepsi ona Reis'in nasıl olduğunu sordu. Aynı zamanda ona evsahibinin evine uğramasını, Kebi'nin ona vereceği bir şeyi olduğunu söylediler. Kebi ona ucuz, kötü bir paket çay ayırmıştı. Adamın ruhunu zenginleştirmesini canı gönülden arzu eden kadın çay için teşekkür etti. Adam da ona Abberkam'ı sordu. Reis hastalanmış mıydı? Şimdi daha mı iyiydi? Adam merakla bakıyordu; kadın umursamazca cevapladı. Sessizlik içinde yaşamak kolay, diye düşündü kadın; esas ben bu seslerle birlikte yaşayamazdım.

Sıcak odadan ayrılmaya pek gönüllü değildi ama torbası taşımaktan hoşlaşmadığı kadar ağırlaşmıştı ve yol üzerindeki buzlu yerleri hava karardıkça seçmesi daha zor olacaktı. İzin istedi, yeniden köyden yola koyularak yürüyüş yoluna çıktı. Tahmin ettiğinden daha geçe kalmıştı. Sanki yarım saat önceki sıcaklığı ve aydınlığı bile kıskanan, o da olmasa tamamen kasvet içinde kalacakmış gibi duran gökyüzündeki bir bulut engeli ardına gizlenen güneş oldukça alçalmıştı. Eve, ateşinin başına gitmek istiyor ve boyuna yürümeye devam ediyordu.

Buzdan korktuğu için gözlerini önündeki yoldan ayırmadığından ilk önce sesi duydu. Biliyordu; Abberkam yine delirmiş! diye düşündü. Çünkü adam ona doğru koşuyor, bağırıyordu. Adamdan korkan kadın durdu; ama adam onun adını haykırıyordu. "Yoss! Yoss!

Bir şey yok!" diye bağırıyordu tam üstüne üstüne gelirken; devasa, vahşi bir adam, her yanı pis, çamurlu, ak saçları buz ve çamur içinde, elleri kapkara, üstü başı kapkara, üstelik gözlerinin etrafındaki akları bile görebiliyordu.

"Geri dur!" dedi kadın, "git buradan, benden uzaklaş!"

"Bir şey yok," dedi adam, "ama ev, ama ev..."

"Ne evi?"

"Senin evin, yandı. Gördüm, köye geliyordum, bataklıkların derinliklerinde duman gördüm..."

Adam devam ediyordu ama Yoss felç olmuş duruyordu, dayanamıyordu. Kapıyı kapatmış, mandalın düşmesini sağlamıştı. Kapıyı hiç kilitlemezdi ama mandalın düşmesini sağlamıştı, Gubu

dışarıya çıkamazdı. Evdeydi. İçeride kilitlenmiş kalmış: Parlak çaresiz gözler: Seslenen cılız ses...

İleri doğru atıldı. Abberkam yolunu kapattı.

"Bırak geçeyim," dedi kadın. "Geçmem gerek." Torbasını bırakarak koşmaya başladı.

Kadının kolunu yakalamıştı, kadın sanki her yanını sarıveren bir deniz dalgasıyla durdurulmuştu. Koca beden ile ses her yanını kaplamıştı. "Bir şey yok, kedicik iyi, benim evimde," diyordu. "Dinle, beni dinle Yoss! Ev yandı. Kedicik iyi."

"Ne oldu?" dedi kadın, hiddet içinde, bağırarak. "Bırak gideyim! Anlamıyorum! Neler oldu?"

"Lütfen, lütfen sakinleş," diye yalvardı adam kadına, kadını bırakarak. "Oraya gideceğiz. Göreceksin. Görecek pek bir şey kalmadı."

Bir yandan ona olanları anlatan adamın yanında yürüyordu, tir tir titreyerek. "Ama nasıl başlamış?" dedi kadın, "nasıl başlayabilir?"

"Bir kıvılcım; ateşi yanık mı bırakmıştın? Tabii, tabii ki öyle yapmışsındır, hava soğuktu. Ama bacadan çıkmış taşlar vardı, anlaşılıyordu. Kıvılcımlar, tabii ateşte odun varsa —belki döşemelerden biri tutuştu — belki de saz damdır. Sonra her şey gider, bu kuru mevsimde, her şey kurumuşken, hiç yağmur yokken. Tanrım, güzel Tanrım, sen de içerdesin zannettim. Evdesin zannettim. Yangını gördüm, yürüyüş yolundaydım — bir de baktım evin kapısına varmışım, nasıl bilmiyorum, uçtum mu anlamadım — kapıyı ittim, mandalı takılıydı, mandalı ittim bütün arka duvarın ve tavanın alev alev yandığını gördüm. O kadar çok duman vardı ki sen içerde misin, değil misin anlayamadım, içeri girdim, küçük hayvan bir köşede saklanıyordu — öbürü öldüğünde senin nasıl ağladığını düşündüm, onu tutmaya çalıştım, bir şimşek gibi kapıdan çıktı gitti, içerde kimseyi görmedim, kapıya doğru ilerledim, tavan çöktü." Güldü; vahşi, muzaffer. "Başıma çarptı, bak?" Adam eğildi ama kadının boyu hâlâ adamın başının üzerini görmeye yetmiyordu. "Kovanı gördüm, ön kapıya su atmaya çalıştım, bir şeyler kurtarabilmek için, ama sonra bunun delilik olduğunu gördüm, her şey tutuşmuştu, hiçbir şey kalmadı. Patikadan ilerledim, küçük hayvan, senin evcil hayvanın tir tir titreyerek orada bekliyordu. Onu kucağıma almama izin verdi, hayvanı ne yapacağımı bilemedim, o

yüzden eve koştum ve onu orada bıraktım. Kapıyı kapattım. Orada emniyette. Sonra senin köyde olabileceğini düşündüm o yüzden seni bulmaya geldim."

Dönemece gelmişlerdi. Kadın yürüyüş yolunun kenarına giderek aşağıya baktı. Bir duman lekesi, kara bir karışıklık. Kara sopalar. Buz. Her yanı tir tir tireyen kadın kendini o kadar kötü hissetti ki yere çömeşip, buz gibi tükrüğünü yuttu. Gökyüzüyle sazlar gözleri önünde, soldan sağa gitti, döndü; dönmelerini durduramıyordu.

"Haydi, haydi şimdi, bir şey yok. Benimle gel." Sesin, ellerin, kolların, kendisine destek çıkan o iri sıcaklığın farkındaydı. Gözlerini kapatarak adamın yanından yürüdü. Bir süre sonra gözlerini açıp yola dikkatle bakabilmişti.

"Ay torbam —torbamı bıraktım— Ondan başka bir şeyim yok," dedi kadın ani bir çeşit kahkahayla, dönerek; neredeyse düşüyordu, çünkü dönmesi yeniden başının dönmesine neden olmuştu.

"Burada. Haydi gel, çok az bir yolumuz kaldı artık." Adam torbayı koluna takmış komik bir biçimde taşıyordu. Diğer koluyla kadına sarılmış, onun ayakta durup yürümesine yardımcı oluyordu. Adamın evine, karanlık yüzer eve gelmişlerdi. Ev, güneşin kavuştuğu yerden göğe doğru yükselen pembe çizgileriyle o heybetli kavuniçi/sarı gökyüzüne bakıyordu; güneşin saçları derlerdi genellikle bu çizgilere, kadın çocukken. Karanlık eve girerken bu ihtişama arkalarını döndüler.

"Gubu?" dedi kadın.

Kediyi bulmak biraz zaman aldı. Sedirin altına sinmişti. Kedi kadına gelmediği için onu sedirin altından çekmek zorunda kalmıştı. Tüyleri toz içinde kalmıştı ve kediyi okşarken tozlar kadının ellerine bulaşıyordu. Ağzında biraz köpük vardı; kadının kollarında sessizce titriyordu. Gümüşsü, çilli sırtını, benekli yanlarını, ipek gibi ak göbek tüylerini okşadı, okşadı. Sonunda kedi gözlerini kapattı; fakat kadının biraz kıpırdadığı anda atlayıp yeniden sedirin altına koştu.

Kadın oturup, "Özür dilerim Gubu," dedi. "Özür dilerim."

Kadının konuştuğunu duyan Reis yeniden odaya döndü. Bulaşık odasına gitmişti. Islak ellerini önünde tutuyordu, kadın neden adamın ellerini kurulamadığını merak etti. "İyi mi?" diye sordu adam.

"Biraz zaman alacak," dedi kadın. "Yangın. Sonra yabancı bir ev. Bunlar... kediler yerlerini ararlar. Yabancı yerlerden hoşlanmazlar."

Kadın düşüncelerini veya sözlerini bir türlü bir araya toplayamıyor, düşünceleri ve sözleri parça parça, bağlantısız geliyordu.

"O bir kedi yani, öyle mi?"

"Benekli bir kedi, evet."

"O ev hayvanları, onlar Patronlara ait, Patronların evindeydiler," dedi adam. "Etrafımda hiç yoktu."

Kadın bunun bir suçlama olduğunu düşündü. "Onlar Werel'den Patronlarla gelmişti," dedi kadın, "doğru. Biz de öyle..." Sivri sözleri ağzından çıktıktan sonra belki de adamın bunları cehaletini mazur göstermek için söylemiş olabileceği geldi aklına.

Adam hâlâ orada durmuş, ellerini önünde dimdik tutuyordu. "Özür dilerim," dedi. "Galiba bir bandaja falan ihtiyacım var."

Kadın yavaş yavaş bakışlarını adamın ellerine yöneltti.

"Yakmışsın," dedi kadın.

"Çok değil. Ne zaman olduğunu bilmiyorum."

"Dur bir bakayım." Adam kadına yaklaşarak koca ellerinin ayalarını yukarı doğru tuttu: Parmakların birinin mavimtırak iç derisi boyunca kırmızı, şiddetli, su toplamış bir şerit ve diğerinin başparmağının dibinde derisi sıyrılmış kanlı bir yara.

"Ellerimi yıkayıncaya kadar fark etmemiştim," dedi. "Acımadı."

"Dur başına bir bakayım," dedi kadın hatırlayarak; adam diz çöküp, tam tepesinde kırmızı-siyah bir yanığı olan keçeleşmiş, taranmamış, isli bir nesneyi kadına sundu. "Tanrım," dedi kadın.

Adamın koca burnu ve gözleri bu gri düğümün altından, yakın bir yerden belirerek kadına endişeyle baktı. "Damın üzerime çöktüğünü biliyorum," dedi adam ve kadın gülmeye başladı.

"Tepene bir damın çökmesi senin için kâfi değil!" dedi. "Bir şeyin var mı —biraz temiz bez— çamaşır odasının dolaplarında temiz kurulama bezi bırakmıştım — dezenfektanın?"

Baştaki yarayı temizlerken bir yandan da konuşuyordu. "Yaraları temiz tutup, açık bırakıp kurumalarını sağlamak gerektiğinden başka yanıklar hakkında bir şey bilmiyorum. Veo'daki kliniğe haber satmalıyız. Yarın köye giderim."

"Ben senin doktor veya hemşire olduğunu zannediyordum," dedi adam.

"Ben bir okul idarecisiyim!"

"Bana baktın."

"Neyin olduğunu biliyordum. Yanıklar hakkında hiçbir şey bilmem. Köye gidip, haber salacağım. Ama bu akşam değil."

"Bu akşam olmaz," diye onayladı adam. Yüzünü ekşiterek ellerini büktü. "Tam da akşam yemeği hazırlayacaktım bize," dedi. "Ellerimde bir şey olduğunun farkında değildim. Ne zaman olduğunu bilmiyorum."

"Gubu'yu kurtardığın zaman," dedi Yoss tabii bir sesle; sonra ağlamaya başladı. "Ne yiyecektin göster bana, ben hazırlayayım," dedi gözyaşları arasında.

"Eşyaların için çok üzüldüm," dedi adam.

"Hiçbir şeyin önemi yoktu. Neredeyse bütün giysilerim üzerimde," dedi ağlayarak. "Hiçbir şey yoktu. Orada pek bir yiyecek bile yoktu. Sadece *Arkamye*. Ve dünyalar hakkındaki kitabım." Ateşin okurken sayfaları karartıp, kıvırmasını gözlerinde canlandırdı. "Onu şehirden bir arkadaşım yollamıştı, benim buraya gelip, su içerek sessiz kalma numarası yapmamı hiç tasvip etmemişti. Haklıydı da, geri dönmeliyim, hiç gelmemeliydim. Ne kadar yalancıyım, ne kadar ahmak! Odun çalmak ha! Güzel bir ateşim olsun diye odun çalmak! Isınıp neşeleneyim diye! Böylece evi yaktım, artık her şey gitti, mahvoldu, Kebi'nin evi, zavallı kedim, senin ellerin, benim suçum. Odun ateşinden sıçrayan kıvılcımları unuttum, ocak yerkömürü ateşine göre yapılmış, unuttum. Her şeyi unuttum, aklım bana ihanet ediyor, hafızam yalan söylüyor, ben yalan söylüyorum. Ona dönemediğim halde, dünyadan vazgeçemediğim halde ona dönüyormuş gibi yaparak Efendimin şerefine halel getirdim. O zaman yak gitsin! Böyle kesiyor kılıç insanın elini." Adamın ellerini ellerine alarak başını ellerin üzerine eğdi. "Çok özür dilerim, özür dilerim!"

Adamın kocaman, yanık elleri kadının elleri üzerinde duruyordu. Eğilerek kadını saçlarından öptü; saçını ve yanağını dudaklarıyla okşadı. "Sana *Arkamye*'yi ben söylerim," dedi. "Şimdi rahat dur. Bir şeyler yememiz gerek. Üşüdün gibi. Belki de şok falan yaşıyorsundur. Oraya otur. En azından bir tencereyi ısıtabilirim."

Kadın denilene boyun eğdi. Adam haklıydı, üşüyordu. Ateşe daha da yaklaştı. "Gubu?" diye fısıldadı. "Gubu, her şey yolunda. Haydi, haydi miniğim." Ama sedirin altında kıpırdayan olmadı.

Abberkam kadının yanında duruyor ona bir şey sunuyordu: Bir bardak: Şaraptı, kırmızı şarap.

"Şarabın mı var?" dedi kadın, hayretler içinde kalarak.

"Genellikle su içer susarım," dedi adam. "Bazen şarap içer konuşurum. Al şunu."

Kadın hürmetkârane bir tavırla aldı. "Şokta değildim," dedi.

"Hiçbir şey şehirli bir kadını şoke edemez," dedi adam temkinle. "Şimdi bu kavanozu açmak için sana ihtiyacım var."

"Şarabı nasıl açtın?" diye sordu kadın, balık haşlaması kavanozunun kapağını açarken.

"Zaten açıktı," dedi adam, nefsine hâkim, derin bir sesle.

Yemek yemek için ocak başında karşılıklı oturdular; ocak kancasına asılı tencereden yemeklerini alıyorlardı. Kadın balık parçalarını, sedirin altından görülsün diye aşağıda tutuyor ve Gubu'ya fısıldıyordu ama kedi dışarı çıkmıyordu.

"Çok acıktığı zaman çıkacaktır," dedi kadın. Sesindeki o gözyaşı dolu titreklikten, boğazındaki düğümden, utanma hissinden bıkmıştı. "Yemek için teşekkür ederim," dedi kadın. "Kendimi daha iyi hissediyorum."

Ayağa kalkarak tencereyi ve kaşıkları yıkadı; adama ellerini ıslatmamasını söyledi, adam da ona yardım etmeyi teklif etmedi ama ateşin yanında, kıpırdamadan, koca bir kaya parçasıymış gibi oturdu.

"Ben üst kata gideceğim," dedi kadın işi bitince. "Belki Gubu'yu da tutar yanımda götürebilirim. Bana bir iki tane battaniye ver."

Adam başıyla onayladı. "Yukarıda. Bir ateş yaktım," dedi adam. Adamın ne demek istediğini anlamadı kadın; sedirin altına bakmak için diz çöktü. Daha diz çökerken ne kadar soytarı gibi durduğunu düşündü, poposu havada, bir mobilya parçasına "Gubu, Gubu!" diye seslenen, şallara sarılıp sarmalanmış yaşlı bir kadın. Ama biraz tırmalama sesi duyulduktan sonra Gubu doğrudan kadının ellerine geldi. Burnunu kadının kulağının ardına gizleyerek omuzuna yapıştı. Kadın çömelerek Abberkam'a baktı, neşeyle. "İşte geldi!" dedi. Biraz zorlanarak ayağa kalktı ve "İyi geceler," dedi.

"İyi geceler Yoss," dedi adam. Gaz lambasını taşımaya cesaret edemediğinden, her iki eliyle Gubu'ya sıkı sıkı sarılarak batı odasına varıp kapıyı kapatıncaya kadar merdivenlerden karanlıkta çıktı. Sonra durduğu yerde bakakaldı. Abberkam şöminenin önünü açmış

ve bu akşam daha önceden buraya yığılmış olan yerkömürünü tutuşturmuştu; al parlaklık geceyle kararan alçak ve uzun pencerelerde oynaşıyordu; ateşin kokusu tatlıydı. Daha önce kullanılmayan, başka bir odada duran bir karyola artık bu odada duruyordu, yapılmış yatağı, battaniyeleri ve üzerine atılmış yeni beyaz yün örtüsüyle. Ocağın yanındaki rafta bir sürahiyle çanak duruyordu. Daha önceleri üzerine oturduğu eski halı dövülmüş, silinmiş, havı dökülmüş haliyle tertemiz ocak başına yayılmıştı.

Gubu kucağında patileriyle kendini itti; kadın kediyi yere bıraktı, kedi doğruca yatağın altına koştu. Orada durabilirdi. Sürahiden çanağa biraz su döktü, eğer kedi susarsa diye bunu ocağın yanına bıraktı. Pisleme kutusu yerine külleri kullanabilirdi. İhtiyacımız olan her şey burada, diye düşündü kadın, hâlâ gölgeler içindeki odaya, pencerelere vuran yumuşak ışığa bir çeşit dehşet hissiyle bakarken.

Kapıyı arkasından kapatarak dışarı çıktı, aşağıya indi. Abberkam ateşin yanında hareketsiz oturuyordu. Gözleri kadına doğru parladı. Kadın ne diyeceğini bilemedi.

"O odayı seviyordun," dedi adam.

Kadın başıyla onayladı.

"Belki bir zamanlar orasının iki âşığın odası olduğunu söylemiştin. Ben de belki de iki âşığın odası olabileceğini düşündüm."

Bir süre geçtikten sonra, "Belki," dedi kadın.

"Bu gece değil," dedi adam alçak bir gurultuyla: Bunun bir kahkaha olduğunu fark etti kadın. Bir kere adamın gülümsediğini görmüştü, şimdi kahkaha attığını duyuyordu.

"Hayır. Bu gece değil," dedi kadın gergin.

"Ellerime ihtiyacım var," dedi adam, "aslında her şeye ihtiyacım var, senin için." Kadın hiçbir şey söylemedi, adama bakarken.

"Otur Yoss, lütfen," dedi adam. Kadın ocak başındaki sıraya oturdu, yüzü adama dönük.

"Hastayken hep bunları düşündüm," dedi adam, her zaman sesinde bir hatibin tınısı vardı. "Davama ihanet ettim, davam adına yalan söyledim, çaldım çünkü artık davama olan inancımı yitirdiğimi itiraf edemiyordum. Yabancılar'dan korkuyordum çünkü tanrılarından korkuyordum. O kadar çok tanrı! Onların benim Efendimi alçaltmalarından korktum. Onu alçaltmalarından!" Bir dakika için

sustu, derin bir nefes aldı; kadın adamın göğsündeki derin hırıltıyı duyabiliyordu. "Oğlumun anasına çok kereler, çok kereler ihanet ettim. Ona, başka kadınlara, kendime. Tek bir soylu şeye bile sadık kalmadım." Yüzünü biraz buruşturarak ellerini açtı, ellerindeki yanıklara baktı. "Sanırım sen kaldın," dedi.

Bir süre sonra kadın şöyle dedi: "Safnan'ın babasıyla sadece birkaç yıl birlikte yaşadım. Başka erkekler de oldu. Artık bunların ne önemi var?"

"Ben bunu söylemek istememiştim," dedi adam. "Yani sen erkeklerine, çocuğuna, kendine ihanet etmedin. Tamam, bütün bunlar geçmişte kaldı. Artık bunların ne önemi var diyorsun, artık hiçbir şeyin önemi yok. Ama sen bana bu şansı şimdi bile verebiliyorsun, bu güzel şansı, bana, sana sarılmam, sıkı sıkı sarılmam için."

Kadın bir şey söylemedi.

"Buraya utanç içinde geldim," dedi adam, "ve sen bana saygı gösterdin."

"Neden yapmayaydım? Ben kim oluyorum da seni yargılıyorum?"

" 'Kardeşim, ben senim.' "

Kadın adama dehşetle baktı, tek bir bakış; sonra ateşe baktı. Yerkömürü için için, hararetle yanıyor, tek bir cılız duman kıvrımı yükseliyordu. Kadın adamın bedeninin sıcaklığını, karanlığını düşündü.

"Aramızda huzur olacak mı?" dedi sonunda.

"Huzura ihtiyacın mı var?"

Bir süre sonra kadın hafifçe tebessüm etti.

"Elimden geleni yaparım," dedi adam. "Biraz bu evde kal."

Kadın başıyla onayladı.

Bağışlanma Günü

SOLLY bir uzay veleti olmuştu; bir bu gemide, bir o gemide, bir bu dünyada, bir o dünyada yaşayan bir Seyyar kız çocuğu; on yaşına vardığında beş yüz ışık yılı katetmişti. Yirmi beş yaşındayken Alterra'daki bir devrimi yaşamış, Terra'da *aiji*, Rokanan'da yaşlı bir hilferden uzak düşünmeyi öğrenmiş, Hain'deki Okullar'ı kolayca bitirmiş, bu işlem sırasında ışık hızına yakın bir hızla bir yarım milenyum daha atlayarak ölmekte olan katil bir gezegen Kheakh'da kendisine verilen Gözlemci görevinin altından kalkabilmişti. Gençti ama kaşarlanmıştı.

Veo Deo'da, kendisine ha bire şuna dikkat etmesi, bunu unutmaması gerektiğini hatırlatıp duran Sefaret'teki tiplerden bıkmıştı; sonuç olarak artık kendisi de bir Seyyardı. Werel'in acayiplikleri vardı; ama hangi dünyanın yoktu ki? Ev ödevlerini yapmıştı, ne zaman kibar davranması gerektiğini, ne zaman geğirmesi gerektiğini, ya da tam tersini, biliyordu. Sonunda kendi başına buyruk olması onu rahatlatmıştı, bu harikulâde küçük şehirde, bu harikulâde küçük kıtadaki, Gatay Kutsal Krallığı'na giden ilk ve tek Ekumen Sefiri olmak.

Yükseklikten, dikey ışıkları gürültülü caddelere dökülen parlak güneşten, her binanın ardından inanılmaz şekilde yükselen zirvelerden, yakındaki büyük yıldızların gün boyunca yandığı koyu mavi gökten, altı ya da yedi ay parçası altında göz kamaştıran gecelerden, kara gözlü, dar kelleli, uzun dar elli ve ayaklı, uzun boylu insanlardan, o muhteşem insanlardan, kendi insanlarından sarhoş olmuştu günlerce. İnsanların hepsini çok seviyordu. Onları haddinden biraz fazla görüyor olsa da.

Tamamen kendi kendine geçirdiği son zaman, Gatay tarafından yollanan, onu Voe Deo'dan alıp okyanus üzerinden aşıran havakaydırağındaki yolcu kabininde geçirdiği birkaç saatti. Ufak havaalanında Kral ve Konsey tarafından yollanmış kızıl, kahverengi ve turkuvaz renkleri içinde gösterişli bir rahip ve memur delegasyonu tarafından karşılanmış ve hızla, saatler boyunca bol bol kibarlık edilen ama tabii ki hiç geğirilmeyen Saray'a gitmişti: Ufacık tefecik kalmış yaşlı majestelerine takdim, Yüce Filanca'ya, Lord Hoozibilmemkimler'e takdim, nutuklar, bir şölen: Her şey önceden tahmin edilebilen Şeylerdi, hiçbir sorun yoktu, hatta şölende

tabağındaki devasa, kesilemez kızarmış çiçek bile. Ama yanında, daha ufak havaalanındaki ilk andan başlayarak bu anı takip eden bütün zamanlarda tedbir mahiyetinde, arkasında veya yanında veya çok yakınında iki adam vardı: Rehberi ve Muhafızı.

Adı San Ubattat olan rehberi Gatay'da onu konuk eden hükümet tarafından tutulmuştu; tabii ki rehber kadının her hareketini hükümete rapor ediyordu fakat olabilecek en nazik ajandı; durmadan kadın için işleri yoluna koyuyor, ona nelerin beklendiğini veya nelerin bir gaf olabileceğini yalın bir şekilde ima ediyordu; mükemmel bir dilbilimciydi, her şeyi her an tercüme etmeye hazırdı. San fena sayılmazdı. Ama muhafız bambaşka bir şeydi.

Onu peşine bu dünyada Ekumen'e evsahipliği yapanlar, Werel'deki baskın güç, büyük ulus Voe Deo takmıştı. Voe Deo'daki Sefarette bir muhafıza ihtiyacı olmadığını ve bir muhafız istemediğini bildirerek hemen karşı çıkmıştı. Gatay'da onu yakalamaya çalışan kimse yoktu ve varsa bile o kendi başının çaresine bakmayı tercih ederdi. Sefaret içini çekti. Üzgünüz, dediler. Başka çaren yok. Voe Deo'nun, ekonomik olarak bağımlı, aslında yanaşma bir eyalet olan Gatay'da askeri bir varlığı var. Gatay'ın meşru hükümetini yerli terörist gruplara karşı korumak Voe Deo'nun ilgi alanındadır ve sen de onların ilgilendikleri şeylerden birisin. Bu konuda tartışma hakkımız yok.

Sefaret ile tartışılmayacağını biliyordu ama Binbaşı'ya boyun eğemezdi. Adamın askeri unvanı olan rega'yı, Terra'da görmüş olduğu bir oyundan, arkaik bir söz olan "Binbaşı" olarak tercüme etmişti. O binbaşı madalya ve nişanlarla kaplı, içi doldurulmuş bir üniformaydı. Pöflüyor, caka satıyor, emrediyordu ve sonunda patlayarak içindekiler dışına çıkıyor, paramparça oluyordu. Ah keşke bu Binbaşı da patlasaydı! Aslında tam olarak caka sattığı yoktu, hatta doğrudan öyle emir falan da vermiyordu. Taş gibi bir kibarlığı vardı, odun gibi sessiz ve sertti ve katılaşmış bir ölü gibi soğuktu. Kısa bir süre sonra adamla konuşma girişimlerinden vazgeçti; o ne derse desin adam, dinlemeyen veya dinlemeye hiç niyeti olmayan birinin hazır ahmaklığıyla, insanlıktan resmen yoksun bir subay gibi, Evet Hanfendi, ya da Hayır Hanfendi, diye cevap veriyordu. Üstelik bütün umumi mahallerde, gece gündüz, sokakta, alışveriş ederken, işadamlarıyla ve memurlarla toplantıdayken, şehri gezerken,

sarayda, dağların tepesine yükselen balonda hep onunla birlikteydi — her yerde, yatak hariç her yerde onunla birlikteydi.

Yatakta bile genellikle istediği kadar yalnız kalamıyordu; çünkü geceleri Rehber ile Muhafız evlerine gidiyordu ama yatak odasının girişinde —Majesteleri'nin bir armağanı, kadının kendi özel malı olan — Hizmetçi uyuyordu.

Yıllar önce, kölelikle ilgili bir yazıda o kelimeyi ilk öğrendiğinde yaşadığı hayreti hatırladı. "Werel'de hâkim kasta sahip, çalışan kesime de mal adı verilir. Sadece sahiplere kadın veya erkek diye hitap edilir; mallara ise kuladam, kulkadın denirdi."

Evet, işte o da bir mal sahibi olmuştu. Bir kralın armağanı geri çevrilmezdi. Onun malının adı Rewe'ydi. Büyük bir ihtimalle Rewe de bir ajandı ama buna inanması çok güçtü. Solly'den birkaç yaş büyük, ağırbaşlı, eli açık; Solly pembemsi bir kahverengi, Rewe ise mavimtırak bir kahverengi olsalar da hemen hemen onunla aynı ten rengi koyuluğuna sahip bir kadındı. Avuçlarının içi narin bir gök mavisiydi. Rewe'nin davranışları kibardı; bir zarafeti, bir feraseti, ne zaman istenildiği ve ne zaman istenmediğine dair şaşmaz bir hissi vardı. Solly tabii ki ona eşit bir insan gibi davranıyordu; daha ta ilk başında hiçbir insanın, sahiplenmek şöyle dursun, bir başkasını hükmü altına almaya hakkı olduğuna inanmadığını, Rewe'ye hiç emir vermeyeceğini ve dost olacaklarını umduğunu beyan etmişti. Rewe bunları, ne yazık ki, yeni birtakım emirler olarak kabul etti. Gülümseyerek, evet, dedi. Nihayetsizce hürmetkârdı. Solly'nin söylediği veya yaptığı herhangi bir şey bu kabulleniş içine batıp kayboluyor, Rewe'yi hiç değiştirmiyordu: Hizmete hazır, nazik, kibar fiziksel bir varlık, tam elinizin ulaştığı noktanın az ötesinde. Gülümsüyor, evet diyordu ama ona ulaşılıp dokunulamıyordu.

Solly, Gatay'daki ilk gününün ilk vızıltılarından sonra Rewe'ye ihtiyacı olduğunu, dertleşebileceği bir kadın olarak gerçekten ona ihtiyacı olduğunu düşünmeye başlamıştı. Kadınların daireleri olan, "Ev" dedikleri *beza*'larında gizli yaşayan sahip kadınlarla karşılaşabilmesinin hiçbir yolu yoktu. Rewe dışında bütün kulkadınlar birilerinin malıydı, yani onun onlarla konuşma hakkı yoktu. Tek karşılaşabildiği erkeklerdi. Bir de hadımlar.

Bu da inanması güç başka bir şeydi, yani bir adamın erkekliğinden küçük bir sosyal mevki için vazgeçmesi; ama Kral

Hotat'ın sarayında böyle adamlarla hep karşılaşıyordu. Mal olarak doğan bu adamlar hadım olarak kısmi özgürlüklerine kavuşuyor ve kendi sahipleri arasında hatırı sayılır bir güce ve güvenilirliğe sahip oluyorlardı. Sarayın vekilharcı olan hadım Tayandan, kendi hiçbir şeye hükmedemeyen ama Konsey'de sözde mevki sahibi olan Kral'a hükmediyordu. Konseyde çeşit çeşit lord vardı ama sadece tek bir çeşit rahip vardı, Tualciler. Sadece mallar Kamye'ye tapıyorlardı; yüz yıl kadar önce monarşi Tualci olunca Gatay'ın asıl dini bastırılmıştı. Werel konusunda, kölelik ve belli bir cinsin hâkimiyeti hariç, hiç hoşlanmadığı bir şey varsa, o da dinlerdi. Hanım Tual hakkındaki şarkılar çok güzeldi; heykelleri ve Voe Deo'daki büyük tapınaklar da muhteşemdi, çok dolambaçlı olmasına rağmen *Arkamye* de güzel bir öyküye benziyordu; ama o felaket kendini beğenmişlikleri, hoşgörüsüzlükleri, rahiplerin ahmaklıkları, iman adına her zulmü haklı çıkartan o iğrenç doktrinler! Aslında, dedi Solly kendi kendine, Werel'de sevdiği bir şey var mıydı?

Ve hemen kendi kendine cevap verdi: Çok seviyorum, çok seviyorum. Bu garip, minik güneşi, kırık ay parçalarını, buzdan duvarlar gibi yükselen dağları ve insanları — hayvan gözleri gibi akları olmayan kara gözlerini, siyah cama, karanlık sulara benzeyen, gizemli gözlerini çok seviyorum. Onları sevmek istiyorum, onları anlamak istiyorum, onlara ulaşmak istiyorum!

Fakat Sefaret'in sidiklilerinin bir konuda haklı olduklarını itiraf etmeliydi: Werel'de kadın olmak zordu. Hiçbir yere uymuyordu. Etrafta tek başına dolaşıyordu, bir pozisyonu vardı; yani içinde bulunduğu koşullara göre bir çelişki abidesiydi: Normal kadınlar evde kalırdı, görünmezdi. Sadece kulkadınlar sokaklara çıkar veya yabancılarla karşılaşır veya bir kamu işinde çalışırdı. Bir sahip gibi değil, bir mal gibi davranıyordu. Ama öte yandan çok muazzam bir şeydi, bir Ekumen sefiriydi; üstelik Gatay Ekumen'e katılmayı ve sefirlerini gücendirmemeyi çok istiyordu. Böylece onunla Ekumen işleri hakkında konuşan memurlar, saraylılar ve işadamları ellerinden geleni yapıyorlardı: Ona, sanki bir erkekmiş gibi davranıyorlardı.

Yapmacık tavırlar hiçbir zaman tam olmuyor ve genellikle başlamadan bitiyordu. Zavallı yaşlı Kral sanki kadın onun yatak ısıtıcılarından biriymiş gibi belirsiz bir izlenim içinde, büyük bir gayretle kadına körü körüne tutunmuştu. Bir tartışma sırasında kadın

Lord Gatuyo'ya karşı çıkınca, adam kendisine cevap veren sanki pabuçlarıymış gibi boş bir hayretle ona bakakalmıştı. Onun bir kadın olduğunu düşünüyordu. Ama genelde cinsiyetsizlik işe yarıyor, onlarla çalışmasını olanaklı kılıyordu; kadın kendini oyuna uydurmaya başlamıştı; Rewe'nin yardımıyla, onlara özellikle dişi görünecek şeylerden kaçınarak kendisine Gatay'daki erkek sahiplerin giysilerine benzeyen giysiler yapmıştı. Rewe eli çabuk, zeki bir terziydi. Parlak, ağır, üzerine sıkı sıkı oturan pantolonlar kullanışlı ve uygun olmuştu; işlemeli ceketler ise son derece sıcak tutuyordu. Bu giysileri giymeyi seviyordu. Fakat onu bir türlü olduğu gibi kabul edemeyen bu adamlar için kendisini cinsiyetsiz hissediyordu. Bir kadınla konuşmaya ihtiyacı vardı.

Sahip adamlar aracılığıyla saklı sahip kadınların bir kısmıyla karşılaşmaya çalışınca değil kapısı, deliği bile olmayan bir nezaket duvarıyla karşılaştı. Ne güzel bir fikir; havalar biraz düzelsin hemen ziyaretiniz için bir şeyler hazırlayalım! Sefire'nin, Mayoyo Hanım ve kızlarımı ağırlaması bana ne kadar şeref verir fakat benim ahmak, köylü kızlarım affedilemeyecek kadar mahcuptur — eminim anlıyorsunuzdur. A, tabii, tabii, avluda bir gezinti — ama şimdi olmaz, şimdi sarmaşıklar çiçeksizken! Sarmaşıkların çiçek açmasını beklemeliyiz!

Konuşabilecek kimse, kimse yoktu, ta ki Makil Batikam'la karşılaşıncaya kadar.

Bu bir olay olmuştu: Voe Deo'dan gelen gezgin bir trup. Gatay'ın minik dağlık başkentinde —tabii ki hepsi erkek olan— tapınak dansçılarından ve Werel televizyonunda tiyatro diye anılan o aşırı duygusal gösterilerden başka eğlence namına pek bir şey yoktu. Solly, "ev"lerin içine bir göz atabilir umuduyla bu sırılsıklam hikâyelerin bir kısmına inatla girmiş fakat hepsi Binbaşı'ya benzeyen dik başlı eşşek kahramanları şerefleriyle savaşlarda ölürken, aşklarından ölen aygın baygın kızları midesi kaldırmamıştı. Bu arada da Merhametli Tual hafifçe kısılmış, bir ilahilik belirtisi olarak beyazları görünen gözlerle, bulutlar arasından uzanarak âşıkların ölümlerine tebessüm ediyordu. Solly Werelli erkeklerin tiyatro seyretmek için hiç televizyonu açmadıklarını fark etti. Artık nedenini biliyordu. Fakat çeşitli beyler ve işadamları tarafından kendi şerefine sarayda verilen resepsiyonlar ve tertiplenen eğlenceler son derece

sıkıcıydı: Her zaman sırf erkek oluyordu çünkü Sefire oradayken esir kızları getirmezlerdi; onlara hanımefendi gibi davranmayan bir kadın olduğunu hatırlatacağından o da orada bulunan en hoş adamla bile cilveleşemezdi, onlara erkek olduklarını hatırlatamazdı. Makil kumpanyası geldiğinde köpük çoktan sönmüştü.

Güvenilir bir adabı muaşeret danışmanı olan San'a, gösteriye gitmesinin uygun olup olmadığını sormuştu. Adam eveleyip geveledikten sonra sonunda haddinden fazla yağlı bir incelikle erkek kılığına girip gittikten sonra bir sakıncası olmayacağını ima etti. "Kadınlar, biliyorsunuz ki, umumi yerlere gitmez. Fakat bazen göstericileri o kadar çok görmek isterler ki, bilirsiniz ya? Amatay Hanım, her yıl kocasının giysilerini giyip Lord Amatay ile giderdi; herkes bunu bilir, kimse bir şey söylemezdi — bilirsiniz ya. Size, sizin gibi ulu bir kişiye gelince bunun bir sakıncası olmaz. Kimse bir şey söylemez. Hiç, hiç sakıncası olmaz. Tabii ki ben sizinle gelirim, rega sizinle gelir. Yanınızda dostlarınız olsun istersiniz değil mi? Üç yakın ahbap çavuş eğlenceye gidiyor ha? Ha?"

Ha, ha, dedi kadın yumuşak başlılıkla. Ne eğlence, ne eğlence! Ama buna değer diye düşündü, Makilleri görmek için.

Makiller hiç televizyona çıkmazlardı. San'ın ciddiyetle belirttiği gibi bazıları yakışıksız olan gösterilerine evdeki genç kızların maruz kalmaması gerekirdi. Sadece tiyatrolarda oynarlardı. Palyaçolar, dansçılar, fahişeler, aktörler, müzisyenler: Makiller bir çeşit altsınıf oluşturuyordu, şahsen sahip olunamayan yegâne mallar onlardı. Sahibinden Eğlence Şirketi tarafından satın alınan yetenekli bir köle oğlan o andan itibaren hayatının geri kalan zamanında onu eğitip, ona gözkulak olan Şirket'in malı olurdu.

Altı, yedi sokak ötedeki tiyatroya yürüdüler. Makillerin hepsinin travesti olduğunu unutmuştu, aslında onları, dönüp bir sürü oluşturan, havada süzülen koca kuşların dakikliği, gücü ve zarafetiyle, uçarcasına sahneye çıkan o uzun boylu dansçıları ilk gördüğünde bunu hatırlamamıştı. Güzellikleriyle büyülenerek hiçbir şey düşünmeden seyrediyordu ki müzik değişti ve içeri palyaçolar girdi, gece kadar siyah, sahipler kadar siyah, cafcaflı uzun etekler giymiş, mücevher dolu muhteşem fırlak göğüslü, cılız, baygın seslerle şarkı söyleyen palyaçolar. "Ay, lütfen ırzıma geçmeyin iyi yürekli Beyim, yo, yo, şimdi olmaz!" Bunlar erkek, bunlar erkek!

demişti Solly, kendini tutamadan gülmeye başlayarak. Batikam, olağanüstü dramatik bir monolog olan başrol bölümünü bitirinceye kadar kız ona hayran kalmıştı. "Onunla tanışmak istiyorum," dedi perde arasında San'a. "Şu aktörle — Batikam."

San, bunun nasıl ayarlanabileceğim ve bu işten nasıl biraz para kazanabileceğini düşündüğünü ortaya koyan karışık bir ifadeyle bakıyordu. Fakat Binbaşı her zamanki gibi tetikteydi. Bir baston gibi dimdik duran adam San'a bakmak için başını belli belirsiz bir çevirdi. San'ın ifadesi değişmeye başladı.

Eğer kadının ricası olmayacak bir şey olsaydı San ya kaş göz işareti yapar, ya da söylerdi. Doldurulmuş Binbaşı onu bal gibi denetlemeye, "kendi" kadınlarından biri gibi kadının elini ayağını bağlamaya çalışıyordu. Adama meydan okumanın tam zamanıydı. Dönerek doğrudan adama baktı, "Rega Teyeo," dedi, "senin benim yoldan çıkmamamı sağlamak için emir almış olduğunu biliyorum. Ama bana veya San'a bir emir vereceksen bunu yüksek sesle söylemelisin ve bunlar haklı olmalı. Öyle göz kırpmaların veya saçma sapan kaprislerinle beni yola getiremezsin."

Hatırı sayılır bir sessizlik olmuştu, gerçekten son derece ağız sulandırıcı, insanı tatmin edici bir sessizlik. Binbaşı'nın yüz ifadesinin değişip değişmediğini anlamak zordu; loş tiyatro ışıkları adamın mavimsi siyah yüzündeki ayrıntıları göstermiyordu. Fakat adamın hareketsizliğinde, onu durdurmuş olduğunu anlatan donuk bir şeyler vardı. Sonunda adam, "Ben sizi korumakla görevliyim Sefirem," dedi.

"Makiller beni tehdit mi ediyor? Ekumen sefirinin Werel'in büyük sanatçılarından birini tebrik etmesinde bir mahzur mu var?"

Yine buz gibi bir sessizlik. "Hayır," dedi adam.

"O halde, gösteriden sonra Batikam ile konuşmak için sahne arkasına giderken bana refakat etmeni rica ediyorum senden."

Tek, gergin bir baş işareti. Tek, gergin, kibirli, yenilgiye uğramış bir baş işareti. İlk puan! diye düşündü Solly ve ışık ressamlarını, erotik dansçıları, gecenin son gösterisi olan tuhaf bir biçimde duygusal ufak piyesi zevkle seyretmek için yerine yerleşti. Kadim bir şiirdi, anlaması güç fakat aktörler o kadar güzel, sesleri o kadar dokunaklıydı ki kadın, nedenini pek anlayamadığı halde gözlerinin yaşardığını fark etti.

"Ne yazık ki makiller hep *Arkamye*'den ilham alıyorlar," dedi San kendini beğenmiş, dindarca bir hoşnutsuzlukla. San pek öyle yüksek sınıf bir sahip değildi, aslında hiç malı yoktu; ama bir sahip, bağnaz bir Tualciydi ve bunu kendi kendine hatırlatmaktan büyük zevk alırdı. "Tual'ın Vücut Buluşlarından alınacak sahneler böyle bir seyirci için daha uygun düşerdi."

"Eminim sen de aynı fikirdesindir Rega," dedi kadın, kendi ironisinden keyiflenerek.

"Kesinlikle katılmıyorum," dedi adam; bunu o kadar hissiz bir kibarlıkla söylemişti ki kadın önce adamın konuştuğunu fark etmemişti; sonra da bu önemsiz bilmeceyi yollarını bulma, arka sahneye ve göstericilerin soyunma odalarına kabul edilme telaşı içinde unutmuştu.

Kadının kim olduğunu fark ettiklerinde yöneticiler bütün diğer göstericileri ortadan yok ederek onun Batikam (yanında San ve Binbaşı ile tabii ki) yalnız kalmasını sağlamaya çalıştılar; ama kadın yo, yo, yo, dedi, bu güzel sanatçılar rahatsız edilmemeli, bırakın Batikam ile biraz konuşayım yeter. Orada, herhangi bir dünyadaki herhangi bir sahne arkasında olduğu gibi; kostümler, yarı çıplak insanlar, bozulmuş makyajlar, kahkahalar, gösteriden sonra eriyip giden gerginlik dolu telaşın ortasında durmuş, inceden inceye işlenmiş kadim bir kadın giysisi içinde duran zeki, kuvvetli adamla konuşuyordu. Hemen anlaşıvermişlerdi. "Benim evime gelebilir misin?" dedi kadın. "Zevkle," dedi Batikam ve gözleri San'ın ya da Binbaşı'nın yüzüne kaymadı bile: O güne kadar karşılaştığı, yapmaları veya söylemeleri gereken şey için Muhafızı veya Rehberinin iznini almak için onlara bakmayan ilk köle. Şaşırıp şaşırmadıklarını anlamak için bakışlarını onlara çevirdi. San'da dolaplar çeviren birinin ifadesi vardı, Binbaşı gergin görünüyordu. "Kısa bir süre sonra gelirim," dedi Batikam. "Değişmem gerek."

Birbirlerine gülümsediler ve kadın ayrıldı. Havadaki vızıltı yeniden başlamıştı. Yakındaki koca yıldızlar ateşten üzüm salkımları gibi birbirlerine yanaşmış asılı duruyordu. Aylardan biri buzlu dağ zirvelerinden yuvarlanarak çıktı, bir başkası sarayın kıvrımlı çizgileri olan sivri tepeli kuleleri üzerinde bir tarafa meyilli bir lamba gibi iki yana sallana sallana yükseldi. Kadın giydiği erkek giysisinin özgürlüğünün ve sıcaklığının tadını çıkartarak karanlık cadde

boyunca iri adımlarla ilerleyip San'ı kendisine ayak uydurabilmek için koşuşturmak zorunda bıraktı; uzun bacaklı Binbaşı ona ayak uydurabiliyordu. Bir sesin yüksek ve tiz bir şekilde "Sefire!" diye bağırdığını duyunca başını çevirip baktı; sonra Binbaşının bir revağın gölgesi altında biriyle güreştiğini görünce savrulurcasına geri döndü. Binbaşı kendisini kurtardıktan sonra kadının kolunu tüm gücüyle kavrayıp çekerek koşmaya zorladı. "Bırak!" dedi kendini kurtarmaya çalışarak; adama bir aiji hamlesinde bulunmak istemiyordu ama başka bir şeyin de kendisini kurtaracağı yoktu.

Binbaşı, bir yan sokağa sokmak için ona aniden asılınca kadın neredeyse dengesini kaybediyordu; adamın kolunu tutmasına izin vererek onunla birlikte koşturdu. Hiç beklenmedik bir şekilde kadının sokağına, bahçe kapısına varıp geçtiler, tek bir sözle kapısı açılan eve girdiler — bunu nasıl becermişti? "Nedir bütün bu olup bitenler?" diye sordu kadın kendini kolaycacık kurtarıp, kolunda adamın elinin morarttığı yeri tutarak.

Binbaşı'nın yüzündeki neşeli tebessümün son pırıltısını gören kadın çok hiddetlendi. Zar zor nefes alan adam sordu: "Bir yerin acıdı mı?"

"Acımak mı? Senin tutup asıldığın yer evet, acıdı — ne yaptığını sanıyordun?"

"Adamı uzakta tutmaya çalışıyordum."

"Hangi adamı?"

Binbaşı hiçbir şey söylemedi.

"Bana sesleneni mi? Belki de benimle konuşmak istiyordu?"

Bir süre sonra Binbaşı, "Olabilir," dedi. "Gölgedeydi. Silahlı olabileceğini düşündüm. Çıkıp San Ubattat'a bakmam gerek. Lütfen ben geri gelinceye kadar kapıyı kitli tutun." Emirleri verirken kapıdan çıkmıştı; onun bu emirlere uymayacağı aklına gelmiyordu bile; Solly de köpürerek uydu. Kendi başının çaresine bakamaz mı zannediyordu onu? Etraftaki köleleri kadını "korumak" için tekmeleyerek, onun hayatına burnunu sokmasına ihtiyacı olduğunu mu sanıyordu? Belki de bir aiji düşüşünün ne olduğunu öğrenmesinin zamanı gelmişti. Adam güçlü ve çevikti ama gerçek bir eğitimden yoksundu. Bu tür amatörce müdahaleler dayanılacak gibi değildi, gerçekten dayanılacak gibi değildi; Sefaret'e bir protesto daha çekmeliydi.

Yedeğinde sinirli, utanç içinde San'la adamı içeri alır almaz, "Bir parolayla kapımı açtın," dedi. "Gece, gündüz içeriye girme hakkın olduğu hakkında bana bilgi veren olmadı."

Adam yeniden o askeri donukluğuna geri dönmüştü. "Evet hanfendi," dedi.

"Bir daha böyle bir şey yapmayacaksın. Bir daha beni o şekilde tutmayacaksın. Eğer öyle bir şey yapmaya kalkarsan canını yakacağımı söylemek zorundayım. Eğer seni telaşlandıran bir şey olursa bana ne olduğunu söyle ve ben gerektiği gibi hareket edeyim. Şimdi, lütfen gider misin."

"Memnuniyetle hanfendi," dedi adam, olduğu yerde dönerek, uygun adım çıktı gitti.

"Ah Hanımefendi — Ah Sefiremiz," dedi San, "o tehlikeli bir insandı, son derece tehlikeli insanlardır, çok üzgünüm, ne onur kırıcı..." Adam gevelemeye devam etti. Sonunda San'ın gölgedeki adamın kim olduğunu düşündüğünü söylemesini sağladı; hâlâ Gatay'ın eski dinine bağlı kalan, bütün inançsızları ve yabancıları reddeden ve onları öldürmek isteyen dini muhaliflerden biri. "Bir köle mi?" diye sordu kadın ilgiyle; adam şoke olmuştu — "Yo, yo, yo, gerçek bir insan, bir adam — ama son derece yolundan sapmış bir fanatik, dinsiz bir fanatik! Bıçakçı, diyorlar kendilerine. Ama bir insan Hanımefendi — Sefiremiz, kesinlikle bir insan!"

Sefirenin, bir malın kendisine dokunabileceğim düşüyor olma ihtimalinin düşüncesi bile adamı, en az yeltenilen saldırı kadar üzmüştü. Sanki böyle bir şey olmuşçasına.

Solly düşündükçe, tiyatroda Binbaşı'nın ağzının payını verdiği için, ona da, kadını "koruyarak" ağzının payını vermek için bir bahane yaratmış olup olmadığını merak etmeye başlamıştı. Eh, bir daha bunu deneyecek olursa, kendini karşı duvara baş aşağı yapışmış bulurdu.

"Rewe!" diye seslendi ve köle kadın her zamanki gibi anında belirdi. "Aktörlerden biri geliyor. Bize biraz çay, işte o tür ikramlardan hazırlar mısın?" Rewe gülümseyerek "evet," dedi ve yok oldu. Kapı çalındı. Kapıyı Binbaşı açtı —dışarıda nöbet tutuyor olmalıydı— ve Batikam içeri girdi.

Makilin hâlâ kadın giysileri içinde olacağı hiç aklına gelmemişti; ama adam sahne dışında da böyle giyiniyordu, o kadar debdebeli

değildi ama piyeslerdeki aygın baygın hanımların giydikleri narin, dökümlü kumaşlı, koyu, ince renkler içinde bir zarafetle giyinmişti. Bunun, kendi erkek kostümüne hatırı sayılır bir cazibe kattığını hissetti kadın. Batikam, ağzını açıncaya kadar insanın aklını başından alacak bir görünüşü olan Binbaşı kadar yakışıklı değildi; ama çekiciydi, kendinizi ona bakmak zorunda hissediyordunuz. Sahiplerin o kadar gurur duydukları (gerçi oldukça fazla sayıda siyah mal olduğu da Solly'nin dikkatini çekmişti: tabii ki her köle kadın aynı zamanda sahibinin cinsel hizmetkârı da oluyordu) mavimsi siyah değil de koyu grimsi bir kahverengiydi teni. Bakışları yavaş, tatlı bir tebessümle onu, San'ı ve kapıda duran Binbaşı'yı tararken, pırıl pırıl siyah makyajının altından, makilin yüzünde yoğun, belirgin bir zekâ ve sempati parlıyordu. Bir kadın gibi gülüyordu, sıcacık bir kıpırtıyla, öyle erkek kahkahalarıyla değil. Elini Solly'ye uzattı; kadın ilerleyerek adamın ellerini tutarak, "Geldiğin için çok teşekkür ederim Batikam!" dedi. Adam da, "Bunu benden istediğiniz için ben teşekkür ederim Yabancı Sefire!" diye cevap verdi.

"San," dedi kadın, "senin gitme zamanın geldi galiba?"

Kadın konuşmak zorunda kalıncaya kadar, sadece ne yapması gerektiği hakkındaki kararsızlığı San'ı yavaşlatmış olabilirdi. Hâlâ bir an için tereddüt ettikten sonra büyük bir yağcılıkla gülümseyerek, "Evet, son derece üzgünüm, size iyi geceler Sefire! Sanırım yarın öğlen vaktinde Madenler Dairesi'nde olacaktık, değil mi?" Geri geri giderken, kapıda bir kazık gibi duran Binbaşıya çarptı. Kadın sorgusuz sualsiz dışarı çıkmasını emretmek, hangi cüretle içeri girdiğini sormak için Binbaşıya bakmıştı — ki yüzündeki ifadeyi gördü. Bir kereliğine yüzündeki ifadesiz maske çatladı; ortaya çıkan şey bir aşağılamaydı. Kuşkucu, iç bulandırıcı bir aşağılama. Sanki bok yiyen birini seyretmeye mecbur kalmış gibi.

"Çık dışarı," dedi kadın. Her ikisine de sırtını döndü, sonra, "Gel Batikam; sahip olduğum tek mahremiyet burada," diyerek makili yatak odasına götürdü.

Daha önce atalarının doğmuş olduğu yerde doğmuştu, Noeha'nın eteklerindeki tepelerdeki eski ve soğuk evde. Anası bir asker karısı olduğu için ve artık da bir asker anası olduğundan, onu doğururken bağırmamıştı. Sosa'da görev başında ölmüş olan büyük amcasının

ismi verilmişti ona. Safkan veot soyundan gelen fakir bir ailenin katı disiplini altında büyümüştü. Babası izindeyken ona bir askerin bilmesi gereken sanatları öğretmişti; babası göreve gittiğinde yaşlı Mal-Çavuş Habbakam, yaz kış demeden sabah beşte ibadet, kısa kılıç idmanları ve kırlarda koşuyla başlayan dersleri devralıyordu. Annesi ve büyük annesi, daha iki yaşına varmadan ona, terbiye başta olmak üzere, bir adamın bilmesi gereken diğer sanatları öğretmişti; ikinci yaş gününden sonra tarih, şiir, konuşmadan ve kıpırdamadan oturmayı öğretmekle devam etmişlerdi.

Çocuğun günleri derslerle dolu, disiplinle çevriliydi; ama çocukların günleri uzun olur. Özgürlük için de zaman ve zemin oluyordu; çiftlik avlusunun ve açık tepelerin özgürlüğü. Evcil hayvanların, tilkiköpeklerinin, koşan köpeklerin, benekli kedilerin, avlanan kedilerin, çiftlikteki büyükbaş hayvanların, büyük atların dostluğu vardı; yoksa başka arkadaşı yoktu. Habbakam'ın ve iki evkadınının dışındaki aile malları sahipleriyle birlikte sonsuzluktan beri oturdukları taşlı dağ eteklerinde ortakçı olarak çalışıyordu. Çocukları soluk benizli, utangaçtı; daha şimdiden bir ömür boyu sürecek olan işlerinde iki büklüm olmuş, tarlaları ve dağlarının gerisindeki her konuda cahillerdi. Bazen Teyeo ile yüzerlerdi, yazları, nehrin oluşturduğu su birikintilerinde. Bazen birkaç tanesini kendisiyle askercilik oynamak için toparlayabiliyordu. "Hücum!" diye bağırıp görünmez düşmana saldırdığında, bir garip, kaba, sırıtık duruyorlardı. "Beni izleyin!" diye bağırıyordu acı acı; onlar da peşinden paldır küldür gidiyor, ağaç dalından tüfekleriyle dışın, dışın diye rasgele ateş ediyorlardı. Genellikle iyi huylu kısrağı Tasi üzerinde veya avcı kedisi yanında tek başına gidiyordu.

Yılda birkaç kez topraklarına ziyaretçiler, akrabalar ya da Teyeo'nun babasının silah arkadaşları, çocuklarını ve ailelerini de alıp gelirlerdi. Teyeo sessizce ve kibarca çocuk konuklara etrafı gezdirir, onları hayvanlarla tanıştırır, atla geziye çıkartırdı. Sessizce ve kibarca kuzeni Gemat ile birbirlerinden nefret etmeye başlamışlardı; on dört yaşında evin arkasındaki bir açıklık alanda bir saat boyunca, sonunda sözsüz bir ittifakla güreşi bırakıp sessizce, herkesin akşam yemeğine oturmak için hazırlandığı eve dönünceye kadar güreş kurallarına kılı kılına uyarak, amansızca birbirlerini avlayarak, gittikçe daha çok kan revan içinde kalıp yorularak, gittikçe

aşırıya kaçarak güreşmişlerdi. Herkes onlara bakıp bir şey söylememişti. Aceleyle yıkanıp, aceleyle sofraya gitmişlerdi. Yemek boyunca Gemat'ın burnundan kan sızmıştı; Teyeo'nun da çenesi öyle ağırıyordu ki yemek yemek için ağzını açamıyordu. Kimse bir yorumda bulunmadı.

Sessizce ve kibarca, her ikisi de on beş yaşına gelince Teyeo ile Rega Toebawe'nin kızı birbirlerine âşık oldular. Ziyaretlerinin son gününde dile getirilmemiş olan bir ortak hareketle kaçarak, yan yana at binmişlerdi, saatlerce, konuşmaya bile utanarak. Binmesi için kıza Tasi'yi vermişti. Atları sulamak ve dinlendirmek için tepelerdeki vahşi bir vadide attan inmişlerdi. Sakin sakin akan bir derenin yanında yan yana oturmuşlardı, çok da yakın değillerdi. "Seni seviyorum," demişti Teyeo. "Seni seviyorum," demişti Emdu, parlak siyah çehresini yere çevirerek. Birbirlerine ne bakmışlar, ne dokunmuşlardı. Tepelerden geriye neşeyle, sessizce sürmüşlerdi atlarını.

On altı yaşında, Teyeo eyaletlerinin başkentindeki Subay Akademisine yollandı. Burada savaş sanatlarını ve barış sanatlarını öğrenmeye devam etti. Onun eyaleti Voe Deo'daki en kırsal eyaletti; âdetleri tutucuydu ve eğitimi bazı yönleriyle geçmiş zamanlara aitti. Tabii ki çağdaş savaş teknolojisi de öğretilmişti kendisine; birinci sınıf pilot, tele-istihbarat konusunda uzman olmuştu; fakat diğer okullardaki teknolojiye uygun çağdaş düşünme yolları kendisine öğretilmemişti. Ekumen tarihi ve siyaseti değil, Voe Deo şiiri ve tarihi öğrenmişti. Werel üzerindeki Yabancı varlığı ona uzak ve teorik bir bilgi olarak kalmıştı. Onun gerçeği veot sınıfının eski gerçeğiydi; kendilerini asker olmayan bütün adamlardan ayrı ve ister sahip, ister mal, ister düşman olsun, tüm askerlerle kardeş tutan bir gerçek. Kadınlara gelince; Teyeo onlar üzerindeki hakkını mutlak görüyor, bu onu kendi sınıfından olan kadınlara karşı sorumluluk yüklü bir şövalyelik ruhuyla, köle kadınlara da korumacı ve merhametli davranmakla bağlıyordu. Bütün yabancıların temelde düşman, güvenilmez ve dinsiz olduklarına inanıyordu. Tual Hanım'a saygı gösteriyor fakat Kamye'ye tapıyordu. Hiçbir adalet ummuyor, hiçbir ödül beklemiyor ve her şeyin üzerinde salahiyet, cesaret ve öz-saygıya önem veriyordu. Bazı yönlerden içine atılmak üzere olduğu dünyaya hiç uymuyordu; diğer yönlerden, yedi yılını Yeowe'de hiç adaleti, hiç ödülü olamayacak; mutlak bir zaferin gölgesine dahi

rastlanılmayacak bir savaşta geçirecek olduğu için çok hazırlıklı sayılırdı.

Veot subayları arasındaki rütbeler babadan oğula geçiyordu. Teyeo, faal hizmete, üç veot rütbesinin en üst düzeyi olan rega olarak atılmıştı. Hiçbir beceriksizlik veya üstünlük derecesi, mevkinde bir yükselme veya alçalma, ücretinde bir fark yaratmazdı. Maddi hırsın bir veota hiçbir faydası olmazdı. Fakat onur ve sorumluluk kazanılırdı ve o da bunları hemen kazanmıştı. Hizmet etmeyi çok seviyordu, yaşamı çok seviyordu, bunlarda iyi olduğunu biliyordu, akıllıca itaatkâr, verilen emirlerde etkiliydi; Akademi'den en yüksek övgülerle ayrılmıştı; hoş bir genç adam olmanın yanı sıra gelecek vaat eden bir subay olarak da dikkat çekiyordu. Yirmi dört yaşındayken son derece zindeydi, bedenine istediği her şeyi yaptırabilirdi. Hoşgörüsüz yetiştiriliş tarzı ona nefsine karşı kayıtsızlık ama hazza karşı yoğun bir takdir hissi vermişti; böylece başkentin lüksü ve eğlenceleri onun için hazzın keşfi olmuştu. Sıkılgan ve oldukça utangaç biriydi ama hoşsohbet ve neşeliydi. Kendi gibi bir grup gençle birlikte, genç ve yakışıklı bir adam olarak, bir yıl boyunca ayrıcalıklı bir yaşamın tadını tam manasıyla çıkartarak, böyle bir yaşam sürmenin ne demek olduğunu anladı. O eğlencenin parlak yoğunluğu, Yeowe'deki savaşın, yani bütün hayatı boyunca devam etmiş olan ve artık gittikçe yoğunlaşan sömürge gezegenindeki isyanın karanlık arka planıyla tezat oluşturuyordu. O arka plan olmasaydı bu kadar mutlu olamazdı. Spor ve eğlence dolu bir yaşam onu pek ilgilendirmiyordu; emri gelip de Yeowe'ye pilot ve tümen komutanı olarak atandığında mutluluğu neredeyse eksiksizdi.

Otuz günlük izni için eve gitti. Anne ve babasının onayını alarak tepelerden Rega Toebawe'nin evine sürdü atını ve kızını istedi. Rega ile karısı, kızlarına bu teklifi tasvip ettiklerini söylediler çünkü ebeveyn olarak çok katı değillerdi, isterse Teyeo ile evlenebilirdi. "Evet," dedi kız. Yetişkin, evlenmemiş bir kız olarak evin kadınlara ait bölümünde tecrit edilmiş bir halde yaşıyordu ama Teyeo ile buluşmalarına hatta, kızın refakatçisi onları uzaktan takip etmek suretiyle, birlikte yürümelerine izin verilmişti. Teyeo bunun üç yıllık bir hizmet olduğunu söyledi; şimdi onunla alelacele evlenmek mi, yoksa üç yıl bekleyip usulüyle bir düğün mü isterdi? "Şimdi," dedi kız, ince, parlak yüzünü eğerek. Teyeo zevkten bir kahkaha koyverdi, kız da

onunla güldü. Dokuz gün sonra evlendiler —daha erken olamamıştı, bu bir asker düğünü olmasına rağmen biraz da olsa telaş ve merasim falan yapılması gerekiyordu— ve on yedi gün boyunca Teyeo ile Emdu sevişti, birlikte yürüyüşlere çıktı, sevişti, birlikte at bindi, sevişti, birbirlerini tanıdı, birbirlerini sevmeyi öğrendi, tartıştı, barıştı, sevişti, birbirlerinin kollarında uyudu. Sonra Teyeo başka bir gezegendeki savaşa gitmek için ayrıldı ve kız kocasının evinin kadın kısmına taşındı.

Bir subay olarak değeri anlaşılıp Yeowe'deki savaş, dağınık sınırlı eylemlerden çaresizlik içinde geri çekilmeye dönünce üç yıllık görev sene sene uzatıldı. Hizmetinin yedinci yılında, Yeowe Karargâhına karısı ateşli berlottan ölmekte olan Rega Teyeo için sevecen bir izin emri geldi. Tam o sırada Yeowe'de bir Karargâh yoktu; Ordu üç taraftan eski sömürge başkentine doğru geri çekiliyordu; Teyeo'nun tümeni deniz bataklıklarında artçı savunmadaydı; iletişim çökmüştü.

Werel'deki Yönetim, ellerinde olabilecek en kaba silahlar bulunan bir avuç cahil kölenin, aksaması mümkün olmayan bir iletişim ağına, kırlangıçlara, taşıtlara ve Ekumenik Düzen Anlaşması uyarınca izin verilen tüm silah ve gereçlere sahip disiplinli, eğitimli askerlerden oluşan Voe Deo Ordusu'nu yenilgiye uğratıyor olabilmesini hiç inandırıcı bulmuyordu. Voe Deo'daki güçlü bir grup bu geri çekilmeleri Yabancı kurallara olan itaatkâr vefaya bağlıyordu. Ekumenik Düzenin canı cehenneme. Lanet olasıca tozluları bombalayıp, geldikleri çamura geri yollamalı. Biyolojik bombalar kullanılsın, zaten başka ne işe yarayacaktı ki bu bombalar? Adamlarımızı o pis gezegenden çekip, üstünü temizleyelim. Baştan başlayalım. Eğer Yeowe'deki savaşı kazanamazsak bir sonraki isyan tam burada, Werel'de bizim şehirlerimizde, kendi yurdumuzda olacak! Sinirleri gergin hükümet bu baskılara dayandı. Werel gözetim altındaydı ve Voe Deo gezegeni Ekumenik statüye ulaştırmak istiyordu. Yenilgiler önemsiz gösterildi, kayıplar karşılanmadı, kırlangıçlar, araçlar, silahlar ve insanlar yenilenmedi. Teyeo'nun yedinci yılının sonunda, Yeowe'deki Ordu'yu, kendi hükümeti defterinden silmişti. Sekizinci yılın başlarında, sonunda Ekumen'in Yeowe'ye Sefir göndermesine izin çıktığında Voe Deo ile asker

takviyesinde bulunmuş olan diğer ülkeler askerlerini yurtlarına geri getirmeye başlamıştı.

Teyeo Werel'e varıncaya kadar karısının öldüğünü öğrenememişti.

Noeha'ya, evine gitti. Babasıyla birbirlerini sessizce sarılarak karşıladılar ama annesi ona sarılırken ağladı. Teyeo, ona tahammül edebileceğinden daha çok acı verdiği için özür dilemek için, annesinin önünde diz çöktü.

O gece sessiz evdeki soğuk odasında yatarak, kendi kalp atışlarını yavaş bir davulmuşçasına dinledi. Mutsuz değildi, evde olmanın huzuru ve tatlılığının verdiği iç rahatlığı mutsuz edemeyecek kadar fazlaydı; fakat kederli bir sakinlik vardı üzerinde; bunun bir yerlerinde de bir hiddet. Hiddete alışkın olmadığı için ne hissettiğinden pek emin değildi. Yattığı yerden, önce bir pilot olarak, sonra kara savaşında, derken o uzun süreli, hem öldürüp, hem ölerek geri çekilmelerinde Yeowe'de geçirdiği yedi yılını düşünmeye çalışırken, sanki belli belirsiz, kasvetli kırmızı bir alev aklındaki görüntüyü renklendirivermişti. Neden avlanıp, katledilmeleri için orada bırakılmışlardı? Hükümet neden onlara takviye birlikleri göndermemişti? Bu soruyu o zamanlar sormaya değmiyordu, şimdi de sormaya değmiyordu. Sadece tek bir cevapları vardı: Biz, bizden isteneni yaparız ve halimizden şikâyet etmeyiz. Her adımda dövüştüm, diye düşündü hiç gurur duymadan. Yeni bilgi keskin bir bıçak gibi bütün diğer bilgileri doğramıştı — Ve ben savaşırken, o ölüyordu. Her şey boşuna, orada Yeowe'de. Her şey boşuna burada Werel'de. Karanlıkta doğrulup oturdu; dağlardaki gecenin soğuk, sessiz ve tatlı karanlığında. "Kamye Efendimiz," dedi yüksek sesle, "bana yardım et. Aklım bana ihanet ediyor."

Uzun ev izni süresince sık sık annesiyle birlikte oturdu. Kadın Emdu hakkında konuşmak istiyordu ve ilk başlarda o da kendisini dinlemek için zorluyordu. Yedi yıl önce, on yedi günlüğüne tanıdığı kızı unutmak kolay olurdu, annesi unutmasına izin verseydi. Zamanla annesinin ona vermek istediği şeyi, karısının kim olduğu bilgisini almayı öğrendi. Annesi Emdu'da, biricik evladında, dostunda bulmuş olduğu bütün mutluluğu onunla paylaşmak istiyordu. Artık emekliye ayrılmış, durulmuş, sessiz bir adam olan babası bile, "O

evimizin ışığıydı," diyebilmişti. Ona, kız için teşekkür ediyorlardı. Ona her şeyin boşuna olmadığını söylüyorlardı.

Fakat önlerinde ne vardı? Yaşlılık, boş bir ev. Tabii ki şikâyet etmiyorlar, günlük işlerin kasvetli, sakin devrinden memnun görünüyorlardı; fakat onlar için geçmiş ile geleceğin devamlılığı bozulmuştu.

"Yeniden evlenmeliyim," dedi Teyeo annesine. "Gözünüze ilişen biri oldu mu..?"

Yağmur yağıyordu, ıslak pencerelerden giren gri ışık, saçaklarda yumuşak bir pıtırtı. Annesinin elindeki yama işine eğilmiş yüzü tam seçilemiyordu.

"Hayır," dedi kadın. "Pek olmadı." Kadın başını kaldırarak ona baktı ve bir süre duraksadıktan sonra sordu, "Sence tayinin nereye çıkacak?"

"Bilmiyorum."

"Artık savaş yok," dedi kadın yumuşak, temkinli sesiyle.

"Yok," dedi Teyeo. "Savaş yok."

"Olacak mı... bir daha? Sence?"

Teyeo ayağa kalktı, odada volta atmaya başladı, sonra yeniden kadının yanındaki minderli platforma oturdu; otururken her ikisinin de sırtları dimdikti, kadının dikiş dikerken kıpırdıyan elinin hafif hareketi hariç ikisi de hareketsizdi; Teyeo'nun elleri, iki yaşında kendisine öğretilmiş olduğu gibi hafifçe birbiri üzerinde duruyordu.

"Bilmiyorum," dedi. "Garip. Sanki hiç savaş olmadı. Sanki Yeowe'ye hiç gitmemiştik — Sömürge, Ayaklanma, hepsi. Bu konuda konuşmuyorlar. Böyle bir şey olmadı. Biz savaşmayız. Bu yeni bir çağ. Artık bunu televizyonda sık sık söylüyorlar. Yıldızlar arası barış, kardeşlik çağı. Yani şimdi Yeowe ile kardeş miyiz? Gatay ile, Bambur ile, Kırk Eyalet ile? Mallarımız ile kardeş miyiz? Buna bir mana veremiyorum. Ne dediklerini bilmiyor bunlar. Nereye ait olduğumu bilmiyorum." Onun da sesi sakin ve temkinliydi.

"Buraya değil sanırım," dedi kadın. "Henüz değil."

Bir süre sonra Teyeo, "Ben düşünmüştüm ki... çocuklar..."

"Tabii. Zamanı gelince." Kadın ona gülümsedi. "Sen yarım saat bile kıpırdamadan oturamıyorsun... Bekle. Bekle de gör."

Kadın haklıydı tabii ki; ama yine de televizyonda ve kasabada gördüğü şeyler sabrını ve gururunu zorluyordu. Sanki artık asker

olmak onur kırıcı bir şeydi. Hükümet raporları, haberler, incelemeler Ordu'yu ve özellikle de veot sınıfını fosil, pahalı, işe yaramaz, Voe Deo'nun Ekumen'e tam kabulü için en önemli engel olarak nitelendiriyordu. Kendi işe yaramazlığı, atanması için başvurduğunda izninin yarı maaşla belirsiz bir süre uzatılmasıyla açıkça belirtilmişti. Otuz iki yaşında, yetersizlikten emekliye ayrıldığını söylüyorlardı sanki.

Yine annesine bu durumu kabullenip, topraklarına yerleşip, karısına bakmasının gerektiğini ima etti. "Babanla konuş," dedi kadın. O da öyle yaptı; babası, "Tabii ki yardımlarına çok memnun olurum fakat daha bir süre çiftliği gayet iyi işletebilirim. Annen senin başkente, Yönetim'e gitmen gerektiğini düşünüyor. Eğer oraya gidersen seni yok sayamazlar. Sonuç olarak. Yedi yıllık savaştan — senin sicilinden sonra..."

Teyeo artık bunun kıymetinin ne olduğunu biliyordu. Ama burada ona ihtiyaçları olmadığı kesindi; büyük bir ihtimalle de yapılan şeylerde onu bunu değiştirmeye kalkmakla ilgili fikirleriyle babasını da huzursuz etmişti. Haklıydılar: Başkente gidip, bu yeni barış dünyasında ne gibi bir rol üstleneceğini bulmalıydı.

Geçirdiği ilk yarı yıl kasvetliydi. Yönetim'de veya kışlada hemen hemen hiç kimseyi tanımıyordu; kendi yaşıtları ölmüş veya sakatlanmıştı, ya da yarı ücretle evlerine yollanmışlardı. Yeowe'ye gitmemiş olan, sürekli para ve politikadan konuşan daha genç subaylar ona soğuk, yağcı tipler gibi geliyordu. Küçük işadamları, diye düşünüyordu onlar hakkında gizli gizli. Ondan, onun sicilinden, namından korktuklarını biliyordu. İstese de istemese de onlara Werel'de savaşılmış ve kaybedilmiş olan bir savaş olduğunu, bir iç savaş olduğunu, kendi ırklarının kendi kendine, bir sınıfın bir sınıfa karşı savaştığı bir savaş olduğunu hatırlatıyordu. Bunu kendileriyle hiçbir ilgisi olmayan, başka bir dünyadaki anlamsız bir tartışma olarak kafalarından atmak istiyorlardı.

Teyeo başkent caddelerinde yürüyüp binlerce kuladam ve kulkadının sahiplerinin işleri için koşuşturmalarını seyrederek, ne beklediklerini merak etti.

"Ekumen sosyal, kültürel veya ekonomik düzene veya herhangi bir halkın işine karışmaz," diye tekrarlayıp duruyordu Sefaret ile hükümet sözcüleri. "Arzu eden herhangi bir ulus veya halk için tam

üyelik, belirli bazı savaş metodlarının ve araçlarının kullanılmamasına veya bunlardan vazgeçilmesine bağlıdır"; bunu da korkunç silahların bir listesi izliyordu; çoğu Teyeo için sadece isimden ibaretti bunların ama bazıları kendi ülkesinin icadıydı: Biyolojik bomba adını verdikleri bombalar ve sinir bombaları.

Kişisel olarak bu tür aletler hakkındaki fikri Ekumen'in yargısıyla aynıydı; onların Voe Deo'nun ve Werel'in geri kalanının, sadece yasağa rıza göstermekle kalmayıp, prensibini de kabul ettiklerini ispatlamalarını beklemek için gösterdikleri sabrı da takdir ediyordu. Fakat derinden derine onların tepeden bakmalarına içerliyordu. Werel olan her şey için bir hüküm veriyorlar, her şeyi tepeden izliyorlardı. Sınıf farklılıkları hakkında ne kadar az konuşurlarsa, hoşgörüsüzlükleri bir o kadar belirginleşiyordu. "Kölelik Ekumenik dünyalarda çok ender rastlanan bir olaydır," diyordu kitaplar, "ve Ekumenik idare şekli tamamen kabul edildiğinde de olduğu gibi ortadan kalkar." Yabancı Sefaret bunu mu bekliyordu?

"Hanımımız aşkına!" dedi —çoğu hem işadamı hem Tualci olan — genç subaylardan biri, "Yabancılar bizi kabul etmeden tozluları kabul edecekler!" Saygısız bir köle askerle yüz yüze gelmiş, yüzü hiddetten kızarmış yaşlı bir rega misali büyük bir öfkeyle tükürükler saçıyordu. "İlkelleşerek barbarlaşan, vahşi kabile adamlarından oluşan lanet olasıca bir gezegeni — Yeowe'yi bize tercih ediyorlar!"

"Güzel dövüştüler," diye görüşünü beyan etti, daha söylerken söylememesi gerektiğini fark etse de savaştığı kadınlar ve erkeklere tozlu denmesinden hoşlanmamıştı. Mallar, asiler, düşmanlar, tamam.

Genç adam ona bakakaldı; bir süre sonra, "Galiba sen onlara bayılıyorsun ha? Tozlulara?" dedi.

"Elime geçeni öldürdüm," diye cevap verdi Teyeo kibarca; sonra konuyu değiştirdi. Kâğıt üzerinde Yönetim'de onun üstü olmasına rağmen bir ogaydı, yani veotların en alt rütbelisi; böyle birini daha fazla aşağılamak da görgüsüzlük sayılırdı.

Onlar tutucu, o ise alıngandı; o eski neşeli dostluk günleri belli belirsiz akıllarda kalmış, inanılmaz bir hatıraydı. Yönetim'deki büro şefleri onun yeniden faal hizmete dönme talebini dinleyerek onu durmadan başka bir bölüme yolladılar. Kışlada yaşayamazdı, bir sivil gibi bir apartman dairesi bulmalıydı. Yarım maaşı kendisini, şehrin pahalı zevklerine kaptırmasına müsaade etmiyordu. O veya bu

yetkiliden randevu almak için beklerken günlerini Subay Akademisindeki kütüphanenin bilgisayarında geçiriyordu. Eğitiminin yetersiz ve modası geçmiş olduğunu biliyordu. Eğer ülkesi Ekumen'e katılacaksa, daha yararlı olabilmek için Yabancılar'ın düşünce tarzları ve yeni teknolojiler hakkında daha çok şey bilmeliydi. Ne bilmesi gerektiğinden emin olamadığı için, elinin altındaki sonsuz bilgiler karşısında çılgına dönerek; bir aydın, tahsilli biri olmadığını, Yabancıların akıllarını hiç kavrayamayacağını artan bir farkındalıkla kavrayarak ama yine de inatla kendisini kendi derinliklerinden çıkartmaya çalışarak bilgisayar karşısında çırpındı durdu.

Sefaret'ten bir adam umumi nette Ekumenik tarih hakkında tanıtıcı bir kurs açmıştı. Teyeo bu kursa katıldı; sekiz ila on saatlik ders ve tartışma süresi boyunca, sadece dolu dolu, sistemli notlar alırken belli belirsiz. kıpırdayan elleriyle, dimdik oturdu. Aşırı derecede uzun Haince ismini, Kadim Ezgi diye tercüme eden Hainli bir adam olan öğretmen Teyeo'yu izliyor, onu tartışmaların içine çekmeye çalışıyordu; en sonunda seansın sonunda kalmasını söyledi bir gün. "Seninle buluşmak isterim Rega," dedi, diğerleri çıktıktan sonra.

Bir kafede buluştular. Bir daha buluştular. Teyeo Yabancı'nın taşkın bulduğu davranış şeklini beğenmiyordu; adamın hızlı, kıvrak aklına güvenmiyordu; Kadim Ezgi'nin kendisini kullandığını, onu Veot'ların, Askerlerin, büyük bir ihtimalle de Barbarların bir örneği olarak incelediğini hissediyordu. Kendi üstünlüğünde kendini emniyette hisseden Yabancı, Teyeo'nun soğukluğuna karşı kayıtsızdı; onun güvensizliğini anlamazdan geliyor, ona bilgi ve öğüt yoluyla yardım etmekte ısrarcı davranıyor ve utanmadan Teyeo'nun cevap vermekten sakındığı soruları tekrarlayıp duruyordu. Bu sorulardan biri şuydu: "Neden burada yarı maaşa oturuyorsun?"

"Bu benim kendi seçimimden değil Bay Kadim Ezgi," diye cevap verdi Teyeo sonunda, adam üçüncü kez sorduğunda. Adamın yüzsüzlüğüne sinir olmuş ve mahsus yumuşak başlılıkla konuşmuştu. Gözlerini Kadim Ezgi'nin, ürkmüş bir atınki gibi kenarlarından akları görünen mavimsi gözlerinden uzak tutmuştu. Yabancıların gözlerine alışamamıştı.

"Seni yeniden aktif göreve vermeyecekler mi?"

Teyeo kibarca tasdik etti. Ne kadar yabancı olursa olsun adam, bu sorusunun inanılmayacak kadar gurur kırıcı olduğu gerçeğinden bihaber olabilir miydi?

"Sefaret Muhafız Alayı'nda çalışmak ister misin?"

Bu soru karşısında Teyeo bir an için söyleyecek söz bulamadı; sonra, bir soruya soruyla karşılık vermek gibi aşırı bir kabalıkta bulundu. "Neden soruyorsunuz?"

"Senin kapasitende bir adamın kolorduda bulunmasını çok arzu ederim," dedi Kadim Ezgi, "Çoğu ya ajan, ya da taşkafalı. Her ikisi de olmadığını bildiğim birinin olması harika bir şey. Yani bu sadece nöbet tutma işi olmayacak. Tahminimce Hükümetin senden bilgi vermeni isteyecektir; bu zaten beklenen bir şey. Ve biz de, sen bir kez deneyim kazandıktan sonra ve eğer rıza gösterirsen seni irtibat subayı olarak kullanacağız. Gerek burada, gerek başka ülkelerde. Öte yandan senden, bize bilgi vermeni talep etmeyeceğiz. Kendimi güzelce ifade edebildim mi Teyeo? Kim olduğum ve senden istediklerim konusunda aramızda bir yanlış anlaşılma olmasını istemem," diye ekledi dehşetlere düşüren bir içtenlikle.

"Bunu yapabilecek misiniz..?" diye sordu Teyeo çekinerek.

Kadim Ezgi gülerek, "Evet. Sizin Yönetim'de hatırım sayılır. Bana bir iyilik borçları var. Bu konuda düşünecek misin?" dedi.

Teyeo bir dakika için sessiz kaldı. Artık aşağı yukarı bir yıldır başkentteydi, bir yere tayini için yaptığı başvurular sadece bürokratik kaytarmalarla karşılanmıştı ve son olarak da bu başvuruların bir başkaldırı gibi kabul edildiğine dair imalar vardı. "Eğer müsaade ederseniz, hemen kabul edeceğim," dedi Teyeo soğuk bir boyun eğmeyle.

Tebessümü düşünceli, sabit bir bakışa dönüşen Hainli adam bakışlarını ona çevirdi. "Teşekkür ederim," dedi. "Birkaç gün içinde Yönetim'den haber alırsın."

Böylece Teyeo yeniden üniformasını giyerek, Şehir Kışlasına geri döndü ve bir yedi yıl daha yabancı topraklarda görev yaptı. Diplomatik anlaşmalara göre Ekumenik Sefaret, Werel'in değil Ekumen'in bir parçası sayılıyordu — gezegenin artık kendisine ait olmayan bir parçası. Voe Deo tarafından tedarik edilen Muhafızlar hem koruyucu hem de dekoratif sayılırdı; beyazlı, altınlı üniformaları içinde Sefaret topraklarında oldukça göze batan bir varlıkları vardı.

Ayrıca, hâlâ Yabancı varlığına karşı arada sırada şiddet içeren protestolar başgösterdiği için gözle görünür şekilde de silahlıydılar.

İlk başta bu muhafızların alayına kumanda etmesi için görevlendirilen Rega Teyeo kısa bir süre sonra, Sefaret görevlilerine şehir içinde ve yolculuklarında refakat etmek gibi başka bir işe transfer edilmişti. Sivil üniformasıyla fedai olarak hizmet vermeye başlamıştı. Sefaret kendi adamları ile kendi silahlarını kullanmayı pek tercih etmiyor, kendilerini korumasını Voe Deo'dan koruma talep edip onlara güveniyorlardı. Sık sık kendisinden bir rehber ve tercüman; zaman zaman ise bir yol arkadaşı olması isteniyordu. Uzayın herhangi bir yerinden gelmiş olan ziyaretçiler onunla samimiyet kurmak, onunla ilgili bir şeyler öğrenmek istediklerinde, gidip birlikte bir şeyler içmeyi talep ettiklerinde bundan hoşlanmıyordu. Mükemmel bir biçimde gizlediği bir hoşnutsuzlukla, mükemmel bir nezaket göstererek bu tür teklifleri geri çevirirdi. İşini yapar, mesafesini korurdu. Bunun, Sefaret'in ona verdiği değerin nedeni olduğunu biliyordu. Ona olan güvenleri ona soğuk bir tatmin veriyordu.

Kendi hükümeti, bilgi vermesi için ona hiç yaklaşmamıştı, gerçi o, onlara gerçekten de ilginç gelebilecek şeyler öğrenmişti. Voe Deolu istihbarat servisi ajanlarını veotlardan seçmezdi. Sefaret Muhafız Alayı'ndaki ajanların kimler olduğunu biliyordu; bazıları ondan bilgi almaya çalışmıştı fakat ajanlar için ajanlık yapmaya hiç niyeti yoktu.

Sefaret'in istihbarat servisinin başı olduğunu zannettiği Kadim Ezgi, evinde geçirdiği bir kış izninden sonra onu yanına çağırdı. Hainli adam Teyeo'dan duygusal davranmaması gerektiğini öğrenmişti ama onu karşılarken sesindeki sevgiyi de gizleyemiyordu. "Vay Rega! İnşallah ailen iyidir? Güzel. Senin için özellikle ustalık isteyen bir iş var. Gatay Krallığı. İki yıl önce Kemehan ile oradaydın, değil mi? Şimdi bizden bir Sefir yollamamızı istiyorlar. Birleşmek istediklerini söylüyorlar. Tabii ki yaşlı Kral sizin hükümetin bir kuklası; ama orada dönen başka dolaplar da var. Güçlü bir dini ayrılıkçı hareket var. Bir Yurt Davası, bütün yabancıları, hem Voe Deoluları, hem Yabancıları kovmak için. Fakat Kral ile Konsey bir Sefir talebinde bulundu, biz de ancak yeni gelen birini yollayabileceğiz. Gelen kadın yolu yordamı öğreninceye kadar sana biraz sorun

yaratabilir. Biraz dikkafalı olduğu kanaatine vardım. Mükemmel bir malzeme ama genç, çok genç. Ve sadece birkaç haftadır burada. Seni rica ettim çünkü kadının senin deneyimine ihtiyacı var. Ona sabır göster Rega. Bence onu seveceksin."

Sevmedi. Yedi yılda Yabancıların gözlerine, bazı kokularına, renklerine, hareket tarzlarına alışmıştı. Kesintisiz nezaketi ve sabır yüklü kuralları sayesinde onların garip, şoke edici veya sorun yaratan tavırlarına, cahilliklerine ve değişik bilgilerine tahammül göstermiş, ya da toptan yok saymıştı. Kendisine emanet edilen yabancılara hizmet verip korurken kendini onlardan uzak tutmuş, ne dokunmuş ne de dokundurmuştu. Sorumluluğundakiler ona güvenmeyi ama onu varsaymamayı öğrenmişlerdi. Kadınlar genellikle onun Uzak Durun ihtarını daha çabuk görüp tepki vermiyorlardı; birkaç uzun araştırma turunda refakat ettiği, yaşlı bir Arazi Gözlemcisi ile rahat, hatta dostça sayılabilecek bir ilişki içine girmişti. "İnsan bir kediyle ne kadar huzur içinde olursa sizinle de o kadar huzur içinde oluyor Rega," demişti kadın ona bir keresinde; o da bu komplimanı pek takdir etmişti. Fakat Gatay'a giden Sefire başka bir meseleydi.

Fiziksel olarak mükemmeldi, bir bebeğinki gibi kızıl kahve teniyle, parlak ve düz dalgalanan saçlarıyla, rahat yürüyüşüyle — fazla rahat yürüyüşüyle: Olgun, ince bedeniyle, kendisine erişemeyecek olan erkeklere hava atıyordu, bedeniyle onu, herkesi dürtüyordu, ısrarcı, utanmaz bir şekilde. Kendi fikirlerini her konuda kaba bir kendine güvenle ifade ediyordu. Bir şey ima edildi mi duymuyor, kendisine verilen herhangi bir emri reddediyordu. Tehlikeli bir biçimde dengesiz olan bir ülkede, kendisine bir diplomat sorumluluğu verilmiş, bir erişkinin cinselliğine sahip kavgacı, şımarık bir çocuktu. Teyeo kadınla karşılaşır karşılaşmaz bunun imkânsız bir görev olduğunu anlamıştı. Ne kadına, ne de kendisine güvenebilirdi. Kadının cinsel utanmazlığı onu tiksindirdiği kadar, uyarıyordu da; kadın, bir prensesmiş gibi davranması gereken bir fahişeydi. Ona katlanmaya mecbur kaldığı ve yok sayamadığı için ondan nefret ediyordu.

Hiddete eskisine nazaran daha bir aşina olmuştu, nefret etmeye değil. Bu onu son derece rahatsız ediyordu. Tayininin yenilenmesi için hiç başvurmamıştı ama kadın makili odasına aldıktan sonra

Sefarete minik, sert bir başvuruda bulundu. Kadim Ezgi ona diplomatik linkten mühürlü bir ses mesajı yolladı: "Tanrıya ve yurdumuza olan aşk bir ateşe benzer, mükemmel bir dost, korkunç bir düşmandır; sadece çocuklar ateşle oynar. Durumdan ben de hoşnut değilim. Burada ne senin, ne de onun yerine atayabileceğim birisi var. Biraz daha oyalanabilir misin?"

Nasıl reddedilebileceğini bilemiyordu. Bir veot görevini reddetmezdi. Bunu düşünmüş olduğuna bile utandı ve ona bu utancı yaşattığı için kadından bir kere daha nefret etti.

Mesajın ilk cümlesi anlaşılmazdı, Kadim Ezgi'nin eski üslubunda değil de pek süslü, dolaylı, sanki şifreli bir uyarıydı. Tabii ki Teyeo ne kendi ülkesinin, ne de Ekumen istihbarat şifrelerinin herhangi birini biliyordu. Kadim Ezgi ona imalarda bulunup dolaylı yolla bir şey anlatmaya çalışırdı. "Tanrıya ve yurdumuza olan aşk" bal gibi Eski İnançlılar ve Yurtseverler yani her ikisi de yabancı etkisine bağnazca karşı çıkan Gatay'daki iki yıkıcı grup; Sefire de ateşle oynayan çocuk anlamına geliyor olabilirdi. Gruplardan biri kadına yaklaşıyor olabilir miydi? Buna dair bir belirti görmemişti, tabii eğer o gece gölgedeki adam bir bıçakçı değil de bir haberci idiyse o başka. Kadın bütün gün adamın gözü önündeydi, evi bütün gün emrindeki askerler tarafından gözleniyordu. Makil Batikam'ın bu iki gruptan herhangi biri için çalışmadığı da kesindi. Makilin, Voe Deo'daki malların özgürlüğü için kurulmuş bir yeraltı örgütü olan Hame üyesi olması gayet muhtemeldi ama Hame Ekumen'i, Yeowe'ye ve özgürlüğe bir bilet gibi gördüğü için böyle bir şey Sefire'yi tehlike içine atmazdı.

Teyeo, bu tür ince ayrıntılarla, politik labirentin girdi ve çıktılarıyla yüzleştiği zaman ne kadar aptallaştığının bilinci içinde, aklında tekrar ve tekrar oynayarak sözleri bir bilmece gibi çözdü durdu. Sonunda mesajı silerek esnedi çünkü vakit geç olmuştu; yıkandı, yatağa uzandı, ışığı söndürdü ve fısıltıyla, "Kamye Efendimiz, o soylu şeye cesaretle sarılmamı ihsan et!" dedi ve bir kütük gibi uyudu.

Makil her gece tiyatrodan sonra kadının evine geldi. Teyeo kendi kendine bunda bir şey olmadığını söylemeye çalışıyordu. Kendisi de, savaştan önceki refah günlerinde makillerle ne geceler geçirmişti. Uzmanca, artistik seks onların işlerinin bir parçasıydı. Zengin şehir kadınlarının kocalarının eksikliklerini kapatmaları için sık sık onları

tuttuklarını duymuştu. Fakat o tür kadınlar bile bunu son derece gizlice, sakınarak yapıyorlardı, böyle kaba, terbiyesiz bir yolla, sanki onun istediği zaman, istediği yerde ne isterse yapmak gibi bir hakkı varmış gibi görgüsüzce, ahlaki kuralları küçümseyerek değil. Tabii ki Batikam canı gönülden kadınla bu dolapları çeviriyor, ona deliler gibi âşıkmış numarası yapıyor, Gataylılar ile, Teyeo ile dalga geçiyordu — kadın bilmese de onunla da dalga geçiyordu. Bütün sahiplerini bir kerede ahmak yerine koymak bir mal için ne büyük bir şanstı!

Batikam'ı izleyen Teyeo onun Hame'nin üyesi olduğundan emin olmuştu. Adamın alaycılığı son derece kurnazcaydı; Sefire'nin onurunu kırmaya çalışmıyordu. Aslında onun sağduyusu kadınınkinden fazlaydı. Kadını kendisini rezil etmekten alıkoymaya çalışıyordu. Makil, Teyeo'nun soğuk nezaketine terbiyeyle karşılık veriyordu ama bir veya iki kez gözleri aralarındaki kısa, gayri ihtiyari bir anlayışla birleşmişti; kardeşçe, ironi dolu.

Bir halk festivali, Tual Bağışlanma Bayramı'nın kutlaması yapılacaktı; Sefire de Kral ve Konsey tarafından katılması için sıkıştırılıp duruyordu. Bu tür olayların çoğunda kadın ön plana çıkartılıyordu. Teyeo, San kendisine festival gününün Gatay dininin en önemli kutsal günü olduğunu ve Eski İnançlılar'ın yabancı dinsel törelerin zorla kabul ettirilmesine hiddetle içerlediğini söyleyinceye kadar heyecanlı bir bayram kalabalığında güvenliği nasıl sağlıyacağı konusu hariç bu konuda aklına hiçbir şey gelmemişti. Küçük adam gerçekten endişeli görünüyordu. Ertesi gün San'ın yerine Gataycadan başka pek bir şey konuşamayan ve San Ubattat'ın başına neler geldiğini açıklayamayan daha yaşlı biri getirilince Teyeo da endişelenmeye başladı. "Diğer işler, diğer işler için gerekti," dedi adam çok kötü bir Voe Deoca ile, sırıtıp sallanarak, "çok büyük zevk zamanı ha? Zevk işleri gerek."

Bunu izleyen günlerde şehirde festival gerginliği arttı; duvar yazıları çıktı ortaya, eski dinin sembolleri bütün duvarlara karalanıyordu; bir Tual tapınağına tecavüz edilmişti ve bundan sonra Kraliyet Muhafızları sokaklarda görülmeye başlamıştı. Teyeo kendi yetkisini kullanıp saraya giderek Sefire'nin "uygun olmayan gösterilerle müşkül durumda kalacak gibi görünen" merasim süresince halk içine çıkmak zorunda bırakılmamasını talep etti.

İçeriye alınarak Saray görevlisi tarafından baştan savma bir küstahlık, anlayışlı göz kırpmalar ve baş sallamalarla karışık bir edayla karşılandı; bu onu gerçekten rahatsız etti. O gece Sefire'nin evinde dört kişiyi nöbetçi bıraktı. Kendi mahallesine, Sefaret Muhafız alayına devredilen küçük bir kışlaya dönünce odasının penceresini açık buldu, masanın üzerinde kendi dilinde yazılmış bir parça kâğıt vardı: B Festivali süyikastlar için hazırlandı.

Ertesi gün hemen Sefire'nin evine giderek kadının malına, kadınla mutlaka konuşması gerektiğini söyledi. kadın çıplak bedenine beyaz bir kumaş sararak odasından çıktı. Yarı çıplak, uykulu, eğleniyor olduğu her halinden belli olan Batikam kadını izledi. Teyeo ona git diye göz işareti yaptı, Batikam bunu sakin, lütufkâr bir tebbessümle kabul edip kadına doğru, "Gidip biraz kahvaltı edeyim. Rewe, bana yedirecek bir şeylerin var mı?" diye mırıldandı. Köle kadının peşinden odadan dışarı çıktı. Teyeo Sefire'ye dönerek kâğıt parçasını uzattı.

"Bunu dün gece aldım hanfendi," dedi. "Yarınki festivale katılmamanızı rica etmek zorundayım."

Kadın kâğıda göz gezdirip yazıyı okudu ve esnedi. "Kimdenmiş?"

"Bilmiyorum hanfendi."

"Ne anlama geliyor. Süyikast? Doğru dürüst yazamıyorlar, öyle değil mi?"

Bir süre sonra adam, "Başka belirtiler de var — sizden böyle bir talepte bulunmama yetecek..."

"Bağışlanma Festivaline katılmamam için değil mi, evet. Seni duydum." Pencere pervazındaki oturma yerine giderek oturdu, sabahlığı bacaklarını açıkta bırakacak biçimde kaymıştı; çıplak, kahverengi ayakları kısa ve esnek, tabanları pembe, parmakları minik ve düzgündü. Teyeo sabit bir biçimde kadının başının yan tarafındaki boşluğa bakıyordu. Kadın kâğıt parçasını parmaklarında oynattı. "Eğer bir tehlike olduğunu düşünüyorsan Rega yanına bir iki muhafız daha kat," dedi sonra sesinde son derece hafif bir küçümseme tınısıyla. "Gerçekten de orada olmam gerekiyor. Bunu Kral rica ediyor, biliyorsun. Büyük ateşi mi ne yakacakmışım. Burada, kadınların insan içinde yapmalarına izin verilen az sayıdaki şeyden biri... Bundan vazgeçemem." Kâğıdı uzattı; bir an

bekledikten sonra adam kâğıdı alabilecek kadar kadına yaklaştı. Kadın adama gülümseyerek baktı; onu yendiği zaman hep adama gülümserdi. "Sence kim beni havaya uçurmak ister ki zaten? Yurtseverler mi?"

"Ya da Eski İnançlılar hanfendi. Yarın onların bayramlarından biri."

"Ve sizin Tualciler bayramlarını onların ellerinden aldılar öyle mi? Eh, bu yüzden Ekumen'i suçlamaları pek doğru olmaz, değil mi?"

"Bence hükümetin misilleme yapmak için gerekli bahaneyi elde etmek için şiddete göz yumması mümkün hanfendi."

Dikkatsizce bir cevap vermeye başlamıştı ki adamın söylediğini fark ederek kaşlarını çattı. "Sence Konsey beni yem olarak mı öne sürüyor? Elinde ne gibi kanıtların var?"

Adam duraksadıktan sonra, "Çok az hanfendi. San Ubattat..." dedi.

"San hastaydı. Yerine yolladıkları yaşlı adamcağız pek bir işe yaramıyor ama tehlikeli olduğu da söylenemez! Hepsi bu mu?" Adam bir şey söylemedi, kadın devam etti: "Gerçek kanıtın oluncaya kadar Rega, yükümlülüklerime karışma. Senin askeri paranoyanın benim burada birlikte çalıştığım insanlara yayılması uygun düşmez. Lütfen paranoyanı denetim altında tut! Yarın fazladan bir iki muhafızı daha kabul ederim; bu kadarı da yeter."

"Evet hanfendi," diyerek odadan çıktı Teyeo. Başı hiddetten uğulduyordu. Yeni rehberin San Ubattat'ın hastalıktan değil, dinsel bazı görevler yüzünden ayrıldığını söylemiş olduğunu şimdi fark etmişti. Geri dönmedi. Ne işe yarayacaktı ki? "Bir saat daha burada kal Seyem, olmaz mı?" dedi kadının bahçe kapısındaki nöbetçiye; kadından, onun yumuşak, kahverengi butlarından, pembe ayak tabanlarından, kendisine emir veren o aptalca, terbiyesizce, fahişece sesinden uzaklaşmaya çalışarak iri adımlarla sokaktan aşağıya doğru ilerlemeye başladı. Buz gibi parlak güneşli havayı, festival şerefine bayrakların çırpındığı ayak sesleriyle dolu caddeleri, ulu dağların pırıltısını, Pazar yerlerinin yaygarasını içine çekmeye çalıştı; tüm bunların gözlerini kamaştırmasına, dikkatini çekmesine gayret etti; fakat önündeki taşlara bir bıçak gibi düşen kendi gölgesini görerek, yaşamının boşunalığını bilerek yürüdü.

"Veot endişeli görünüyordu," dedi Batikam kadife gibi sesiyle; kadınsa gülerek tabaktaki konserve meyvalardan birini alıp patlatarak suyunu adamın ağzına damlattı.

"Ben de artık kahvaltı yapmaya hazırım Rewe," diye seslenerek Batikam'ın karşısına oturdu. "Açlıktan ölüyorum! Erkeklik krizlerinden birine tutulmuştu yine. Son zamanlarda beni bir şeylerden koruyamadı ya. Sonuç olarak onun yegâne işlevi bu. O yüzden fırsatlar uydurmak zorunda. Keşke, keşke ensemden çekilse. Zavallı ihtiyar San'ın bir çeşit kasık biti gibi etrafta dolanıp duruyor olmaması ne hoş. Şimdi bir de Binbaşı'dan kurtulabilsem!"

"O şerefli bir adam," dedi makil; sesinde hiç ironi yoktu.

"Köle sahibi olan bir adam nasıl olur da şerefli olabilir?"

Batikam kadını uzun, kara gözleriyle seyretti. Ne kadar güzel olurlarsa olsunlar, kapaklarını karanlıkla dolduran Werel gözlerini okuyamıyordu Solly.

"Hiyerarşinin erkek üyeleri her zaman pek değerli şerefleri hakkında zevzeklik ederler," dedi kadın. "Ve kadınlarının şerefinden de tabii ki."

"Şeref çok büyük bir ayrıcalıktır," dedi Batikam. "Bunu kıskanıyorum. Onu kıskanıyorum."

"Aman bütün o yapmacık saygınlığın canı cehenneme. Bölgesini işaretlemek için işemekten bir farkı yok. Onda tek kıskanacağın şey Batikam, hürriyetidir."

Adam gülümsedi. "Bugüne kadar tanıdığım sahip olmayan veya sahibi olmayan tek insansın. Hürriyet budur işte. Hürriyet budur. Acaba bunu biliyor musun?"

"Tabii ki biliyorum," dedi kadın. Adam gülümsedi, kahvaltısına devam etti fakat adamın sesinde kadının daha önce duymadığı bir şey vardı. Duygulanan ve biraz da huzursuz olan kadın bir süre sonra, "Yakında ayrılacaksın," dedi.

"Akıl okuyucu. Evet. On gün içersinde, kumpanya Kırk Eyalet'e turneye gidiyor."

"Ah Batikam, seni özleyeceğim! Burada konuşabildiğim tek erkek, tek insan sensin — seks bir yana..."

"Hiç yaptık mı?"

"Pek sık değil," dedi kadın gülerek ama sesi biraz titredi. Adam ellerini uzattı; kadın adama doğru giderek kucağına oturdu, sabahlığı

düşüp açıldı. "Minik, güzel Sefire göğüsleri," dedi adam dudaklarıyla dokunup okşayarak, "minik, yumuşak Sefire göbeği..." Rewe elinde bir tepsiyle içeri girerek yavaşça bıraktı. "Kahvaltınızı edin minik Sefire," dedi Batikam; kadın ayrılıp, sırıtarak kendi sandalyesine döndü.

"Hür olduğun için sen dürüst olabilirsin," dedi adam bir yandan titizlikle pini meyvasını soyarken. "Dürüst olmayan ve olamayan bizlere o kadar yüklenme." Meyvadan bir dilim keserek, masadan uzanıp kadının ağzına verdi. "Seni tanımak hürriyetin tadını almak oldu," dedi. "Bir ima, bir gölge..."

"En fazla birkaç yıl içinde Batikam sen de özgür olacaksın. Werel, Ekumen'e girdiği zaman sahiplerden ve kölelerden oluşan tüm bu ahmakça yapı çökecek."

"Eğer girerse."

"Tabii ki girecek."

Adam omuzlarını silkti. "Benim yurdum Yeowe," dedi.

Kadın aklı karışarak baktı. "Yeowe'den mi geldin?"

"Oraya hiç gitmedim," dedi adam. "Büyük bir ihtimalle de oraya hiç gidemeyeceğim. Makile ne ihtiyaçları var ki? Ama orası benim yurdum. Ne zaman göreceksin..." Elleri yumruk olmuştu; elini, sanki içindeki bir şeyi bırakırmış gibi yumuşak bir hareket yaparak açtı. Gülümseyerek kahvaltısına geri döndü. "Tiyatroya dönmek zorundayım," dedi. "Bağışlanma Günü için bir oyunun provalarını yapıyoruz."

Kadın bütün gününü sarayda boşa harcadı. Gatay'ın zenginliğinin geldiği, dağların öte yanında bulunan, hükümetin işlettiği koca çiftlikleri ve maden ocaklarını ziyaret izni alabilmek için ısrarcı girişimlerde bulundu. Bir o kadar ısrarla engellendi — bir diplomatın anlamsız olaylardan başka bir yere götürülmemesini ilk önceleri hükümetin protokolü ve bürokrasisi yüzünden zannetmişti fakat işadamlarından biri ağzından, kadının madenler ve çiftliklerde, şehirde görünenden daha insafsız bir kölelik olduğunu düşünmesine neden olan, buralardaki koşullar ile ilgili bir şey kaçırmıştı. O gün, gerçekleşmeyen randevuları beklemekten hiçbir yere varamamıştı. San'ın yerine gelen yaşlı adam onun Voe Deoca söylediği şeylerin çoğunu yanlış anlamış, kadın Gatayca konuşmaya çalışınca da ya aptallığından ya da kasıtlı olarak, bu defa her şeyi yanlış anlamıştı.

Allahtan Binbaşı sabahın büyük bir bölümünde ortalarda yoktu, yerine askerlerinden biri verilmişti ama sonra gergin, sessiz, ağzı sıkı sıkı kapalı bir halde saraya gelmiş ve sonunda kadın vazgeçip erkenden bir banyo almak için eve dönünceye kadar ona refakat etmişti.

O gece Batikam geç geldi. Kadının ondan öğrenmiş olduğu ve son derece heyecan verici bulduğu ayrıntılı düşşel oyunlardan ve rol değişimlerinin birinin ortasında adamın okşayışları gittikçe yavaşlamaya, kadının üzerinde bir tüy gibi gezinmeye başlamıştı; öyle ki kadın doyurulacak gibi olmayan bir arzuyla titreyerek bedenini adamın bedenine yapıştırdığı sırada onun uyuya kaldığını fark etti. "Uyan," dedi kadın gülerek ve yine de ürpererek adamı biraz sarstı. Kara gözler dehşetle, korku dolu açıldı.

"Çok özür dilerim," dedi hemen, "uyumana bak, yorgunsun. Hayır, hayır, bir şey yok, geç oldu." Adam, ne kadar hünerli, ne kadar şefkatli olursa olsun, artık bir görev olarak yaptığı belli olan şeyi yapmaya devam etti.

Sabah kahvaltıda kadın, "Beni kendinle eşit biri olarak görebilir misin Batikam?" dedi.

Adam normalden daha yorgun, daha yaşlı görünüyordu. Gülümsemedi. Bir süre sonra, "Ne dememi istiyorsun?" dedi.

"Görebildiğini."

"Görebiliyorum," dedi adam yumuşak başlılıkla.

"Bana güvenmiyorsun," dedi kadın, buruk bir edayla.

Bir süre sonra adam, "Bugün Bağışlanma Günü. Tual Hanım, av kedilerini Tual'a inananların peşine salan Asdok halkına gelmişti. Onlara, ateşten bir dili olan bir av kedisine binerek gelmişti; onlar da dehşetle dizleri üzerine çökmüşlerdi, fakat o, onları kutsayıp bağışlamıştı," dedi. Sesi ve elleri anlattığı öyküyü canlandırıyordu. "Affet beni," dedi.

"Senin af dilemeye ihtiyacın yok!"

"A, hepimizin vardır. Biz Kamyecilerin Tual Hanım'ı zaman zaman ödünç almamızın sebebi bu. Ona ihtiyacımız olduğu zaman. Ee, bugün merasimlerde Tual Hanım olacak mısın?"

"Bütün yapmam gerekenin bir ateşi yakmak olduğunu söylediler," dedi kadın endişeyle ve güldü. Batikam giderken kadın onu o gece, festivalden sonra tiyatroda görmeye gideceğini söyledi.

Şehir yakınlarında bulunan tek düz alan olan at yarışı alanı, bağıran işportacıları, dalgalanan bayraklarıyla anababa günüydü; Kraliyet motorlu arabaları doğrudan, su gibi açılıp sonra arkasından kapanan kalabalığın içine giriyordu. Beyler ve sahiplere, hanımlar için perdeli bölümleri olan bazı eften püften üstü açık sıralar kurulmuştu. Motorlu bir arabanın sıralara doğru yaklaştığını gördü; kırmızı örtülere sarınmış biri arabadan aceleyle inip perdeler arasından gözden kaybolmuştu. Acaba merasimi seyretmeleri için delikler var mı? Kalabalıkta da kadınlar vardı ama sadece köle kadınlar, mallar. Merasimdeki yeri gelinceye kadar kendisinin de gizli tutulması gerektiğini fark etti: Rahiplerin dualarını mırıldandıkları etrafı iplerle çevrili bölümden çok uzakta olmayan bir yerde kırmızı bir çadır da onu bekliyordu. Aceleyle arabadan indirilerek dalkavuk ve azimkâr saray mensupları tarafından çadıra sokulmuştu.

Çadırın içindeki köle kadınlar ona çay, tatlı, ayna, makyaj malzemesi, briyantin ikram edip, kısa Tual Hanım rolü için giyeceği kostüm olan ince, kırmızı-sarı bir kumaştan alacalı sariyi giymesine yardım ettiler. Kimse ona tam olarak ne yapması gerektiğini açıklamamıştı, sorularına karşılık olarak kadınlar, "Rahipler size gösterecek Hanımefendi, onlarla gidin yeter. Siz sadece ateşi tutuşturacaksınız. Her şeyi hazır ettiler," dediler. Onların da kendisinden fazla bir şey bilmiyor oldukları düşüncesi uyanmıştı Solly'de; çok güzel kızlardı, saray malları, gösterinin bir parçası olmaktan heyecan duyan, dine karşı lakayt. Yakacağı ateşin neyi sembolize ettiğini biliyordu: Ateşe hatalar ve günahlar atılarak yakılıp unutulabilirdi. Güzel bir düşünceydi.

Rahipler ateşi orada üfleyerek tutuşturuyordu; dışarısını gözetleyince —gerçekten de çadırın kumaşında gözetlemek için delikler vardı— kalabalığın fazlalaştığını gördü. Tribünlerde ve hemen gerilen iplerin yanında, ön sırada bulunanlardan başkasının bir şey görebilmesi mümkün değildi ama rahipler derin dualarına devam ederken herkes kırmızı-sarı bayrakları sallıyor, kızarmış yiyeceklerini atıştırıyor, günün tadını çıkartıyordu. Minik gözetleme deliğinin bulanık görüş alanının sağ ucunda bildik bir kol duruyordu: Binbaşınınki tabii ki. Onun kadınla birlikte motorluarabaya binmesine izin vermemişlerdi. Hiddetten köpürüyor olmalıydı. Gerçi oraya gelip nöbetine başlamıştı. Saraylı kızlar, "Hanımefendi, Hanımefendi,

rahipler geliyor," diyerek saçlarının düzgün olduğundan, lanet olasıca, daracık eteğin pilelerinin düzgün olup olmadığından emin olmak için etrafında arı gibi dolaşıp duruyorlardı. Adımını çadırdan dışarı atıp güneş ışığından gözleri kamaştığı halde gülümseyip bir Tanrıça'nın durması gerektiği gibi vakarla dimdik durmaya çalışırken bile üzerini çekiştirip, düzeltiyorlardı. Merasimlerinin içine etmeyi gerçekten de istemiyordu.

Tam çadır kapısının dışında gösterişli rahip kıyafetleri içinde iki adam onu bekliyordu. Hemen ileri doğru gelip, "Bu taraftan, bu taraftan Hanımefendi," diyerek kadını dirseklerinden tuttular. Belli ki ne yapması gerektiği hakkında düşünmesi gerekmiyordu. Kadınların düşünmeye muktedir olmadıklarına inandıklarına kuşku yoktu, ama böyle bir durumda bu insanı çok rahatlatıyordu. Rahipler onu, daracık etekli elbisesiyle rahat rahat yürüyemeyeceği bir hızla acele ettiriyorlardı. Artık tribünlerin arkasına gelmişlerdi; geçmesi için çevrilmiş yol diğer tarafta değil miydi? Bir araba, önündeki birkaç kişiyi kaçırtarak tam onlara doğru geliyordu. Biri bağırıyordu; rahipler aniden kadını çekiştirmeye, koşmaya başladılar; biri bağırarak kadının kolunu bıraktı, bir sarsıntıyla birlikte kendisine çarpan, uçan bir karaltı tarafından yere devrildi — kadın bir meydan kavgasının tam ortasındaydı, kolundaki demir gibi elden kurtulamıyordu, bacakları da eteğin içine hapsolmuştu; başına çarpıp, başını öne eğen bir gürültü, korkunç bir gürültü oldu, ne görebiliyor, ne de duyabiliyordu; kör olmuş bir halde debelenirken yüzü öne gelecek şekilde boğucu, tahriş edici bir karanlık içine itildi ve kolları arkasına kıvrılıp tutuldu.

Hareket eden bir araba. Uzun bir zaman. Konuşan adamlar. Gatayca konuşuyorlardı. Nefes almak çok zordu. Kadın debelenmiyordu: Bir faydası yoktu. Kadının kollarını ve bacaklarını bantlamışlar, başına da torba geçirmişlerdi. Uzun bir süre sonra bir ceset gibi tutularak hızla bir binanın içine taşınmış, merdivenlerden indirilip bir yatağa veya divana oturtulmuştu; aciliyet olduğu halde çok sert hareket edilmemişti gerçi. Kıpırdamadan yattı. Adamlar konuşmaya devam ettiler, hâlâ neredeyse bir fısıltı halinde. Kadın buna bir anlam veremiyordu. Kafasında hâlâ o korkunç gürültü vardı, gerçekten olmuş muydu bu? Biri ona vurmuş muydu? Sanki pamuktan bir duvar içindeymişçesine sağır hissediyordu kendini.

Torbanın bezi ağzına girip duruyor, nefes almaya çalıştıkça burun delikleri tarafından emiliyordu.

Başlığı çekip çıkarttılar; kadına doğru eğilen bir adam kollarını ve bacaklarını açabilmek için kadını ters çevirdi; bir yandan bu işi yaparken bir yandan da, "Korkmayın Hanımefendi, biz sizin canınızı yakmayız," diye mırıldanıyordu Voe Deoca. Aceleyle kadından uzaklaştı. Dört beş kişi vardılar; görmek kolay değildi, çok az ışık vardı. "Burada beklemek," dedi bir başkası, "her şey yolunda. Sadece mutlu olmak için." Kadın oturmaya çalışıyordu, bu da onun başını döndürüyordu. Başının dönmesi geçince hepsi gitmişti. Sanki bir çeşit büyüyle. Sadece mutlu olmak için.

Küçük, çok yüksek bir oda. Kara, tuğla duvarlar; topraklı bir hava. Işık tavandaki küçük bir biyoışıldak levhadan geliyordu; zayıf, gölgesiz bir parlaklık. Büyük bir ihtimalle Werelli gözler için oldukça yeterliydi. Sadece mutlu olmak için. Kaçırıldım. Buna ne buyrulur. Envanter çıkarmaya başladı: Üzerinde bulunduğu kalın döşek; bir battaniye; bir kapı; küçük bir ibrikle leğen; bir pis su deliği miydi o köşedeki? Kadın bacaklarını döşekten aşağıya sallayınca ayakları döşeğin hemen dibinde yerde yatan bir şeye çarptı — hemen ayaklarını çekip kara yığına, yani orada yatan bedene baktı. Bir adam. Üniforma; teni o kadar siyahtı ki yüz hatlarını seçemiyordu ama adamın kim olduğunu biliyordu. Burada, burada bile Binbaşı onunlaydı.

Kararsızlık içinde ayağa kalkıp pis su deliğini incelemeye gitti; o kadardı işte, yerde kenarı betonlanmış biraz ecza, biraz kötü kokan bir delik. Başı ağrıdı; hem gerginliğini, ağrılarını azaltmak, hem de kendisine dokunarak, kendisini kendine kanıtlayarak, kendisini kendisine getirmek için kollarına ve bileklerine ritmik ve sistemli masaj yapmak amacıyla yeniden yatağa oturdu. Kaçırıldım. Buna ne buyrulur. Sadece mutlu olmak için. Peki ona ne demeli?

Aniden adamın ölü olabileceğini düşünüp ürpererek kaskatı kesildi.

Bir süre sonra adamın yüzünü görmeye çalışarak ve dinleyerek yavaşça eğildi. Yine sağırmış hissine kapıldı. Hiç nefes sesi duymuyordu. Bayılacak gibi olarak, titreye titreye elini uzattı, elinin tersini adamın yüzüne koydu. Yüzü serindi, soğuk. Ama parmaklarına doğru bir sıcaklık üflendi, bir kez daha, yine. Döşeğin

üzerine çömelerek adamı inceledi. Adam hiç kıpırdamadan yatıyordu ama elini adamın göğsüne koyduğunda hafif kalp atışlarını hissetti.

"Teyeo," dedi fısıltıyla. Sesi bir fısıltıdan yüksek çıkamıyordu.

Elini yeniden adamın göğsüne koydu. O yavaş, sürekli kalp atışını; hafif sıcaklığı hissetmek istiyordu; ona güven veriyordu. Sadece mutlu olmak için.

Başka ne demişlerdi? Sadece bekle. Evet. Program bu olmalıydı. Belki uyuyabilirdi. Belki de uyur, uyandığında da fidye gelmiş olurdu. Ya da istedikleri her neydiyse o olmuş olurdu.

Saatinin hâlâ yanında olduğu düşüncesiyle uyandı; bir süre minik gümüş göstergesini uykulu uykulu inceledikten sonra üç saattir uyuduğuna karar verdi; hâlâ Bayram günüydü, herhalde fidye için çok erkendi, makilleri izlemek için o gün tiyatroya gidemeyecekti. Gözleri cılız ışığa alıştı; artık baktığında adamın başının bir yanında kurumuş kan olduğunu görebiliyordu. Araştırınca şakağının yakınlarında yumruk büyüklüğünde bir şiş buldu; elini çektiğinde parmaklarına bir şeyler bulaşmıştı. Kafasına vurdurtmuştu. O olmalıydı, hani kendisini rahibin, sahte rahibin üzerine atan; kadının bütün hatırlayabildiği uçan bir gölge, sert bir darbe, bir uğultu — tıpkı bir aiji saldırısı gibi; sonra her şeyi allak bullak eden muazzam bir gürültü olmuştu. Kadın kulaklarının duyup duymadığını anlamak için dilini şaklattı, duvara hafifçe vurdu. İyi gibiydi; pamuktan duvar gitmişti. Belki kadının da başına vurmuşlardı? Başını elledi ama şiş bulamadı. Eğer üç saattir kendinde değilse adam bir beyin sarsıntısı geçiriyor olmalıydı. Ne kadar ciddi acaba? Adamlar ne zaman geri gelecekler?

Ayağa kalktığında lanet olasıca Tanrıça eteklerine dolanarak neredeyse düşüyordu. Keşke giyebilmek için hizmetkârların yardımı gereken üç parça dayanıksız zımbırtıdan yapılma bu süslü elbise değil de kendi giysileri içinde olabilseydi! Etek parçasını çıkarttı, eşarp parçasıyla dizlerine kadar gelen bağlamalı bir etek yaptı. Bu bodrum katı, ya da her neredeyse, sıcak değildi; rutubetli ve oldukça soğuktu. Bir aşağı, bir yukarı yürüdü; dört adım dön, dört adım dön, dört adım dön; biraz da ısınma hareketleri yaptı. Adamı yere alıvermişlerdi. Ne kadar soğuktu? Şokun bir kısmı beyin sarsıntısından mıydı? Şoktaki insanların sıcak tutulması gerekirdi. Bir süre telaşlı bir kararsızlık yaşadı, kendi kararsızlığı, ne

yapacağını bilememesi karşısında aklı karıştı. Acaba onu döşeğin üzerine taşıyıp yükseltmeli miydi? Acaba hiç kıpırdatmamak daha mı iyiydi? Adamlar hangi cehennemdeydi? Binbaşı ölecek miydi?

Adamın üzerine eğilerek sertçe, "Rega! Teyeo!" dedi; bir süre sonra adamın soluğu tıkanır gibi oldu.

"Uyan!" Şimdi hatırlamıştı, sarsıntı geçirmiş insanların komaya girmesine izin vermemenin önemli olduğunu hatırlar gibi olmuştu.

Ama adam zaten komaya girmişti.

Adamın yeniden soluğu tıkanır gibi oldu, yüzü değişti, o katı kımıltısızlığından çıktı, yumuşadı; gözleri açıldı kapandı, aklı karışmışçasına kırpıştı. "Aman Kamye," dedi yavaşça.

Adamı gördüğüne bu kadar sevindiğine inanamıyordu. Sadece mutlu olmak için. Belli ki gözlerini kör eden bir baş ağrısı vardı ve çift gördüğünü itiraf etti. kadın, adamın kendisini şiltenin üzerine çekmesine yardım etti ve üzerini battaniye ile örttü. Adam hiç soru sormadı, dilsiz gibi yatarak kısa bir süre içinde uykuya daldı. Teyeo bir kez yerine yerleştikten sonra kadın egzersizlerine geri dönerek bir saat kadar egzersiz yaptı. Saatine baktı. Aynı gün, Festival günü, iki saat sonrasıydı. Henüz akşam olmamıştı. Adamlar ne zaman geleceklerdi?

Akşamüstü ve sabahtan farkı olmayan nihayetsiz geceden sonra, sabah erkenden geldiler. Metal kapının kilidi döndürülerek kapı savrulurcasına açıldı; ikisi kapı eşiğinde nişan almış tüfeklerle dururken biri elinde tepsiyle içeri girdi. Tepsiyi yerden başka bırakabilecek bir yer yoktu, o yüzden tepsiyi Solly'ye doğru uzatıp, "Özür dilerim Hanımefendi!" diyerek geri geri kapıya doğru gitti; kapı çınlayarak kapandı ve sürgüler gürültüyle yerine oturdu. kadın elinde tepsiyle ayakta kalmıştı. "Durun!" dedi.

Adam uyanmış sersem sersem etrafına bakmıyordu. Bu adamı kendisiyle birlikte burada bulduktan sonra, bir şekilde adamın lakabını unutmuştu, onu Binbaşı olarak görmüyordu ama yine de ismini kullanmaktan çekiniyordu. "Kahvaltımız geldi, sanırım," dedi kadın ve şiltenin kenarına oturdu. Sepet işi tepsinin üzerine bir örtü örtülmüştü; altında içi et ve yeşillik dolu bir yığın Gatay küçük tahılekmeği, birkaç parça meyva ile ince, boncuklarla süslenmiş adi bir metal alaşımından yapılmış bir su sürahisi vardı. "Belki de sabah

kahvaltısı, öğlen ve akşam yemeği," dedi kadın. "Kahrolası. Eh neyse. Güzel görünüyor. Yiyebilir misin? Oturabilir misin?"

Adam sırtını duvara dayayarak oturmaya çalıştı; sonra gözlerini kapattı.

"Hâlâ çift mi görüyorsun?"

Adam hafif bir tasdik sesi çıkarttı.

"Susadın mı?"

Hafif bir tasdik sesi.

"Al." Bardağı uzattı. Adam bardağı iki eliyle birden tutarak ağzına götürdü, suyu yavaşça, yudum yudum içti. kadın bu arada üç tahılekmeğini birbiri ardına midesine indirdikten sonra durmak için kendini zorladı ve bir pini meyvası yedi. "Biraz meyva yiyebilir misin?" diye sordu adama kendini biraz suçlu hissederek. Adam cevap vermedi. kadın, sabah kahvaltısında kendisine pini meyvası yediren Batikam'ı düşündü, ne zamandı o, dün mü, yüzyıl önce mi.

Yediği meyva midesini kaldırdı. Bardağı adamın gevşemiş elinden alarak —adam yine uykuya dalmıştı— kendisine de su koyup, yavaşça, yudum yudum içti.

Kendisini daha iyi hissettiğinde kapıya giderek menteşesini, kilidini ve yüzeyini araştırdı. Tuğla duvarları, beton zemini ne aradığını bilmeden ama kaçabilmesini sağlayacak bir şey, bir şey arayarak, elleye elleye, orasına burasına baktı... Egzersiz yapmalıydı. Biraz hareket etmek için kendisini zorladı ama mide bulantısı yeniden başlamıştı, bulantı yanı sıra da uyuşukluk. Şilteye geri dönerek oturdu. Bir süre sonra ağladığını fark etti. Bir süre sonra uyumuş olduğunu fark etti. Çişini yapması gerekiyordu. Deliğin üzerine çömelerek idrarının deliğin içine dökülüşünü dinledi. Temizlenecek hiçbir şey yoktu. Yatağa geri döndü, ayaklarını uzatıp bileklerini elleriyle tutarak şilte üzerine oturdu. Son derece sessizdi.

Adama bakmak için dönünce, onu kendisini seyreder buldu. Boş bulunarak sıçradı. Adam hemen başka tarafa baktı. Hâlâ, duvara dayalı, yarı-yarıya doğrulmuş, rahatsız ama gevşemiş bir vaziyette oturuyordu.

"Susadın mı?" diye sordu kadın.

"Teşekkür ederim," dedi adam. Hiçbir şeyin tanıdık olmadığı, zamanın geçmişten kopmuş olduğu bu yerde yumuşak, hafif sesi, tanıdıklığıyla hoş geliyordu. kadın adama bir bardak su koyup verdi.

Adam su içmek için oturarak, bardağı daha sağlam tutabildi. "Teşekkür ederim," diye fısıldadı yine, bardağı kadına geri vererek.

"Başın nasıl?"

Adam elini şişe götürdü, canı acımış gibi gözlerini yumdu ve arkasına dayandı.

"İçlerinde birinin sopası vardı," dedi kadın, bunu hatıralarının karmaşasında bir şimşek gibi görerek, "'bir rahip' asası. Sen diğerine saldırdın."

"Tüfeğimi aldılar," dedi adam. "Festival." Gözlerini kapalı tutuyordu.

"O lanet olasıca kıyafetlere dolandım. Sana hiç yardım edemedim. Dinle. Bir ses, bir patlama mı oldu?"

"Evet. Dikkat dağıtmak için belki."

"Sence bu delikanlılar kim?"

"Devrimciler. Ya da..."

"Sen Gatay hükümetinin de işin içinde olabileceğini düşündüğünü söylemiştin."

"Bilmiyorum," diye mırıldandı adam.

"Sen haklıydın, ben yanılmışım, özür dilerim," dedi özür dilemeyi hatırlamanın erdeminin farkında olarak.

Adam elini, önemli değil gibisinden hafifçe hareket ettirdi.

"Hâlâ çift mi görüyorsun?"

Cevap vermedi; yavaş yavaş gidiyordu yine.

Kadın ayakta durmuş, Sel nefes egzersizlerini hatırlamaya çalışırken kapı çatırdayıp tangırdadı ve ikisi silahlı, hepsi genç, hepsi siyah derili, kısa saçlı, çok sinirli aynı üç adam çıkageldi. Öndeki tepsiyi yere bırakmak için eğildi; Solly hiç düşünmeden adamın eline basarak, bütün ağırlığını verdi. "Durun!" dedi. Doğrudan diğer ikisinin yüzüne ve tüfeklerinin ağzına bakıyordu. "Sadece biraz durun ve dinleyin! Onun başı yaralı, bize bir doktor lazım, daha çok su lazım; yarasını bile temizleyemiyorum, tuvalet kâğıdı yok; zaten siz kim oluyorsunuz?"

Ağırlığını vererek eline basılan adam bağırıyordu, "Çekil! Hanımefendi benim elimden çekilmek!" ama diğerleri kadını duymuştu. Ayağını kaldırdı, adam hızla silahlı kafadarlarına doğru gerilerken adamın yolundan çekildi. "Tamam Hanımefendi, sorun yarattığımız için özür dileriz," dedi gözlerinde yaşlarla elini sallarken.

"Biz Yurtseverleriz. Sen şu Sahte Kral'a meşaz yolla, sanki bizim meşaz gibi. Kimsenin canı yanmasın. Tamam mı?" Adam gerilemeye devam etti ve silahlı adamlardan biri kapıyı savurdu. Gümbürtü, şakırtı.

Kadın derin bir nefes alarak döndü. Teyeo onu seyrediyordu. "Tehlikeliydi," dedi, çok hafifçe gülümseyerek.

"Tehlikeli olduğunu biliyordum," dedi, nefes nefese. "Aptalcaydı. Kendime hâkim olamıyorum. Paramparça olmuş gibiyim. Ama onlar da zımbırtıları bırakıp kaçıyorlar, lanet olasıca! Biraz su edinmemiz şart!" Şiddet veya tartışmadan sonra hep olduğu gibi yine gözyaşları içinde kalmıştı. "Bakalım bu sefer ne getirmişler." Tepsiyi döşeğin üzerine kaldırdı; diğeri gibi, kölesi olan bir otel veya evdeki servise gülünç bir biçimde benzer bir şekilde üzeri örtüyle örtülmüştü. "Bütün konforlar," diye mırıldandı kadın. Örtünün altında tatlı hamur işlerinden bir yığın, küçük plastik bir el aynası, bir tarak, çürümüş çiçek gibi kokan minik bir kap bir şey ve kadının bir süre sonra Gatay tamponları olduğu kararına vardığı bir kutu bir şey vardı.

"Hanımlar için hazırlanmış," dedi kadın, "Tanrı belalarını versin, aptal kahrolasıca yaraklar! Bir ayna!" kadın nesneyi odanın öbür tarafına fırlattı. "Tabii ya, aynaya bakmazsam bir gün bile dayanamam! Tanrı belalarını versin!" Daha sonra tatlılar dışında her şeyi fırlattı, daha fırlatırken, tamponları sonradan alıp bunları şiltenin altında saklayacağını bile bile yaptı bunu; ay, Allah korusun, gerekirse, burada kalmak zorunda kalırlarsa diye kullanmak için; kaç gün sürebilirdi bu? On gün mü, daha fazla mı..? "Aman Tanrım," dedi kadın yine. Ayağa kalkarak her şeyi topladı, aynayı, minik kabı, boş su testisini, son yemekten kalan meyva kabuklarını bir tepsiye koydu ve kapının yanına bıraktı. "Çöp," dedi Voe Deo dilinde. O patlayışının başka bir dilde olduğunu fark etti; büyük bir ihtimalle Alterraca. "Hiç biliyor musun acaba," dedi yeniden şilteye otururken, "kadın olmayı ne kadar zorlaştırdığınızı? Siz bir kadını, kadınlıktan çıkarabilirsiniz!"

"Bence niyetleri kötü değildi," dedi Teyeo. kadın adamın sesinde en ufak bir alay, hatta bir eğlence bile olmadığını fark etti. Eğer adam kadının utancından zevk alıyorduysa bile bunu ona belli etmekten utanıyordu. "Bence, bunlar amatör," dedi.

Bir süre sonra kadın, "Bu kötü olabilir," dedi.

"Olabilir." Adam oturmuş, kafasındaki şişi ihtiyatla elliyordu. Şişin etrafındaki kaba, gür saçları kan içinde kalmıştı. "İnsan kaçırmak," dedi. "Fidye talepleri. Suikastçı değiller. Silahları yoktu. Silahla giremezlerdi. Ben kendiminkini vermek zorunda kaldım."

"Yani, hakkında uyarıldıkların bunlar değil mi?"

"Bilmiyorum." Araştırmaları, acı içinde bir titreme nöbeti geçirmesine neden oldu; yaptığından vazgeçti. "Çok mu az suyumuz var?"

Kadın ona bir bardak su daha getirdi. "Yıkanılamayacak kadar az. Suya ihtiyacımız varken, kahrolasıca, aptal bir ayna veriyorlar!"

Adam kadına teşekkür ederek içti, arkasına yaslanarak bardaktaki son yudumların keyfini çıkarttı. "Beni almayı planlamamışlardı," dedi.

Kadın bu konu üzerinde düşündükten sonra başıyla onayladı. "Onları teşhis etmenden mi korktular?"

"Eğer yerleri olsaydı, beni bir hanımla aynı yere koymazlardı." Konuşurken sesinde ironi yoktu. "Burayı senin için hazırlamışlar. Şehirde bir yerlerde olsa gerek."

Kadın başıyla onayladı. "Araba seyahati yarım saat, veya biraz daha az sürdü. Gerçi başım torbanın içindeydi."

"Saray'a bir mesaj yolladılar. Bir cevap almadılar, ya da tatmin edici bir cevap alamamışlardır. Senden bir mesaj istiyorlar."

"Hükümeti beni gerçekten ellerinde tuttuklarına ikna etmek için mi? Neden ikna etmek zorunda olsunlar ki?"

İkisi de sessizdi.

"Özür dilerim," dedi adam, "düşünemiyorum." Uzandı. Adrenalinin yükselmesinden sonra kendisini yorgun, karamsar ve huzursuz hisseden kadın da adamın yanına uzandı. Tanrıça'nın eteğini kıvırıp başının altına yastık yapmıştı. adamın yastığı yoktu. Battaniye bacaklarının üzerindeydi.

"Yastık," dedi kadın. "Daha çok battaniye. Sabun. Başka ne var?"

"Anahtar," diye mırıldandı adam.

Sessizlik ve değişmeyen soluk ışık içinde yan yana yattılar. Ertesi sabah, Solly'nin saatine göre sekiz civarında Yurtseverler, dört Yurtsever, odaya girdiler. İkisi ellerinde silahlarıyla kapıda nöbette durdu; diğer ikisi kalan yerde rahatsız bir biçimde durup her ikisi de

döşek üzerine bağdaş kurmuş oturmakta olan tutsaklarına baktılar. Yeni sözcü diğerlerinden daha iyi Voe Deoca konuşuyordu. Hanımı rahatsız ettikleri için çok üzgün olduklarını ve onu rahat ettirmek için ellerinden gelen her şeyi yapacaklarını, kadının sabırlı olup el yazısıyla Sahte Kral'a, Kral Konsey'e Voe Deo ile olan antlaşmayı iptal etmeyi emrettiği an hiçbir zarar görmeden serbest bırakılacağını açıklayan bir mesaj yazmasını söyledi.

"Yapmaz," dedi kadın. "Yapmasına izin vermezler."

"Lütfen tartışmayın," dedi adam çileden çıkmış bir terslikle. "Bunlar yazı gereçleri. Mesaj da bu." Kâğıtlarla dolmakalemi, kadına yaklaşmaya korkarmış gibi sinirli sinirli döşeğin üzerine bıraktı.

Kadın, Teyeo'nun hiç hareket etmeden oturup, başını indirip, gözlerini indirip, nasıl kendisini göstermediğini fark etti; adamlar onu görmezden geliyordu.

"Eğer bunu yazacaksam su, çok su; sabun, battaniye, tuvalet kâğıdı, birkaç yastık, bir doktor ve kapıyı çaldığımda gelecek birini ve bir de insan gibi giysi istiyorum. Sıcak tutan giysiler. Erkek giysileri."

"Doktor yok!" dedi adam. "Yaz! Lütfen! Hemen!" Adam yerinde duramıyor, her yanı seyiriyordu, kadın daha fazla zorlamayı göze alamadı. Beyanatlarını okudu, bunu kendi iri, çocuksu —el yazısıyla çok nadiren yazardı— el yazısıyla kopyaladı ve her ikisini de sözcüye uzattı. Adam kâğıda baktıktan sonra tek bir söz etmeden adamları odadan çıkarttı. Çangur çungur etti kapı.

"Red mi etseydim?"

"Zannetmem," dedi Teyeo. Ayağa kalkıp gerindi ama başı dönmüş gibi, yeniden oturdu. "Güzel pazarlık ediyorsun," dedi.

"Bakalım elimize ne geçecek. Aman Tanrım. Ne dolaplar dönüyor?"

"Belki," dedi adam yavaşça, "Gatay bu talepleri kabul etmeye gönüllü değildir. Fakat Voe Deo —ve sizin Ekumen— haberini alınca Gatay'a baskı yaparlar."

"Umarım bir an önce harekete geçerler. Sanırım Gatay çok fazla utandı ve ayıplarını ortaya çıkarmamak için her şeyi olduğu gibi saklamaya çalışıyor — bu olabilir mi? Ne kadar saklayabilirler? Ya seninkiler? Seni aramaya başlamazlar mı?"

"Kuşkusuz," dedi adam kendi kibar tavrıyla.

Adamın katı tavrının, her zaman için kadını devre dışı bırakan tavırlarının burada tamamen başka bir etkisi olması ilginçti: Adamın kendine olan hâkimiyeti ve resmiyeti kadına, hâlâ bu odanın dışında bir dünyanın, buraya gelmiş ve dönecek oldukları bir dünyanın, insanların uzun bir yaşam sürdükleri bir dünyanın parçası olduğunun teminatını veriyordu.

Uzun yaşamın ne önemi var? diye sordu kadın kendi kendine ve cevabını bilemedi. Bu daha önce hiç düşünmemiş olduğu bir şeydi. Fakat bu genç Yurtseverler kısa ömürlü bir dünyada yaşıyorlardı. Talepler, şiddet, şuur ve ölüm, ne için? Bağnazlık için, nefret için, güç peşinde koşuşturmaca için.

"Ne zaman ayrılsalar," dedi kadın alçak bir sesle, "gerçekten korkuyorum."

Teyeo boğazını temizleyerek, "Ben de," dedi.

Egzersizler.

"Tut —hayır, tut, sırçadan yapılmadım! —Şimdi—"

"Hah!" dedi adam, kadın ona kendini kurtarmayı gösterirken, parlayan bir heyecan tebessümüyle; sonra sıra ona gelince o da kendisini kadından kurtardı.

"Tamam, şimdi sen burada bekleyeceksin —burada" —pat— "gördün mü?"

"Ay!"

"Özür dilerim —özür dilerim Teyeo— başını düşünemedim — İyi misin? Gerçekten çok üzgünüm..."

"Aman Kamye," dedi adam doğrulup, siyah, dar başını elleri arasına alarak. Birkaç kere derin nefes alıp verdi. Kadın pişmanlık içinde, endişeyle diz çöktü.

"Bu," dedi ve biraz daha nefes alıp verdi, "bu adil bir dövüş değil."

"Tabii ki değil, bu aiji —savaşta ve aşkta her şey mubahtır, Terra'da böyle derler— Gerçekten çok üzgünüm, çok çok özür dilerim, çok büyük bir aptallık ettim!"

Kesik kesik, çaresiz bir kahkahayla güldü, başını salladı, sonra başını bir daha salladı. "Göster," dedi. "Ne yaptığını bilmiyorum."

Egzersizler.

"Aklınla ne yapıyorsun?"
"Hiç."
"Bırakıyorsun gezinsin, öyle mi?"
"Hayır. Aklımla ben ayrı ayrı varlıklar mıyız?"
"Yani... belirli bir şeye odaklanmıyorsun, öyle mi? Sen de onunla birlikte geziniyorsun yani?"
"Hayır."
"Yani gezinmesine izin vermiyorsun."
"Kim?" dedi adam, biraz hırçınlıkla.
Bir sessizlik.
"Üzerinde düşündüğün şey..."
"Hayır," dedi adam. "Kıpırdama."
Çok uzun bir sessizlik, belki on beş dakika.
"Teyeo, yapamıyorum. Kaşıntı tutuyor. Aklım kaşınıyor. Ne kadar zamandır yapıyorsun bunu?"
Bir sessizlik, gönülsüz bir cevap. "İki yaşından beri."
Tamamen gevşemiş kıpırtısız duruşunu bozup boyun ve omuz kaslarını germek için başını eğdi. Kadın onu seyretti.
"Uzun bir yaşam; uzun yaşamak konusunda düşünüp duruyorum," dedi kadın. "Yani uzun süre canlı olmayı kastetmiyorum, canı cehenneme, aşağı yukarı on bir asırdır hayattayım, bunun anlamı ne, hiç. Benim demek istediğim... Yaşamı uzun olarak düşünmekle ilgili bir şey fark yaratıyor. Yani çocuk sahibi olmayı düşünmek gibi. Hatta çocuk sahibi olmayı tasarlamak bile. Sanki bazı dengeleri değiştiriyor gibi. Şimdi, yani uzun bir yaşam için sahip olduğum şans ani bir düşüşe geçmişken bunu düşünüyor olmam çok komik..."
Adam hiçbir şey söylemedi. Kadının konuşmasına devam etmesine izin veren bir şekilde hiçbir şey söylememeyi başarıyordu. Kadının tanıdığı en az konuşkan adamlardan biriydi. Erkeklerin çoğu pek geveze olurdu. Kadının kendisi de oldukça gevezeydi. Adam sessizdi. Kadın da sessiz olmayı bilmeyi isterdi.
"Bu sadece egzersizle olan bir şey, öyle değil mi?" diye sordu kadın. "Orada öylece oturmak."
Adam başıyla onayladı.
"Seneler, seneler, seneler süren bir egzersiz... Aman Tanrım. Belki..."

"Hayır, hayır," dedi adam kadının düşündüğünü hemen anlayarak.

"Ama neden bir şey yapmıyorlar? Ne bekliyorlar? Dokuz gün oldu!"

Başından beri özellikle tasarlanmamış, konuşulmamış bir mutabakatla oda ikiye bölünmüştü: Çizgi döşeğin ortasından geçip karşıdaki duvara gidiyordu. Kapı, kadının tarafında, soldaydı; hela deliği, adamın tarafında, sağda. Diğerinin alanına herhangi bir istila neredeyse görünmez bir imayla isteniyor ve aynı yolla izin veriliyordu. Birinden biri hela deliğini kullandığında diğeri mutlaka başka bir tarafa bakıyordu. Kedi gibi temizlenebilecek kadar suları olduğunda, ki bu da çok nadiren vuku buluyordu, aynı tertip geçerli oluyordu. Döşeğin ortasından geçen çizgi mutlaktı. Çizgiyi sesleri geçiyordu, bir de bedenlerinin sesi ve kokusu. Bazen kadın adamın sıcaklığını hissediyordu; Werellilerin beden ısısı her nasılsa onunkinden daha yüksekti; rutubetli, durgun havada da adam uyurken kadın belli belirsiz bir aydınlık görüyordu. Ama çizgiyi hiç ihlal etmiyorlardı, bir parmaklarıyla bile, en derin uykularında bile.

Solly bu konuda düşündü; bazı anlarda bunu oldukça komik buluyordu. Başka zamanlarda bu çok aptalca ve sapıkça geliyordu. Her ikisinin de insanca bir teselliye ihtiyacı yok muydu? Adama değdiği tek zaman ilk gündü, onun şilteye uzanmasını sağlarken; sonra yeterince suları olduğunda adamın kafasındaki yarayı temizlemiş, tarağı kullanarak saçındaki keçeleşmiş, kokuşmuş kanı biraz biraz yıkamıştı; sonuç olarak tarak işe yaramıştı; Tanrıça eteğinin parçaları da kese ve bandaj olarak paha biçilmez bir kaynak oluşturmuştu. Sonra, adamın başı iyileştikten sonra her gün aiji çalışmaya başlamışlardı; fakat aijideki kucaklaşmaların, kavrayışların insanca bir dokunuştan çok uzak, şahsi olmayan, törensel bir saflığı vardı. Geri kalan zamanlarda adamın bedensel varlığı açık, değişmez bir biçimde ulaşılmaz ve dokunulmazdı.

İnanılmayacak kadar zor şartlarda her zaman sergilemiş olduğu o katı kendine hâkim olma halini sürdürüyordu sadece. Sadece o değil Rewe de; hepsi, Batikam hariç hepsi öyleydi; ama yine de Batikam'ın kadının kaprislerini ve arzularını hemen kabul etmesi acaba kadının zannetmiş olduğu gerçek ilişki miydi? Adamın

gözlerinde, o son gece gördüğü korkuyu düşündü. Kendine hâkim olma değil de tahdit.

Bu köle toplumunun zihniyetiydi: Köleler ile sahipler, aynı köklü güvensizlik ve nefsi müdafaa tuzağına tutulmuştu.

"Teyeo," dedi kadın, "köleliği anlamıyorum. Dur, ne demek istediğimi anlatayım..." Gerçi adam onun sözünü keseceğine dair bir emare göstermemiş, karşı çıkmamış sadece medeni bir dikkat sergilemişti. "Yani nasıl böyle sosyal bir geleneğin peydahlandığını ve bir bireyin nasıl bunun parçası olduğunu anlamıyorum — senden, bunun çarpık ve nafile bir şey olduğu konusunda benimle aynı görüşü paylaşmanı, bunu savunmanı veya reddetmeni istemiyorum. Dünyamdaki insanların üçte ikisinin aslında, hukuken kendi malım olduğuna inanmanın nasıl bir duygu olduğunu anlamaya çalışıyorum. Aslında sizin kastın kadınlarını da sayacak olursak beşte altısı."

Bir süre sonra adam, "Ailem aşağı yukarı yirmi beş mala sahip," dedi.

"Kaçamak cevap verme."

Adam azarlanmayı kabul etti.

"Bana öyle geliyor ki siz insan temasını kesiyorsunuz. Kölelere dokunmuyorsunuz, karşılık olarak köleler de size dokunmuyor, yani insanların birbirlerine dokunmaları gerektiği şekilde. Birbirinizden ayrı durmak zorundasınız, hep bu sınırı korumaya çalışıyorsunuz. Çünkü bu doğal bir sınır değil — tamamen yapay, insanların uydurduğu bir sınır. Fiziksel olarak sahipler ile malları birbirinden ayıramıyorum. Sen ayırabiliyor musun?"

"Genellikle."

"Ama kültürel, davranışsal ipuçları sayesinde — değil mi?"

Bir süre düşündükten sonra başıyla onayladı.

"Aynı cinssiniz, aynı ırk, aynı insanlar, renk bakımından önemsiz bir farklılık dışında her yönüyle tamamen aynı. Bir mal çocuğunu, bir sahip olarak yetiştirseniz her açıdan bir sahip olur; bu tam tersi için de geçerli. Yani siz ömürlerinizi aslında var olmayan bu muazzam bölünmüşlüğü korumak için harcıyorsunuz. Benim anlamadığım şey bunun ne kadar dehşet verici bir boyutta israf olduğunu görmemeniz. Ekonomik açıdan demiyorum!"

"Savaşta," dedi adam, sonra çok uzun bir sessizlik oldu; Solly söyleyeceği çok şeyi olmasına rağmen merakla bekledi.

"Yeowe'deydim," dedi adam, "biliyorsun, iç savaşta."

Demek ki bütün o yara izlerini oradan kazanmışsın, diye düşündü kadın; çünkü gözlerini ne kadar titizlikle başka bir yöne çevirirse çevirsin geçen bu zaman içinde adamın ince, mermer gibi bedenine aşinalaşmamak mümkün değildi; üstelik aiji yaparken, sol kolunun üstündeki adalelerin bir kısmını kaybetmiş olduğu için o kolu koruduğunu da biliyordu.

"Biliyorsun Sömürgelerdeki köleler isyan etmişti; önce bir kısmı, sonra hepsi. Hemen hemen hepsi. Ordu mensupları olarak hep sahiptik. Mal askerleri yollayamıyorduk, onlar da karşı tarafa geçebilirdi. Hepimiz veot ve gönüllüydük. Mallara karşı savaşan sahipler. Kendi ayarımda insanlara karşı savaşıyordum. Bunu çok kısa bir sürede öğrendim. Daha sonra ise kendimden üstün kişilere karşı savaştığımı öğrendim. Bizi yendiler."

"Ama o..." dedi Solly ve sustu; ne diyeceğini bilemedi.

"Baştan sona bizi yendiler," dedi adam. "Kısmen hükümetimin onların yenebileceğini bir türlü anlamamasından dolayı yendiler. Yani bizden daha iyi, daha gönülden, daha akıllıca ve daha cesurca dövüştükleri için."

"Çünkü onlar kendi hürriyetleri için savaşıyorlardı!"

"Belki de öyledir," dedi adam o kibar tavrıyla.

"Yani..."

"Savaştığım insanları takdir ettiğimi söylemek istemiştim sana."

"Ben savaş, savaşmak hakkında çok az şey biliyorum," dedi kadın pişmanlık ve huzursuzluk arası bir hisle. "Aslında hiçbir şey. Kheakh'ta bulunmuştum ama o bir savaş değildi, o ırksal bir intihardı, bir biyosferin kütlesel kıyımı. Sanırım bir fark var... O zaman Ekumen sonunda Silahlanma Anlaşması konusunda bir karara varmıştı, biliyorsun; Orint ve Kheakh kendi kendilerini imha ediyorlar diye. Terralılar Anlaşma için asırlardır ısrar ediyorlardı. Kendileri de bir süre önce neredeyse kendilerini imha ediyor olduklarından. Ben yarı Terralıyım. Atalarım birbirlerini öldürerek gezegenlerini dört dönmüşler. Bin yıl kadar. Onlar da efendi ve köleymiş, bazıları, çoğu... Ama ben Silahlanma Anlaşması'nın iyi bir fikir olup olmadığından emin değilim. Haklı olup olmadığından da. Kim oluyoruz da başkalarına ne yapıp, ne yapmayacaklarını söylüyoruz?

Ekumen düşüncesi, bir yol önermekti. Bir yol açmak. Bir yolu kapamak değil."

Adam dikkatle dinliyordu ama bir süre bir şey söylemedi. "Biz sınıfları... birbirine kapamayı öğreniyoruz. Hep. Haklısın sanırım, bu insanın enerjisini, ruhunu... boşa harcıyor. Sen açıksın."

Bu sözler ona çok pahalıya mal oldu, diye düşündü kadın, öyle havada oynaşırken aklına geliverip sonra tekrar havaya yayılıveren kendi sözleri gibi değildi. Adam iliklerinden konuşuyordu. Söylediği şeyi, kadının da minnettarlıkla kabul ettiği ciddi bir kompliman haline sokuyordu çünkü günler geçtikçe, zaman zaman kadın güveninin ne kadar sarsıldığını ve sarsılmaya devam ettiğini fark etmişti: Kendine olan güveninin, fidyelerinin ödenip kurtarılacaklarına olan güveninin, bu odadan çıkacaklarına, buradan sağ salim çıkacaklarına dair inancının sarsıldığına.

"Savaş çok mu merhametsizdi?"

"Evet," dedi adam. "Ben olanları göremiyorum... hiç —hiç göremedim— Bazen zihnimin içinde şimşek gibi çakar sadece..." Sanki gözlerine siper etmek istercesine ellerini kaldırdı. Sonra, ihtiyatla kadına baktı. Demir gibi olan öz saygısının birçok yerden incinebileceğini biliyordu artık kadın.

"Kheakh'ta gördüğümün farkında bile olmadığım şeyler, onlar da böyleydi," dedi kadın. "Geceleri." Ve bir süre sonra, "Ne kadar kalmıştın orada?" diye sordu.

"Yedi yıldan biraz fazla."

Kadın acırcasına yüzünü buruşturdu. "Şanslı mıydın?"

Bu, garip bir soruydu, kadının kastettiği şekilde çıkmamıştı ağzından fakat adam soruya değer verdi. "Evet," dedi. "Her zaman. Oraya birlikte gittiğim adamlar öldürüldüler. Çoğu ilk birkaç yıl içerisinde. Yeowe'de üç yüz bin adam kaybettik. Bundan hiç söz etmiyorlar. Voe Deo'daki veotların üçte ikisi öldü. Eğer yaşamak bir şanssa, ben şanslıydım." Kavuşturmuş olduğu ellerine indirdi bakışlarını, kendi içine kapanarak.

Bir süre sonra kadın hafifçe, "Umarım hâlâ şanslısındır," dedi.

Adam bir şey söylemedi.

"Ne kadar zaman geçti?" diye sordu adam; boğazını temizleyen kadın ise saatine attığı otomatik bir bakıştan sonra "Altmış saat,"

dedi.

Onları kaçıranlar bir gün önce, hep gelmeyi alışkanlık edindikleri saatte, sabah sekiz civarında, gelmemişlerdi. O sabah da gelmemişlerdi.

Yiyecek bir şeyleri kalmayınca ve suları da tükenince gittikçe sessizleşip hareketsizleşmişlerdi. Bir söz söylemeyeli saatler olmuştu. Kendine hâkim olabilmeyi başardığından beri adam saati sormayı da erteliyordu.

"Bu korkunç," dedi kadın, "bu çok korkunç. Düşünüp duruyorum da..."

"Seni böyle terk etmezler," dedi adam. "Sorumluluk hissediyorlar."

"Kadın olduğum için mi?"

"Kısmen."

"Bok."

Adam diğer yaşamda kadının kabalığının kendisini ne kadar gücendirdiğini hatırladı.

"Yakalandılar, vuruldular. Kimse bizi nerede sakladıklarını öğrenme zahmetine katlanmadı," dedi kadın.

Aynı şeyi kendisi de yüzlerce kez düşünmüş olduğundan adam bir şey söylemedi.

"Burası ölmek için o kadar dehşet verici bir yer ki," dedi kadın. "Pis. Ben kokuyorum. Yirmi gündür kokuştum. Şimdi de korktuğum için ishal oldum. Ama hiçbir şey sıçamıyorum. Susadım, su içemiyorum."

"Solly," dedi adam sertçe. Bu kadının adını söylediği ilk andı. "Sakin ol. Bırakma."

Kadın adama bakakaldı.

"Neyi bırakmayayım, neye tutunayım?"

Adam hemen cevap vermedi, kadın, "Sana dokunmama izin vermiyorsun!" dedi.

"Bana değil..."

"O halde neye? Hiçbir şey yok ki!" Adam kadın ağlayacak zannetti ama ayağa kalktı, boş tepsiyi aldı ve sonunda paramparça oluncaya kadar kapıya vurdu durdu. "Gelin! Tanrı belanızı versin! Gelin piç kurulan!" diye bağırdı. "Bizi buradan çıkartın!"

Ondan sonra yeniden döşeğe oturdu. "Ee," dedi kadın.

"Dinle," dedi adam.

Daha önce de duymuşlardı: Her nerede bulunuyorsa bu mahzene hiç şehir gürültüsü gelmezdi ama bu daha büyük bir şeydi, patlama olduğunu düşünmüştü her ikisi de.

Kapı takırdadı.

Kapı açıldığında her ikisi de ayağa fırlamıştı: Kapı her zamanki takır tukurtusuyla değil de yavaş yavaş açılmıştı. Bir adam dışarıda bekledi; ikisi içeri girdi. Biri, hiç görmedikleri silahlı bir adam; diğeri, onların sözcü adını taktıkları sert yüzlü genç adam, toz toprak içinde, bitmiş, biraz sersemlemiş bir halde sanki biraz önce koşuyormuş veya dövüşüyormuş gibi görünüyordu. Kapıyı kapattı. Elinde bazı kâğıtlar vardı. Bir dakika kadar dördü birbirlerine sessizce baktılar.

"Su," dedi Solly. "Sizi piç kuruları!"

"Hanımefendi," dedi sözcü, "çok özür dilerim." Kadını dinlemiyordu. Gözleri kadının üzerinde değildi. İlk kez Teyeo'ya bakıyordu. "Bir sürü çatışma var," dedi.

"Kim çatışıyor?" diye sordu Teyeo, sesinin bir otorite tonuna dönüştüğünü duyarak; genç adam da aynı şekilde otomatik olarak cevap verdi: "Voe Deo. Asker yolladılar. Cenazeden sonra eğer teslim olmazsak asker yollayacaklarını söylediler. Dün geldiler. Şehirden öldüre öldüre geçiyorlar. Bütün Eski İnançlılar merkezlerini biliyorlar. Bizimkilerin de bazılarını." Sesinde çılgına dönmüş, suçlayıcı bir tını vardı.

"Ne cenazesi?" dedi SoIly.

Adam cevap vermeyince Teyeo tekrarladı: "Ne cenazesi?"

"Hanımefendinin cenazesi, sizin cenazeniz. Bakın —haber çıktılarını getirdim— Bir devlet cenaze töreni. Sizin patlamada öldüğünüzü söylediler."

"Hangi kahrolasıca patlamada?" dedi Solly kaba, karık sesiyle; bu kez adam ona cevap verdi: "Festival'deki. Eski İnançlılar. Ateş, Tual'in ateşinin içinde patlayıcılar vardı. Ama çok erken patladı. Biz onların planlarını biliyorduk. Sizi o patlamadan kurtardık Hanımefendi," dedi adam aniden, o aynı suçlayıcı tınıyla kadına dönerek.

"Beni kurtarmak mı kıçımın kenarları!" diye bağırdı kadın; Teyeo'nun kuru dudakları hayret içindeki bir tebessümle ayrılmıştı ki hemen birleştirdi.

"Verin şunları bana," dedi adam; genç adam kâğıttan ona uzattı.

"Bize su getirin!" dedi Solly.

"Lütfen burada kalın. Konuşmamız gerek," dedi Teyeo, içgüdüsel olarak itibarını kullanarak. Elinde çıktılarla döşeğe oturdu. Birkaç dakika içinde Solly ile birlikte Bağışlanma Festivali'ndeki aksaklığın, Eski İnançlılar mezhebinin gerçekleştirdiği terör eylemi sırasında Ekumen Sefiresi'nin acıklı ölümünün,—Veo Deo'lu Sefaret muhafızının ve yetmişten fazla rahip ile seyircinin ölmesine neden olan patlama esnasındaki ölümlerinin ve devlet cenaze töreninin uzun bir tarifinin insanı şok edici raporlarını okudular; huzursuzluk, terörizm, misilleme raporlarını da; sonra terörizmin yaratmış olduğu kanseri temizlemek için Voe Deo'nun yardım tekliflerini minnettarlıkla kabul eden Saray'ın raporlarını taradılar...

"Demek ki," dedi adam sonunda. "Saray'dan hiç haber alamadınız. Neden bizi canlı tuttunuz?"

Solly, sanki soruda eksik olan bir nezaket varmış gibi baktı ama sözcü eşdeğer bir pervasızlıkla cevap verdi, "Ülkeniz sizi fidye ile kurtarır diye düşündük."

"Kurtarır," dedi Teyeo. "Ama sizin bizim canlı olduğumuzu kendi hükümetinizden gizlemeniz gerek. Eğer siz..."

"Dur," dedi Solly, adamın eline dokunarak. "Dur bir dakika. Olanlar hakkında düşünmek istiyorum. Ekumen'i bu tartışmanın dışında bırakmazsanız iyi olur. Fakat işin ustalık isteyen kısmı onlarla irtibata geçmek."

"Eğer burada Voe Deo askerleri varsa, bütün yapmam gereken emrim altındaki birine veya Sefaret Muhafızlarından birine bir mesaj ulaştırmak."

Kadının eli, ikaz edici bir baskıyla hâlâ adamın eli üzerindeydi. Diğer elinin işaret parmağını konuşmacıya doğru salladı: "Siz Ekumen'in bir Sefire'sini kaçırdınız, sizi kahrolasıcalar sizi! Şimdi zamanında yapmadığınız şeyi yapmanız, durup düşünmeniz lazım. Ve ben de öyle yapacağım çünkü canlı olarak ortaya çıkıp onları utandırdığım için sizin Allahın belası küçük hükümetiniz tarafından havaya uçurulmak istemiyorum. Nerede saklanıyorsunuz zaten? En azından bu odadan çıkabilme şansımız var mı?"

O sinirli, kendini kaybetmiş görünüşlü adam başını salladı. "Artık hepimiz buradayız," dedi. "Çoğunlukla. Burada emniyet içindesiniz."

"Evet, pasaportlarınızı emniyette tutsanız iyi olur!" dedi Solly. "Bize biraz su getirin lanet olasıcalar! Bırakın biraz konuşalım. Bir saat sonra gelin."

Genç adam aniden kadına doğru eğildi, yüzü buruşmuştu. "Ne lanet olası bir hanımefendisin sen böyle," dedi. "Seni yabancı, pis, leş kokulu amcık."

Teyeo ayağa kalkmıştı fakat kadının adamın kolundaki eli kolunu daha güçle sıktı: Bir anlık sessizlikten sonra sözcü ile diğer adam kapıya dönerek, kilidi şangırdatıp dışarı çıktılar.

"Uf," dedi kadın, bitap görünüyordu.

"Yapma," dedi adam, "yapma..." Nasıl söyleyebileceğini bilemiyordu. "Anlamıyorlar," dedi. "Benim konuşmam daha iyi."

"Tabii ya. Kadınlar emir vermez. Kadınlar konuşmaz. Bok kafalılar! Benim için kendilerini çok sorumlu hissettiklerini söylediğini zannetmiştim!"

"Öyle," dedi adam. "Ama onlar delikanlı. Fanatik. Çok korkuyorlar." Ve sen onlara sanki onlar birer malmış gibi davranıyorsun, diye düşündü ama söylemedi.

"Eh ben de korkuyorum!" dedi kadın, ani gözyaşlarıyla. Gözlerini silip yeniden kâğıtların arasına oturdu. "Tanrım," dedi. "Yirmi gündür ölüyüz. On beş gün önce gömülmüşüz. Sence kimi gömdüler?"

Kadının eli güçlüydü; adamın bileği, eli acımıştı. Kadının tutmuş olduğu yeri kibarca ovuyordu, kadını seyrederken.

"Teşekkür ederim," dedi adam. "Ona vuracaktım."

"Aman biliyorum. Lanet olasıca şövalye ruhu. Elinde silah olan da senin kelleni uçururdu. Dinle Teyeo. Ordu içinde veya Muhafızlar arasından birine haber uçurmanın yeterli olduğuna emin misin?"

"Tabii ki."

"Senin hükümetinin de Gatay ile aynı oyunu oynamadığına emin misin?"

Adam kadına bakakaldı. Kadını anladıkça, kadınla birlikte geçirdiği bütün bu nihayetsiz tutsaklık günlerinde bastırdığı ve inkâr ettiği öfke, içerlediği, nefret ettiği, ayıpladığı şeylerin ateşli bir seli, içinde yavaş yavaş kabardı.

Ona, genç Yurtsever gibi konuşmaktan korktuğu için, bir şey söylemedi.

Odanın kendi tarafına gitti, döşeğin kendi tarafına oturdu ve bir dereceye kadar kadına arkasını döndü. Bir eli diğer eli üzerinde hafifçe duracak biçimde bağdaş kurmuş oturuyordu.

Kadın başka bir şeyler daha söyledi. Adam ne dinledi, ne cevap verdi.

Bir süre sonra kadın, "Konuşuyor olmamız gerekiyordu Teyeo. Sadece bir saatimiz var. O çocuklar bizim söylediğimiz şeyi yapabilirler bence, tabii biz onlara makul bir şey söyleyebilirsek — işe yarayacak bir şey."

Adam cevap vermiyordu. Adam dudaklarını ısırarak kıpırdamadan durdu.

"Teyeo, ne dedim ben? Yanlış bir şey söyledim. Ne olduğunu bilmiyorum. Çok özür dilerim."

"Bize..." Dudaklarına ve sesine hâkim olabilmek için bir uğraş verdi. "Bize ihanet etmezler."

"Kimler? Yurtseverler mi?"

Adam cevap vermedi.

"Voe Deo mu demek istiyorsun? Bize ihanet etmeyecek olanlar yani?"

Kadının yumuşak huylu, kuşku dolu sorgulamasını izleyen sessizlikte adam kadının haklı olduğunu anladı; bu, dünyanın güçleri arasındaki bir danışıklı dövüşten ibaretti; ülkesine olan sadakati ve hizmeti boşa gitmişti, en az hayatının geri kalan kısmı kadar nafileydi. Kadın konuşmaya devam ediyor, yaptığını mazur göstermeye çalışıyor, bal gibi de adamın haklı olabileceğini söylüyordu. Adam başını elleri arasına aldı, kupkuru bir taş gibi gözyaşları özlemiyle.

Kadın sının geçti. Adam kadının elini omuzunda hissetti.

"Teyeo, çok özür dilerim," dedi. "Senin onurunu kırmak istememiştim! Sana çok saygı duyuyorum. Benim bütün ümidim, bütün desteğim sen oldun."

"Önemli değil," dedi adam. "Eğer benim — bizim biraz suyumuz olsaydı."

Kadın ayağa fırlayıp kapıyı yumruklarıyla ve sandaletleriyle dövmeye başladı.

"Piç kuruları, piç kuruları," diye bağırdı.

Teyeo ayağa kalktı, yürüdü; üç adım atıp döndü, üç adım atıp döndü ve odanın kendi tarafında durdu. "Eğer haklıysan," dedi yavaş yavaş ve resmi bir dille konuşarak, "hem biz, hem bizi kaçıranlar, sadece Gatay yüzünden değil, Gatay'ı yatıştırmak gerekçesiyle kendi ordusunu buraya getirebilmek için bir gerekçe yaratabilmek amacıyla bu Hükümet karşıtı grupların artmasına neden olabilecek... neden olan benim halkım yüzünden de tehlike içindeyiz. O yüzden grupları nerede bulabileceklerini biliyorlar. Biz... bu grup... bu grup gerçekten samimi olduğu için şanslıyız."

Kadın onu, adamın konuyla ilgisi olmadığını düşündüğü bir şefkatle izliyordu.

"Bilemediğimiz nokta," dedi adam, "Ekumen'in hangi tarafı tutacağı. Yani... Aslında sadece tek bir taraf var."

"Hayır, bizim tarafımız da var. Haksızlığa maruz kalanlar. Eğer Sefaret Voe Deo'nun Gatay'ı istila etmek için komplo kurduğunu görürse buna karışmaz ama bunu onaylamaz da. Özellikle de işin içinde göründüğü kadar baskı varsa."

"Şiddet sadece Ekumen karşıtı gruplara karşı."

"Yine de onaylamazlar. Ve eğer benim hayatta olduğumu öğrenirlerse, benim şenlik ateşinde havaya uçtuğumu iddia edenlere sıçıp sıvarlar. Bizim sorunumuz onlara nasıl haber ulaştırabileceğimiz. Ben Gatay'da Ekumen'i temsil eden tek insandım. Kim güvenilir bir kanal oluşturabilir?"

"Benim adamlarımdan herhangi biri. Ama..."

"Onlar geri yollanmışlardır; Sefire ölüp gömüldükten sonra Sefaret Muhafızlarını neden burada tutsunlar? Sanırım bir deneyebiliriz. Yani delikanlılardan denemelerini rica edebiliriz." Hemen ardından dalgın dalgın, "Herhalde bizim öylece gitmemize izin vermezler," dedi. "Kılık değiştirip yani? Aslında onlar için en güvenlisi bu olurdu."

"Bir okyanus var," dedi Teyeo.

Kadın başını dövmeye başladı. "Uf, neden biraz su getirmiyorlar..." Sesi kâğıt üzerinde kayan kâğıt gibiydi. Adam hiddetinden, kederinden, kendisinden utandı. Kadına, onun da kendisi için bir destek ve bir umut olduğunu, ona değer verdiğini, inanılmayacak kadar cesur biri olduğunu söylemek istedi; fakat

kelimelerin hiçbiri çıkmıyordu. Kendini boşalmış, yıpranmış hissetti. Yaşlı hissetti. Ah, bir su getirselerdi!

Sonunda su verildi; biraz da yiyecek, ne çoktu ne de taze. Belli ki onları kaçıranlar gizleniyorlardı ve baskı altında bulunuyorlardı. Sözcü —onlara kod adını söylemişti, Gatay dilinde Özgürlük anlamına gelen Kergat idi— bütün civar mahallelerin temizlendiğini, ateşe verildiğini, Voe Deo askerlerinin Saray dahil şehrin büyük bir bölümünü denetimleri altına aldıklarını ve bunun hemen hemen hiçbir kısmının haber olarak verilmediğini söylemişti. "Her şey olup bitince Voe Deo ülkeme sahip olacak," dedi inanamamanın verdiği bir hiddetle.

"Uzun sürmez," dedi Teyeo.

"Onları kim yenebilir?" dedi genç adam.

"Yeowe. Yeowe fikri."

Hem Kergat, hem Solly adama bakakaldı.

"İsyan," dedi Teyeo. "Werel'in Yeni Yeowe olmasına ne kaldı?"

"Mallar mı?" dedi Kergat, sanki Teyeo sığırların veya sineklerin başkaldırmalarını ima ediyormuş gibi. "Onlar hiçbir zaman örgütlenemez."

"Örgütlendiklerinde görürsün," dedi Teyeo kibarca.

"Sizin grupta hiç mal yok mu?" diye sordu Solly Kergat'a hayretle. Adam cevap vermek zahmetine bile katlanmadı. Teyeo, delikanlının kadını bir mal yerine koyduğunu fark etti. Nedenini anlayabiliyordu; kendisi de öyle yapmıştı, başka bir yaşamda, bu tür ayırımların bir mana ifade ettiği zamanda.

"Senin kölen Rewe," diye sordu adam Solly'ye — "o dost muydu?"

"Evet," dedi Solly, sonra, "Hayır. Ben öyle olmasını istiyordum."

"Makil?"

Biraz duraksadıktan sonra, "Sanırım," dedi.

"Hâlâ burada mı?"

Kadın başını hayır anlamında salladı. "Trup bir turneye çıkacaktı, Festival'den birkaç gün sonra."

"Festivalden bu yana seyahatlere kısıtlama getirildi," dedi Kergat. "Sadece hükümet ve askerler."

"Makil Voe Deolu. Eğer hâlâ buradaysa, onu ve trubunu memleketlerine yollarlar büyük bir ihtimalle. Onunla ilişki kurmaya

çalış Kergat."

"Bir makille mi?" dedi genç adam aynı hoşnutsuzluk ve şüphecilikle. "Sizin eşcinsel Voe Deolu palyaçolarınızdan biriyle mi?"

Teyeo Solly'ye bir bakış attı: Sabır, sabır.

"Biseksüel oyuncular," dedi Solly adama aldırmayarak, ama allahtan Kergat da kadına aldırmamaya kararlıydı.

"Zeki bir adam," dedi Teyeo, "bağlantıları var. Bize yardım edebilir. Size ve bize. Buna değebilir. Tabii hâlâ buradaysa. Acele etmemiz gerek."

"Neden bize yardım etsin? O bir Voe Deolu."

"Bir mal, bir vatandaş değil," dedi Teyeo. "Ayrıca Voe Deo hükümetine karşı çalışan, malların yeraltı örgütü Hame'nin bir üyesi. Ekumen Hame'nin meşruluğunu kabul ediyor. O Sefaret'e Yurtsever bir grubun Sefire'yi kurtardığını ve son derece tehlikeli bir ortamda, emniyet içinde sakladığını bildirir. Sanırım Ekumen hemen, kesin bir tavırla harekete geçer. Öyle değil mi sayın Sefire?"

Aniden eski mevkiine dönen Solly kısa, vakur bir hareketle başını salladı. "Ama dikkatle," dedi kadın. "Şiddetten kaçınırlar, eğer politik bir baskı kullanabilirlerse."

Genç adam bütün bunları aklında tutmaya, bir sonuca varmaya çalışıyordu. Genç adamın ihtiyatına, güvensizliğine ve çelişkisine sempatiyle yaklaşan Teyeo sessizce oturmuş bekliyordu. Solly'nin de, bir eli diğer elinin üzerinde, kendisi kadar sessizlik içinde oturduğunu fark etti. Kadın zayıftı, pisti; yıkanmamış yağlı saçları düz bir örgü halinde dökülüyordu. Cesurdu, cesur bir kısrak gibi cesurdu, sinirlerine hâkim. Vazgeçmektense ölmeyi tercih ederdi.

Kergat sorular sordu; sorulara Teyeo cevap verdi, akıl yürütüp, ikna ederek. Zaman zaman Solly de konuştu; Kergat yeniden kadını dinlemeye başlamıştı, huzursuzca, istemeye istemeye, kadına söylediklerinden sonra. Sonunda, ne yapmayı düşündüğünü söylemeden ayrıldı; fakat Batikam'ın ismini ve Teyeo'dan Sefaret'e parolalı bir mesaj almıştı: "Yarım maaşlı veotlar kadim şarkıları söylemeyi çabuk öğrenir."

"Ne o tanrı aşkına!" dedi Solly Kergat gittiğinde.

"Sefarette Kadim Ezgi adlı bir adam tanıyor muydun?"

"Ha! Senin arkadaşın mı?"

"Bana iyi davranıyordu."

"O, ta başından beri burada, Werel'deydi. Bir İlk Gözlemci. Oldukça güçlü bir adamdır — Evet ve yeterince 'hızlı'... Benim kafam gerçekten çalışmıyor. Bir çayırda, minik bir derenin yanına uzanmak isterdim, su içmek isterdim. Bütün gün. Her canım çektiğinde sadece boynumu uzatıp lıkır lıkır... Akar su.... Güneş altında... Aman Tanrım, aman Tanrım, güneş ışığı. Teyeo, bu çok zor. Her zamankinden daha zor. Belki de buradan çıkmamın gerçekten bir yolu olabileceğini düşünmek. Umuda kapılmamaya ve umutsuzluğa kapılmamaya çalışmak. Ah, burada oturmaktan çok sıkıldım!"

"Saat kaç?"

"Yirmi otuz. Gece. Dışarısı karanlık. Aman Tanrım, karanlık! Sadece karanlıkta olmak... Bu lanet olasıca biyoışıldağı örtmenin bir yolu var mı? Kısmen de olsa? Yani gece olmuş gibi yapmak için; ki gündüz olmuş gibi yapabilelim?"

"Eğer sen benim omuzlarıma çıkarsan yetişebilirsin. Ama örtüyü nasıl tutturacaksın?"

Bu musibete bakıp düşündüler.

"Bilmiyorum. Sanki ışıldak bitiyormuş gibi bir lekesi var, sen de dikkat ettin mi? Belki karanlık yaratmak için uğraşmak zorunda kalmayız. Eğer burada biraz daha kalırsak. Ah Tanrım!"

"Eh," dedi adam bir süre sonra, ilginç bir biçimde sıkılgan bir tavırla, "yoruldum." Ayağa kalktı, gerindi, kadının bölgesine girmek için izin istercesine baktı, biraz su içti, kendi bölgesine döndü, ceketini ve ayakkabılarını çıkarttı, bu arada kadın arkasını dönmüştü bile, pantolonunu çıkarttı, uzandı, battaniyeyi çekti ve aklından, "Kamye Efendimiz, o kutsal şeye sıkı sıkı sarılmamı nasip et," dedi. Ama uyumadı.

Kadının hafif hareketlerini duyuyordu adam; kadın çişini yaptı, biraz su döktü, sandaletlerini çıkarttı, uzandı.

Uzun bir zaman geçti.

"Teyeo."

"Efendim."

"Sence... bu şartlar altında... sevişmek... yanlış mı olur?"

Bir sessizlik.

"Bu şartlar altında olmaz," dedi adam, neredeyse duyulmayacak bir biçimde. "Ama — diğer yaşamda..."

Bir sessizlik.

"Kısa yaşama karşı uzun yaşam," diye mırıldandı kadın.

"Evet."

Bir sessizlik.

"Hayır," dedi adam ve kadına doğru döndü. "Hayır, bu yanlış." Birbirlerine uzandılar. Birbirlerine sarıldılar, kör bir aceleyle, açgözlülükle, ihtiyaçla birbirlerine yapıştılar, kendi farklı dillerinde Tanrı'nın adını birlikte haykırdılar sonra da hayvanlar gibi sözsüz bir sesle. Sarmaş dolaş oldular; bitap, yapış yapış, ter içinde, yorgun, canlanarak, yeniden birleşerek, bedenin şefkatiyle yeniden doğarak, sonsuz araştırma içinde, kadim keşifle, yeni dünyaya uzun bir uçuşla.

Adam yavaş yavaş uyandı, huzur ve zevk içinde. Sarmaş dolaştılar, adamın yüzü kadının kolu ve göğsüne dayanmıştı; kadın adamın saçını, bazen boynunu ve omuzlarını okşuyordu. Uzun süre sadece o tembel ritmin, kadının teninin yüzündeki, elinin altındaki, bacağındaki serinliğinin farkındalığı içinde yattı.

"Artık biliyorum," dedi kadın, yarı fısıltı halindeki sesi göğsünün derinliklerinden adamın kulağının yakınlarında, "biliyorum ki seni tanımıyorum. Artık seni tanımam gerek." Adamın yüzüne dudakları ve yanağı iye dokunmak için eğildi.

"Ne bilmek istiyorsun?"

"Her şeyi. Bana Teyeo'nun kim olduğunu anlat..."

"Bilmiyorum," dedi adam. "Seni çok seven bir adam."

"Aman Tanrım," dedi kadın, bir an için yüzünü kaba, pis kokulu battaniye altına gizleyerek.

"Tanrı kim?" diye sordu adam uykulu uykulu. Voe Deoca konuşuyorlardı ama kadın genellikle Terra veya Alterra dilinde küfrederdi; bu durumda da Alterra dilini kullanıyor, *Seyt*, diyordu, yani adam, "Seyt kim?" diye sordu.

"Ha —Tual —Kamye —sizde ne varsa. Öylesine söylüyorum. Bu kötü bir konuşma. Sen onlardan birine inanıyor musun? Özür dilerim! Senin yanında kendimi salak gibi hissediyorum Teyeo. Senin ruhuna budalaca dalıyorum, seni istila ediyorum — Ne kadar uzlaşmacı, ne kadar titiz olursak olalım biz de istilacıyız..."

"Bütün Ekumen'i sevmek zorunda mıyım?" diye sordu adam, kadının göğüslerini okşamaya başlayıp, hem kadının, hem kendi arzu ürpertilerini hissederek.

"Evet," dedi kadın, "evet, evet."

Cinselliğin her şeyi bu kadar az değiştirmesi ne kadar ilginç, diye düşündü Teyeo. Her şey aynıydı, biraz daha kolay, biraz daha az utangaçlık ve yasak; ama onlara, sevişebilecek canlılığı kazanmalarına yetecek kadar yiyecek ve su bulduklarında kesin ve hoş bir zevk kaynağı vardı. Fakat gerçek anlamda tamamen farklı tek bir şey vardı ama adamın da onu anlatacak sözü yoktu. Seks, zevk, şefkat, aşk, güven, hiçbir söz doğru söz, sözün bütünü değildi. Bu tamamen mahrem, bedenlerinin karşılıklılığında gizli bir şeydi ve içinde bulundukları durumda, dünyada, hatta tutsaklıklarının minik çarpık dünyasında bile bir şey değiştirmiyordu. Hâlâ kapandaydılar. Zamanın çoğunda çok yorgun ve çok aç oluyorlardı. Gitgide, gitgide çaresizleşen gardiyanlarından korkuyorlardı.

"Bir hanımefendi olacağım," dedi Solly. "İyi bir kız. Bana nasıl olunduğunu anlat Teyeo."

"Pes etmeni istemiyorum," dedi adam, bunu öyle bir hiddetle, gözlerinde yaşlarla söylemişti ki kadın adamın yanına gidip ona sarıldı.

"Sıkı sıkı tutun," dedi adam.

"Öyle yapacağım," dedi kadın. Fakat Kergat veya diğerleri geldiğinde temkinli ve ılımlı oluyor, konuşmayı erkeklere bırakıyor, gözlerini yerden kaldırmıyordu. Adam kadını öyle görmeye tahammül edemiyordu, yine de kadının böyle davranmakta haklı olduğunu biliyordu.

Kilit şangırdadı, kapı takırdadı, Teyeo'yu rezil, susuz bir uykudan uyandırdı. Ya geceydi, ya da sabahın çok erken saatleri. Solly ile birlikte ısınmak ve teselli bulmak için sarmaş dolaş yatıyorlardı; şimdi de Kergat'ın yüzünü görünce korkusu çok derinleşmişti. Kadının cinsel incinebilirliliğini göstermek, kanıtlamak. Kadın hâlâ yarı uykulu, yarı uyanık adama sarılmıştı.

Başka bir adam daha içeri girdi. Kergat bir şey söylemedi. Teyeo'nun ikinci adamın Batikam olduğunu anlaması biraz vaktini almıştı.

Tanıdığında, aklında oldukça büyük bir boşluk kalmıştı. Makilin ismini söylemeyi başardı. O kadar.

"Batikam mı?" diye gakladı XX Solly. "Aman Tanrım!"

"Bu ilginç bir an," dedi Batikam sıcak, aktör sesiyle. Teyeo onun travesti olmadığını Gatayan erkek kıyafeti giydiğini gördü. "Niyetim sizi kurtarmaktı sayın Sefire, Rega, utandırmak değil. Devam edelim mi?"

Teyeo yuvarlanırcasına ayağa kalkmış pis pantolonunu giyiyordu. Solly, onları kaçıranların kendisine verdiği pejmürde pantolon içinde uyuyordu. Her ikisi de ısınmak için gömleklerini üzerlerinde tutuyorlardı.

"Sefaretle irtibata geçtin mi Batikam?" diye sordu kadın, bir yandan sandaletlerini giyerken sesi titreyerek.

"A, tabii. Aslında oraya gittim ve geri döndüm. Bu kadar uzun sürdüğü için özür dilerim. Sanırım sizin buradaki durumunuzu tam olarak anlayamamışım."

"Kergat bizim için elinden geleni yaptı," dedi Teyeo hemen, soğuk bir edayla.

"Bunu görebiliyorum. Hatırı sayılır bir riski göze almış. Sanırım bundan sonraki risk daha az. Yani..." Doğrudan Teyeo'ya baktı. "Rega, kendini Hame'nin ellerine emanet etmek nasıl bir duygu?" dedi. "Bu konuda bir sorun var mı?"

"Yapma Batikam," dedi Solly. "Ona güven!"

Teyeo bağcıklarını bağladı, doğruldu ve "hepimiz Kamye'nin ellerindeyiz," dedi.

Batikam güldü, o hatırladıkları güzel, dolgun kahkahayla.

"O halde Efendinin ellerinde," dedi ve onları odadan dışarı çıkarttı.

Arkamye'de "Basit bir hayat sürmek en karmaşığıdır," diye yazar.

Solly Werel'de kalmak talebinde bulundu ve bir deniz kıyısındaki nekahat kabilinden bir tatilden sonra Güney Voe Deo'ya Gözlemci olarak gönderildi. Teyeo, babasının hasta olduğu haberini alınca doğrudan evine gitti. Babasının ölümünden sonra Sefaret Muhafızlığından süresiz izin istedi ve iki yıl sonraki ölümüne kadar annesinin yanında kaldı. Bu yıllarda aralarında bir kıta bulunan Solly ile zaman zaman buluşmuşlardı.

Teyeo annesi öldüğü zaman feshedilemez azat belgesiyle ailesinin bütün mallarını azat etti, çiftliklerini senetle onlara devretti, neredeyse hiç kıymeti olmayan mülkünü açık artırmayla satarak

başkente gitti. Solly'nin geçici olarak Sefaret'te kaldığını biliyordu. Kadim Ezgi ona kadını nerede bulabileceğini söyledi. Onu muhteşem binanın küçük bir bürosunda buldu. Solly daha yaşlı ve son derece zarif görünüyordu. Adama incinmiş ama ihtiyatlı bir yüzle bakmıştı. Onu karşılamak veya dokunmak için ilerlememişti. "Teyeo, Yeowe'deki ilk Sefire olmam istendi benden," dedi.

Adam kıpırdamadan durdu.

"Daha biraz önce — Hain'le yanıtlayıcıda konuşmaktan geliyorum..."

Yüzünü elleri arasına alarak, "Aman Tanrım!" dedi.

Adam, "Seni gerçekten tebrik ederim Solly," dedi.

Kadın aniden koşarak kollarını adama doladı, ağladı, "Ah Teyeo, annen öldü, hiç düşünemedim, çok özür dilerim, ben hiç, hiçbir zaman —ben de biz belki— Ne yapacaksın? Orada kalmaya devam mı edeceksin?"

"Sattım," dedi adam. Kadının kucaklamasına karşılık vermekten ziyade, katlanıyordu. "Ben görevime geri dönebileceğimi düşünüyordum."

"Çiftliğini mi sattın? Ama hiç görmemiştim!"

"Ben de senin doğduğun yeri görmedim," dedi adam.

Bir sessizlik oldu. Adamdan biraz uzaklaştı, birbirlerine baktılar.

"Gelecek misin?" dedi kadın.

"Geleceğim," dedi adam.

Yeowe Ekumen'e girdikten birkaç yıl sonra Seyyar Solly Agat Terwa, Ekumenik irtibat görevlisi olarak Terra'ya yollandı; daha sonra oradan büyük bir başarıyla hizmet ettiği Hain'e bir Sabit olarak gitti. Bütün yolculuklarında ve görevlerinde son derece yakışıklı bir adam, Werelli bir ordu subayı, kadın ne kadar insan canlısıysa o kadar çekingen tavırlı olan eşi refakat etmişti ona. Onları tanıyanlar tutkulu gururlarını ve birbirlerine olan güvenlerini bilirdi. Belki de aralarında daha mutlu olan Solly'ydi, işinde ödüllendirilmiş olan ve dolu dolu yaşayan oydu; ama Teyeo pişman değildi. Kendi dünyasını kaybetmişti ama tek soylu şeye sıkı sıkı sarılmıştı.

Halktan Bir Adam

STSE

DEVASA sulama tankının kenarında babasının yanında oturuyordu. Ateş rengi kanatlar süzülerek yükseldi ve alacakaranlık havanın içine daldı, Titrek halkalar büyüdü, birbirlerine geçti ve suyun sakin yüzeyinde solup gitti. "Suyu öyle hareket ettiren ne?" diye sordu yavaşça, çünkü bu gizemli bir şeydi; babası da yavaşça cevap verdi: "Orası su içerken arahaların değdikleri yer." O zaman, her halkanın merkezinin bir arzu, bir susuzluk olduğunu anladı. Sonra eve dönme zamanı geldi; oğlan babasının önünden koşarken, akşam karanlığı içinde yüksek, parlak pencereli kasabaya doğru uçan bir arahaymış numarası yapıyordu.

Adı, Mattinyehedarheddyuragamuruskets Havzhiva'ydı. *Havzhiva*, etrafını bir çizgi halinde dolanan kuvarz bir halkası bulunan küçük bir taş olan "halkalı necef taşı" anlamına geliyordu. Stse halkı taşlar ve adlar konusunda oldukça titizdir. Gök, Öteki Gök ve Statik Karışım soyundan gelen oğlanlara geleneksel olarak taş veya cesaret, sabır, nezaket gibi erkekçe cazibesi olan adlar verilirdi. Yehedarhed ailesi, aile ve soy bakımından güçlü, gelenekçi bir aileydi. "Halkının kim olduğunu bilirsen, kim olduğunu bilirsin," derdi Havzhiva'nın babası Granit. Babalık sorumluluğunu ciddiye alan iyi yürekli, sessiz bir adamdı, sık sık özdeyişlerle konuşurdu.

Granit, Havzhiva'nın annesinin kardeşiydi tabii ki; baba dediğiniz şey de buydu. Annesinin Havzhiva'ya gebe kalmasında yardımcı olan adam bir çiftlikte yaşıyordu; bazen kasabada olduğu zamanlarda, bir selam vermek için uğrardı. Havzhiva'nın annesi Güneşin Mirasçısı'ydı. Bazen Havzhiva, babası kendisinden sadece altı yaş büyük olan ve onunla bir ağabey gibi oynayan kuzeni Sarısabır'a gıpta ediyordu. Bazen anneleri önemsiz kişiler olan çocuklara gıpta ediyordu. Havzhiva'nın annesi hep ya oruçta olurdu, ya dans veya seyahat ederdi; kocası yoktu ve nadiren evde uyurdu. Onunla birlikte olmak çok heyecan vericiydi ama çok zordu. Onunla birlikte olduğu zamanlarda önemli olmak zorundaydı. Babasından, ısrarcı olmayan büyükannesinden, büyükannesinin kız kardeşi Kış Dansı Bekçisinden, Kış Dansı Bekçisi'nin kocasından ve o sırada

onları ziyarete gelmiş, başka çiftliklerde ve diğer pueblolarda oturan herhangi Öbür Gök akrabalarından başka kimse yokken evde bulunmak, her zaman için çok daha rahatlatıcıydı.

Stse'de sadece iki Öbür Gök sülalesi vardı; üstelik Yehedarhedler, Doyefaradlardan daha konukseverdi, o yüzden de bütün akrabalar gelip onlarda kalırdı. Eğer misafirleri çiftlikten bir şeyler getirmeseydi ve Tovo, Güneş'in Mirasçısı olmasaydı masrafı karşılamaları zor olurdu. Annesi, diğer pueblolarda ayinleri öğrettiği, icra ettiği ve protokolü ayarladığı için iyi para alıyordu. Bütün kazandığını, bu paranın hepsini akrabalarına, merasimlere, bayramlara, şenliklere ve cenazelere harcayan ailesine veriyordu.

"Zenginlik duramaz," dedi Granit Havzhiva'ya. "Devam etmesi gerekir. Devridaim eden kan gibi. Eğer alıkoyarsan, durur — bu bir kalp krizidir. Ölürsün."

"Hezhe—yaşlı—adam ölecek mi?" diye sordu oğlan. Yaşlı Hezhe ayinlere veya akrabalarına hiç para harcamazdı; ve Havzhiva da dikkatli bir çocuktu.

"Evet," diye cevap verdi babası. "Onun arahası öldü bile."

Araha neşedir; onurdur; insanın cinsiyetinin, yani erkekliğinin ya da kadınlığının özel niteliğidir; cömertliktir; iyi yiyecek veya şarabın lezzetidir.

Bu aynı zamanda, Havzhiva'nın sulama göletlerinde su içmeye geldiğini gördüğü, akşamları kararan suyun üzerine minik alevler gibi fırlayan, sorguçlu, ateş renkli, hızlı uçan bir memelinin de adıydı.

Stse, büyük güney kıtasının ana karasından, milyonlarca su kuşunun toplanıp çiftleştiği ve yuvaladığı bataklıklar ile gelgitlerin yarattığı bataklık alanlarla ayrılmış bir ada sayılır. Kara tarafında muazzam bir köprünün kalıntıları; kasabanın rıhtımının ve dalgakıranının temelinde ise başka bir yıkıntının parçaları görülebilir. Diğer çağların engin eserleri bütün Hain üzerinde hak iddia eder; Hainliler için ise manzaranın geri kalanından ne daha fazla, ne de daha az kutsal veya ilginçtir. Annesinin ana karaya yelken açmasını seyretmek için rıhtımda duran çocuk, kayıklar ve uçucular varken neden zahmet edip de köprü kurduklarını merak ederdi. Yürümeyi seviyorlardı herhalde, diye düşündü. Ben bir tekneyle yelken açmayı tercih ederim. Ya da uçmayı.

Fakat gümüş uçucular Stse üzerinden uçuyor, inmiyor, tarihçilerin yaşadığı bir yerden başka bir yere gidiyordu. Stse limanına bir sürü gemi gidip geliyordu ama onun soyundan gelenler bunlara binmiyordu. Onlar Stse Pueblosu'nda yaşıyor ve kendi halklarının ve soylarının yaptığı şeyleri yapıyorlardı. Halkın öğrenmesi icap eden şeyleri öğreniyor ve kendi bilgilerini yaşıyorlardı.

"İnsanlar, insan olmayı öğrenmek zorundadır," dedi babası. "Denizkabuğu'nun bebeğine bak. Durmadan 'Öğretin bana! Öğretin bana!' diyor."

Stse dilinde "öğretin bana","*aowa*" diye söylenir.

"Bazen de bebek, 'ıngaaaa,' diyor," diye gözlemini belirtti Havzhiva.

Granit başıyla onayladı. "Henüz insan kelimelerini doğru dürüst söyleyemiyor," dedi.

O kış Havzhiva bebeğin etrafından ayrılmayarak ona insan kelimeleri söylemeyi öğretti. Bebek, annesi, babası ve babasının karısıyla onları ziyarete gelen Etsahin akrabalarından biriydi, kuzeninin kızı. Tombiş, uysal, her şeye bakan bebeğe sabırla "baba," ve "gogo" derken ailesi Havzhiva'yı takdirle izliyordu. Bir kız kardeşi olmadığı ve bu yüzden de hiçbir zaman baba olamayacağı halde, eğer bu ciddiyetle eğitim konusunu incelemeye devam ederse, annesinin bir erkek kardeşi olmayan bir bebeğin üvey babalığını alma şerefine sahip olabilirdi.

Aynı zamanda okulda ve tapınakta da eğitimine devam ediyor, dans ve futbolun yerel bir çeşidinin derslerini alıyordu. Ciddi bir öğrenciydi. Futbolda iyiydi ama İyan İyan isimli (bu Gömülü Kablo kızları için geleneksel bir isimdi, bir deniz kuşu ismiydi) bir Gömülü Kablo kızı olan en iyi arkadaşı kadar değil. On iki yaşına gelinceye kadar kızlar ile oğlanlar birlikte ve aynı şekilde eğitilirdi. İyan İyan çocuk futbol takımının en iyi oyuncusuydu. Onu oyunun bir yarısında bir takıma, bir yarısında da diğerine verirlerdi ki skor eşitlensin; böylece kimse eve yemeğe kötü bir yenilgi veya ezici galibiyetle gitmezdi. Kızın avantajlarından biri boyunun daha erken uzamasıydı ama başarısının çoğu katıksız beceriydi.

"Tapmakta çalışacak mısın?" diye sordu Havzhiva'ya, kızın evinin taraçasında oturmuş, her on bir yılda bir kutlanan Olağandışı

Tanrıların Kabulü'nün ilk gününü seyrederlerken. Henüz olağandışı bir şey vuku bulmuyordu; ayrıca amplifikatörler de doğru dürüst çalışmıyor, böylece meydandaki müzik sesi az ve cızırtlı çıkıyordu. İki çocuk ayaklarını sallaya sallaya yavaşça konuşuyorlardı. "Hayır, sanırım babamdan dokumacılık öğreneceğim," dedi oğlan.

"Ne şanslısın. Neden sadece aptal oğlanlar dokuma tezgâhını kullanır?" Bu, cevap beklenilen bir soru değildi ve Havzhiva da hiç kulak asmadı. Kadınlar dokumacı olmazdı. Erkekler tuğla örmezdi. Öbür Gök halkı tekne kullanmıyor ama elektrikli aletleri tamir ediyordu. Gömülü Kablo halkı hayvanları hadım etmezdi ama jeneratör bakımı yaparlardı. İnsanın yapabileceği ve yapamayacağı işler vardı; insan bunu halk için yapardı ve halk da bunu insan için. Ergenlik çağına geldikleri için İyan İyan ile Havzhiva ilk meslekleri için ilk seçimlerini yapıyorlardı. Zamanının büyük bir bölümünü büyükler futbol takımının alacağı belli de olsa, İyan İyan ev inşası ve tamiri konusunda çıraklığı seçmişti.

Küresel gümüşsü biri, örümceksi bacaklarıyla, uzun sıçrayışlarla ve yere her değdiğinde kıvılcımlar saça saça caddeden aşağıya doğru gelmeye başladı. Yüzlerinde uzun beyaz maskeler olan kırmızılar içindeki altı kişi arkasından bağırıp, benekli fasulyeler atarak peşisıra koşuyordu. Havzhiva ile İyan İyan da bağrışmalara katılarak, taraçadan boyunlarını uzatıp örümceksi kişinin köşeyi dönüp meydana doğru zıplayışını seyrettiler. Her ikisi de bu Olağandışı Tanrı'nın Gök sülalesinden genç bir adam olan, erişkin futbol takımının kalecisi Chert olduğunu biliyorlardı; aynı zamanda ikisi de bunun ilahi varlığın bir tezahürü olduğunu da biliyordu. Zarstsa ya da başka bir değişle Yıldırım Topu isimli bir tanrı merasim için kasabaya gelebilmek amacıyla Chert'i kullanmış ve korku, övgü tezahüratı ve doğurganlık sağanağı altında zıplaya zıplaya caddeden aşağıya gitmişti. Bu manzara karşısında eğlenerek tanrının kostümü, zıplaması, havai fişeklerin niceliği hakkında zekice sayılabilecek bazı tenkitlerde bulunmuşlar; olayların garipliğinden ve gücünden huşu içinde kalmışlardı. Tanrı geçip gittikten sonra bir süre bir şey söylemeyerek taraçanın sisli güneş ışığı altınla hülyalı hülyalı oturdular. Onlar günlük tanrılar arasında yaşayan çocuklardı. Şimdi ise olağandışı tanrılardan birini görmüşlerdi. Memnundular. Çok geçmeden bir tane daha gelecekti. Tanrılar için zaman bir hiçti.

On beş yaşında Havzhiva ile İyan İyan birlikte tanrılaştılar.

Stse halkı on iki ile on beş yaşları arasında ihtiyatla izlenir; eğer evin, ailenin, sülalenin, halkın bir çocuğu zamanından önce ve merasimsiz varlık değiştirirse büyük bir hüzün ve derin, geçmeyen bir utanç yaşanır. Bekâret, öyle dikkatsizce bırakılmayacak kutsal bir medeni haldir; cinsel faaliyet ise dikkatsizce yüklenilemeyecek kadar kutsal bir mevki. Oğlan çocuklarının mastürbasyon yapıp bazı eşcinsel deneyimler —deneyim ama eşcinsel çiftleşme değil— edinebileceği düşünülür; ergenlik çağında çiftleşen oğlan çocukları ile bir kızla yalnız kalmaya çalıştığından kuşkulanılan oğlanlara yaşlı erkekler tarafından bitmek tükenmek bilmeyen nutuklar çekilir, bunlar rahat bırakılmaz, kızdırılır. Her iki cinsin bakir bireyine cinsel yönden ileri giden hareketlerde bulunan erişkin bir erkeğin profesyonel mevkii, dini hizmetleri ve ev hakkı, ceza olarak elinden alınır.

Varlık değiştirmek zaman alır. Oğlanlara ve kızlara, Hain fizyolojisine göre kişisel bir karar olan doğurganlıklarını tanıma ve denetim altında tutmaları öğretilir. Gebelik rasgele olmaz: İfa edilir. Eğer hem kadın, hem erkek bunu seçmemişse meydana gelmez. On üç yaşındayken oğlanlara kendi iradeleriyle etkili sperm salma teknikleri öğretilmeye başlanır. Oğlanlar hiçbir zaman gerçekten cezalandırılmasalar da dersler uyarı, tehdit, azarlama doludur. Bir iki yıl sonra sırada, bir eşik merasimi yani korku verici, resmi, son derece gizli ve özellikle erkekçe olan, elde edilen başarıyı ölçen bir seri sınav vardır. Bu sınavları vermek tabiidir ki, müthiş bir gurur meselesidir; yine de Havzhiva, birçok oğlan gibi, varlık değiştirme merasimlerinin sonuna geldiğinde çok endişeliydi ama korkusunu asık yüzlü bir kayıtsızlığın gerisine gizliyordu.

Kızlar başka türlü bir eğitim alır. Stse halkı, kadınların doğurganlık döngüsünün ne zaman ve nasıl gebe kalacağını anlamasını kolaylaştırdığına inanır ve bu yüzden eğitim de kolay olur. Kızların eşik merasimi bir kutlama gibidir, utanç yerine övgü içerir, korku yerine beklentileri uyandırır. Kadınlar onlara yıllarca, uygulamalı derslerle, erkeklerin ne istediğini, onların kendilerini önemli hissetmelerini sağlamayı, onlara bir kadının ne beklediğini göstermeyi anlatırlar. Bu eğitim sırasında kızların çoğu birbirleriyle alıştırma yapsalar olmaz mı diye sorup, azar işitirler, nutuk dinlerler.

Hayır, bunu yapamazlar. Bir kez hal değiştirdikten sonra istediklerini yapabilirler ama herkes bir kez "iki aşamalı kapıdan" geçmelidir.

Yetkili kişiler pueblo ve çiftliklerinde yaşayan, on beş yaşına varmış kız ve oğlan sayısını eşitledikleri zaman varlık değiştirme merasimleri yapılır. Genellikle sayıyı eşitlemek, ya da sülaleyi doğru bir biçimde eşleyebilmek için, irtibat içinde oldukları başka pueblolardan birinden bir kız veya oğlan çocuk ödünç almak zorunda kalırlar. Yüzleri mükemmel bir biçimde maskelenmiş ve kostümler giydirilmiş katılımcılar sessizce meydanda bütün gün dans edip şereflendirilir; evde ise merasim için takdis edilirler; akşam sessizce törensel bir yemek yerler; sonra maskeli sessiz merasimciler tarafından çift çift götürülürler. Birçoğu maskelerini çıkartmaz, korku ve tevazularını o kutsal isimsizlik içinde gizler.

Öbür Gök halkı sadece Özgün ve Gömülü Kablo ile cinsel ilişkide bulunabildikleri ve grupta bu sülalelere mensup sadece İyan İyan ile Havzhiva olduğu için, kendilerinin çiftleşeceğini biliyorlardı. Dans başlar başlamaz birbirlerini tanıdılar. Takdis edilmiş odada yalnız kaldıklarında hemen maskelerini çıkarttılar. Göz göze geldiler. Bakışlarını çevirdiler.

Geçen son birkaç yılda çoğunlukla, son birkaç ayda ise tamamen birbirlerinden ayrı tutulmuşlardı. Havzhiva da uzamaya başlamış, neredeyse kızın boyuna gelmişti. Her ikisi de bir yabancı görüyordu karşında. Terbiye ve ciddiyetle birbirlerine yaklaştılar, her ikisinin de aklında, "Hadi şunu bitirelim," vardı. Böylece değdiler birbirlerine ve tanrı —yani onların kapısı oldukları o tanrı, sözcüğü oldukları anlam— içlerine girip Havzhiva ile İyan İyan oldu. Önce biçimsiz bir tanrıydı, sakardı ama gittikçe mutlu biri olmaya başladı.

Ertesi gün kutsanmış evden ayrıldıklarında birlikte İyan İyan'ın evine gittiler. "Havzhiva burada yaşayacak," dedi İyan İyan, kadınların hakkı olduğu üzre. Ailesindeki herkes oğlanı memnuniyetle karşıladı, hiçbiri şaşırmış görünmüyordu.

Büyükannesinin evinden giysilerini almaya gittiğinde, kimse hayret etmemiş gibiydi, herkes onu kutladı, Etsahin'li yaşlı bir kadın olan kuzenlerinden biri onu utandıran birkaç şaka yaptı, babası, "Artık bu evin bir erkeğisin, akşam yemeği için geri gel," dedi.

Böylece İyan İyan'ın evinde uyudu, sabah kahvaltısını orada etti, yemeği kendi evinde yedi, günlük giysilerini kızın evinde bulundurdu,

dans giysilerini kendi evinde tuttu; artık zamanının çoğunu motorlu eksiz halı dokuması ve kâinatın doğası ile ilgili eğitime ayırıyordu. İyan İyan ile birlikte erişkin futbol takımında oynuyorlardı.

Annesini daha sık görmeye başladı çünkü on yedi yaşına bastığında annesi onun Güneş esaslarını, ticaret ayinleri protokollerini, Stse'deki çiftçilerle dürüstçe değiş-tokuş yapıp, sülalenin diğer puebloları ve yabancılarla pazarlık yapmayı öğrenmek isteyip istemediğini sordu. Ayinler âdetlerle, protokoller uygulamayla öğrenilirdi. Havzhiva annesiyle birlikte pazara, civardaki çiftliklere, körfezi geçerek ana karadaki pueblolara gitti. Dokuma onu huzursuz etmeye başlamıştı; bütün aklını desenlerle dolduruyor başka bir şeye yer bırakmıyordu. Yolculuk etmeyi memnuniyetle karşılamıştı, iş ilginçti, Tovo'nun otoritesini, zekâsını, taktiklerini takdir ediyordu. Bir alışveriş etrafında manevra yapan Güneş insanlarını, yaşlı bir grup taciri ve annesini dinlemek bile başlı başına bir eğitimdi. Kadın oğlanı zorlamıyordu; bu görüşmelerde oğlan çok az rol oynuyordu. Güneş esaslarını öğrenmek yıllar aldığı ve önünde eğitilecek ondan daha büyük insanlar olduğu için eğitim karmaşık bir işti. Ama kadın oğlandan memnundu. "Sende ikna etme kabiliyeti var," dedi bir akşamüstü bir yandan altın rengi sular üzerinden eve doğru gider, bir yandan da Stse damlarının pus ile kavuşmakta olan güneşin ışıkları arasından biçimlenmesini seyrederlerken. "Eğer istersen Güneş'in vârisi olabilirsin."

İstiyor muyum? diye düşündü. İçinde bir tepki yoktu ama çözemediği bir kararma veya yumuşama hissi vardı. İşi sevdiğini biliyordu. Desenleri kapalı değildi. Onu Stse dışına, yabancıların arasına çıkartmıştı ve bundan hoşlanıyordu. Nasıl yapılacağını bilmediği bir şeyi yapmak için bir şey kazandırıyordu bu insana, o da bundan hoşlanıyordu.

"Eskiden babanla yaşayan kadın ziyarete geliyor," dedi Tovo.

Havzhiva düşündü. Granit hiç evlenmemişti. Granit'ten olma çocukları doğuran kadınların ikisi de Stse'de yaşıyordu ve hep de orada yaşamışlardı. Bir şey sormadı, kibar bir sessizlik insanın bir şey anlamadığını belirtmenin olgun bir yoluydu.

"Gençtiler. Çocuk olmadı," dedi annesi. "Ondan sonra kadın gitti. Tarihçi oldu."

"Ha," dedi Havzhiva saf, boş bir hayretle.

Tarihçi olmuş birini hiç duymamıştı. O güne kadar aklına bir insanın, sonradan nasıl Stse olabileceği gelmediyse, tarihçi olabileceği de hiç gelmemişti. Ne olarak doğarsan o olurdun. Doğduğun şeydin.

Kibar sessizliğinin niceliği aşırı biçimde yoğundu, Tovo'nun da bunu fark etmemiş olmadığı kesindi. Öğretmen olarak taktiğinin bir kısmı cevap gerektiren bir soruyu bilmekti. Hiçbir şey söylemedi.

Şiş yelkenleri inip tekne antik köprü temelleri üzerine inşa edilmiş olan rıhtıma doğru kayarken oğlan sordu, "Tarihçi bir Gömülü Kablo mu, Özgün mü?"

"Gömülü Kablo," dedi annesi. "Ay, nasıl da her yanım tutuldu! Tekneler nasıl sert yaratıklar!" Onları körfezden geçirmiş olan Ot sülalesinden bir seferikadın kaşlarını kaldırdı ama tatlı, uysal, küçük teknesini savunmak için bir şey söylemedi.

"Bir akrabanız mı geliyor?" diye sordu Havzhiva İyan İyan'a o gece.

"A, evet, tapınağa girdi." İyan İyan, Stse'deki haber merkezine bir mesaj geldiğini ve evlerindeki kayıt cihazına iletildiğini kastediyordu. "Bir zamanlar sizin evde yaşadığını söyledi annem bana. Bugün Etsahin'de kimi gördünüz?"

"Sadece birkaç Güneş insanı. Akraban bir tarihçi mi?"

"Deli insanlar," dedi İyan İyan umursamadan ve gelip çıplak haliyle çıplak Havzhiva'nın üzerine oturarak sırtına masaj yapmaya başladı.

Mezha adında, elli yaşlarında, kısa boylu, ince bir kadın olan tarihçi geldi. Havzhiva onu görünceye kadar kadın Stse giysilerini giymiş herkesle birlikte kahvaltıya oturmuştu. Parlak gözleri vardı, neşeliydi ama konuşkan değildi. Halinden toplumsal bir anlaşmayı bozduğu, hiçbir kadının yapmadığı bir şeyi yaptığı, yani soyunu sopunu kulak ardı edip başka bir varlık olduğu anlaşılmıyordu. Oğlanın bütün bildiği kadının çocuklarının babasıyla evli olduğu, bir dokuma tezgâhında dokumacılık yaptığı ve hayvanları hadım ettiğiydi. Ama kimse kadından sakınmıyordu; kahvaltıdan sonra evin yaşlıları onu geri gelen yolcu töreni için götürdüler, sanki hâlâ onlardan biriymiş gibi.

Oğlan kadını merak edip durdu, neler yapmış olduğunu merak ediyordu. Kız sonunda dayanamayıp onun sözünü keserek, "Ne

yaptığını bilmiyorum, ne düşündüğünü de bilmiyorum. Tarihçiler delidir. Git kendin sor!" deyinceye kadar, İyan İyan'a sorular sorup durdu.

Havzhiva hiçbir nedeni olmadığı halde bunu yapmaktan korktuğunu fark edince ondan bir şeyler talep eden bir tanrının huzurunda bulunduğunu anladı. Oturma deliklerinden birine, yani kasabanın üstündeki tepelerdeki kaya kurganlardan birine çıktı. Stse'nin kara kiremitli çatıları ve beyaz duvarları uçurumların altına yuvalanmış birikmiş gibi duruyor; sulama tankları, tarlalar ile meyva bahçelerinin arasından gümüş renginde parlıyordu. Sürülmüş toprakların gerisinde uzun deniz bataklıkları uzanıyordu. Bir gününü denize ve ruhuna bakarak sessizlik içinde geçirdi. Kendi evine dönerek orada uyudu. Kahvaltı için İyan İyan'ın evine gittiğinde kız ona baktı ama bir şey söylemedi.

"Oruç tutuyordum," dedi oğlan.

Kız omuzlarını silkerek, "Öyleyse ye," dedi yanına oturup. Kahvaltıdan sonra kız işe gitti. Dokuma tezgâhlarında beklendiği halde o işe gitmedi.

"Tüm Çocukların Anası," dedi tarihçiye, bir adamın başka soydan bir kadına verebileceği en saygılı sıfatla, "benim bilmediğim, senin bildiğin şeyler var."

"Bildiğim ne varsa sana zevkle öğretirim," dedi kadın, sanki bütün hayatı boyunca burada yaşamışcasına yol ve yordamına uygun bir şekilde. Sonra gülümseyip erken davranarak oğlanın bir sonraki dolaylı sorusuna cevap verdi. "Bana verileni veririm," dedi, bir ödeme veya yükümlülük olmadığını belirterek. "Gel, meydana gidelim."

Stse'de herkes konuşmak için meydana gider, ya basamaklara, ya çeşmenin kenarına ya da sıcak günlerde kemerlerin altına oturur, gelip giden, oturup konuşan insanları seyreder. Bu belki de Havzhiva'nın arzu ettiğinden biraz daha ortalıkta olacaktı ama tanrısına ve hocasına itaatkârdı.

Çeşmenin geniş kaidesindeki girintilerden birine girip oturarak, her bir-iki cümlede bir insanları baş hareketleri veya bir sözle selamlayarak konuştular.

"Neden..." diye başladı Havzhiva ama takıldı.

"Neden ayrıldım? Nereye gittim?" Bir araha misali parlak gözleriyle başını yana çevirdi, oğlanın cevaplandırılmasını istediği soruların bunlar olup olmadığım anlamak için. "Evet. Tabii, Granit'e deliler gibi âşıktım ama çocuğumuz yoktu ve o çocuk istiyordu... Sen şimdi onun o zamanki haline benziyorsun. Sana bakmak hoşuma gidiyor... O zaman çok mutsuz olmuştum. Buradaki hiçbir şey hoşuma gitmiyordu. Buradaki her şeyi yapmayı biliyordum. Ya da öyle sanıyordum."

Havzhiva bir kez başıyla onayladı.

"Tapınakta çalıştım. Gelen, geçen mesajları okuyordum ve bunların ne hakkında olduklarını merak ediyordum. Bütün bunlar dünyada olup bitiyor! diye düşündüm. Neden ben bütün hayatım boyunca burada kalayım? Aklım burada mı kalmak zorunda? Böylece tapınakta başka yerde olanlarla konuşmaya başladım: Kimsin, ne yaparsın, orası nasıl... Beni hemen pueblolarda doğmuş olan, benim gibi insanlar arayan, zaman kaybetmek veya bir tanrıyı gücendirmek istemeyen bir grup tarihçiyle temasa geçirdiler."

Bu dil Havzhiva'ya çok tanıdıktı, tekrar başıyla onayladı, dikkatlice.

"Onlara sorular sordum. Bana sorular sordular. Tarihçiler bunu çok sık yapmak zorundadır. Okulları olduğunu öğrendim, benim de bunlardan birine gidip gidemeyeceğimi sordum. Bazıları buraya gelerek benimle, ailemle, diğer insanlarla konuştu, eğer ayrılırsam bir sorun çıkıp çıkmayacağını araştırdılar. Stse tutucu bir pueblodur. Dört yüz yıldır buradan hiç tarihçi çıkmamıştı."

Gülümsedi; canlı, çekici bir tebessümü vardı ama genç adam değişmeyen, gergin bir ciddiyetle dinliyordu. Kadının bakışları şefkatle oğlanın yüzünden ayrılmıyordu.

"Buradaki insanlar üzülmüşlerdi ama kimse kızgın değildi. Böylece onlar bu konuda konuştuktan sonra ben o insanlarla birlikte ayrıldım. Kathhad'a uçtum. Orada bir okul var. Yirmi iki yaşındaydım. Yeni bir eğitime başladım. Varlık değiştirdim. Bir tarihçi olmayı öğrendim."

"Nasıl?" diye sordu oğlan uzun bir sessizlikten sonra.

Kadın derin bir nefes aldı. "Zor sorular sorarak," dedi. "Şimdi senin yaptığın gibi... Ve sahip olduğum tüm bilgiden vazgeçerek — onları atarak."

"Nasıl?" diye sordu oğlan yine, kaşlarını çatarak. "Neden?"

"Şöyle. Ayrıldığım zaman bir Gömülü Kablo kadını olduğumu biliyordum. Oraya vardığımda bu bilgiyi bilmemem gerekiyordu. Orada bir Gömülü Kablo kadını değilim. Bir kadınım. Kendi seçtiğim herhangi biri ile cinsel ilişkiye girebilirim. İstediğim mesleği seçebilirim. Soy, burada önemli. Orada önemli değil. Burada anlamı var ve burada bir işe yarıyor. Kainatta başka hiçbir yerde bir anlamı yok ve bir işe yaramıyor." Kadın da oğlan kadar gergindi artık. "İki türlü bilgi vardır, yerel ve evrensel. İki türlü zaman vardır, yerel ve tarihsel."

"Tanrılar da iki türlü müdür?"

"Hayır," dedi kadın. "Orada hiç tanrı yok. Tanrılar burada."

Kadın oğlanın yüzünün değiştiğini gördü.

Bir süre sonra kadın, "Orada ruhlar var. Bir sürü, bir sürü ruh, akıllar, bilgi ve tutku dolu akıllar. Canlı ve ölü. Bu topraklarda yüz, bin, yüz bin yıl önce yaşamış olan insanlar. Bu dünyadan yüzlerce ışık yılı uzaktaki insanların akılları ve ruhları, hepsi kendi bilgisiyle, kendi tarihiyle. Dünya kutsaldır Havzhiva. Kainat kutsaldır. Bu hiçbir zaman vazgeçmek zorunda kalmadığım bir bilgi. Bütün öğrendiklerim, orada, burada öğrendiklerim sadece bu bilgiyi artırdı. Kutsal olmayan hiçbir şey yok," dedi. Yavaş yavaş ve sessizce konuşuyordu, puebloda insanların çoğunun konuştuğu şekilde. "İstersen yerel kutsallığı, istersen büyüğünü seçersin. Sonuçta hepsi birdir. Ama insanın yaşadığı yaşamda değil. 'Bir seçim hakkı olduğunu bilmek o seçimi yapmaktır: Değişmek veya kalmak: Nehir veya kaya.' Halklar kayalardır. Tarihçiler nehir."

Bir süre sonra oğlan, "Kayalar nehrin yatağıdır," dedi.

Kadın güldü. Kadının bakışları yine oğlana takıldı, tartarcasına ve şefkatle. "O yüzden eve geldim," dedi kadın. "Dinlenmek için."

"Ama sen artık— sen artık soyunun bir kadını değilsin değil mi?"

"Öyleyim; burada. Hâlâ. Her zaman."

"Ama sen varlık değiştirdin. Yine ayrılacaksın."

"Evet," dedi kadın kararlılıkla. "İnsan birden fazla varlığa sahip olabilir. Orada yapmam gereken işler var."

Oğlan başını salladı, daha yavaşça ama bir o kadar katiyetle. "Tanrılar olmadan işin ne faydası var? Bana manasız geliyor Tüm Çocukların Anası. Bunu anlayacak halim yok."

Kadın oğlanın iki anlamlı sözüne gülümsedi. "Sanırım anlamayı seçeceğin şeyi anlayacaksın Halkımın Adamı," dedi kadın ona, istediği zaman gitmekte serbest olduğunu belirmek için resmi bir dille hitap ederek.

Oğlan tereddüt ettikten sonra gitmek için izin istedi. İşine giderek aklını ve dünyasını eksiz halıların tekrarlanan o büyük şekil düzenleriyle doldurdu.

O gece İyan İyan'ı mutlu etmek için o kadar büyük bir ateşle uğraşmıştı ki kız yorgunluktan bitap düşmüş, biraz da hayret içinde kalmıştı. Tanrı onlara, yakıp yıkarak geri gelmişti.

"Bir çocuk istiyorum," dedi Havzhiva, birbirlerine dolanmış, birlikte terleyerek, misk kokulu karanlık içinde kollan, bacakları, göğüsleri nefesleri birbirlerine karışmış bir halde yatarlarken.

"Aman," diye iç geçirdi İyan İyan, konuşmak, karar vermek, karşı koymak istemeyerek. "Belki... Daha sonra... Yakında..."

"Şimdi," dedi oğlan, "şimdi."

"Hayır," dedi kız yavaşça. "Sus."

Oğlan sustu. Kız uyudu.

Bir yıldan fazla bir zaman sonra, on dokuz yaşına vardıklarında, oğlan ışığı söndürmeden İyan İyan, "Bir bebek istiyorum," dedi.

"Çok erken."

"Neden? Ağabeyim neredeyse otuz yaşında. Karısı etrafta bir bebek olmasından hoşlanır. Memeden kestikten sonra gelir seninle sizin evde kalırım. Hep böyle bir şeyden çok hoşlanacağını söylerdin."

"Çok erken," diye tekrarladı. "İstemiyorum."

Kız ona dönüp tatlı dilli, makul tavrını bir yana bıraktı. "Ne istiyorsun Havzhiva?"

"Bilmiyorum."

"Gidiyorsun. Halk'ı terk edeceksin. Deliriyorsun. O kadın, o lanet olasıca cadı!"

"Cadı diye bir şey yoktur," dedi oğlan soğuk bir edayla. "Bunlar aptalca sözler. Batıl itikat."

Birbirlerine baktılar, can dostları, âşıklar.

"O halde senin neyin var? Eğer evine geri gitmek istiyorsan, söyle. Eğer başka bir kadın istiyorsan ona git. Ama önce bana

çocuğumu verebilirsin! Senden istediğim zaman! Arahanı kayıp mı ettin?" Kız oğlana korku dolu gözlerle, hiddetle, direnerek baktı.

Oğlan yüzünü elleri arasına alarak, "Hiçbir şey yolunda değil," dedi. "Hiçbir şey yolunda değil. Yaptığım her şeyi, öyle yapılıyor olduğu için yapıyorum ama bunun —bunun bir manası yok— başka yolları da var..."

"Yolu yordamıyla, doğru dürüst yaşamanın tek yolu vardır," dedi İyan İyan, "ben bunu bilirim. Ve ben burada yaşıyorum. Bebek yapmanın da bir tek yolu var. Eğer sen başka yolunu biliyorsan, bir başkasıyla yaparsın!" Bunun üzerine çok ağladı, sarsıla sarsıla; sonunda ayların korkusu ve hiddeti patlak vermişti; kızı sakinleştirmek ve teselli etmek için ona sarıldı.

Konuşabildiği zaman kız başını oğlana dayayarak hüzünlü, cılız, boğuk sesiyle, "Sen gittiğinde sahip olmak için Havzhiva," dedi.

Bunun üzerine oğlan da utanç ve merhametle ağlamaya başladı ve "Evet, evet," diye fısıldadı. Fakat o gece, sonunda çocuklar gibi uykuya dalıncaya kadar birbirlerine sarılıp, birbirlerini teselli etmeye çalışarak yattılar.

"Utanç duydum," dedi Granit ıstırapla.

"Bunun olmasına neden olan sen misin?" dedi kız kardeşi, sertçe.

"Nereden bileyim? Belki ben yapmışımdır. Önce Mezha, şimdi de oğlum. Ona çok mu sert davranıyordum?"

"Hayır, hayır."

"O zaman çok gevşek. Onu yeterince eğitemedim. Neden delirdi?"

"Delirmedi ağabey. Dur sana ne düşündüğümü söyleyeyim. Çocukken hep neden, neden diye sorardı, çocukların hep yaptığı gibi. Ben de: Bu böyledir, bu böyle yapılır, diye cevap verirdim. Anlardı. Ama onun aklı hiç huzur bulmuyor. Eğer kendimi ikaz edip durmasam benim de aklım öyle. Güneş Esasları'nı öğrenirken hep, neden böyle? neden böyle de başka bir şekilde değil? diye sorardı. Ben: Çünkü günlük yaptığımız şeylerle ve yapma şeklimizle tanrıları canlandırırız, diye cevap verirdim. O: O halde tanrılar sadece bizim yaptıklarımızdan ibaret, derdi. Ben: Doğru yaptığımız şeylerde tanrılar var: gerçek budur, derdim. Ama gerçek onu tatmin etmedi. O

deli değil ağabey, sakat. Yürüyemiyor. Bizimle birlikte yürüyemiyor. Yani, bir adam yürüyemezse ne yapmalıdır?"

"Kıpırdamadan oturup şarkı söylemeli," dedi Granit yavaşça.

"Ya kıpırdamadan oturamıyorsa? Uçabilir."

"Uçmak mı?"

"Onların onun için kanatları var ağabey."

"Çok utanç duyuyorum," dedi Granit ve yüzünü elleriyle gizledi.

Tovo tapınağa giderek Kathhad'daki Mezha'ya bir mesaj yolladı: "Öğrenciniz size katılmak istiyor." Bu sözlerde biraz iğneleme vardı. Tovo, tarihçiyi oğlunun dengesini bozmakla, söylemiş olduğu gibi onun ruhunu sakatlayıncaya kadar merkezinden şaşırtmakla suçluyordu. Ayrıca yılların öğretisinin birkaç gün içinde üstünden gelen kadını kıskanıyordu da. Kıskançlığını biliyor ama umursamıyordu. Onun kıskançlığının veya ağabeyinin utancının ne önemi vardı? Yapmaları gereken şey esef etmekti.

Daha'ya giden tekne uzaklaşırken Havzhiva geriye bakarak Stse'yi gördü: yeşilin binlerce tonundan, deniz bataklıklarından, çayırlardan, tarlalardan, çitlerden, meyva bahçelerinden oluşan bir yorgan; tepesindeki uçurumlara doğru tırmanan kasaba, soluk granit duvarlar, beyaz kireç duvarlar, kara kiremitten damlar, duvar üzerine duvar, dam üzerine dam. Küçüldükçe oraya tünemiş bir deniz kuşuna benziyordu, siyah-beyaz; yuvasında oturan bir kuş. Kasabanın üzerinde adanın tepeleri görüş açısına girdi, gri mavi kırlar ile yüksek, bulutlara doğru solan vahşi dağlar, uçan bataklık kuşlarının beyaz çileleri.

Daha'daki limanda, hayatında Stse'den hiç bu kadar uzaklaşmamış olmasına ve insanların garip bir aksanla konuşmalarına rağmen onları anlayabiliyor, işaretlerini okuyabiliyordu. Daha önce hiç işaret görmemişti ama yararları çok belliydi. Bunları kullanarak Kathhad uçucusunun bekleme salonuna giden yolu bulabildi. İnsanlar kendilerine verilen portatif karyolalar üzerinde kendi battaniyeleriyle uyuyordu. Boş bir karyola bularak üzerine uzandı, Granit'in yıllar önce ona dokuduğu bir battaniyeye sarındı. Kısa, garip bir geceden sonra insanlar meyva ve sıcak içeceklerle geldi. İçlerinden biri Havzhiva'ya biletini verdi. Yolcuların

hiçbiri diğerlerini tanımıyordu; hepsi yabancıydı; gözlerini yerden kaldırmıyorlardı. Anonslar yapıldı, hepsi dışarı çıktı, alete yani uçucuya bindiler.

Havzhiva kendini altından kayıp giden dünyaya bakmaya zorladı. Sessizce ve durmadan Dayanma Duası'nı okudu. Yanındaki yerde oturan yabancı da ona katıldı.

Dünya yana yatıp ona doğru hızla yaklaşmaya başlayınca gözlerini yumarak nefes almaya çalıştı.

Birer birer uçucudan yağmur yağan düz, siyah bir yere indiler. Mezha yağmurun içinden, onun adını seslenerek çıkageldi. "Havzhiva, Halkımın Adamı, hoş geldin! Haydi gel. Okul'da yerin hazır."

KATHHAD İLE VE

Kathhad'daki üçüncü yılına vardığında Havzhiva kendisine keder veren bir sürü şey biliyordu artık. Eski bilgi zordu ama keder verici değildi. Hepsi paradokstu, efsaneydi ve hepsinin bir anlamı vardı. Yeni bilgi sırf gerçekti, muhakemeydi ve hiçbir anlam ifade etmiyordu.

Mesela, artık tarihçilerin tarih tahsil etmediğini biliyordu. Hiçbir insan zihni, Hain tarihini kavrayamazdı: üç milyon yılını birden. Ön Çağlar adı verilen ilk iki milyon yıl, birbirini izleyen bin yılların ve sonsuz olayların ağırlıklarıyla çok-biçimli kayaların katmanları gibi o kadar sıkışmış, o kadar biçim değiştirmişti ki, insan kalan minik ayrıntılardan en genel konuları inceleyebiliyordu ancak. Üstelik kişi, bininci bin yıldan kalabilme mucizesine erişmiş bir belge ele geçirirse ne olacaktı? Kralın biri Azbahan'da hüküm sürmüştü; İmparatorluk Kafirlerin eline düşmüştü; Ve'ye bir füzyon roketi inmişti... Ama sayılamayacak kadar çok kral, imparator, icat, milyonlarca ülkede, monarşilerde, demokrasilerde, oligarşilerde, anarşilerde, kargaşa ve düzen çağlarında yaşamış olan milyarlarca can, hepsi birbirinden farklı tanrı aileleri, sayısız savaş ve barış zamanları, sürekli keşifler ve unutmalar, sayısız dehşet ve zafer, eksilmeyen yeniliğin sonsuz tekrarı yaşanmıştı. Bir nehrin akışını, herhangi bir anında, sonra bir

an sonra, sonra bir an sonra, sonra bir an sonra, sonra bir an sonra tanımlamanın ne faydası vardı? İnsan yorulurdu. İnsan: Büyük bir nehir var, bu topraklar içinden akar ve biz buna Tarih ismini verdik, demeli.

Havzhiva için yaşamının, herhangi bir yaşamın bu nehir yüzeyinde anlık bir pırıltı olduğu bilgisi bazen hüzün, bazen de huzur verici oluyordu.

Tarihçilerin genellikle yaptıkları şey, rahat ve acelesiz bir tarzda nehrin yerel ve anlık erimini incelemekti. Hain birkaç bin yıldır, bu günlerde pueblo adı verilen küçük, sabit, kendi kendine yeten topluluklardan ve bu günlerde tapınak adı verilen, şehirlerin yoğun olmayan iletişim istasyonları ağı ve bilgi merkezlerinden oluşan heyecansız bir çağ yaşıyordu. Tapınaktaki insanların çoğu, tarihçiler, hayatlarının büyük bölümünü birkaç milyon yıl önce, Ön Çağlar'da ataları tarafından sömürgeleştirilmiş, Orion Kolu'na yakın, insan yaşayan gezegenlere seyahat edip bilgi toplayarak geçiriyordu. Bu temaslar ve araştırmalarda merak ve duygularını paylaşmaktan başka bir amaç gütmüyorlardı. Çok önce yitirmiş oldukları akrabalarıyla temas kuruyorlardı. Dünyaların bu daha büyük iletişim istasyonları ağına yabancı bir söz olan ve "aile" anlamına gelen Ekumen ismini vermişlerdi.

Bu vakte kadar Havzhiva Stse'de öğrenmiş olduğu her şeyin, sahip olmuş olduğu bütün bilginin tipik Güney Kıtası kuzeybatı sahil şeridi pueblo kültürü şeklinde sınıflandırılabileceğini öğrenmişti. Farklı puebloların inançlarının, uygulamalarının, akrabalık sistemlerinin, teknolojilerinin ve zihinsel oluşum düzeninin birbirinden olduğu gibi farklı, çılgınca farklı, tamamen acayip —en az Stse'nin sistemi kadar acayip— olduğunu ve bu tür sistemlere kendi çevrelerine uygun bir teknoloji uygulayan, düşük ve sürekli bir doğum oranı ile oy birliğine dayalı politik bir yaşama sahip küçük, sabit gruplar halinde yaşayan insan nüfusunun bulunduğu bütün Bilinen Dünyalar'da rastlanabileceğini biliyordu.

İlk başlarda bu tür bilgi şiddetli bir biçimde keder vericiydi. Acı vericiydi. Onu utandırmış, hiddetlendirmişti. İlk başta tarihçilerin bilgilerini pueblolardan sakladığını düşünmüştü; daha sonra da puebloların bilgiyi kendi halkından sakladığı fikrine varmıştı. Suçladı; öğretmenleri kibarca reddetti. Hayır, dediler. Gerçek veya gerekli

olan o belirli şeyler öğretilmişti sana; üstelik o şeyler ya gerçektir, ya gerekli. Bunlar Stse'nin yerel bilgisidir.

Onlar çocukça, saçma inançlar! dedi oğlan. Ona baktılar; o zaman çocukça ve saçma bir şey söylediğini anladı.

Yerel bilgi, kısmi bir bilgi değildir, dediler. Bilmenin değişik yolları vardır. Hepsinin kendi özelliği, cezası, ödülü vardır. Tarihsel bilgi ile bilimsel bilgi, bilmenin bir yoludur. Yerel bilgiler gibi, bunların da öğrenilmesi gerekir. Aile'de bilmenin yolu pueblolarda öğretilmez ama bunu senden, ne halkın ne de biz gizliyoruz. Hain'in herhangi yerindeki herhangi biri tapınaktaki bilgiye ulaşabilir.

Bu doğruydu; doğru olduğunu biliyordu. Şu anda öğrendiği şeyleri Stse'deki tapınaktaki ekranlardan kendisi de bulabilirdi. Farklı pueblolardan gelen okul arkadaşlarının bir kısmı, gerçekten de ekranlardan öğrenmeyi öğrenmişlerdi kendi kendilerine; bir tarihçiyle karşılaşmadan tarihe başlamışlardı.

Kitaplar, ama kitaplar, tarihin gövdesini oluşturan kitaplar, tarihin eskimez gerçeği Stse'de yok gibiydi; oğlanın öfkesi buradan mazeret aradı. Kitapları, Hain Kütüphanesindeki kitapları bizden sakındınız! Hayır, dediler kibarca. Pueblolar pek fazla kitap bulundurmamayı tercih ediyor. Onlar canlı bilgiyi, söylenen veya ekranlardan geçen, nefesten nefese geçen, yaşayan dimağdan yaşayan dimağa geçen bilgiyi tercih ediyor. O yolla öğrendiğin bilgiden vazgeçer misin? Onlar burada kitaplardan öğrendiklerinden daha mı az, daha mı aşağı? Birden fazla çeşit bilgi vardır, dedi tarihçiler.

Üçüncü yılında Havzhiva birden fazla insan çeşidi olduğuna karar verdi. Varlığın esas itibariyle gelişigüzel olduğunu kabul edebilen pueblolular dünyayı zihinsel ve ruhsal açıdan zenginleştiriyordu. Sır ile yetinemeyenlerden de genellikle tarihçi olarak yararlanılıyor, bunlar da dünyayı zihinsel ve maddi yönden zenginleştiriyordu.

Bu arada hiçbir soyu, akrabası ve dini olmayan insanlara oldukça alışmıştı. Bazen kendi kendine bir gurur şevkiyle, "Ben bütün tarihin, Hain tarihinin milyonlarca yılının bir vatandaşıyım ve benim yurdum bütün galaksi!" diyordu. Diğer zamanlarda ise kendini acınacak bir halde küçük hissediyor; ekranlarını, kitaplarını bırakıp okul arkadaşlarının, özellikle de son derece dost canlısı ve samimi genç kadınların dostluğunu aramaya çıkıyordu.

Yirmi dört yaşına geldiğinde Havzhiva, ya da artık söylendiği şekliyle Zhiv, bir yıldır Ve'deki Ekumenik Okul'a gidiyordu.

Hain'den sonraki ilk gezegen olan Ve, çok uzun bir müddet önce sömürgeleştirilmişti; Ön Çağlar'daki o büyük Hain genişleme dönemindeki ilk adımdı. Hain uygarlıklarının uydusu ya da eşi olarak birçok aşamalardan geçmişti; bu zaman diliminde burada sadece tarihçiler ile Yabancılar oturuyordu.

Halühazırdaki (yani en az geçen yüz bin yıldır) baskıcı olmayan bu halleriyle Hainliler Ve'nin soğukluk, kuruluk ve rüzgâra açıklık yönünden kendi standartlarına geri dönmesine izin verdiler — bu insanların tahammül sınırları içindeydi ama Terra Altiplano veya Chiffewar'un yaylalarından gelen insanlar için hoş koşullardı. Zhiv bu sert manzara içinde yol arkadaşı, dostu ve sevgilisi Tiu ile yürüyüşe çıkmıştı.

İki yıl önce Kathhad'da karşılaşmışlardı. O sıralarda Zhiv hâlâ tüm kadınların kendi, kendisinin de tüm kadınların elinin altında olmasının zevkini çıkartıyordu; bu zamanla uyandığı, Mezha'nın kendisini kibarca uyardığı bir özgürlüktü. "Hiçbir kural olmadığını sanacaksın," demişti kadın. "Her zaman kural vardır." Oğlan daha çok, bir zamanların kuralları olan şeye karşı gittikçe korkusuzlaşan ve umursuzlaşan kendi ihlalinin bilincindeydi. Kadınların hepsi sevişmek istemiyordu, kadınların hepsi erkeklerle sevişmek istemiyordu kısa bir sürede öğrendiği kadarıyla ama yine de sonsuz bir çeşitlilik kalıyordu geriye. Kendisinin çekici sayıldığını fark etti. Hainli olması Yabancı kadınlar arasında kesin bir avantaj sayılıyordu.

Hainlilerin doğurganlıklarını denetim altında tutmalarını olanaklı kılan genetik başkalaşım basit bir gen-ekleme meselesi değildi; insan fizyolojisinin yeniden, derin ve temel bir inşasını içeriyordu; büyük bir ihtimalle bunu kurmak yirmi beş nesli almıştı — böyle diyordu genel anlamda bu tür bir değişimin takip etmiş olduğu basamakları bildiklerini tahmin eden Hain tarihçileri. Kadim Hainliler bunu nasıl yapmışlarsa yapmışlar, ama bunu sömürgeleri için yapıvermemişlerdi. İlk Heteroseksüel Sorun'a kendi çözümlerini bulmaları için sömürgelerindeki insanları kendi hallerine bırakmışlardı. Bu çözümler tabiidir ki çeşitli ve zekiceydi; fakat şimdiye kadar hamileliği engellemek için bir şey yapmanız, yapmış

olmanız, bir şey almış olmanız veya bir şey kullanıyor olmanız gerekiyordu — eğer bir Hainliyle sevişmiyorsanız.

Beldene'den bir kız Zhiv'e onu hamile bırakmayacağından emin olup olmadığını sorduğu zaman hiddetten köpürmüştü. "Nerden biliyorsun?" dedi kız. "Neme lazım diye bir zapper alsam fena olmaz belki." Erkekliği hor görülünce kendini bırakıverip, "Belki de benimle birlikte olmamak en emniyetlisidir," diyerek çıkıp gitmişti. Şansına başka kimse doğruluğunu sorgulamamıştı; o da Tiu ile karşılaşıncaya kadar mutlu mesut yoluna devam etmişti.

Tiu, bir Yabancı değildi. Zhiv hep uzaktaki dünyalardan kadınları arayıp buluyordu; Yabancılar'la yatmak ihlale egzotik bir yan katıyor ya da onun deyişiyle bütün tarihçilerin yapması gerektiği biçimiyle bilgiyi zenginleştiriyordu. Fakat Tiu Hain'liydi. Darranda'da doğmuş ve büyümüştü, ondan önce atalarının yapmış olduğu gibi. O, nasıl halkın çocuğuysa, kız da Tarihçilerin çocuğuydu. Çok geçmeden bu bağ ve ayrımın herhangi bir yabancılıktan çok daha büyük olduğunu: birbirlerine benzememelerinin gerçek fark, benzerliklerinin de gerçek akrabalık olduğunu fark etti. Kız, onun bulmak için ülkesini terk ettiği ülkeydi. Kız, onun olmak istediği şeydi. Kız, onun aradığıydı.

Kızda —ona öyle geliyordu ki— mükemmel bir denge vardı. Kızla birlikteyken, hayatında ilk kez yürümeği öğreniyormuş gibi geliyordu ona. Kızın yaptığı gibi yürümeyi: Zahmetsizce, bir hayvan gibi kendi halini hiç düşünmeden ama yine de bilinçli, dikkatli, dengesini bozabilecek her şeyi aklının bir köşesinde saklayarak ve bunu ip cambazlarının sırıklarını kullandıkları gibi kullanarak... O, diye düşündü oğlan, o aklın gerçek özgürlüğünde sakin, o tam bir insan olabilecek şekilde özgür bir kadın, o mükemmel ölçü, o mükemmel fazilet.

Kızla birlikte olduğunda tam manasıyla mutlu oluyordu. Uzun bir süre bundan, kızın yanında olmaktan fazlasını beklemedi. Ve uzun bir süre kız ondan sakındı, kibar ama mesafeliydi. Oğlan kızın mesafeli davranmakta son derece haklı olduğunu düşünüyordu. Bir pueblo çocuğu, dayısıyla babasını birbirinden ayıramayan çocuk — burada, kötü tabiatlı ve güvensiz insanların gözlerinde ne olduğunu biliyordu. Varlığın insani yönleri hakkındaki engin bilgileri bir yana bırakılacak olursa tarihçiler bağnazlığın uçsuz bucaksız insanca kapasitesini ellerinde tutuyorlardı. Tiu'nun öyle önyargıları yoktu ama

onda kıza sunabilecek ne vardı? Kızın her şeyi vardı, kız her şeydi. Bütündü. Neden ona baksındı? Oğlanın kendisine bakmasına, onun yanında bulunmasına izin verse başka bir şey istemezdi.

Kız ona baktı, onu sevdi, onu çekici, biraz da ürkütücü buldu. Oğlanın kendisini nasıl istediğini, ona nasıl ihtiyacı olduğunu, kızı nasıl yaşamının merkezi haline getirdiğini ve bunun farkında bile olmadığını gördü. Bu, böyle olmazdı. Soğuk olmaya çalıştı, oğlanı döndürmeye. Oğlan ona boyun eğdi. Yalvarmadı. Uzak durdu.

Fakat on beş gün sonra kıza gelip, "Tiu, sensiz yaşayamam," dedi; oğlanın yalın gerçeği söylediğini bilen kız da, "O zaman bir süre benimle yaşa," dedi. Çünkü kız, oğlanın varlığının yarattığı arzuyu özlemişti. Geri kalanların hepsi o kadar terbiyeli, o kadar dengeliydi ki.

Sevişmeleri dolaysız, hudutsuz, daimi bir zevkti. Tiu kendisine, Zhiv'i kafasından atamamasına, onu kendi yörüngesinden bu kadar uzaklara götürmesine izin vermesine şaşıyordu. O güne kadar kimseye tapınacağını düşünmemişti, tapınılmak bir yana. Denetimlerin Zhiv'in Stse'deki yaşamında olduğu gibi sosyal ve dıştan değil bireysel ve içsel olduğu, düzenli bir yaşam sürüyordu. Ne olmak ve yapmak istediğini biliyordu. İçinde bir yön, her zaman izleyeceği gerçek bir kuzey vardı. Birlikte geçirdikleri ilk yıl, ilişkileri sürekli bir yer değiştirme ve değişimler serisi halindeydi; bir çeşit heyecanlı aşk dansıydı, önceden tahmin edilemeyen, vecd halinde. Tiu yavaş yavaş gerginliğe, yoğunluğa, vecd haline karşı koymaya başladı. Hoş olsa da doğru olmadığını düşünüyordu. Devam etmek istiyordu. O daimi yön, kızı yeniden oğlandan uzaklaştırmaya başlamıştı; sonra oğlan canı pahasına bu yöne karşı savaşmaya başladı.

Ve'deki Asu Asi Çölü'nde yaptıkları uzun bir yürüyüşten sonra mucizevi bir sıcaklığa sahip Gethen yapımı çadırlarında yaptığı buydu. Tepelerindeki, bitmek tükenmek bilmeyen rüzgârlarla sarı vernik gibi parlayıncaya kadar cilalanan ve kaybolmuş bir medeniyete ait engin bir geometrinin çizgileriyle oyulmuş koyu kırmızı kayalardan uçurumlarda buz gibi bir rüzgâr uğulduyordu.

Chabe ocağının parlaklığında otururken insan onları ağabey kardeş zannedebilirdi: Kızıl bronz renkleri aynıydı; gür, parlak, siyah saçları, biçimli, sıkı beden tipleri aynıydı. Pueblo terbiyesi, Zhiv'in

hareketleri ve sesindeki sükunet kızda konuşkan, aceleci ve daha gözle görülür bir tepki buluyordu.

Ama kız şimdi yavaş yavaş, neredeyse gergin bir şekilde konuşuyordu.

"Bir seçim yapmam için beni zorlama Zhiv," dedi kız. "Okullar'a başladığımdan beri Terra'ya gitmek istemişimdir. Daha öncesinden beri. Daha bir çocukken. Bütün hayatım boyunca. Artık istediğim şeyi, elde etmek için uğraştığım şeyi teklif ediyorlar bana. Bunu reddetmemi benden nasıl istersin?"

"İstemiyorum."

"Ama ertelememi istiyorsun. Eğer öyle bir şey yaparsam elimdeki şansı sonsuza kadar kaybedebilirim. Belki de kaybetmem. Ama neden riske atayım — bir yıl için? Bir sonraki yıl arkamdan gelebilirsin!"

Oğlan bir şey söylemedi.

"Eğer istersen," diye ekledi kız gergin bir sesle. Kız her zaman için oğlan üzerindeki hakkından vazgeçmeye hazırdı. Belki de hiçbir zaman oğlanın kendisine olan aşkına tam olarak inanmamıştı. Kendisini sevilebilecek biri, oğlanın tutkulu sadakatine değecek biri olarak görmüyordu. Bundan korkuyordu, kendini yetersiz, bunu yanlış hissediyordu. Kızın kendine olan saygısı zihinsel bir şeydi. "Beni tanrı yaptın," dedi kız ona, oğlan mutlu bir ciddiyetle, "Birlikte tanrı oluyoruz," diye cevapladığında ne kastettiğini anlayamadı.

"Özür dilerim," dedi oğlan sonra. "Bu değişik bir muhakeme. Batıl itikat de istiyorsan. Ama elimden başkası gelmiyor Tiu. Terra yüz kırk ışık yılı uzakta. Eğer gidersen, oraya vardığında, ben ölmüş olacağım."

"Öyle olmayacaksın! Burada bir yıl daha yaşayıp yola çıkacaksın, benden bir yıl sonra oraya varacaksın!"

"Bunu biliyorum. Stse'de bile öğrenmiştik bunu," dedi sabırla.

"Ama ben batıl itikatlıyım. Eğer gidersen birbirimize öleceğiz. Kathhad'da bile bunu öğrenmişsinizdir."

"Öğrenmedim. Bu doğru değil. Nasıl olur da batıl itikat olduğunu itiraf ettiğin bir şey için bu şanstan vazgeçmemi istersin? Adil ol Zhiv!"

Uzun bir sessizlikten sonra oğlan başıyla onayladı.

Kız çarpılmış gibi oturdu, kazandığını anlayarak. Çok kötü kazanmıştı.

Hem oğlanı, hem kendini avutmaya çalışarak ona uzandı. Kız oğlanın içindeki karanlıktan, hüznünden, ihaneti sessizce kabullenişinden ürkmüştü. Fakat bu ihanet değildi — bu sözü hemen reddetti. Ona ihanet etmezdi. Birbirlerine âşıktılar. Birbirlerini seviyorlardı. Bir yıl içinde, bilemediniz iki yıl sonra onun ardından giderdi. Erişkindiler onlar, çocuklar gibi birbirlerine yapışıp gezecek halleri yoktu. Erişkinlerin ilişkileri karşılıklı özgürlük ve karşılıklı güven üzerine kurulurdu. Kız, oğlana söylemiş olduğu gibi bunları kendine de anlatıyordu. Oğlan evet, dedi, kıza sarıldı ve onu avuttu. Gece, çölün mutlak sessizliğinde, kulaklarında damarlarındaki kanın sesi uyumadan uzandı ve düşündü, "Doğmadan öldü. Hiç döllenmedi."

Tiu ayrılmadan önce birkaç hafta Okul'daki minik dairelerinde birlikte kaldılar. İhtiyatla, kibarca seviştiler; tarih, ekonomi, etnoloji hakkında konuştular, kendilerini meşgul ettiler. Tiu birlikte gideceği grup ile çalışmak için kendini hazırlayarak hiyerarşinin Terra kavramlarını çalıştı; Zhiv Werel'deki sosyal enerji üretimiyle ilgili bir ödev hazırlamak zorundaydı. Çok çalıştılar. Arkadaşları Tiu'ya büyük bir veda partisi verdiler. Ertesi gün Zhiv onunla birlikte Ve Limanı'na gitti. Kız onu öptü, sarıldı, acele etmesini, bir an önce Terra'ya gelmesini söyledi. Zhiv onun yörüngede bekleyen NAFAL gemisine götürecek olan uçucuya binişini bekledi. Okul'un Güney Kampüsündeki daireye gitti sonra. Orada, bir arkadaşı onu masasının karşısında garip bir halde otururken buldu; eylemsizdi, çok yavaş konuşuyordu, o da konuşursa; bir şey yiyip içemiyordu. Pueblo doğumlu olduğu için arkadaşı bu hali tanıdı ve bir deva adamı (Hainliler onlara doktor demezdi) çağırdı. Onun Güney Pueblolarından olduğunu araştırıp bulan deva adamı, "Havzhiva!" dedi "Tanrı burada, içinde ölemez!"

Uzun bir sessizlikten sonra genç adam kendi sesine hiç benzemeyen bir sesle yavaşça, "Eve dönmem gerek," dedi.

"Bu şimdi mümkün değil," dedi deva adamı. "Fakat ben, tanrıya hitap edebilecek bir insan buluncaya kadar bir Dayanma Duası ayarlayabiliriz." Vakit kaybetmeden Güney Halkından olan öğrenciler için bir duyuruda bulundu. Dört tanesi cevap verdi. Hepsi bütün gece

Havzhiva ile oturup, sonunda Havzhiva beşinci bir lehçede, sözleri kabaca fısıldayıp onlara katılıncaya ve olduğu yere yığılıp otuz saat boyunca uyuyuncaya kadar iki dilde ve dört lehçede Dayanma Duası'nı okudu.

Kendi odasında uyandı. Yaşlı bir kadın genç adamın yanında, olmayan biriyle sohbet ediyordu. "Sen burada değilsin," dedi kadın. "Hayır, yanılıyorsun. Burada ölemezsin. Bu doğru olmaz, tamamen yanlış olur bu. Bunu biliyorsun. Burası yanlış yer. Bu yaşam, yanlış yaşam. Bunu biliyorsun! Burada ne işin var? Kayıp mı oldun? Yurduna dönmek için yolu mu öğrenmek istiyorsun? İşte burada. Dinle." Kadın ince, tiz bir sesle, Havzhiva'ya bildik gelen, sanki bu şarkıyı seneler önce duymuş gibi hissetmesine neden olan, neredeyse makamsız, neredeyse sözsüz bir şarkı söylemeye başladı. Yaşlı kadın hiçkimseyle konuşmaya devam ederken o uykuya daldı.

Uyandığında kadın gitmişti. Kadının kim olduğunu ve nereden geldiğini hiçbir zaman öğrenemedi; hiç sormadı. Kadın genç adamın kendi lisanında, Stse şivesiyle konuşmuş ve şarkı söylemişti.

Artık ölmeyecekti ama çok kötüydü. Deva adamı onun Ve üzerinde en güzel yer olan Tes'teki Hastahaneye gitmesini buyurdu; burası sıcak su pınarlarının, korunaklı tepelerin, içinde çiçeklerin ve ormanların yetişebileceği ılımlı yöresel bir iklim oluşturduğu bir vahaydı. Büyük ağaçların altında, insanın sonsuza kadar yüzebileceği ılık göllerin, kuşların çığlık çığlığa yükseldikleri minik puslu su birikintilerinin, buharla örtülmüş sıcak su pınarlarının ve gece boyunca duyulan yegâne ses olan binlerce şelalenin arasında biteviye dolanan patikalar vardı. İyileşinceye kadar kalması için buraya yollanmıştı.

Tes'te yirmi gün kadar bulunduktan sonra not aletine konuşmaya başlamıştı; çimen ve eğreltiotu dolu bir açıklıkta bulunan kulübesinin eşiğinde güneş altında, küçük kayıt cihazı aracılığıyla sakin sakin kendisiyle konuşuyordu. "Öykünü anlatmak için içinden seçim yaptığın şeyler, her şeyden daha az değil," dedi, gökyüzüne doğru duran yaşlı ağacın dallarını seyrederken. "İnsanın dünyasını, yerel, anlaşılır, makul, tutarlı dünyasını kurduğu malzeme, her şeyden daha az bir şey değil. Yani tüm seçimler keyfidir. Bütün bilgi kısmidir — neredeyse hiçbir şeymiş kadar. Muhakeme yeteneği okyanusa

atılmış bir ağdır. Çekip çıkarttığı gerçekler sadece bir parçadır, bir anlık bir görüntü, tüm gerçeğin bir parıltısıdır. Bütün insan bilgileri yereldir. Her yaşam, her insan yaşamı yereldir, kendincedir, hemen hemen hiç denecek yansımasının pırıltısı gibidir..." Sesi kesildi; koca ağaçların arasındaki açıklığın sessizliği devam etti.

Kırk beş gün sonra Okul'a döndü. Yeni bir daire tuttu. Alanını değiştirdi, sosyal bilimleri, yani Tiu'nun alanını, bilgi bakımından onunla yakından ilgili olan ama değişik bir iş alanına çıkan Ekumenik hizmet eğitimi ile değiştirdi. Bu değişiklik Okul'daki süresini en az bir yıl uzatacaktı; bu süre sonunda eğer başarılı olabilirse Ekumen'de bir memuriyet bekleyebilirdi. Başarılı oldu ve iki yıl sonra, Ekumenik meclislerin kibar üslubuyla Werel'e gitmek isteyip istemediği kendisine soruldu. Evet, dedi, gitmek isterdi. Arkadaşları ona büyük bir veda partisi düzenledi.

"Senin Terra'ya gitmeyi amaçladığını düşünüyordum," dedi pek zeki olmayan bir okul arkadaşı. "Bütün o savaş, kölelik, sınıf, kast, cinsiyet meseleleri — bunlar Terra tarihi değil miydi?"

"Bunlar Werel'de bugün olmakta olan olaylar," dedi Havzhiva.

Artık Zhiv değildi. Hastahane'den Havzhiva olarak dönmüştü.

Biri, pek zeki olmayan okul arkadaşının ayağına basıyordu ama kız buna pek kulak asmadı. "Ben de Tiu'nun peşinden gideceksin sanıyordum," dedi kız. "O yüzden başka kimseyle yatmıyorsun zannetmiştim. Tanrım, bunu bilseydim!" Diğerleri gözlerini kısıp sindiler ama Havzhiva gülümseyip özür dilercesine kıza sarıldı.

Kendi kafasında olanlar tamamen berraktı. İyan İyan'a ihanet edip, onu terk ettiği şekilde Tiu da ona ihanet edip, onu terk etmişti. Ne geriye dönüş, ne ileri gidiş vardı. O yüzden yana dönmeliydi. Onlardan biri olduğu halde artık Halk'la yaşayamazdı; onlardan biri haline geldiği halde tarihçilerle de yaşamak istemiyordu. O yüzden Yabancılar arasında yaşamaya gidecekti.

Hiç mutluluk umudu yoktu. Bunu yüzüne gözüne bulaştırmış olduğunu düşünüyordu. Fakat hayatını dolduran iki uzun, yoğun talimin, yani tanrıların ve tarihin verdiği talimin ona bir yerlerde işe yarayabilecek, alışılmışın dışında bir bilgi vermiş olduğunu biliyordu; bilginin doğru kullanımının bilginin tamamlanması olduğunu da biliyordu.

Deva adamı gitmeden bir gün önce onu ziyarete geldi, onu muayene etti ve bir süre bir şey söylemeden oturdu. Havzhiva da onunla oturdu. Çoktan sessizliğe alışmıştı ve hâlâ bunun tarihçiler arasında bir âdet olmadığını unutuyordu.

"Sorun nedir?" diye sordu deva adamı. Düşünceli tonundan bu retorik bir suale benziyordu; zaten Havzhiva da cevap vermemişti.

"Lütfen ayağa kalk," dedi deva adamı; Havzhiva denileni yapınca, "Şimdi biraz yürü," dedi. Genç adam birkaç adım attı; deva adamı onu gözledi. "Dengen bozuk," dedi. "Bunu biliyor muydun?"

"Evet."

"Bu akşam birlikte bir Dayanma Duası ayarlayabilirim."

"Önemli değil," dedi Havzhiva. "Benim dengem hep bozuktu."

"Bozuk olmasına gerek yok," dedi deva adamı. "Öte yandan belki de böylesi en iyisidir, Werel'e gittiğini göre. Evet: Bu yaşam adına hoşça kal."

Resmi bir tavırla kucaklaştılar, tarihçiler gibi, özellikle şimdi birbirlerini bir daha hiç göremeyecekleri neredeyse kesinleşmişken. Havzhiva o gün bir sürü resmi kucaklaşma yaşamak zorunda kalmıştı. Ertesi gün *Darranda Terasları* gemisine bindi ve karanlık içinden gitti.

YEOWE

NAFAL hızıyla seksen ışık yılı süren yolculuğu sırasında annesi öldü, babası, İyan İyan, Stse'de tanıdığı herkes, Kathhad ve Ve'de tanıdığı herkes öldü. Gemi indiğinde hepsi yıllar önce ölmüştü. İyan İyan'ın doğurduğu çocuk yaşamış, yaşlanmış ve ölmüştü.

Bu, Tiu'nun onu ölüme terk edip gemiye bindiğini gördüğü andan beri sahip olduğu bir bilgiydi. Deva adamı yüzünden; onun için şarkı söylemiş olan dört adam, yaşlı kadın, Tes'in şelaleleri yüzünden yaşamıştı; ama bu bilgiyle yaşamıştı.

Başka şeyler de değişmişti. Ve'den ayrıldığı zaman Werel'in sömürge gezegeni Yeowe bir köle dünyasıydı, devasa bir çalışma kampı. O Werel'e vardığında, Kurtuluş Savaşı bitmiş, Yeowe bağımsızlığını ilan etmiş, Werel üzerindeki kölelik kurumu bile dağılmaya başlamıştı.

Havzhiva bu korkunç ve ihtişamlı süreci gözlemlemeye can atıyordu ama Sefaret onu derhal Yeowe'ye yolladı. Sohikelwenyanmurkeres Esdardon Aya isimli bir Hainli gitmeden öne ona nasihatte bulundu. "Eğer tehlike arıyorsan tehlikelidir," dedi, "ve umuttan hoşlanıyorsan, umut dolu. Yeowe kendisini kurmaya çalışırken Werel kendisini yıkmaya çalışıyor. Başarılı olup olmayacaklarını bilmiyorum. Sana şunu söyleyeyim Yehedarhed Havzhiva: bu dünyalarda serbest kalmış çok büyük tanrılar var."

Yeowe Patronlarından, Sahiplerinden, büyük köle plantasyonlarını üç yüz yıldır işleten Dört Şirket'inden kurtulmuştu; ama otuz yıl süren Kurtuluş Savaşı bitmiş olmasına rağmen çatışmalar durmamıştı. Kurtuluş sırasında köleler arasında güç kazanmış olan Reisler ve mahalli diktatörler artık güçlerini muhafaza etmek veya genişletmek için savaşıyorlardı. Gruplar, bütün yabancıları gezegenden sonsuza kadar kovmak mı gerektiği, yoksa Yabancıları kabul edip Ekumen'e katılmak mı gerektiği konusunda dövüşüp duruyordu. Sonunda tecrit propagandası taraftarları seçimi kaybetmişler ve eski sömürge başkentinde yeni bir Ekumenik Sefaret kurulmuştu. Havzhiva burada onların deyimiyle, "dili ve sofra adabını" öğrenmekle bir süre geçirdi. Sonra Solly adında zeki ve genç bir Terralı olan Sefire onu güneyde, kendini tanıtmak için yanıp tutuşan bir yer olan Yotebber adındaki bir bölgeye yolladı.

Tarih denilen şey rezalet, diye düşündü Havzhiva, trenle dünyanın harabe olmuş topraklarından geçerken.

Gezegeni sömürgeleştiren Werelli kapitalistler kâr etme sefahatıyla, gezegeni ve kölelerini pervasızca, düşüncesizce sömürmüştü. Bir dünyayı bozmak zaman alır ama bu olmayacak bir şey değildir. Madenin üzerini kazarak kömür çıkarma ve tek mahsul metodları toprağın şeklini bozup kısırlaştırmıştı. Nehirler kirlenmiş, ölmüştü. Doğu ufkunu koca toz fırtınaları karartıyordu.

Patronlar plantasyonlarını zor kullanarak ve korkutarak işletmişti. Yüzyıldan fazla bir süre buraya sadece erkek köleleri yollamışlar ve bunları ölünceye kadar çalıştırıp, gerektikçe tazelerini getirmişlerdi. Bu hepsi erkek olan kapalı yerleşim alanlarındaki çalışma ekipleri kabile hiyerarşilerine dönüşmüştü. Sonunda Werel'deki kölelerin fiyatları arttığı ve nakliye giderleri fazlalaştığı için Şirketler Yeowe Kolonisi için kadın köle de almaya başladılar. Böylece bir sonraki iki

yüzyılda köle nüfusu arttı ve plantasyonların eski kapalı yerleşim alanlarından köle şehirleri yani "Malkentler" ve "Tozlu-köyler" kuruldu. Havzhiva Kurtuluş hareketlerinin ilk kez, kölelerin sahiplerine karşı yaptığı bir savaş halini almadan önce, kabilelerin kapalı yerleşim alanlarındaki kadınlar arasında, erkek egemenliğine bir isyan olarak başladığını biliyordu.

Yavaş ilerleyen tren birbirini izleyen şehirlerde duruyordu: Millerce uzanan derme çatma kulübeler, ağaçsız, savaşlar sırasında bombalanmış veya yakılmış, bir daha yeniden toparlanmamış topraklar; kimisi yağmalanmış harabe halinde, kimisi antika görünüşlü, yıkık dökük, duman kusan ama çalışan fabrikalar. Her istasyonda yüzlerce insan trenden inip, yüzlercesi biniyordu, arı oğulu gibi, birbiri üstünde, vagon görevlilerine rüşvet teklif ederek, sonra yine üniformalı muhafızlar veya polisler tarafından kabaca itilip kakılarak. Uzun kıtanın kuzey yanında, Werel'de olduğu gibi bir sürü kara derili, mavimtırak kara derili insanlar görmüştü; fakat tren güneye ilerledikçe bunlardan daha az görünmeye başladı; sonunda Yotebber'e varınca köylerde ve viran demiryolu yan hatlarında kendisinden daha soluk mavimtırak, toz rengi insanlar boy gösterdi. Bunlar "toz insanlar" idi, Werel'li kölelerin yüzlerce nesil sonrası.

Yotebber, Kurtuluş'un ilk merkezlerinden biri olmuştu. Patronlar bombalar ve zehirli gazlarla misilleme yapmışlar, binlerce insan hayatını kaybetmişti. İster insan olsun, ister hayvan, gömülemeyen cesetlerden kurtulmak için kasabalar olduğu gibi ateşe verilmişti. Çürüyen cesetler büyük nehrin ağzını bir baraj gibi kapatmıştı. Ama bütün bunlar geride kalmıştı. Yeowe özgürdü, Dünyalar'ın Ekumen'inin yeni bir üyesiydi ve İkincil Sefir sıfatıyla Havzhiva, Yotebber Bölgesindeki halkın, yeni tarihlerini yapmalarına yardım etmek için yoldaydı. Ya da bir Hainlinin görüş açısıyla, kadim tarihlerine yeniden katılmalarına yardım için.

Yotteber Kent istasyonunda polisler ve askerler tarafından oluşturulmuş barikatın ardından bağırıp çağıran, coşan geniş bir kalabalık tarafından karşılanmıştı; barikatın önünde şahane kaftanlar giymiş, görevlerine ait kuşaklar takınmış, farklı olarak süslü üniformlar içinde bir memurlar delegasyonu bulunuyordu: Koca adamlar, çoğu itibarlı, son derece halka mal olmuş tipler. Hoşgeldin nutukları; üçboyutnet ve gerçekgibi haber muhabirleriyle

fotoğrafçıları vardı. Yine de burası bir sirk değildi. Koca adamların denetimi ellerinde tuttukları kesindi. Konuklarının, memnuniyetle karşılandığını, halkça sevildiğini —Reis'in de kısa, etkili nutkunda belirtmiş olduğu gibi— Gelecekten bir Sefir olduğunu, bilmesini istiyorlardı.

O gece, bir Sahip'in şehir konağından bozma oteldeki lüks süitinde Havzhiva şöyle düşündü: Eğer gelecekten gelen adamlarının bir puebloda büyüdüğünü, buraya gelinceye kadar gerçekgibi görmediğini bilselerdi...

Bu insanları hayal kırıklığına uğratmamayı diledi. Werel'de onlarla karşılaştığı ilk andan itibaren, korkunç toplumlarına rağmen onları sevmişti. Hayat ve gurur doluydular; burada Yeowe'de ise adalet hülyalarıyla doluydular. Havzhiva kadim bir Terralının başka bir tanrı için söylediği adalet sözünü düşündü: İmkânsız olduğu için inanıyorum. Güzel bir uyku çekti, ılık, parlak sabahta, beklenti içinde erkenden uyandı. Şehri, kendi şehrini tanımaya başlamak için yürüyüşe çıktı.

Kapıcı —kendi özgürlükleri için böylesine çaresizlik içinde savaşmış bu adamların uşaklara sahip olduğunu öğrenmek son derece akıl karıştırıcıydı— bir araba, bir rehber beklemesi için çok ısrar etti, belli ki büyük bir adamın bu kadar erkenden, yayan, maiyetine birini almadan çıkması onu üzmüştü. Havzhiva yürüyüş yapmak istediğini ve tek başına da yürüyebilecek kabiliyette olduğunu açıkladı. Mutsuz kapıcıyı arkasından, "Aman beyim, lütfen Şehir Parkı'ndan sakının!" diye bağırırken bıraktı.

Havzhiva parkın bir tören veya çiçek dikimi nedeniyle kapalı olabileceğini düşünerek kapıcının sözüne uydu. Bir pazarın hızını almış olduğu bir meydana varınca kendisini bir kalabalığın merkezinde buldu; insanlar kaçınılmaz olarak onu fark ettiler. Şık Yeowe giysileri içindeydi; bir yelek, pantolon, hafif ve dar bir kaftan ama dört yüz bin kişilik şehirdeki tek kızıl kahve tene sahip insan oydu. Onun tenini, gözlerini görür görmez onu tanımışlardı: Bir Yabancı. O yüzden pazardan ayrılarak yumuşak, ılık havanın ve evlerin yıpranmış, sevimli sömürge mimarisinin tadına vara vara, ikametgâhların bulunduğu sakin sokakları seçti. Süslü bir Tual mabedini hayranlıkla seyretmek için durdu. Daha ziyade pejmürde ve ıssız görünüyordu ama kapı eşiğindeki Ana heykelinin ayaklarının

dibinde, yeni sunulmuş taze çiçekler bulunduğunu gördü. Heykelin burnu savaş sırasında kırılmış olsa da sükûnetle, biraz şaşı bakıyordu. İnsanlar onun arkasından sesleniyordu. Yakınındaki biri ona, "Yabancı boku, dünyamızdan defol," dedi; birileri tekme atıp ayaklarını yerden keserken birileri de kollarından tuttu. Çığlık çığlığa bağıran çarpılmış yüzler etrafını sardı. Bedenini korkunç, mide bulandırıcı bir kramp kapladı; boğuşma, sesler ve acı yüklü kızıl bir karanlık halinde onu iki büklüm etti; sonra baş döndürücü bir büzülme, derken ışığın ve seslerin azalıp yok oluşu.

Yaşlı bir kadın oturuyordu yanında, ona belli belirsiz de olsa aşina gelen neredeyse ezgisiz bir şarkı fısıldıyordu.

Kadın örgü örüyordu. Uzun bir süre adama bakmadı; baktığı zaman da "Hah!" dedi. Adam görüntüyü netleştirmekte zorluk çekti ama kadının yüzünün soluk mavi bir tene sahip olduğunu ve kara gözlerinde hiç beyaz olmadığını gördü sonunda.

Kadın, adamın bir taraflarına takılmış olan bir çeşit aleti yeniden ayarladı ve, "Ben deva kadınıyım," dedi. "Hemşire. Bir darbe almışsın, hafif bir kafatası kırığı var, zedelenmiş bir böbrek, kırık bir omuz, midende bir bıçak yarası; ama iyi olacaksın; merak etme."

Bütün bunlar, göründüğü kadarıyla onun anlıyor olması gereken yabancı bir dildeydi. En sonunda "merak etme" kısmını anladı ve itaat etti.

NAFAL modundaki *Darranda Terasları*'nda olduğunu düşündü. Yüz yıl kötü bir düş içinde geçmişti ama geçip gitmemişti. İnsanların ve saatlerin yüzleri yoktu. Dayanma Duası'nı mırıldanmak istedi ama sözleri yoktu. Sözler gitmişti. Yaşlı kadın elini tuttu. Adamın elini tutarak, yavaş yavaş onu zamana, yerel zamana, kadının örgü örmekte olduğu loş, sakin odaya geri getirdi.

Sabahtı, pencerede sıcak, parlak bir güneş vardı. Yotebber Bölgesi Reis'i yatağının yanında duruyordu; kırmızı beyaz kaftanı içinde kule gibi bir adam.

"Çok özür dilerim," dedi Havzhiva yavaşça ve boğuk bir sesle çünkü ağzı hasarlıydı. "Tek başına sokağa çıkmak benim ahmaklığımdı. Kabahat tamamen bana ait."

"Kalleşler yakalandı ve hukuk mahkemesinde yargılanacaklar," dedi Şef.

"Genç adamlar," dedi Havzhiva. "Benim cahilliğim ve ahmaklığım yüzünden oldu bu olay..."

"Cezalarını çekecekler," dedi Reis.

Gündüz hemşireleri onun yanında otururken hep üçboyutekranı açıp haberleri ve temsilleri seyrediyorlardı. Sesi kısık tutuyorlardı; Havzhiva da aldırış etmiyordu. Sıcak bir öğleden sonrasıydı; yavaş yavaş gökyüzünden geçen soluk bulutları seyrederken hemşire, yüksek rütbeden birine kullanılan resmi hitapla şöyle dedi; "Ay, çabuk —eğer beyefendi bakarlarsa kendilerine saldıran kötü adamların cezalandırılışlarını seyredebilirler!"

Havzhiva söz dinledi. İnce bir insan bedeninin ayağından asılmış olduğunu, kollarıyla ellerinin seyirdiğini, bağırsaklarının göğsüne ve yüzüne doğru sallandığını gördü. Yüksek sesle haykırarak, yüzünü koluna gömdü. "Kapat şunu," dedi, "kapat!" Öğürerek nefes almaya çalıştı. "Siz insan değilsiniz!" diye bağırdı kendi dilinde Stse şivesiyle. Odada bir koşuşturmaca vardı. Tezahürat yapan kalabalığın gürültüsü birdenbire kesildi. Nefesine hâkim oldu, gözleri kapalı uzanarak Dayanma Duası'nın bir ibaresini, aklı ve bedeni sakinleşinceye kadar ve bir yerlerde çok olmasa da bir denge sağlayıncaya kadar tekrar ve tekrar söyledi.

Yemekle geldiler; alıp götürmelerini rica etti.

Oda loştu, duvarda alçakta bir yerlerde duran bir gece lambası ve pencere dışındaki şehir ışıklarıyla aydınlanıyordu. Yaşlı kadın, gece hemşiresi vardı, yarı karanlıkta örgü örüyordu.

"Çok üzgünüm," dedi Havzhiva öylesine, onlara ne demiş olduğunu bilmediğinin bilinciyle.

"Aman Bay Sefir," dedi yaşlı kadın içini uzun uzun çekerek. "Sizin halkınızı okudum. Hainli insanlar. Siz bizim gibi yapmıyorsunuz. Siz birbirinize işkence edip öldürmüyorsunuz. Barış içinde yaşıyorsunuz. Biz size nasıl görünüyoruz merak ediyorum. Cadılar gibi, iblisler gibi belki de."

"Hayır," dedi adam ama yeni bir bulantıyı zor bastırdı.

"Kendini daha iyi hissettiğinde, daha güçlü olduğunda Bay Sefir seninle konuşmak istediğim bir şey var." Kadının sesi sakin ve resmi, heybetli bir hal alabilecek mutlak, rahat bir yetki yüklüydü. Bütün hayatı boyunca o tarzda konuşan insanlar tanımıştı.

"Şimdi dinleyebilirim," dedi adam ama kadın, "Şimdi olmaz," dedi. "Yorgunsun. Şarkı söylememi ister misin?"

"Evet," dedi adam; kadın oturup bir yandan örgüsünü ördü bir yandan sessiz, ezgisiz fısıltı halinde şarkısını söyledi. Tanrılarının isimleri vardı şarkıda: Tual, Kamye. Onlar benim tanrılarım değil, diye düşündü adam, ama gözlerini kapatıp uyudu, beşik gibi sallanan bir dengede emniyet içinde.

Kadının adı Yeron'du ve yaşlı değildi. Kırk yedi yaşındaydı. Otuz yıllık bir savaş ve birkaç kıtlık geçirmişti. Takma dişleri vardı, bu Havzhiva'nın hiç duymamış olduğu bir şeydi; tel çerçeveli gözlükler takıyordu; beden tamiratı Werel'de bilinmeyen bir şey değil ama bu Yeowe'de insanların çoğunun maddi gücünü aşıyor, dedi kadın. Çok zayıftı, saçı da zayıftı. Mağrur bir duruşu vardı ama sol kalçasındaki eski bir yara nedeniyle hareketleri tutuktu. "Dünyadaki herkesin, herkesin bir tarafında bir kurşun veya kamçı yarası, kopmuş bir bacağı veya gönüllerine gömdükleri ölü bir bebekleri var," dedi kadın. "Artık sen de bizden birisin Bay Sefir. Ateşten geçtin."

İyileşmesi iyi gidiyordu. Ona bakan beş veya altı tıbbi uzman vardı. Bölgesel Reis birkaç günde bir uğruyor, her gün de bir memur gönderiyordu. Havzhiva Reis'in minnettar olduğunu fark etti. Ekumen temsilcisine yapılan insafsız saldırı, Kurtuluş'un başka bir yerel diktatörü olan inatçı, tecrit politikası yanlısı Dünya Partisi'ne bir darbe vurması konusunda onun için bir bahane olmuş, herkesçe anlaşılabilir güçlü bir destek vermişti. Zaferlerinin şaşaalı raporlarını İkincil Sefir'in hastahane odasına yolluyordu. Üçboyuthaberler koşan, ateş eden üniformalı adamlarla ve çöl tepelerinden vızır vızır geçen uçucularla doluydu. Koridorlarda yürüyüp güç kazanırken Havzhiva, koğuşlarda yatmakta olan, gerçekgibi nete bağlanmış ve tabii ki ellerinde silahları, kameraları olan, ateş edenlerin görüş açısından çatışmaları "tecrübe eden" hastalar gördü.

Geceleri ekranlar karanlıktı, netler kapanıyordu; Yeron gelip pencereden sızan soluk ışıkta onun yanında oturuyordu.

"Bana söylemen gereken bir şey olduğunu söylemiştin," dedi Havzhiva. Bol kokulu, ılık havanın girmesi için açtığı pencereden içeri dolan gürültü, müzik, aşağıdaki caddeden gelen insan sesleri ile dolu olan şehir gecesi huzursuzdu.

"Evet, söyledim." Kadın örgüsünü bıraktı. "Ben senin hemşirenin! Bay Sefir ama aynı zamanda bir haberciyim de. Yaralandığını duyduğumda, affet beni ama, 'Kamye Efendimiz ile Merhamet Hanımı'na şükürler olsun!' dedim. Çünkü mesajımı sana nasıl ulaştırabileceğimi bilemiyordum ama artık biliyorum." Sakin sesi bir dakika için duraksadı. "Bu hastahaneyi on beş yıl işlettim. Savaş sırasında. Hâlâ burada bir iki işimi halledebiliyorum." Yine duraksadı. Kadının sesi gibi, sessizliği de adama tanıdık geliyordu. "Ben Ekumen'e mesaj getiren bir haberciyim," dedi kadın, "kadınlardan. Buradaki kadınlardan. Bütün Yeowe üzerindeki kadınlardan. Sizinle bir ittifak yapmak istiyoruz... Biliyorum, hükümet zaten bunu yaptı. Yeowe Dünyalar Ekumeni'nin bir üyesi. Bunu biliyoruz. Ama bunun ne anlamı var? Bize hiçbir şey ifade etmiyor. Kadınlar burada, bu dünyada nedir biliyor musun? Bir hiçtirler. Onlar hükümetin bir parçası değil. Kurtuluşu kadınlar yaptı. Onun için tıpkı erkekler gibi çalıştılar ve öldüler. Ama general değillerdi, reis değiller. Onlar bir hiç. Köylerde hiçden de azlar, iş hayvanı, damızlık hayvan. Burada biraz daha iyi. Ama iyi değil. Ben Besso'daki Tıp Okulu'nda okumuştum. Bir hekimim, hemşire değil. Patronların yönetimi altında bu hastaneyi yönetiyordum. Şimdi bir erkek yönetiyor. Artık erkeklerimiz sahip oldular. Ve biz neysek o kaldık. Mal. Bu uzun savaşı bu yüzden yapmazdık herhalde. Siz yapar mıydınız Bay Sefir? Sanırım bizim yeni bir kurtuluş yaşamamız gerek. İşimizi bitirmemiz gerek."

Uzun bir sessizlikten sonra Havzhiva yavaşça sordu, "Örgütlendiniz mi?"

"A, tabii. A, tabii! Tıpkı eski günlerdeki gibi. Karanlıkta bile örgütleniriz!" Kadın biraz güldü. "Ama kendi özgürlüğümüzü kendi başımıza kazanabileceğimizi zannetmiyorum. Değişim olması gerekiyor. Erkekler patron olmak zorunda olduklarını düşünüyorlar. Bunu düşünmekten vazgeçmeleri lazım. Hayatım boyunca öğrendiğim bir şey var, o da, kimsenin fikrini silahla değiştiremezsin. Patronu öldürüp, patron oluyorsunuz. Eski köle aklı, patron aklı. Bunu değiştirmemiz gerek Bay Sefir. Senin yardımınla. Ekumen'in yardımıyla."

"Ben burada sizin halkınız ile Ekumen arasında bir bağlantı oluşturmaya çalışıyorum. Ama zamana ihtiyacım olacak," dedi adam.

"Öğrenmem gerek."

"İstediğin zaman olsun. Biz de bu patron kafasını bir günde veya bir yılda değiştiremeyeceğimizi biliyoruz. Bu bir eğitim meselesi." Bu sözü kutsal bir söz gibi söyledi. "Uzun bir zaman alacak. Sen acele etme. Dinleyeceğini bilsek yeter."

"Dinleyeceğim," dedi adam.

Kadın derin bir nefesten sonra yeniden örgüsünü eline aldı. Biraz sonra, "Bizi işitmek pek kolay olmayacak," dedi.

Adam yorgundu. Kadının konuşmasının yoğunluğu o an için adamın tahammülünün üzerindeydi. Adam kadının ne demek istediğini bilmiyordu. Kibar bir sessizlik anlayamadığının erişkin bir göstergesiydi. Bir şey söylemedi.

Kadın adama baktı. "Sana nasıl ulaşabiliriz? Bu bizim için bir sorun. Sana söylüyorum biz bir hiçiz. Sana ancak bir hemşire olarak yaklaşabiliriz. Hizmetçin olarak. Çamaşırlarını yıkayan bir kadın olarak. Biz reislere karışmayız. Biz konseylerde yokuz. Şölen yemeklerine katılmayız."

"Söyle bana..." tereddüt etti. "Nasıl başlayacağımı söyle. Eğer yapabilirsen beni görmeyi talep et. İstediğin zaman gel, ne zaman istersen... bu emniyetli mi?" Derslerini hep çabuk öğrenirdi. "Dinlerim. Elimden geleni yaparım." Hiçbir zaman şüphe etmeyi pek öğrenemeyecekti.

Kadın uzanarak kibarca adamı dudaklarından öptü. Kadının dudakları hafif, kuru ve yumuşaktı.

"Bak," dedi, "bunu sana hiçbir reis veremez."

Yeniden örgüsünü aldı eline. Kadın, "Annen sağ mı Bay Havzhiva?" diye sorduğunda adam uykuya dalmış sayılırdı.

"Bütün halkım öldü."

Kadın hafif bir ses çıkarttı. "Mahrum kalmışsın," dedi kadın. "Karın da mı yok?"

"Yok."

"Biz senin anan, kız kardeşin, kızın oluruz. Senin halkın. Seni aramızda var olacak o aşk için öptüm. Göreceksin."

"Resepsiyona davet edilenlerin listesi Bay Yehedarhed," dedi Doranden, Reis'in İkincil Sefir'le ilişkisini ayarlayan irtibat subayı.

Havzhiva elekranındaki listeyi dikkatle inceledi, sonuna kadar baktı ve, "Gerisi nerede?" dedi.

"Özür dilerim Bay Sefir — unutulanlar mı var? Bütün liste bu."

"Ama bunların hepsi erkek."

Doranden cevap vermeden önce geçen o azıcık sessizlik anında, Havzhiva yaşamının dengesinin kurulduğunu hissetti.

"Konukların eşlerini getirmelerini mi istiyorsunuz? Tabii ya! Eğer bu Ekumenik bir âdetse hanımları da çağırmaktan büyük memnuniyet duyarız!"

Yeoweli erkeklerin öyle bir dudaklarını şapırdatarak "hanımlar" deyişi vardı ki Havzhiva bu sıfatın sadece Werel'deki sahip sınıfının kadınlarını kapsadığını zannetmişti. Denge bozuldu. "Ne hanımları?" diye sordu kaşlarını çatarak. "Ben kadınlardan söz ediyorum. Onların sizin toplumunuzda bir yerleri yok mu?"

Konuşurken sinirleri çok gerginleşmişti çünkü burada tehlike yaratan şeyin kendi cehaleti olduğunu artık anlamıştı. Sakin bir sokakta yürümek neredeyse öldürücü olabiliyorsa, Reis'in irtibat memurunu mahcup etmek de olabilirdi. Doranden'in mahcup olduğu —başından kaynar sular boşandığı— kesindi. Ağzını açıp kapattı.

"Özür dilerim Bay Doranden," dedi Havzhiva, "lütfen başarısız şaka yapma çabalarımı affedin. Tabii ki kadınlarınızın toplumunuz içinde her türlü sorumluluk yüklendiklerini biliyorum. Ben sadece, ahmakça ve başarısız bir biçimde, bu tür kadınların ve kocalarının da, bu konukların zevceleriyle birlikte resepsiyona katılmalarından son derece memnuniyet duyacağımı söylemeye çalışıyordum. Sizin âdetlerinizle ilgili korkunç bir gaf yapmıyorum değil mi? Ben sizin Werel'deki gibi toplumsal cinsiyet ayrımı yapmadığınızı düşünüyordum. Lütfen, eğer yanılıyorsam, bir kez daha bu cahil ecnebiyi affetmenizi rica edeceğim."

Ağız kalabalığının diplomasinin yarısı olduğuna karar vermişti bile Havzhiva. Diğer yarısı da sessiz kalmaktı.

Doranden ikinci seçenekten yararlanarak birkaç içten, iç rahatlatıcı sözle ayrıldı. Ertesi sabah, Doranden hepsi kadın, on bir yeni isim bulunan yeniden hazırlanmış listeyle gelinceye kadar Havzhiva'nın sinirleri yatışmadı. Bir okul müdiresi ile birkaç öğretmen vardı; geri kalanlar "emekliye ayrılmış" diye işaretlenmişti.

"Mükemmel, mükemmel!" dedi Havzhiva. "Ben bir isim daha ilave edebilir miyim?" — Tabii tabii, Ekselanslarının dilediği herhangi bir — "Dr. Yeron," dedi Havzhiva.

Yine minik bir sessizlik, teraziye düşen bir toz tanesi. Doranden bu ismi biliyordu. "Evet," dedi adam.

"Biliyorsunuz Dr. Yeron, o mükemmel hastahanenizde bana bakmıştı. Arkadaş olduk. Sıradan bir hemşire o kadar kıymetli insanlar arasında uygun olmayabilir; ama listenizde birkaç doktora rastladım."

"Kesinlikle," dedi Doranden. Afallamış görünüyordu. Reis ile adamları, İkincil Sefir'i pek öyle önemsemeden, kibarca idare etmeye çok alışmışlardı. Artık tamamen iyileşmiş de olsa zayıf biri, bir kurban; saldırılardan, hatta kendini savunmaktan bile bihaber; her açıdan ruhani biri, bir arif, bir ecnebi: Onu böyle gördüklerini biliyordu. Ona bir sembol, ihtiyaçlarının karşılığı için bir vasıta olarak oldukça kıymet veriyorlardı; onun önemsiz bir adam olduğunu düşünüyorlardı. Bu durum hakkında onlarla aynı görüşteydi ama vasıf olarak değil, önemsizliği konusunda değil. Yaptığı şeyin önemli olabileceğini biliyordu. Bunu yeni görmüştü.

"Mutlaka bir korumaya neden ihtiyacınız olduğunu anlıyorsunuzdur Sefirim," dedi General biraz sabırsızlanarak.

"Burası tehlikeli bir şehir General Denkam, evet, bunu anlıyorum. Herkes için tehlikeli. Nette genç adamların oluşturdukları çetelerin, bana saldıranlar gibi çetelerin polisin denetiminin oldukça dışında, sokaklarda kol gezdiğini görüyorum. Her çocuğun, her kadının bir korumaya ihtiyacı var. Her vatandaşın hakkı olan emniyetin benim şahsi ayrıcalığım olduğunu bilmek beni üzer."

General gözlerini kırpıştırdı ama teslim olmadı. "Sizin bir suikasta kurban gitmenize izin veremeyiz."

Havzhiva Yeowe dürüstlüğünün pervasızlığına bayılıyordu. "Ben de bir suikasta kurban gitmek istemiyorum," dedi. "Bir önerim var beyim. Polis kadınlar var, şehir polis güçlerinin kadın üyeleri, öyle değil mi? Bana onların arasından bir koruma bulun. Sonuç olarak silahlı bir kadın da, silahlı bir erkek kadar tehlikelidir öyle değil mi? Reis'in de dünkü konuşmasında belagatla belirtmiş olduğu gibi

Yeowe'nin özgürlüğünü kazanmasında büyük bir rolü olan kadınları da şereflendirmek isterim."

General Havzhiva'nın yanından dökme demir gibi yüzle ayrılmıştı.

Havzhiva korumalarından pek hoşlanıyor sayılmazdı. Sert yapılı, külhanbeyi kadınlardı, samimiyetsiz, bir türlü onun anlayamadığı bir lehçe konuşuyorlardı. Birçoğunun evde çocukları vardı ama çocukları hakkında konuşmayı reddediyorlardı. Hiddetli bir becerilikleri vardı. İyi korunuyordu. Bu soğuk gözlü eşlikçilerle dolanmaya başlayınca şehirdeki kalabalık tarafından kendisine başka türlü bakılmaya başlandığını fark etti: Biraz zevkle, bir çeşit anlayışla.

Yaşlı bir adamın pazarda, "Bu çocukta azıcık sağduyu var," dediğini duymuştu.

Herkes Reis'e Reis diyordu ama yüzüne karşı değil. "Bay Başkan," dedi Havzhiva, "sorun hiç de Ekumenik prensipler veya Hain âdetleri değil. Bunların hiçbirinin, burada Yeowe'de en ufak bir ağırlığı, en ufak bir önemi yoktur veya olmamalıdır. Burası sizin dünyanız."

Reis tek bir hareketle, ağır ağır başıyla onayladı.

"Bu dünyaya," dedi Havzhiva, artık dili başa çıkılamayacak biçimde açılmıştı, "artık Werel'den göçmenler gelmeye başladı ve Werel'li yönetici sınıfı, alt sınıfın artan miktarlarla göç etmesine izin vererek devrim baskısını azaltmaya çalıştıkça daha da fazlası gelmeye başlayacak. Siz beyim, bu büyük nüfus akışının burada Yotebber'de neden olacağı fırsatları ve sorunları benden daha iyi bilirsiniz. Şimdi, tabii ki göçmenlerin en azından yarısı kadın olacak ve Werel ile Yeowe arasında, cinsiyet farkı yapısı —roller, davranış beklentileri kadın-erkek ilişkileri— açısından hatırı sayılır bir fark olduğu gerçeğinin düşünmeye değer olduğu görüşündeyim. Werelli göçmenler arasında karar sahiplerinin çoğu, yetki sahibi olanlar kadınlar olacak. Hame Konseyi'nin onda dokuzu kadın, sanırım. Konuşmacılar ile delegelerin çoğu kadın. Bu insanlar tamamen erkeklerin yönetiminde olan ve erkeklerce temsil edilen bir topluma gelecekler. Bence, eğer bu durum önceden dikkatle düşünülmezse bir yanlış anlama ve zıtlaşma yaşanması ihtimali var. Belki bazı kadınların temsilci olarak kullanılması..."

"Eski Dünya'daki köleler arasında," dedi Reis, "kadınlar reisti. Bizim halkımız arasında erkekler reistir. Bu, böyle. Eski Dünya'nın köleleri, Yeni Dünya'da özgür olacak."

"Ya kadınlar Bay Başkan?"

"Özgür bir adamın kadınları da özgürdür," dedi Reis.

"Madem öyle," dedi Yeron derin derin içini çekerek, "biraz toz kaldırmamız icap edecek."

"Toz halkı bu konuda pek marifetlidir," dedi Dobibe.

"O halde adam gibi toz kaldıralım," dedi Tualyan. "Çünkü ne yaparsak yapalım zaten deliye dönecekler. Oğlan bebekleri öldüren hadım edici lezbiyenlerden dem vurup bağırıp çağıracaklar. Beşimiz bir araya gelip lanet olasıca bir şarkı söylemeye kalksak, bu gerçekgibide beş yüzümüzün ellerimizde makinalı tüfeklerle Yeowe'deki uygarlığı yok etmemize vardırılacak. O yüzden gelin, adam gibi bir şey yapalım derim. Beş bin kadına şarkı söyletelim. Trenleri durduralım. Tren rayları üzerine yatalım. Yotebber'de raylar üzerine yatan elli bin kadın. Düşünebiliyor musunuz?"

Toplantı (Yotebber Şehri ve Bölgesel Eğitimsel Yardım Cemiyeti toplantısı) şehir okullarının birinin sınıfında yapılıyordu. Havzhiva'nın sivil giysileri içindeki korumaları, dikkat çekmeden koridorda bekliyordu. Havzhiva ile kırk kadın boş netekranlarına bağlanmış küçük sandalyelere sıkışmış oturuyordu.

"Ne istiyorsunuz?" dedi Havzhiva.

"Gizli oylama!"

"İş konusunda eşitlik!"

"İşimize göre ücret!"

"Gizli oylama!"

"Çocuk izni!"

"Gizli oylama!"

"Saygı!"

Havzhiva'nın notalıcısı deliler gibi yazıyıp duruyordu. Kadınlar bir süre daha bağırmaya devam ettikten sonra yeniden konuşmaya koyuldular.

Havzhiva'yı arabayla eve götürürken korumalarından biri Havzhiva ile konuştu. "Beyim," dedi kadın. "Onların hepsi öğretmen miydi?"

"Evet," dedi adam. "Bir nevi."
"Lanet olsun," dedi kadın. "Eskisinden çok farklılar."

"Yehedarhed! Orada ne haltlar karıştırıyorsun?"
"Efendim hanımefendi?"
"Haberlerdeydin. Tren rayları üzerine yatan bir milyon kadar kadının, uçucu haydutlarının, Başkanın Evinin etrafına yayılmış oturmuş insanların ortasında. Ağzın kulaklarında kadınlarla konuşup duruyordun."
"Aksini yapmak çok zordu."
"Bölgesel Hükümet ateş etmeye başlayınca tebessümün kaybolacak mı?"
"Evet. Bize destek çıkacak mısınız?"
"Nasıl?"
"Ekumen Sefiresi'nden Yotebber kadınlarına yüreklendirici sözler. Yeowe, Köle Dünyasından gelen göçmenlere gerçek bir özgürlük modeli. Yotebber Hükümet'ine övgü dolu sözler: Kendine olan hâkimiyeti, aydınlanması açısından Yotebber tüm Yeowe için bir örnek teşkil ediyor ve saire."
"Tabii. Umarım bir işe yarar. Bu bir devrim mi Havzhiva?"
"Bu eğitim hanımefendi."

Cümle kapısı ağır demir kasası içinde sonuna kadar açıldı; hiç duvar yoktu.
"Sömürü zamanında," dedi Yaşlı, "bu kapı günde iki kere açılırdı: Sabahları insanların işe gidebilmesi için, akşamları da işten dönebilmeleri için. Bütün diğer zamanlarda kilitli ve sürgülüydü." Kapının dış yüzünde asılı duran koca, kırık asma kilidi gösterdi, koca sürgüleri kenetleri içinde paslanmıştı. Adamın hareketleri ciddi, ölçülüydü, sözleri gibi; Havzhiva bir kez daha, bu insanların bu düşkün hallerinde muhafaza ettikleri itibarı, köle edilmelerine karşı veya köle oldukları için sürdürdükleri haşmeti takdir etti. Ağızdan ağıza o güne kadar gelen kutsal metinleri, *Arkamye*'nin hudutsuz etkisini takdir etmeye başlamıştı. "Elimizde olan buydu. Bu sahip olduğumuz şeydi," demişti şehirde, altmış beş, yetmiş yaşlarında bir adam okumasını öğrenmeye başladığı kitaba dokunarak.

Havzhiva da kitabı özgün dilinde okumaya başlamıştı. Yavaş yavaş, bu hiddetli cesaret ile feragatin üç bin yıldır esaret altındaki insanların akıllarını nasıl aydınlatıp beslediğini anlamaya çalışarak. Genellikle seslerin ahenginde, o gün konuşmakta olan sesleri duymuştu.

Bir aylığına, Tarımsal Plantasyon Şirketi'nin Yotebber'de üç yüz elli yıl önce kurduğu ilk köle kapalı yerleşim alanı olan Hayawa Kabile Köyü'nde kalacaktı. Doğu kıyısındaki bu engin, terk edilmiş bölgede plantasyon köle toplumu ve kültürü korunmuştu. Kurtuluş Hareketi'nden diğer kadınlar ile Yeron, Yeowelilerin kim olduğunu anlaması için plantasyonları ve kabileleri bilmesi gerektiğini söylemişlerdi.

Kapalı yerleşim alanlarının ilk yüzyılda kadınsız ve çocuksuz, sadece bir erkek bölgesi olduğunu biliyordu. Dahili bir hükümet ve güç ve adam kayırmaya dayanan katı bir hiyerarşi geliştirmişlerdi. İktidar, sınavlar, büyük sıkıntılarla elde ediliyor ve istiklal ile hilenin hassas dengesiyle korunuyordu. Sonunda kadın köleler, bu katı sisteme kölelerin kölesi olarak girmişlerdi. Patronlar gibi köle adamlar tarafından uşak ve cinsel bir araç olarak kullanılmışlardı. Cinsel sadakat ve eşitlik sadece erkekler arasında, tutkunun, anlaşmanın, toplumsal rolün, kabile politikasının bir bağlantısı olarak kabul görmeye devam ediyordu. Daha sonraki yüzyıllarda çocukların kapalı yerleşim alanlarındaki varlığı kabiledeki âdetleri değiştirmiş ve zenginleştirmişti ama köle sahipler için son derece avantajlı olan erkeklerin egemen olduğu sistem esas itibariyle değişmemişti.

"Yarın sizi kabul töreninde aramızda görmeyi umuyoruz," dedi Yaşlı ciddi üslubuyla; Havzhiva da ona başka hiçbir şeyin onu bu kadar önemli bir törene katılmak kadar memnun edip şeref vermeyeceğine dair teminat verdi. Yaşlı'nın tüm ağırbaşlılığına rağmen çok memnun olduğu belliydi. Elli yaşının üzerinde bir adamdı; bu da bir köle olarak doğduğu ve çocukluğunu ve erişkin yıllarını Kurtuluş sırasında geçirdiği anlamına geliyordu. Havzhiva Yeron'un söylediklerini hatırlayarak yara izlerine baktı ve buldu: Yaşlı zayıf, kuru, topaldı ve hiç üst dişi yoktu; her yanında kıtlığın ve savaşın işaretleri vardı. Aynı zamanda âdetleri uyarınca yara izi taşıyordu; boynundan, uzun apoletler gibi omuz başlarını dolanarak dirseğine dört paralel çizgi halinde uzanan kabarık izler; ayrıca

alnına kabilesince tayin edilmiş, değiştirilemez reisliğin işareti olarak, açık duran lacivert bir göz dövmesi vardı. Duvarlar yıkılıncaya kadar köle bir reis, kölelerin bir köle efendisi.

Yaşlı cümle kapısından uzuneve kadar belli bir yoldan gitti; onu izleyen Havzhiva başka kimsenin bu yolu kullanmadığını gözlemledi: Erkek, kadın ve çocuklar uzuneve giden daha geniş, paralel bir yoldan giriyorlardı. Bu şefin yoluydu, daha dar yol.

O gece, kabul edilecek çocuklar kadınların tarafında oruç tutup uykusuz bırakılırken bütün reisler ve yaşlılar bir kutlama için toplanmışlardı. Yeowelilerin alışkın oldukları ağır yemeklerden aşırı miktarlarda vardı, hemen hemen her şeyin temelini oluşturan renkler ve baharatlarla süslenmiş bataklık pirinci; tüm bunların üzerinde de et vardı. Kadınlar içeri dışarı gidip gelerek daha da ince hazırlanmış, daha çok et —sığır eti, Patron yemeği, özgürlüğün kesin ve tartışılmaz işareti— bulunan büyük tabaklarla servis yapıyorlardı.

Havzhiva et yiyerek büyümemişti ve kendisini ishal ettiğini de biliyordu ama yiyeceğin önemini ve hiçbir zaman yeterince sahip olamayanlar için bolluğun anlamının ne demek olduğunu bildiğinden kaynamış etleri, biftekleri erkek gibi çiğniyordu.

Sonunda koca meyva sepetleri servis tabaklarının yerini alınca kadınlar ortadan yok oldular ve müzik başladı. Kabile reisi *leos*'a başıyla bir işaret yaptı; *leos*, "cinsel gözde/üvey kardeş/vâris değil/oğul değil" anlamına gelen bir kelimeydi. Kendinden emin, iyi tabiatlı bir güzellik timsali olan genç adam gülümsedi; uzun ellerini bir kez yavaşçacık çırptıktan sonra gri mavi avuç içlerini ince bir ritmle sürtmeye başladı. Sofradakiler sessizleştikçe o şarkı söyledi ama bir fısıltıyla.

Müzik enstrümanları plantasyonların çoğunda yasaklanmıştı; Patronların çoğu Tual'a yakılan, onuncugün ayinlerindeki törensel ilahiler hariç şarkı söylenmesine izin vermiyordu. Şirket zamanını şarkı söyleyerek boşa harcıyan bir köle yakalanırsa, boğazından aşağıya asit dökülerek cezalandırılabilirdi. Çalışabildiği süre zarfında gürültü yapmasına gerek yoktu.

Bu tür plantasyonlarda köleler neredeyse tamamen sessiz bir müzik geliştirmişti; avuç içlerinin avuç içlerine değişi ve sürtüşü, belli belirsiz seslendirilmiş, belli belirsiz değişen, uzun bir ezgi çizgisi. Söylenen sözler, kulağa anlamsızmış gibi gelsinler diye özellikle

bölünmüş, çarpıtılmış, parçalara ayrılmıştı. *Shesh*, demişti sahipler buna; saçmalık, kapalı yerleşim alanlarının dışından duyulmayacak kadar alçak sesle söyledikleri sürece kölelerin "ellerini birbirlerine sürtmelerine ve bu saçmalıkları söylemelerine" izin veriliyordu. Üç yüz yıl bu şekilde şarkı söyledikten sonra, artık normalde de böyle söylüyorlardı.

Havzhiva için çok sinir bozucuydu bu; hatta, sesler hep bir fısıltı halinde şarkıya bir bir eklenip de birbirini kesen tempolar neredeyse tek bir alçak ıslık sesinde toplanacakmış gibi olup bir türlü tam manasıyla toplanmayarak, neredeyse bir kelime oluşturacaklarmış gibi duran ama hiçbir zaman bir kelime olamayan hecelerle söylenen uzun soluklu, dörtte bir perdelik bir melodiyle dökülüp sonunda ritmin karmaşıklığını artırdıkça, ürkütücü gibi bile geliyordu kulağına. Melodiye kapılarak, hatta kısa bir süre sonra neredeyse içinde kaybolarak durmadan şimdi —şimdi içlerinden biri sesini yükseltecek —şimdi *leos* bağırıp, bir zafer narası atıp sesini serbest bırakacak!— diye düşünüyordu. Ama *leos* böyle bir şey yapmadı. Hiçbiri yapmadı. Yumuşak, hızla ilerleyen, su gibi akan, sonsuz, narin, değişken ritmiyle durmadan devam etti, etti, etti. Sofrada şişe şişe Yote portakal şarabı elden ele gezip duruyordu. İçtiler. En azından özgürce içtiler. Sarhoş oldular. Kahkahalar ve bağırtılar müziği bölmeye başladı. Ama bir kez bile fısıltının üzerinde şarkı söylemediler.

Hepsi uzuneve reisin yolundan döndüler, birbirlerine sarılmış, samimi bakışlarla; bir ikisi oraya buraya kusmak için mola vererek. Havzhiva'nın yanında oturan iyi kalpli, esmer adam şimdi de uzunevdeki girintide bulunan yatağında ona katılmıştı.

Akşam erken vakitlerde bu adam ona kabul töreninin olduğu gece ve gün boyunca, enerjiyi değiştirebileceği için karşı cinsle cinsel ilişkinin yasaklanmış olduğunu anlatmıştı. Kabul töreni çarpıklaşabilir ve oğlanlar kabilenin iyi birer üyesi olamayabilirlerdi. Sadece bir cadı bu yasağı bile bile delerdi ama kadınların çoğu zaten cadıydı ve bir adamı sırf kötülük olsun diye baştan çıkartmaya çalışırdı. Normal, yani eşcinsel ilişkiler enerjiyi artırır, kabul törenini yolunda tutar, oğlan çocuklarına zorlu sınavları için güç verirdi. Bundan dolayıdır ki şölenden ayrılan her adamın gece için bir eşi olurdu. Havzhiva pek yıldırıcı bulduğu ve ondan hakkıyla enerji dolu

bir icra bekleyebilecek olan reislerden birinin değil de bu adamın kendisine verilmiş olduğuna memnundu. Böyle olunca, sabah hatırlayabildiği kadarıyla, arkadaşı da o da o kadar sarhoştular ki iyi niyetli okşayışların arasında uykuya dalmışlardı.

Fazla kaçırılan Yote şarabının hep başında kulaklarını çınlatan bir ağrı bıraktığını biliyordu ve uyandığında bütün kafatası bu bilgiyi bir kez daha teyit etmişti.

Öğleye doğru arkadaşı onu, meydanda adamlarla dolmaya başlayan bir şeref yerine götürdü. Arkalarında erkeklerin uzunevleri vardı, önlerinde kadınların tarafıyla, yani iç tarafla erkeklerin tarafını, başka bir değişle kapı tarafını ayıran hendek vardı — artık kapalı yerleşim alanının duvarları yıkılmış olduğu ve kapı tek başına bir abide gibi kapalı yerleşim alanındaki kulübeler, uzunevler ve her yöne doğru uzanan gölgesiz, rüzgârsız sıcak altında dalgalanan dümdüz hububat tarlaları üzerine tek başına yükseldiği halde, hâlâ bu tarafa kapı tarafı deniyordu.

Kadınların kulübelerinden altı oğlan koşturarak hendeğe doğru geldi. Hendek on üç yaşında bir oğlanın atlayabileceğinden daha geniş, diye düşündü Havzhiva; ama oğlanlardan iki tanesi becermişti. Diğer dördü kahramanca sıçradılar, yetişemediler, güçlükle tırmandılar, biri düşerken ayağını veya bacağını incitmiş olduğu için aksıyordu. Hendeği başarıyla atlayan ikisi dahi yorgun ve ürkek görünüyordu; altısı da oruç tutmaktan ve uyanık kalmaktan mavimtırak bir gri rengine dönmüştü. Yaşlılar etraflarını aldılar; çıplak ve titreyen çocukları, kabilenin adamlarına doğru döndürerek meydanda sıraya soktular.

Görünürde tek kadın bile yoktu kadın tarafında.

Sorular başladı; reisler ve yaşlılar, belli ki hiç duraksamadan ve soruyu soranın işareti ve şöyle bir göz hareketiyle bazen bir oğlanın, bazen de hepsinin bir ağızdan cevaplaması gereken soruları böğürüyordu. Bunlar âdetler, protokol ve ahlakla ilgili sorulardı. Oğlanlar derslerini iyi bellemişlerdi ve cevaplarını kesik kesik, acele viyaklamalar halinde veriyorlardı. Atlarken kendini sakatlayan çocuk aniden kustuktan sonra bayılıp bohça gibi olduğu yere yığılıvermişti. Hiçbir şey yapılmadı; hâlâ soruların bazıları ona yöneltiliyor ve bunu acı veren bir sessizlik izliyordu. Bir süre sonra oğlan kıpırdadı, doğrulup oturdu, bir süre titreyerek oturduktan sonra zorla ayağa

kalktı ve diğerleriyle birlikte durdu. Mosmor kesilmiş dudakları bütün sorularda kıpırdadı, gerçi dinleyicilere hiçbir ses ulaşmamıştı.

Havzhiva görünürde dikkatini ayine vermiş gibi duruyordu ama aklı uzun bir zaman ve uzun bir mesafe öteye gitmişti. Bildiğimiz şeyleri öğretiyoruz, diye düşündü, ve bütün bilgilerimiz yerel.

Sorgu sualden sonra sıra işaretlemeye gelmişti: Deri ve et üzerinde, iyileştiği zaman erkekliğin simgesi olan oluk gibi bir iz bırakması için sıyırarak sürtülen sert, keskin bir tahta sopayla boynun dibinden başlayarak omuz başından aşağıya, kolun dış yanından dirseğe kadar inen bir kesik. Kölelerin kapıdan içeri metal aletler sokması yasakmış, diye düşündü olanları bir konuğa yakışır şekilde dikkatle seyretmekte olan Havzhiva. Her bir kol ve çocuktan sonra ayini yöneten yaşlılar sopayı, meydanda duran büyük bir oluklu taşa sürterek sivriltmek için ara veriyordu. Oğlanların soluk mavi dudakları geriliyor, beyaz dişlerini gözler önüne seriyordu; bayılır gibi olup kıvranıyorlardı; bir tanesi bağırınca boş eliyle ağzını kapatarak kendi kendini susturmuştu. Biri, başparmağını sonunda parmaktan, yaralanan kolundan aktığı kadar kan akıncaya kadar ısırmıştı. Her oğlanın işaretlenmesi bittikçe Kabile Şefi yaraları yıkayarak üzerlerine bir çeşit merhem sürdü. Sersemleyen ve sallanan oğlanlar bir kez daha sıraya dizildiler; artık yaşlı adamlar onlara karşı daha yumuşaktı, gülümsüyor, onlara "kabile adamı", "kahraman" diyorlardı. Havzhiva rahat bir nefes aldı.

Ama bu kez altı çocuk daha getirilmişti meydana, hendek köprüsünden yaşlı kadınlar tarafından yürütülerek. Bunlar kız çocuklarıydı, bilezik ve halhalları dışında çırılçıplaktılar. Çocuklar görününce erkek seyircilerden bir tezahürattır koptu. Havzhiva şaşırmıştı. Kadınlar da mı kabilenin bir üyesi yapılıyorlardı? Bu, en azından, iyi bir şey diye düşündü.

Kızların ikisi ancak buluğ çağma girmişti diğerleri daha küçüktü, birinin altı yaşından daha büyük olmadığı kesindi. Onlar da sırtları seyircilere, yüzleri oğlanlara dönük şekilde dizildi. Her birinin ardında, onları köprüden geçirmiş olan peçeli bir kadın duruyordu; her oğlanın ardında da çıplak yaşlılardan biri. Havzhiva'nın gözleri önünde küçük kız çocukları sırt üstü çıplak, grimtırak meydan toprağı üzerine yatırıldı. Yatmakta yavaş davranan birini arkasındaki kadın çekiştirip zorla yatırdı. Yaşlı adamlar oğlanların ardından dolandılar

ve her biri, seyredenlerin tezahüratı, kahkahaları ve "ha-ah-ha-ah" nağmeleri arasında kızlardan birinin üzerine yattı. Peçeli kadınlar kızların başlarının olduğu yere çömelmişlerdi. Biri uzanıp çırpınan ince bir kolu yere bastırdı. Yaşlıların çıplak kalçaları, Havzhiva'nın gerçek bir cinsel münasebetle mi yoksa bunun bir taklidiyle mi olduğunu ayırt edemediği hareketlerle bir aşağı, bir yukarı hareket etti. "Bakın, bakın böyle yapacaksınız!" diye bağırıyordu seyirciler şakalar, eleştiriler ve kahkahalar arasında oğlanlara. Yaşlılar birer birer ayağa kalktı, her biri penisini garip bir iffet ile gizleyerek.

En sonuncusu da ayağa kalkınca oğlanlar ileri doğru bir adım attı. Hepsi kızların üzerine yatarak kalçalarını yukarı aşağıya doğru hareket ettirmeye başladılar; gerçi Havzhiva hiçbirinin penisinin sertleşmemiş olduğunu görmüştü. Etraftaki adamlar kendi penislerini tutup, en son oğlan da toparlanıp ayağa kalkıncaya kadar "Al benimkini kullan!" diye bağırarak tezahürat yaptı. Kızlar bacakları açık, ölmüş minik kertenkeleler gibi yere uzanmış yatıyordu. Erkeklerden oluşan kalabalıktan onlara doğru belli belirsiz, korkunç bir hareket oldu. Ama yaşlı kadınlar, seyircilerden gelen uluma sesleri ve alaylı sözler arasında kızları çekip ayağa kaldırarak, aceleyle köprüden geri götürmeye başlamıştı.

"Uyuşturuldular, biliyor musun," dedi Havzhiva'nın yatağını paylaşmış olan iyi kalpli, esmer adam, Havzhiva'nın yüzüne bakarak. "Kızlar. Canlarını yakmıyor."

"Evet, anlıyorum," dedi Havzhiva, şeref yerinde kıpırdamadan durarak.

"Bunlar kabul törenine yardım ettikleri için şanslı, ayrıcalıklı olanlar. Bu kızların bir an önce bekâretlerini kaybetmeleri çok önemli, biliyorsun. Her zaman birden fazla adam onlara sahip olmalı biliyorsun. O zaman —'bu senin oğlun, bu bebek reisin oğlu,' iddialarında bulunamazlar biliyorsun. Bunlar hep cadı işi. Oğul seçilir. Birinin oğlu olmanın köle bir kadının amıyla bir ilgisi yoktur. Köle kadınlara bu bir an önce öğretilmeli. Ama kızlara artık uyuşturucu veriliyor. Eskisi gibi, Şirketler zamanındaki gibi değil."

"Anlıyorum," dedi Havzhiva. Adamın esmer teninin, epey bir sahip kanı taşıdığı, hatta belki de bir sahibin veya bir Patron'un oğlu olduğu anlamına geldiğini düşünerek arkadaşının yüzüne baktı. Köle bir kadından peydahlanmış, hiçkimsenin oğlu. Oğul seçilir. Bütün

bilgi yereldir, bütün bilgi kısmidir. Stse'de, Ekumen Okullarında, Yeowe kapalı yerleşim alanlarında.

"Onlara hâlâ köle kadın diyorsunuz," dedi. İçinde bulunduğu duruma göre hareket etme düşüncesi de, bütün hisleri de donmuştu; katıksız aptalca zihinsel bir merak yüzünden konuşuyordu.

"Hayır," dedi kara adam, "hayır, özür dilerim, çocukken öğrendiğim lisan —özür dilerim—"

"Benden dileme."

Havzhiva yine sadece, soğuk bir halde aklındakileri söylemişti. Adam olduğu yere sinerek sessizleşti, başı önüne eğdi.

"Lütfen dostum, beni odama götür artık," dedi Havzhiva; esmer adam minnettarlıkla söylenene uydu.

Karanlıkta yavaşça notalıcısına konuşuyordu Haince. "Hiçbir şeyi dışından değiştiremezsin. Uzakta durmakla, olanları tepeden seyretmekle, genel hatlarını almakla sadece deseni görürsün. Yanlış olanı, eksik olanı. Tamir etmek istersin. Ama yamayamazsın. İçinde olman gerek, onu dokuman. Dokumanın bir parçası olman gerek." Bu son kısmı Stse lehçesiyle söylemişti.

Dört kadın, kadınların tarafında yerde bir parça toprağın üzerine çömelmişti; bu parçanın ayak altında olmayışı, pürüzsüzlüğü dikkatini çekmişti: Bir çeşit kutsal yer, diye düşünmüştü. Onlara doğru yürüdü. Kadınlar kadınların tarafında, daha önce de Havzhiva'nın dikkatini çekmiş olduğu şekilde hayasızca yere çömelip, nasıl göründüklerine, adamların bakışlarının ilgisizliğine kayıtsız kalarak dizlerine doğru kamburlarını çıkartarak kaykılıyorlardı. Başları haşlanmış, tenleri tebeşir gibi soluktu. Eski lakabıyla toz insanları, tozlular; ama Havzhiva'ya renkleri daha çok çamura, küle benziyormuş gibi geliyordu. Gök mavisi rengindeki avuç içleri, tabanları veya derilerinin ince olduğu her yer elledikleri toprak rengiyle neredeyse gözlerden gizlenmişti. Hızlı hızlı, alçak sesle konuşuyorlardı ama yaklaşınca sustular. İkisi yaşlıydı, yamru yumru, kırışık dolu dizleri ve ayakları buruş buruştu. İkisi genç kadınlardı. Havzhiva da yerdeki pürüzsüz parçanın kenarına çömelince hepsi gözlerinin ucuyla ona bakmaya başladılar.

Bu parçanın üzerine toz, renkli toprak yayarak bir çeşit desen veya resim yaptıklarını gördü. Renkler arasındaki sınırları izleyerek, biraz ele, biraz dala benzeyen soluk bir şekil ile toprak kırmızısı derin bir kavis gördü.

Selam verdikten sonra başka bir şey söylemedi, sadece öylece çömeldi. Biraz sonra yaptıkları işe geri dönerek zaman zaman birbirleriyle fısıltı halinde konuştular.

Çalışmayı bıraktıklarında adam, "Kutsal mı?" diye sordu.

Yaşlı kadınlar adama bakarak kaşlarını çatıp, hiçbir şey söylemediler.

"Sen göremezsin," dedi genç kadınların daha esmer olanı, Havzhiva'yı gafil avlayan, aydınlık, oyuncu bir tebessümle.

"Yani burada olmamam mı gerekiyordu, diyorsun."

"Hayır. Burada olabilirsin. Ama onu göremezsin."

Adam ayağa kalkarak kadınların gri, ten rengi, kırmızı ve koyu kahverengi tozla yaptıkları toprak resmine baktı. Çizgiler ve formlar kesin bir ilişki içindeydi; ritmik ama akıl karıştırıcı.

"Hepsi görünmüyor," dedi adam.

"Bu sadece azıcık, azıcık bir parçası," dedi oyuncu kadın, kara gözleri, esmer yüzünde alayla parlıyordu.

"Bir kerede hepsi yapılmaz mı?"

"Yapılmaz," dedi kadın; diğerleri, "Yapılmaz," dedi, hatta yaşlı kadınlar bile gülümsedi.

"Bana resmin ne olduğunu anlatabilir misin?"

Kadın "resim" kelimesini bilmiyordu. Diğerlerine baktı; düşündü ve adama kurnazca baktı.

"Bildiğimiz şeyi buraya yapıyoruz," dedi, yumuşak renklere sahip desenin üzerine doğru yumuşak bir el hareketiyle. Ilık bir akşam meltemi renkler arasındaki sınırları bulanıklaştırmaya başlamıştı bile.

"Onlar bilmiyor," dedi diğer genç kadın, kül tenli olanı, bir fısıltıyla.

"Adamlar mı? — Onlar bunu bütün halinde görmüyor mu hiç?"

"Kimse görmez. Sadece biz. Onu burada tutarız." Esmer kadın başını değil de, göğüslerini uzun, çalışmaktan sertleşmiş elleriyle örterek kalbini elledi. Yine gülümsedi.

Yaşlı kadınlar ayağa kalktı; birlikte mırıldandılar, biri genç kadınlara sertçe bir şeyler söyledi, Havzhiva'nın anlayamadığı bir

şey; sert adımlarla uzaklaştılar.

"Bu eserinizden bir erkeğe söz etmenizden hoşlanmıyorlar," dedi adam.

"Bir şehir erkeğine," dedi esmer kadın ve güldü. "Kaçacağımızı zannediyorlar."

"Kaçmak istiyor musunuz?"

Kadın omuzlarını silkti. "Nereye?"

Tek bir zarif hareketle ayağa kalkarak, görünüşte tesadüfi oluşmuş çizgilerin ve renklerin, kavislerin ve alanların soyut deseni olan toprak resme baktı.

"Görebiliyor musun?" diye sordu Havzhiva'ya, gözlerinde berrak oyuncu bir ışıltıyla.

"Belki bir gün görmeyi öğrenebilirim," dedi adam kadının bakışlarına karşılık vererek.

"Öğretmesi için bir kadın bulman gerek," dedi kül rengi kadın.

"Artık hür insanlarız," dedi Genç Reis, Oğul ve Vâris, Seçilmiş.

"Ben henüz hür bir insanla karşılaşmadım," dedi Havzhiva, kibarca, anlamlı anlamlı.

"Biz hürriyetimizi kazandık. Kendi kendimizi hür kıldık. Cesaretle, feragatla, soylu olan şeye sıkı sıkı sarılarak. Biz hür bir halkız." Seçilmiş kırklarında, güçlü yüz hatlarına sahip, yakışıklı, akıllı bir adamdı. Altı oluk şeklinde iz, kaba bir örtü gibi kollarının üst kısmından aşağıya iniyor açık mavi bir göz hiç kırpışmadan gözleri arasından bakıp duruyordu.

"Siz hür adamlarsınız," dedi Havzhiva.

Bir sessizlik oldu.

"Şehirli adamlar bizim kadınlarımızı anlamıyor," dedi Seçilmiş. "Bizim kadınlarımız bir erkeğin hürriyetini istemiyor. Bu onlara göre değil. Kadın kendini bebeğine verir. Onun için soylu olan odur. Kamye kadınları böyle yaratmıştı; Merhametli Tual da bunun bir örneğidir. Başka yerlerde başka türlü olabilir. Çocuklarını umursamayan başka çeşit kadınlar olabilir. Bu olabilir. Burada, benim söylediğim gibidir."

Havzhiva başıyla onayladı; tek, derin bir hareketle, Yeowelilerden öğrenmiş olduğu, neredeyse eğilerek selam vermek gibi bir hareketle. "Öyle," dedi.

Seçilmiş minnettar görünüyordu.

"Bir resim gördüm," diye devam etti Havzhiva.

Seçilmiş etkilenmişti; sözü biliyor da olabilirdi, bilmiyor da. "Toprak üzerine toprak ile yapılan çizgiler ve renkler bilgi ihtiva edebilir. Bütün bilgiler yereldir, bütün gerçek de kısmi," dedi Havzhiva annesinin yani Güneş'in Vârisi'nin yabancı tacirlerle konuşurken takındığı tavrın bir taklidi olduğunu bildiği rahat, teklifsiz bir vakarla. "Hiçbir gerçek başka bir gerçeği gerçek dışı yapamaz. Bütün bilgi, tüm bilginin bir kısmıdır. Gerçek bir çizgi, gerçek bir renk. Bir kez büyük deseni görürsen, dönüp parçayı bütün zannetmeye devam edemezsin."

Seçilmiş, boz bir kaya gibi duruyordu. Bir süre sonra, "Eğer şehirde yaşadıkları gibi yaşamaya başlarsak, bütün bildiklerimiz kaybolur," dedi. Tartışma kabul etmeyen tonunun altında korku ve keder vardı.

"Seçilmiş Kişi," dedi Havzhiva, "doğru söylüyorsun. Çok şey kaybolacak. Bunu biliyorum. Daha büyüğünü alabilmek için daha küçük bilgiyi vermek gerekir. Ve bunu bir kez yapmak da yetmez."

"Bu kabilenin adamları bizim gerçeğimizi inkâr etmez," dedi Seçilmiş. Kendi kara gözleri aşağıya, yere doğru çevrilmiş olsa da görmeyen, kıpışmayan orta gözü, sonsuz tarlalar üzerindeki sarı tozumsu pus üzerinde asılı duran güneş üzerine dikilmişti.

Konuğu bakışlarını, o yabancı çehreden yabancı toprakların biraz üzerinde, alçakta hâlâ yanmaya devam eden kızgın, beyaz, küçük güneşe doğru indirmişti. "Buna kuşkum yok," dedi.

Elli beş yaşına geldiğinde Sabit Yehedarhed Havzhiva bir ziyaret için Yotebber'e gitti yeniden. Uzun bir süredir orada değildi. Yeowe Sosyal Adalet Bakanlığındaki Ekumenik Danışmanlık işi onu, diğer yarımküreye sık sık yaptığı gezilerle kuzeyde tutmuştu. Uzun yıllar Eski Başkent'te eşiyle birlikte yaşamış ama sık sık onun uzmanlığından yararlanmak isteyen yeni Sefir'in ricası üzerine Yeni Başkent'i ziyarete gitmişti. Eşinin —birlikte on sekiz yıl yaşamışlardı ama Yeowe'de evlilik yoktu— bitirmeye çalıştığı bir kitap vardı ve yazarken birkaç haftalığına dairede tek başına kalmaktan hoşlanacağını da itiraf etmişti. "Etrafta dolanmak için güneye o

geziye git," dedi kadın. "İşim biter bitmez ben de uçarım. Hiçbir lanet olasıca politikacıya nerede olduğunu söylemem. Kaç! Git, git, git!"

Adam gitti. Uçmaktan hiç hoşlanmadığı halde sık sık uçmak zorunda kalıyordu, o yüzden bu uzun yolculuğa trenle çıkmıştı. Trenler güzel, hızlı trenlerdi; korkunç derecede kalabalık; her istasyonda insanlar arı oğulları gibi kaynaşıyor, koşturuyor, kondüktöre rüşvetler teklif ediyor yine de vagonların tepesinde, saatte 130 kilometre hızla giden vagonların tepesinde yolculuk etmeye yeltenmiyordu. Onun Yotebber Şehri'ne giden aktarmasız trende özel bir odası vardı. Uzun saatlerini yanından akıp geçen manzarayı, ıslah projelerini, eski çorak toprakları, genç ormanları, kıpır kıpır şehirleri, millerce uzanan kulübeleri, çardakları, evleri, apartmanları, Werel usulü birbirine bağlı evleri, mutfak avlularını, iş barakalarını, fabrikaları, yeni devasa atölyeleriyle kapalı yerleşim alanlarını seyrederek geçirdi; sonra aniden yeniden kırlar, kanallar, akşam göğünün renklerini yansıtan sulama tankları, gölgeli tahıl tarlasını büyük beyaz bir öküzün yanında yürüyerek geçen çıplak bacaklı bir çocuk. Geceler kısa ve karanlıktı, uykunun tatlı sarsıntısı.

Üçüncü günün akşamüstünde Yotebber Şehri İstasyonu'nda trenden indi. Hiç kalabalık yoktu. Ne reis vardı, ne de koruma. Sıcak, tanıdık caddelerden yürüdü, pazar yerini geçti, Şehir parkından yürüdü. Orada biraz kabadayılık vardı. Çeteler, yol kesenler hâlâ ortalıkta dolanıyordu; gözünü dört açıp, ana yoldan ayrılmadı. Eski Tual mabedini geçti. Parktaki bir fundalıktan düşen beyaz bir çiçeği aldı. Bunu Ana'nın ayaklarının dibine bıraktı. Ana, eksik burnunun üzerinden şaşı şaşı bakarak gülümsedi. Yeron'un yaşadığı yeni, büyük, dağınık kapalı yerleşim alanına yürüdü.

Yeron yetmiş dört yaşındaydı; öğretmenlik yaptığı, çalıştığı ve son on beş yıldır müdürü olduğu hastaneden emekliye ayrılmıştı. Yatağının yanında otururken gördüğü halinden pek farklı değildi, sadece genelde daha küçülmüş gibi görünüyordu. Saçı epey eksilmişti; parlak bir eşarp takmıştı. Birbirlerine sıkı sıkı sarılıp öpüştüler; kadın engellenemez bir tebessümle adamı okşadı, sevdi. Hiç sevişmemişlerdi ama aralarında hep bir cazibe olmuştu; birbirlerine bir arzu, temaslarında büyük bir rahatlama. "Şuna bak hele, şu beyaza bak!" diye bağırdı kadın adamın saçlarını okşayarak," ne kadar güzel! Gel de içeride benimle bir kadeh şarap

iç! Araha'n nasıl? O ne zaman gelecek? Şehrin içinden o torba elinde mi geçtin? Hâlâ delisin!"

Adam kadına getirdiği hediyeyi, bir grup Ekumenik tıp araştırmacısı tarafından hazırlanan Werel-Yeowe'deki Belirli Hastalıklar adlı bilimsel incelemeyi verdi; kadın kitabı adamın elinden kaptı. Bir süre sadece içindekiler ve berlot bölümlerinden başını kaldırdığı zamanlarda onunla konuştu. Soluk kavuniçi rengi bir şarap koydu. İkinci kadehlerini içtiler. "İyi görünüyorsun Havzhiva," dedi kadın kitabı elinden bırakıp adama gözlerini ayırmadan bakarak. Kadının gözleri donuk mavi bir karaltı halinde solmuştu. "Aziz olmak sana yakışıyor."

"O kadar da kötü değil Yeron."

"Bir kahraman o halde. Bir kahraman olduğunu da inkâr edecek değilsin."

"Hayır," dedi adam gülerek. "Kahramanın ne olduğunu biliyorum, inkâr etmem."

"Sen olmasaydın biz ne olurduk?"

"Olduğumuz yerde olurduk..." Adam içini çekti. "Bazen kazandığımız şu azıcık şeyi de kaybediyormuşuz gibi geliyor. Şu Detake vilayetindeki Tualbeda; onu küçümseme Yeron. Adamın nutukları safi kadın düşmanlığı ve göçmen karşıtı önyargılarla dolu ve insanlar adamın sözlerini yutuyor—"

Kadın bu demagogu tamamen konu dışında bırakan bir el hareketi yaptı. "Bunun sonu yok," dedi. "Ama senin bizim için anlamını biliyordum. Görür görmez anlamıştım. Hatta ismini duyduğumda bile. Biliyordum."

"Bana pek bir şans tanımadınız, biliyorsun değil mi."

"Pöh. Sen seçimini yaptın, bayım."

"Evet," dedi adam. Şarabın tadına vardı. "Öyle yaptım." Bir süre sonra, "Birçok insana benim kadar seçim yapma hakkı nasip olmaz," dedi. "Nasıl yaşaması gerektiği, kimle yaşayabileceği, ne işte çalışacağı. Bazen, bütün seçimlerin benim adıma yapılmış olduğu bir yerde yetiştiğim için bir seçim yapabildiğimi düşünüyorum."

"Yani isyan ettin ve kendi yolunu çizdin," dedi kadın, başıyla onaylayarak.

Adam gülümsedi. "Ben isyankâr değilim."

"Pöh!" dedi kadın yine. "İsyankâr değil misin? Sen tam göbeğinde, bütün hareketlerin kalbinde değil miydin başından beri?"

"A, tabii," dedi adam. "Ama isyankâr bir ruhla değil. İsyan insanın ruhunda olmalı. Benim işim kabullenmek. Rıza dolu bir ruhu barındırmak. Yetişirken bunu öğrendim ben. Bunu kabul ettim. Dünyayı değiştirmemeyi. Sadece ruhta bir değişim. Öyle olsun ki dünyada bir değişim olabilsin. Dünyada hakkıyla bir değişim olabilsin."

Kadın dinledi, pek ikna olmuş gibi görünmüyordu. "Bu bana kadınların halini anlatıyor gibi geldi," dedi kadın. "Erkekler genellikle her şeyi, kendilerine uydurmak için değiştirmek ister."

"Benim halkımın erkekleri değil," dedi adam.

Kadın üçüncü kadehlerini doldurdu. "Bana halkını anlat. Hep sormaya korkmuşumdur. Hainliler o kadar yaşlı ki! O kadar bilge ki! O kadar çok tarih, o kadar çok dünya biliyorlar ki! Biz burada üç yüz yıllık ıstırabımız, cinayetlerimiz, cahilliğimizle — kendimi ne kadar minik hissetmeme neden olduğunu anlatamam."

"Sanırım öyle yapıyorum," dedi Havzhiva. Bir süre sonra, "Stse adında bir kasabada doğmuştum," dedi.

Kadına puebloyu, Diğer Gök halkını, dayısı olan babasını, Güneş'in Vârisi olan annesini, ayinlerini, festivallerini, günlük tanrılarını, olağandışı tanrıları anlattı; varlık değiştirmeyi anlattı; tarihçinin ziyaretini, nasıl yine varlık değiştirdiğini ve Kathhad'a gittiğini anlattı.

"Amma çok kural!" dedi Yeron. "O kadar karmaşık, o kadar gereksiz. Bizim kabileler gibi. Kaçmana şaşmamak gerek."

"Hepsini, Stse'de öğrenemeyeceğim şeyleri Kathhad'da öğrenmek için yaptım," dedi adam gülümseyerek. "Kuralların ne olduğunu. Birbirimize olan ihtiyacımızın yollarını öğrenmek için. İnsan ekolojisi. Bütün bu yıllar boyunca burada, güzel bir dizi kural — anlam ifade eden bir desen— bulmaya çalışmaktan başka ne yapıyorduk?" Ayağa kalktı, gerindi ve "Sarhoş oldum. Gel benimle bir yürüyüşe çık," dedi.

Kapalı yerleşim alanının güneşli bahçelerine çıkıp sebze bahçelerinin ve çiçek yataklarının arasındaki yollardan yavaş yavaş yürüdüler. Yeron, onu görüp onu adıyla selamlayan, zararlı otları yolan ve çapa yapan insanları başıyla selamladı. Havzhiva'nın

kolunu sıkı sıkı tutuyordu, gururla. Adamın adımlarını kendi adımlarına uydurdu.

"Kıpırdamadan oturduğunda, uçmak geliyor içinden," dedi adam kadının, kendi kolunda duran soluk, yamru yumru, narin eline bakarak. "Eğer uçman gerekiyorsa, kıpırdamadan durmak istiyorsun. Oturmayı öğrendim, evde. Uçmayı öğrendim, tarihçilerle. Ama hâlâ dengemi sağlayamıyordum."

"Sonra buraya geldin," dedi kadın.

"Sonra buraya geldim."

"Ve neyi öğrendin?"

"Yürümeyi," dedi adam. "Kendi halkımla yürümeyi öğrendim."

Bir Kadının Kurtuluşu

I. SHOMEKE

Biricik dostum, başka dünyalardaki ve zamanlardaki insanların ilgisini çekebileceğini düşünerek benden yaşam öykümü yazmamı rica etti. Ben sıradan bir kadınım ama muazzam değişimlerin olduğu yıllarda yaşadım ve kölelik ile hürriyetin doğasını iliklerime kadar öğrenme fırsatına nail oldum.

Yetişkin bir kadın oluncaya kadar okumam yazmam yoktu, anlatımımdaki bütün hataların özürü olarak bunu öne süreceğim.

Werel gezegeninde bir köle olarak doğmuşum. Çocukken bana Shomekelerin Radosse Rakam'ı diyorlardı. Yani, Shomeke sülalesinin bir Malı, Dosse'nin Torunu, Kamye'nin Torunu. Shomeke sülalesi Voe Deo'nun doğu kıyılarındaki arazilerin sahibiydi. Dosse benim büyükannem. Kamye de Tanrı.

Shomekelerin, çoğu, gede tarlalarını sürüp eken, tuzluot sığırlarını güden, fabrikalarda çalışan ve Ev'de hizmet gören dört yüzün üzerinde malı vardı. Shomeke sülalesinin tarihte büyük bir yeri olmuş. Sahip'imiz politik açıdan önemli biriydi ve genellikle başkentte olurdu.

Mallar isimlerini büyükannelerinden alırlardı çünkü çocuğu yetiştiren büyükanne olurdu. Anne bütün gün çalışırdı ve baba diye bir şey yoktu. Kadınlar her zaman için birden çok adamla çiftleştirilirdi. Bir adam çocuğunun kim olduğunu bilse bile onunla ilgilenemezdi. Her an satılabilir veya değiş-tokuş edilebilirdi. Genç adamlar malikane topraklarında çok nadiren uzun süre tutulurdu. Eğer değerliyseler, ya diğer toprak sahiplerine ya da fabrikalara satılırlardı. Eğer değerli değillerse ölünceye kadar çalıştırılırlardı.

Kadınlar pek satılmazdı. Gençler iş ve üretilmek için alıkonulur, yaşlılar da yavruları yetiştirip kapalı yerleşim alanlarını düzen içinde tutarlardı. Bazı yerlerde kadınlar ölünceye kadar her yıl bir bebek doğururdu ama bizimkinde çoğunun sadece iki veya üç çocuğu vardı. Shomekeler kadınlara işçi olarak değer verirdi. Erkeklerin her zaman kadınlara ilişmelerini istemezlerdi. Büyükanneler de onlarla bu konuda anlaşıyor ve genç kadınları yakından koruyorlardı.

Ben adamlar, kadınlar, çocuklar diyorum ama bize adam, kadın, çocuk denmediğini anlamanız lazım. Sadece bizim sahiplerimize böyle denirdi. Biz maldık, köleydik; bize kulkadın, kuladam, yavrular veya gençler denirdi. Yıllardır bu sözlerin söylendiğini duymadığım, bu sözleri kullanmadığım ve bu kutlu dünyada daha önce hiç kullanılmamış olduğu halde şimdi bu sözleri kullanacağım.

Kapalı yerleşim alanının kuladamlara ait tarafı, yani kapı tarafı bir kısmı kendileri de erkek olan Shomeke sülalesinin akrabalarından, diğerleri de bu akrabalar tarafından tutulmuş adamlar, yani Patronlar tarafından yönetilirdi. İç kısımda gençler ve kulkadınlar yaşardı. Burada Patronlar adına iki kesikhür, yani hadım edilmiş iki kuladam bulunurdu ama hâkimiyet büyükannelerin elindeydi. Gerçekten de kapalı yerleşim alanında büyükannelerin haberi olmadan hiçbir şey olmazdı.

Eğer bir büyükanne, mallardan birinin çalışamayacak kadar hasta olduğunu söylerse Patronlar o malın evde kalmasına izin verirlerdi. Bazen büyükanneler bir kuladamın başka bir yere satılmasını engellerler, bazen bir kızın birden fazla adamla çiftleştirilmesine mani olabilir, ya da narin bir kıza gebeliği önleyici ilaç verebilirlerdi. Kapalı yerleşim alanı içinde çalışan herkes büyükannelerin nasihatini dinlerdi. Ama içlerinden fazla ileri giden büyükanneler olursa Patronlar onu kamçılatır, gözlerini dağlar veya ellerini kestirirdi: Ben çocukken bizim kapalı yerleşim alanında Büyük Büyükanne dediğimiz, gözleri yerine delikler olan, dilsiz bir kadın yaşıyordu. Ben onun çok yaşlı olduğu için öyle olduğunu zannediyordum. Kendi büyükannem Dosse'nin dilinin de zamanla ağzının içinde kuruyup gitmesinden korkuyordum. Bunu ona söyledim. O da, "Hayır. Kısalmayacak, çünkü çok fazla uzatmıyorum," demişti.

Ben bir kapalı yerleşim alanında yaşıyordum. Annem beni orada doğurmuş ve beni emzirmesi için üç ay orada kalmasına izin verilmiş; sonra sütten kesilip inek sütüne döndürülmüşüm ve annem de Ev'e dönmüş. Annem Shomeke'nin Rayowa Yowa'sıydı. Malların çoğu gibi soluk benizliydi ama el ve ayak bilekleri ince, narin hatlı biriydi. Büyükannem de açık renkliydi ama ben esmerdim, kapalı yerleşim alanındaki herkesten daha esmer.

Annem ziyarete gelir, kesikhürler onu kendi kullandıkları merdiven kapısından geçirirlerdi. Beni bedenime gri toz sürerken yakaladı. Beni azarladığı zaman, ben de diğerlerine benzemek istediğimi söyledim.

"Dinle Rakam," dedi bana, "onlar toz halkı. Onlar tozdan hiç çıkmazlar. Sen daha iyi bir şeysin. Sen çok güzel olacaksın. Neden bu kadar siyahsın zannediyorsun?" Ne demek istediği hakkında hiçbir fikrim yoktu. "Günün birinde sana babanın kim olduğunu söyleyeceğim," dedi, sanki bir hediye vadedermiş gibi. Shomekelerin paha biçilemeyecek kadar kıymetli bir hayvan olan aygırlarının diğer Çiftliklerdeki kısraklara da hizmet verdiğini biliyordum. Bir babanın insan olabileceğini bilmiyordum.

O akşam büyükanneme hava attım: "Ben güzelim çünkü benim babam siyah aygır!" Dosse kafama öyle bir şaplak indirdi ki yere düşüp ağladım. "Baban hakkında sakın konuşma," dedi.

Annem ile büyükannem arasında bir kızgınlık olduğunu biliyordum ama nedenini anlamam için çok zaman geçmesi gerekti. Şimdi bile aralarındakileri tam manasıyla anlamış olduğumdan emin değilim.

Biz küçük yavrular kapalı yerleşim alanında koşturur dururduk. Duvarlar dışındaki hiçbir şeyden haberimiz yoktu. Bütün dünyamız kulkadınların kulübeleri, kuladamların uzunevleri, mutfaklar, mutfak avluları, ayak altında sertleşmiş toprağı olan kapalı yerleşim alanı meydanından ibaretti. Duvar bana çok uzak geliyordu.

Sabah erken vakitte tarla ve fabrika ameleleri cümle kapısına gittiklerinde nereye gittiklerini bilmiyordum. Sadece gidiyorlardı. Bütün gün boyunca kapalı yerleşim alanı, sopalarla, taşlarla çamurla oynayarak etrafta yazın çıplak, kışın da hemen hemen çıplak koşuşturan biz yavrulara kalıyordu; bu sürede büyükannelerden uzak duruyorduk; sonunda bize yiyecek bir şeyler vermeleri veya bahçelerde bir süre ot yolma işinde çalıştırmaları için onlara yalvarıncaya kadar.

Akşamları veya gece erken saatlerde işçiler geri geliyor, Patronların gözetimi altında sürü halinde kapıdan giriyorlardı. Kimi bitap düşmüş asık yüzlü, kimi de neşeli, konuşkan oluyor, oraya buraya sesleniyordu. Koca cümle kapısı sonuncusunun ardından çarparcasına kapanırdı. Yemek ocaklarından dumanlar yükselirdi.

Yanan tezek tatlı kokardı. İnsanlar kulübelerin ve uzunevlerin sundurmalarında toplanırdı. Kuladamlar ve kulkadınlar kapı tarafını, iç taraftan ayıran hendeğin oralarda oyalanır, hendek üzerinden konuşurdu. Yemekten sonra hür bırakılmış adamlar Tual'ın heykelinde duaları yönetirler, sonra "hendeği atlamak" için oyalananlar hariç insanlar yataklarına giderdi. Yazları bazı geceler şarkılar söylenirdi veya dans edilmesine bile izin verilirdi. Kışları, büyükbabalardan —zavallı iki büklüm adamlardı bunlar, büyükanneler gibi güçlü değildi— biri "sözü çığırırdı". Biz *Arkamye*'yi ezberden okumaya böyle derdik. Her gece, her zaman bazı insanlar öğretir, diğerleri de bu kutsal mısraları ezberlerdi. Kış gecelerinde büyükannelerin merhametleri sayesinde hayatta kalabilen bu işe yaramaz yaşlı kuladamlar sözü çığırmaya başlardı. O zaman yavrular bile öyküyü dinlemek için kıpırdamadan otururlardı.

Benim can dostum Walsu'ydu. Benden büyüktü; küçükler arasında kavgalar ve münakaşalar olduğunda, hatta daha büyük yavrular bana "Esmer" veya "Patroncuk" diye bağırdıklarında hep beni savunurdu. Küçüktüm ama zaptolunmaz bir hiddetim vardı. Walsu ile birlikteyken bize pek ilişen olmazdı. Derken Walsu kapıdan dışarı yollandı. Annesi çiftleştirilmiş, şimdi de yüküyle kocaman olmuştu ve tarlada payına düşeni bitirebilmesi için yardımcıya ihtiyacı vardı. Gede elle toplanmalıydı. Her gün ana bitkinin bir bölümü olgunlaşıyordu, o yüzden yirmi ila otuz gün boyunca aynı tarlayı tekrar tekrar elden geçirmek icap ediyordu, sonra daha geç ekilmiş bir tarlaya geçilirdi. Walsu annesiyle, annesinin karıklarını toplamaya yardım etmeye gitmişti. Annesi hastalandığında Walsu onun yerini aldı ve diğer amelelerin yardımıyla annesinin payına düşen miktarı doldurdu. Bütün malların doğum gününü baharın başlangıcı olan yeni yılın ilk günü kabul eden Sahiplerin hesabıyla o zamanlar altı yaşındaydı. Aslında yedi yaşında olabilirdi. Annesi doğumdan önce de sonra da hasta kaldı ve bütün bu zaman boyunca Walsu gede tarlasında annesinin yerini aldı. Ondan sonra bir daha hiç oynamak için geri gelmedi, sadece akşamları yemek yemek ve uyumak için geliyordu. Onu o zaman görebiliyordum, konuşuyorduk. İşiyle gurur duyuyordu. Onu kıskanıyordum ve kapıdan çıkmaya can atıyordum. Onu kapıya kadar takip edip,

kapıdan dünyaya bakıyordum. Artık kapalı yerleşim alanının duvarları pek kapalı geliyordu.

Büyükannem Dosse'ye tarlalarda çalışmak istediğimi söyledim.

"Çok küçüksün."

"Yeni yılda yedi yaşında olacağım."

"Annen seni bırakmamam için bana yemin ettirdi."

Annemin bir sonraki kapalı yerleşim alanı ziyaretinde, "Büyükanne benim dışarı çıkmama izin vermiyor. Ben de Walsu ile birlikte çalışmak istiyorum," dedim.

"Kat'iyen," dedi annem. "Sen bundan daha iyisine layıksın."

"Neye?"

"Görürsün."

Bana gülümsedi. Kendi çalıştığı Ev'i kastettiğini biliyordum. Bana sık sık Ev'deki o harika şeylerden, parlayan, parlak renkli o şeylerden, ince ve narin olan şeylerden, temiz şeylerden söz ederdi. Ev'in huzur dolu olduğunu söylerdi. Zaten annem de kırmızı bir eşarp takardı, sesi yumuşaktı, bedeni ve giysileri hep temiz ve tazeydi.

"Ne zaman göreceğim?"

Sonunda, "Tamam! Hanımıma soracağım," dedirtinceye kadar onun başının etini yemiştim.

"Ona ne soracaksın?"

Hanımım hakkında bütün bildiğim onun çok narin ve temiz olduğu, annemin de bir şekilde ona ait olduğuydu; ki annem bununla gurur duyardı. Kırmızı eşarbı anneme hanımımın verdiğini biliyordum.

"Senin eğitime başlaman için Ev'e gelip gelemeyeceğini soracağım."

Annemin öyle bir "Ev" deyişi vardı ki, bu yeri dualarımızdaki büyük kutsal yer gibi görüyordum: *O aydınlık eve, huzur odalarına girmem nasip olsun.*

O kadar heyecanlanmıştım ki, "Ev'e gidiyorum, Ev'e gidiyorum!" diye hoplayıp zıplamaya, şarkı söylemeye başladım. Susturmak için annem bana bir şaplak indirdi ve vahşi olduğum için beni azarladı. "Çok küçüksün! Kendine hâkim olamayacaksın! Eğer Ev'den kovulursan bir daha geri gelemezsin," dedi.

Ben yeterince büyük olacağıma söz verdim.

"Her şeyi doğru dürüst yapmalısın," dedi Yowa bana. "Söylediğimde, söylediğim şeyi hemen yapmalısın. Hiç sorgulama. Hiç oyalanma. Eğer hanımım senin vahşi olduğunu görürse seni buraya geri yollar. Bu da senin için ebediyen son demektir."

Terbiyeli olacağıma söz verdim. Hemen her şeye itaat edeceğime ve hiç konuşmayacağıma söz verdim. O ne kadar korkunç gösterirse o harika, parlak Ev'i görme isteğim o kadar artıyordu.

Annem ayrıldığında Hanımımla konuşacağını tahmin etmiyordum. Ben verilen sözlerin tutulmasına alışık değildim. Fakat birkaç gün sonra geri geldi; onun büyükannemle konuştuğunu duydum. İlk başta Dosse kızmıştı, yüksek sesle konuşuyordu. Dinlemek için kulübenin penceresinin altına emekledim. Büyükannemin ağladığını duydum. Korkmuş ve hayret içinde kalmıştım. Büyükannem bana karşı sabırlıydı, hep bana göz kulak olurdu, beni iyi beslerdi. Onun ağladığını duyuncaya kadar hayatta başka bir şey olduğu hiç aklıma gelmemişti. Onun ağlaması beni de ağlattı, sanki ben de onun bir parçasıymışım gibi.

"Bir yıl daha onu bana bırakabilirsin," dedi. "O daha bebek. Onu kapıdan dışarı bırakmam." Sanki hiç gücü yokmuş, bir büyükanne değilmiş gibi yalvarıyordu. "O benim bütün neşem Yowa!"

"Onun iyiliğini istemiyorsun öyleyse?"

"Sadece bir yıl daha. Ev için çok yabani."

"Uzun süredir yabanice yaşadı. Eğer kalırsa tarlalara gönderilecek. Bir yıl tarlada çalışırsa onu Ev'e almazlar. Toz olur. Zaten bu konuda ağlamanın bir faydası yok. Hanımıma sordum, o da kabul etti. Onsuz geri dönemem."

"Yowa, ona zarar vermelerine izin verme," dedi Dosse çok kısık bir sesle, sanki bunu kızına söylemeye utanıyormuş gibi, ama yine de sesinde bir güç vardı.

"Ben onu zarardan korumaktan söz ediyorum," dedi annem. Sonra bana seslendi; ben de gözyaşlarımı silerek gittim.

Çok garip ama kapalı yerleşim alanının dışındaki dünyadaki ilk yürüyüşümü veya Ev'in ilk görüntüsünü hatırlamıyorum. Herhalde çok korkmuş, gözlerimi yerden kaldırmamıştım ve her şey benim için o kadar yabancıydı ki ne gördüğümü anlamamıştım. Annemin beni Tazeu Hanım'a göstermeye götürmesinin birkaç gün sürdüğünü

biliyorum. Beni temizlemesi, eğitmesi ve onu utandırmayacağımdan emin olması gerekiyordu. En sonunda elimden tutup, durmadan bir fısıltı halinde beni azarlayarak, holler ve boyalı tahta kapılardan geçirerek kulkadınlar bölümünden çıkartıp tavanı olmayan, içinde çiçeklerin büyüdüğü saksılarla dolu aydınlık, güneşli bir odaya götürdüğünde dehşete düşmüştüm.

O güne kadar çiçek gördüğüm söylenemezdi; sadece mutfak avlularındaki zararlı otları görmüştüm; çiçeklere baktım durdum. Annem, çiçekler arasındaki bir sandalyede çiçekler gibi parlak renkli yumuşak kumaşlardan giysiler içinde yatan bir kadına bakmam için elimi sertçe çekiştirmek zorunda kaldı. Onları birbirlerinden zor ayırt etmiştim. Kadının saçı uzun ve parlaktı; teni de parlak ve siyahtı. Annem beni itti; ben de yapmam için defalarca beni çalıştırdığı şeyi yaptım: Gidip sandalyenin yanında diz çöküp bekledim; kadın üzeri siyah, içi gök mavisi rengindeki uzun, dar, yumuşak elini uzattığında alnımı eline değdirdim. "Sizin kölenizim madam Tazeu," demem gerekiyordu, ama sesim bir türlü çıkmıyordu.

"Ay ne şirin minik bir şey bu böyle," dedi kadın. "Ne kadar esmer." Sesi son sözde biraz değişmişti.

"O gece... Patronlar gelmişti," dedi Yowa ürkek, mütebessim bir şekilde, sanki utanmış gibi yere bakarak.

"Buna hiç kuşku yok," dedi kadın. Tekrar bakışlarımı kaldırıp ona bakabilmiştim. Çok güzeldi. Bir insanın o kadar güzel olabileceğini bilmiyordum. Sanırım benim hayretimi gördü. Yeniden uzun, yumuşak elini uzatarak yanağımı ve boynumu okşadı, "Çok çok güzel Yowa," dedi. "Onu buraya getirmekle iyi ettin. Yıkandı mı?"

Yaktığımız tezek gibi kokan, kir pas içindeki ilk geldiğim halimle beni görmüş olsaydı böyle bir şey sormazdı. Kapalı yerleşim alanı hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Beza, yani Ev'in kadınların yaşadığı kısmının dışında hiçbir şey bilmiyordu. O da orada, tıpkı benim dışarıdaki her şeyden bihaber kapalı yerleşim alanında tutulmuş olduğum gibi tutulmuştu. Nasıl ben hiç çiçek görmediysem, o da hiç tezek kokusu duymamıştı.

Annem temiz olduğum konusunda onu ikna etti, o da, "O halde bu gece benimle yatağa gelebilir. Bu hoşuma gider. Gelip benimle uyumak ister misin tatlı minik—" dedi. Başını kaldırıp anneme baktı, annem "Rakam," diye mırıldandı. Madam, bu isim karşısında

dudaklarını büzdü. "Bunu sevmedim," diye mırıldandı. "Çok çirkin. Toti. Evet. Sen benim yeni Toti'm olabilirsin. Bu akşam onu getir Yowa."

Toti isminde bir tilkiköpeği olduğunu söyledi annem bana. Evcil hayvanı ölmüştü. Ben hayvanların da isimlerinin olduğunu hiç duymamıştım o yüzden bana bir hayvanın isminin verilmesi bana hiç tuhaf gelmedi ama ilk başta Rakam olmamak garip gelmişti. Kendimi Toti olarak düşünemiyordum.

O gece annem beni yine yıkadı, tenimi tatlı bir yağla ovup yumuşak, hatta onun kırmızı eşarbından da yumuşak bir gecelik giydirdi. Yine beni azarladı, beni uyardı ama o da heyecanlıydı, yine diğer hollerden geçip, yolda başka kulkadınlarla karşılaşıp *beza*'ya, hanımın yatak odasına giderken benden memnundu. Duvarlarında aynalar, duvar halıları, resimler asılı çok güzel bir odaydı. Camların veya resimlerin ne olduğunu anlamamıştım ve içlerinde insan görünce ödüm kopmuştu. Tazeu Hanım korktuğumu görmüştü. "Gel miniğim," dedi, üzerine yastıklar serpiştirilmiş kocaman, geniş yumuşak yatağında bana bir yer hazırlayarak, "gel de kıvrılıver." Gidip yanına büzüştüm; o da benim saçımı, tenimi okşayarak sonunda kendimi rahatlamış hissedinceye kadar sıcak, yumuşak kollarında tuttu. "Tamam, tamam minik Toti," dedi ve böylece uyuduk.

Tazeu Wehoma Shomeke Hanım'ın evcil hayvanı olmuştum. Hemen hemen her gece onunla yatıyordum. Kocası çok nadiren evde olurdu ve zevkini tatmin için kulkadınları tercih ettiğinden onun yanına gelmezdi. Hanım bazen annemin veya bir başkasının, daha genç bir kulkadının yatağına gelmesini isterdi; bu zamanlarda beni uzaklaştırırdı; ben on-on bir yaşına gelip onlara katılabilecek hale gelinceye, bana nasıl zevk alınacağını öğretinceye kadar. Kibardı ama âşık hanım oydu ve oynadığı alet de bendim.

Aynı zamanda ev işleri sanatı ve sorumlulukları konusunda da eğitilmiştim. Gerçekten güzel bir sesim olduğu için kendisiyle şarkı söylemeyi öğretmişti bana. Bütün o yıllar boyunca hiç cezalandırılmamış ve hiç ağır işlerde çalıştırılmamıştım. Kapalı yerleşim alanında tamamen yabani olan ben, Büyük Ev'de tamamen itaatkârdım. Büyükanneme karşı isyankâr, emirlerine karşı huysuzdum ama hanımım bana bir şey emrettiğinde memnuniyetle yapıyordum. Bana verebileceği tek sevgi çeşidiyle bana sıkı sıkı

sarılmıştı. Onun yer yüzüne inmiş Merhametli Tual olduğunu düşünüyordum. Bu lafın gelişi söylenen bir şey değil, gerçek. Onun daha yüce bir varlık, benden daha üstün olduğunu düşünüyordum.

Belki de rızam olmadan hanımım tarafından kullanılıyor olmanın bana zevk veremeyeceğini veya vermemesi gerektiğini; böyle bir şey olduysa bile, bu kadar büyük bir kötülük içinde bu kadar küçük bir iyilik emaresinden söz etmemem gerektiğini düşünüyor olabilirsiniz. Ama rıza göstermek veya reddetmek ne demek bilmiyordum. Bunlar hürriyet sözleridir.

Tek bir çocuğu vardı, benden üç yaş büyük bir oğlu. Biz kulkadınlar arasında oldukça yalnız bir yaşantısı vardı. Wehomalar Adalar'ın soylularıydı, kadınları yolculuk yapmayan geri kafalı insanlardı, o yüzden hanımım ailesinden kopmuş yaşıyordu. İnsan gördüğü yegâne zaman, Sahip Shomeke'nin başkentten yanında arkadaş getirdiği zamanlardı ama onlar da sadece erkek olurdu ve onlara sadece masada eşlik edebilirdi.

Sahip'i çok nadir görürdüm, o da belli bir mesafeden. Onun da üstün bir varlık olduğunu düşünüyordum ama tehlikeli biri.

Genç sahip Erod'a gelince, onu annesine günlük ziyaretleri sırasında veya öğretmenleriyle atla gezintiye çıktığı zamanlar görürdük. On bir, on iki yaşlarına geldiğimizde biz kızlar onu gözetleyip gülüşürdük çünkü çok yakışıklı bir oğlandı ve annesi gibi gece misali siyah ve inceydi. Onun babasından korktuğunu biliyordum çünkü annesinin yanındayken ağladığını duymuştum. Annesi "Yakında yine gidecek güzelim," diyerek onu bir şekerle avutur, okşardı. Ben de bir gölge gibi yumuşak ve zararsız olan Erod için üzülüyordum. On beş yaşındayken bir yıllığına okula yollandı ama babası yıl dolmadan onu alıp geri geldi. Kuladamlar Sahip'in onu acımasızca dövdüğünü, topraklardan dışarıya at sürmesini bile yasakladığını söylediler.

Sahip'in kullandığı kulkadınlar adamın yaralayıp berelediği, canlarını acıttığı yerleri göstererek bize ne kadar kaba olduğunu anlatırlardı. Ondan nefret ederlerdi ama annem onun aleyhinde konuşmazdı. "Siz kendinizi kim sanıyorsunuz?" dedi, kendisini kullanma şeklinden şikâyette bulunan bir kıza. "Sırçadan yapılmış gibi davranılması gereken bir hanım mı?" Kız hamile olduğunu anlayınca —gerçi biz yüklendiğini derdik— annem onu kapalı

yerleşim alanına geri yollattı. Neden olduğunu anlamamıştım. Yowa'nın terslenip kıskandığını düşünmüştüm.

Sahip'in kızı olduğumu ne zaman anladığımı bilmiyorum. Bu sırrı hanımdan gizleyebildiği için annem bunu kimsenin bilmediğini sanıyordu. Ama bütün kulkadınlar biliyordu. Ne duymuş olduğumu veya neye kulak misafiri olmuş olduğumu bilmiyorum ama Erod'u görünce onu inceler, babamıza benim daha çok benzediğime hükmederdim, çünkü o zamanlar artık babanın ne demek olduğunu biliyordum. Tazeu Hanım'ın bunu görmemesine hayret ediyordum. Ama o cehalet içinde yaşamayı tercih ediyordu.

Bütün bu yıllar boyunca kapalı yerleşim alanına çok az gittim. Ev'e gittikten yarım yıl kadar sonra Walsu ve büyükannemi görmek için geri dönmeye, güzel elbiselerimi, temiz cildimi, parlak saçlarımı onlara göstermeye can atıyordum ama gittiğimde birlikte oyun oynadığım yavrular bana taş ve toprak attılar, elbiselerimi yırttılar. Walsu tarladaydı. Bütün gün boyunca büyükannemin kulübesinde saklanmak zorunda kaldım. Bir daha hiç geri gitmek istemedim. Büyükannem haber yollayıp beni çağırdığında sadece annem de olursa gidiyor, hep onun yanında duruyordum. Kapalı yerleşim alanındaki insanlar, hatta büyükannem bile bana kaba ve kötü görünmeye başladı. Pistiler ve leş gibi kokuyorlardı. Aldıkları cezalardan yaraları bereleri vardı; kesik parmakları, kulakları veya burunları. Tırnakları deforme olmuş elleri ve ayakları kabaydı. Artık öyle görünüşlü insanlara alışık değildim. Biz, Büyük Ev'in işçileri onlardan tamamen farklıyız, diye düşünüyordum. Yüce varlıklara hizmet vermekle, onlara benziyorduk.

On üç-on dört yaşlarına geldiğimde Tazeu Hanım beni hâlâ yatağında yatırıyor, sık sık benimle sevişiyordu. Ama yeni bir evcil hayvanı daha vardı, aşçılardan birinin kızı, kül gibi beyaz da olsa güzel minik bir kız. Bir gece, beni kendimden geçirecek kadar zevk verdiğini bildiği yöntemlerle benimle uzun uzun sevişti. Onun kollarında yorgun argın yatarken, "hoşça kal, hoşça kal," diye fısıldayarak yüzümü, gözümü, göğüslerimi öptü. Bunun ne anlama geldiğini düşünemeyecek kadar yorulmuştum.

Ertesi sabah hanımım annemle beni çağırdı ve beni oğlunun on yedinci yaşgünü hediyesi olarak ona vermeyi düşündüğünü söyledi. "Seni çok özleyeceğim Toti şekerim," dedi, gözlerinde yaşlarla. "Sen

benim neşe kaynağımdın. Ama burada Erod'un sahip olmasına izin verebileceğim başka bir kız yok. Sen en temizleri, en sevgi dolu olanları, en tatlılarısın. Bakire olduğunu biliyorum," —erkekler açısından bakire demek istemişti— "ve biliyorum ki oğlum senin zevkini çıkarır. Sana karşı da kibar olur Yowa," dedi şevkle anneme. Annem eğilerek selam verdi ve bir şey söylemedi. Söyleyebileceği bir şey yoktu. Bana da bir şey söylemedi. O kadar gurur duyduğu sırrı söylemek için artık çok geçti.

Tazeu Hanım hamilelikten korunmam için bana ilaç vermişti ama ilaca güvenmeyen annem büyükanneme giderek hamileliği önleyici şifalı bitkiler getirdi. O hafta her ikisini de büyük bir sadakatle aldım.

Eğer Ev'in adamı karısını ziyaret edecekse *beza*'ya gelirdi ama eğer bir kulkadın isterse kadın "yollanırdı". Böylece Genç Sahip'in yaşgününde bana kırmızılar giydirildi ve hayatımda ilk kez Ev'in erkekler bölümüne götürüldüm.

Hanımıma duyduğum hürmet oğluna kadar uzanıyordu, zaten bana sahiplerin doğal olarak bizden daha üstün oldukları öğretilmişti. Ama o çocukluğumdan beri tanıdığım bir oğlandı ve onun kanıyla, benim kanımın yarı yarıya bir olduğunu biliyordum. Bu ona karşı tuhaf bir şeyler hissetmeme neden oluyordu.

Onun utangaç olduğunu, erkekliğinden korktuğunu düşünmüştüm. Diğer kızlar onu baştan çıkartmayı denemişler ve başarılı olamamışlardı. Kadınlar bana ne yapmam gerektiğini, kendimi ona nasıl sunacağımı ve onu nasıl cesaretlendireceğimi anlatmışlardı; ben de buna hazırdım zaten. Ona, her yanı dantel gibi yontulmuş taştan, menekşe rengi camları olan yüksek, ince pencereli büyük yatak odasında sunuldum. Bir süre ürkek bir halde kapının yanında durdum; o da üzeri kâğıtlar ve ekranlarla dolu bir masanın yanında duruyordu. Sonunda ilerledi, elimi tuttu, beni bir sandalyeye götürdü. Beni oturttu ve ayakta benimle konuşmaya başladı ki bu zaten toptan uygunsuz bir haldi ve aklımı karıştırdı.

"Rakam," dedi — "senin adın bu, öyle değil mi?" —Başımla onayladım— "Rakam, annemin niyeti iyilik; benim de ona karşı minnettar olmadığımı veya senin güzelliğine karşı kör olduğumu düşünmeni istemem. Ama kendisini özgürce bana vermek istemeyen bir kadını alamam. Sahipler ile köleler arasındaki cinsel ilişki tecavüzdür." Ve devam etti, güzel güzel konuşarak, tıpkı hanımımın

kitaplardan yüksek sesle okuduğu gibi. Beni ne zaman çağırırsa gelip yatağında uyumam gerektiğinden ama bana hiç dokunmayacağından başka pek bir şey anlamamıştım. Bir de bunu kimseye söylememem gerektiğinden başka. "Çok özür dilerim, senden yalan söylemeni istediğim için çok özür dilerim," dedi; bunu o kadar samimiyetle söylemişti ki yalan söylemenin onun canını yakıp yakmadığını merak ettim. Bu onun insandan çok bir tanrıya benzemesine daha çok neden olmuştu. Eğer yalan söylemek insanın canını yaksa, nasıl hayatta kalabilirdi?

"Bana ne derseniz onu yaparım Erod Bey," dedim.

Böylece, çoğu gece, onun kuladamları beni götürmek için gelirdi. O masasının üzerindeki kâğıtlarla çalışırken ben onun koca yatağında uyurdum. O, pencerelerin altındaki divanda uyurdu. Sık sık benimle konuşmak ister, bazen uzun süre bana düşüncelerini anlatırdı. Başkentte okuldayken köleliği kaldırmak isteyen, Amme adındaki bir sahip grubunun üyesi olmuştu. Bu bilgi kulağına gidince babası onu okuldan almış, eve yollamış ve arazilerini terk etmesini yasaklamıştı. Yani o da bir tutsaktı. Ama babasının veya hükümetin bilgisi dışında çalıştırmayı bildiği net aracılığıyla Amme'deki diğerleriyle sürekli haberleşiyordu.

Aklı o kadar çok fikirlerle doluydu ki bunları anlatması gerekiyordu. Beni ona götürmek için gelen, onunla birlikte büyümüş olan kuladamlar Geu ile Ahas, o kölelik, hürriyet ve daha birçok konuda konuşurken genellikle bizimle olurdu. Genellikle benim uykum gelirdi ama hep dinlerdim ve nasıl anlayacağımı bilemediğim hatta inanamadığım şeyleri duyardım çoklukla. Mallar arasında, Hame adında, plantasyonlardan köle çalarak çalışan bir örgüt olduğunu anlatıyordu bize. Bu köleler, onlar için sahte sahiplik kâğıtları düzenleyen, onlara iyi davranarak şehirlerde nezih işlere kiralayan Amme'nin üyelerine getiriliyordu. Bize şehirleri anlatıyordu ve o bölümleri dinlemeye bayılıyordum. Bize, kölelerinin bir devrim yaptığını anlatarak, Yeowe sömürgesinden de söz etti.

Yeowe hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Güneşten sonra kavuşan, önce doğan, ayların en küçüğünden daha parlak olan kocaman mavi-yeşil bir yıldızdı. Kapalı yerleşim alanında söyledikleri eski bir şarkıda bir sözdü:

O, O, Ye-o-we,
Geri dönen olmuyor.

Devrimin ne olduğu konusunda hiçbir fikrim yoktu. Erod bana, Yeowe denilen bu yerdeki plantasyonlarda bulunan malların sahipleriyle savaştığını söylediğinde, bir malın böyle bir şeyi nasıl yapabileceğini anlayamamıştım. Daha ta başından yüce ve aşağı varlıkların olması takdir edilmişti, tanrı ile insan, erkek ile kadın, sahip ile sahip olunan. Benim bütün dünyam Shomeke Arazisiydi ve bu temel üzerinde yükseliyordu. Kim bunu başaşağı etmek isterdi? Enkazı altında herkes ezilirdi.

Erod'un mallara köle demesi hoşuma gitmiyordu, bu bütün değeri alıp götüren çirkin bir sözdü. Kendimce burada Werel'de bizlerin mal olduğuna, öteki yerde, Yeowe sömürgesinde köleler, kıymetsiz köle insanlar, serkeşler olduğuna karar vermiştim. Onlar o yüzden oraya yollanmışlardı. Bu insana makul geliyordu.

Bundan bile ne kadar cahil olduğumu anlayabilirsiniz. Bazen Tazeu Hanım üçboyutnetteki gösterileri izlememize izin verirdi ama o sadece piyesleri seyrederdi, olayların haberlerini değil. Arazinin dışındaki dünyadan bütün bildiğim Erod'dan öğrendiklerimdi ve bunları da anlamıyordum zaten.

Erod onunla tartışmamızdan hoşlanırdı. Akıllarımızın hürleştiği anlamına geldiğini düşünüyordu bunun. Geu bu işte ustaydı. O, "Ama hiç mal olmazsa işleri kimler yapacak?" gibi sorular soruyordu. O zaman Erod uzun uzun cevap verirdi. Gözleri parlar, sesi etkili çıkardı. Bize konuştuğu zamanlarda onu çok seviyordum. Çok güzeldi ve söylediği şeyler de güzeldi. Bu, ben kapalı yerleşim alanında bir yavruyken, yaşlı adamların "sözü çığırmalarına", *Arkamye*'yi okumalarına benzerdi.

Hanımımın bana her ay verdiği hamileliği önleyici ilaçları buna ihtiyacı olan bir kıza veriyordum. Tazeu Hanım benim cinselliğimi uyandırmış, cinsel açıdan kullanılmaya alıştırmıştı. Onun okşayışlarını özlüyordum. Ama kölekadınlara nasıl yaklaşacağımı bilmiyordum; Genç Sahip'e ait olduğum için onlar da bana yaklaşmaya korkuyordu. Sık sık Erod ile olduğum için, o konuşurken bedenimle onun için yanıp tutuşuyordum. Yatağında yatıp onun gelip

üzerime eğildiğini, hanımımın yaptığı şeyleri yaptığını hayal ediyordum. Ama bana hiç dokunmadı.

Geu da yakışıklı bir genç adamdı, temiz ve terbiyeli, oldukça esmer, benim için çekici. Gözleri hep üzerimdeydi. Ama Erod'un bana dokunmadığını söylediğim için bana yanaşamıyordu.

Böylece Erod'a, kimseye söylemeyeceğim hakkında verdiğim sözü bozmuş oluyordum; ama kendimi verdiğim sözleri tutmaya yükümlü görmüyordum, tıpkı doğruyu söylemeye mecbur hissetmediğim gibi. Bu tür şerefler sahiplere aitti, bize değil.

Bu olaydan sonra Geu onunla ne zaman Ev'in tavan arasında buluşacağımızı bana haber veriyordu. Bana pek az zevk veriyordu. Bekâretimi efendimize saklaması gerektiğini düşündüğünden bekâretimi bozmuyordu. Onun yerine penisini ağzıma veriyordu. Boşalırken arkasını dönüyordu çünkü bir kölenin spermleri efendisinin kadınını kirletmemeliydi. Bu da bir kölenin şerefiydi işte.

Şimdi tiksinerek, hikâyemi sadece bu tür şeylerin oluşturduğunu ama aslında bir yaşamda, hatta bir kölenin yaşamında bile cinsellikten çok daha fazla şeyler olduğunu söyleyeceksiniz. Bu doğru. Benim bütün söyleyebileceğim hem kadın, hem erkek olarak en kolay cinselliğimiz konusunda köle ediliyor olabildiğimizdir. Hatta hür erkekler ve kadınlar olarak hürriyetimizi en zor muhafaza edebildiğimiz yer de orası diyebiliriz. Tenin siyasi düzenleri iktidarın köküdür.

Gençtim, sağlıklıydım ve eğlence istiyordum. Hatta şimdi bile, buradan, bu dünyadan bile, o dünyadaki yıllarıma, kapalı yerleşim alanına, Shomeke Evi'ne geri bakınca görüntüler aydınlık bir rüyadaki görüntüler gibi görünüyor gözüme. Büyükannemin büyük, sert ellerini görüyorum. Annemi, boynunda kırmızı eşarbıyla gülümserken görüyorum. Hanımımın ipeksi siyah bedenini yastıklar arasında görüyorum. Tezek ateşinin dumanı geliyor burnuma, *beza*'nın parfümleri. Genç bedenimdeki yumuşak, ince kumaşları, hanımımın ellerini ve dudaklarını hisseder gibi oluyorum. Yaşlı adamların sözü çığırışlarını, kendi sesimin bir aşk şarkısında hanımımın sesiyle karışışını, Erod'un bize hürriyeti anlatışını duyuyorum. Yüzü gözünde canlandırdıklarıyla aydınlanıyordu. Ardındaki taş dantelden pencereler ve menekşe rengi camlar geceyi dışarıda tutuyordu. Geriye dönerdim demiyorum. Shomeke'ye

dönmektense ölürüm daha iyi. Bu hür dünyayı, kendi dünyamı bırakıp o kölelik mekânına varmadan ölürüm. Ama gençliğimde güzellik, aşk, umut hakkında ne biliyorsam hepsi oradaydı.

Ve orada hepsi ihanete uğradı. O temel üzerine inşa edilen her şey sonunda kendi kendisine ihanet etmişti.

Dünya değiştiğinde ben on altı yaşındaydım.

İlk duyduğum değişim efendimi heyecanlandırması dışında beni hiç ilgilendirmemişti; bu, Geu'yu, Ahas'ı ve birkaç genç kuladamı daha heyecanlandırmıştı. Büyükannem bile olanları duymak istemişti onu ziyarete gittiğimde. "O Yeowe, o köle dünyası," demişti, "hürriyet mi ilan etmişler? Sahiplerini kovmuşlar mı? Kapıları açmışlar mı? Tanrım, güzel Tanrım Kamye, nasıl olur bu? İsmine, mucizelerine şükürler olsun!" Tozun içine çömelmiş, elleri dizlerinde ileri geri sallanıyordu. Artık yaşlı, kurumuş bir kadındı. "Anlat bana!" dedi.

Ona anlatacak çok az şey daha biliyordum. "Bütün askerler buraya geri gelmiş," dedim. "Ve diğer insanlar, orada Yeowe'deki o yabcılar. Belki de yeni sahipler onlardır. Hepsi oralarda uzaklarda bir yerlerde," dedim, elimi gökyüzüne doğru sallayarak.

"Yabcılar ne?" diye sordu büyükannem ama bilmiyordum.

Her şey benim için sözcüklerden ibaretti.

Fakat Sahibimiz Shomeke Bey eve hasta olarak döndüğünde anladım. Küçük limanımıza bir uçucu ile gelmişti. Bir sedyede taşındığını gördüm, gözlerinin akı görünüyordu, kara teni grilerle beneklenmişti. Şehirlerde kol gezen bir hastalıktan ölüyordu. Tazeu Hanım ile oturan annem nette bir politikacının hastalığı Werel'e yabcıların getirdiğini söylediğini izlemişti. Adam o kadar hiddetle konuşmuştu ki hepimizin öleceğini düşünmüştük. Bunu Geu'ya söylediğimde burun büktü. "Yabancılar, yabcılar değil," dedi, "onların bununla bir ilgisi yok. Efendim doktorlarla konuştu. Sadece yeni bir cins irinkurdu."

O korkunç hastalık da yeterince kötüydü. Bu hastalığa yakalanmış bir malın hemen bir hayvan gibi boğazlanıp, cesedinin olay yerinde yakıldığını biliyorduk.

Sahip'i boğazlamadılar. Ev doktorlarla dolup taştı ve Tazeu Hanım gecesini gündüzünü kocasının yatağının yanında geçirdi. Çok korkunç bir ölümdü. Bitmek nedir bilmiyordu. Shomeke Bey ıstıraplar içinde korkunç sesler çıkarmış, çığlıklar atmış, ulumuştu. İnsanın, bir

adamın saatlerce durmadan onun gibi bağırabileceğine inanası gelmiyor. Bütün teni cılk yara olarak düştü, delirdi ama yine de ölmedi.

Tazeu Hanım yıpranıp sessizleşerek bir gölge haline geldikçe Erod güç ve heyecan doluyordu. Bazen babasının uluduğunu duyduğumuz zamanlar gözleri parlıyordu. "Tual Hanım ondan merhametini sakınmasın," diye fısıldıyordu ama o bağırtılarla besleniyordu. Babasının ona nasıl eziyet edip küçümsediğini ve nasıl Erod'un babasının tam zıddı olacağını ve onun yaptığı her şeyi bozacağına dair yemin ettiğini onunla birlikte yetişmiş olan Geu ve Ahas'tan öğrenmiştim.

Fakat her şeye bir son veren Tazeu Hanım olmuştu. Bir gece diğer bütün refakatçıları yolladı, sık sık yaptığı gibi ve ölmekte olan adamla tek başına oturdu. Adam inilti şeklindeki ulumalarına başlayınca kadın minik dikiş bıçağını alıp adamın gırtlağını kesti. Sonra bileklerindeki damarları defalarca keserek adamın yanına yatarak öldü. Annem bütün gece yan odadaydı. Sessizliğin onu biraz şaşırttığını ama çok yorgun olduğu için uykuya daldığını ve sabah içeri girdiğinde her ikisini de buz gibi kanları içinde yatarken bulduğunu söyledi.

İçimden sadece hanımım için ağlamak geliyordu ama her şey büyük bir kargaşa içersindeydi. Doktor hasta odasındaki her şeyin ve cesetlerin de hiç vakit geçirmeden yakılması gerektiğini söyledi. Ev karantina altına alınmıştı, yani sadece Ev'in rahipleri cenazeyi kaldırabilecekti. Kimse yirmi gün süreyle araziden ayrılamayacaktı. Fakat artık Shomeke Bey'i olan Erod ne yapmayı planladığını söylediğinde doktorların bir kısmı, kendileri ayrıldı. Bu konuda Ahas'tan karmaşık bir iki kelime duymuştum ama kederimin arasında pek kulak asmamıştım.

O gece cenaze merasimi boyunca bütün Ev malları Hanım'ın Küçük Tapınağının dışında durup içerdeki şarkıları ve duaları dinledi. Patronlarla kesikhürler kapalı yerleşim alanındaki insanları da getirmişlerdi; onlar da bizim arkamızda duruyordu. Cenaze alayının dışarı çıkışını, beyaz tabutların taşınışını, odunların tutuşturuluşunu ve kara dumanın yükselişini seyrettik. Daha duman tütmeye devam ederken yeni Shomeke Bey'i durduğumuz yerde bize yaklaştı.

Erod, tapınağın ardındaki minik yükseltide durmuş, daha önce hiç duymadığım güçlü bir sesle konuşmuştu. Ev'de hep karanlıktan sonra fısıltı halinde konuşulurdu. Şimdi günün ortasında, güçlü bir sesti onunki. Beyaz matem giysileri içinde simsiyah ve dimdik duruyordu. Henüz yirmi yaşında bile değildi. "Dinleyin siz insanlar: Köleydiniz, hür olacaksınız. Benim malımdınız, artık kendi yaşamlarınıza sahip olacaksınız. Bu sabah arazimdeki bütün mallar için, dört yüz on bir kadın, erkek, çocuk için Hükümet'e Azat Emri'ni yolladım. Sabah Muhasebe Dairesi'ndeki büroma gelirseniz size kâğıtları veririm. Her biriniz o kâğıtlarda özgür insanlar olarak kaydedildiniz. Bir daha hiçbir zaman köle edilemezsiniz. Yarından itibaren istediğinizi yapmakta özgürsünüz. Her biriniz için, hayatınızı kurmanız için bir miktar da para olacak. Hak ettiğiniz, bizim için verdiğiniz hizmetin karşılığında kazandığınız kadar değil, ama size verebileceğim kadarı var. Ben Shomeke'den ayrılıyorum. Başkent'e, Werel'deki her kölenin hürriyeti için çalışacağım başkente gidiyorum. Yeowe'ye gelmiş olan Özgürlük Günü bize de gelecek, yakında. Benimle gelmek isteyenleriniz varsa gelsin! Hepimize yetecek kadar iş var!"

Bütün söylediklerini hatırlıyorum. Bunlar olduğu gibi onun ağzından çıkan sözlerdi. İnsan okumazsa ve aklını netteki görüntülerle doldurmazsa söylenen sözler aklında derin izler bırakır.

Konuşmasını bitirdiğinde daha önce hiç duymadığım bir sessizlik olmuştu.

Doktorlardan biri, karantinayı bozmaması gerektiğini söyleyip itiraz ederek konuşmaya başladı.

"Kötülük yakıldı kül oldu," dedi Erod, mübalağalı bir hareketle yükselmekte olan kara dumanı göstererek. "Burası kötü bir yerdi ama artık Shomeke'den kötülük yayılmayacak!"

Bunun üzerine arkamızda duran kapalı yerleşim alanı ahalisinden hafif bir ses gelmeye başladı ve uluma, haykırma, bağırma, şarkılarla karışık büyük bir zafer gürültüsü yükseldi. "Kamye! Kamye!" diye bağırdı erkekler. Yaşlı bir kadın ilerledi: Büyükannemdi. Sanki bir başak tarlasıymışız gibi biz Ev malları arasından iri adımlarla ilerledi. Erod'un biraz ilersinde durdu. İnsanlar büyükanneyi duymak için sessizleşti. "Efendi Bey, sen bizi evlerimizden mi kovuyorsun?" dedi.

"Hayır," dedi Erod. "Onlar sizin. Toprak da sizin kullanımınızda. Tarlaların kârı sizin. Burası sizin yuvanız ve siz hürsünüz!"

Bunun üzerine bağırtılar yine o kadar yükseldi ki yere büzüşüp kulaklarımı kapattım ama ben de ağlıyor ve bağırıyordum, diğerleriyle tek bir ses olmuş Erod Bey'e ve Kamye Efendimize övgüler yolluyordum.

Güneş kavuşuncaya kadar yanan odunların önünde dans edip şarkı söyledik. Sonunda büyükanneler ve kesikhürler, henüz kâğıtlarını ellerine almadıklarını söyleyerek insanları kapalı yerleşim alanlarına geri götürdüler. Biz ev işçileri sürüden ayrılıp, hürriyetimizi, paramızı ve toprağımızı alacağımız ertesi günü konuşarak Ev'e gittik.

Ertesi gün, bütün gün boyunca Erod Muhasebe Dairesi'nde oturup her köleye kâğıdını hazırladı ve her biri için aynı miktarda para saydı: Nakit yüz kue, bölge bankasına kırk gün sonrasına beş yüz kuelik bir çek. Bunun paralarını en iyi nasıl kullanacaklarını öğreninceye kadar vicdansızlar tarafından istismar edilmelerini önlemek için olduğunu herkese bir bir açıkladı. Bir kooperatif kurmalarını, paralarını bir araya getirmelerini ve araziyi demokratik temellerle işletmelerini tavsiye etti. "Para bankada Tanrım!" diye bağırarak çıktı yaşlı, sakat bir adam, sakat bacakları üzerinde sallanıp dans ederek. "Para bankada Tanrım!"

Erod tekrar ve tekrar eğer isterlerse paralarını saklayıp bu parayla Yeowe'ye gitmenin bir yolunu satın almalarına yardımcı olacak olan Hame ile irtibata geçebileceklerini söyledi.

"O, O, Ye-o-we," dedi biri şarkıyla ve sözlerini değiştirdi:

Herkes gidecek.
O, O, Ye-o-we'ye,
Herkes gidecek!"

Gün boyunca bunu söylediler. Kimse hüznünü değiştiremiyordu. O şarkıyı, o günü hatırlayınca bugün bile ağlamak istiyorum.

Ertesi sabah Erod ayrıldı. Acıların yaşandığı yerden ayrılıp, hürriyet için çalışacağı başkentte yeni bir yaşama başlamak için daha fazla bekleyememişti. Benimle vedalaşmadı. Geu ile Ahas'ı

yanına aldı. Doktorlar, yardımcıları ve malları bir gün önce ayrılmıştı. Uçucusunun havalanışını seyrettik.

Ev'e geri döndük. Ölü bir şey gibiydi. İçinde hiç sahip, hiç efendi, ne yapmamız gerektiğini söyleyen hiç kimse yoktu.

Annemle ben giysilerimizi toplamaya gittik. Birbirimize çok az şey söylemiştik ama orada kalamayacağımızı hissediyorduk. Diğer kadınların *beza*'da koşuşturup Tazeu Hanım'ın odalarını, dolaplarını karıştırdığını, mücevherleri ve kıymetli şeyleri bularak heyecan ile gülüp çığlıklar attıklarını duyuyorduk. Holde erkek sesleri duyduk: Patronların seslerini. Tek bir söz söylemeden annemle birlikte elimizdekileri alarak arka kapıdan çıktık, bahçenin hendeklerinden atlayıp kapalı yerleşim alanına doğru kaçtık.

Kapalı yerleşim alanının büyük kapısı sonuna kadar açık duruyordu.

Bunun, bunu görmenin, kapının sonuna kadar açık olduğunu görmenin bizim için ne demek olduğunu size nasıl anlatabilirim? Nasıl anlatabilirim?

2.ZESKRA

Erod arazinin nasıl yönetildiği konusunda hiçbir şey bilmiyordu, çünkü araziyi Patronlar yönetiyordu. O da bir tutsaktı. O ekranlarında, rüyalarında, gözünde canlandırdıklarında yaşıyordu.

O gece kapalı yerleşim alanındaki büyükanneler ve diğerleri bütün geceyi planlar yaparak, kendimizi savunabilmemiz için insanları bir araya toplamaya çalışarak geçirmişti. O sabah annemle gittiğimizde kapalı yerleşim alanını tarım aletlerinden silahlarla korumaya çalışan kuladamlar vardı. Büyükanneler ile kesikhürler güçlü, sevilen bir tarla işçisini başkan seçmişlerdi. Bu yolla genç adamları da kendi taraflarında tutmayı umuyorlardı.

Akşamüstüne doğru bu umutları suya düştü. Genç adamlar çıldırdı. Bakmak için Ev'e gittiler. Patronlar pencerelerden ateş ederek birçoğunu öldürdü; diğerleri kaçtılar. Patronlar evde sıkışmış kalmış, Shomekelerin şaraplarını içiyordu. Diğer plantasyonların sahipleri onlara takviye güç yolluyordu. Uçucuların birbiri ardı sıra

inişlerini duyduk. Evden ayrılmamış olan kulkadınlar artık onların insafına kalmıştı.

Kapalı yerleşim alanında kalan bizlere gelince, kapılar yine kapanmıştı. Koca sürgüleri dışarıdan içeriye almıştık, böylece en azından gece kendimizi emniyette hissetmiştik. Fakat gece yarısı Patronlarımız ve bölgedeki diğer plantasyonların sahipleri, en az yüz kadar adam üşüşüp, koca traktörlerle gelip duvarı yıktılar. Tüfeklerle silahlanmışlardı. Biz onlara karşı tarım aletleri ve odun parçalarıyla dövüştük. Bir iki tanesi yaralandı veya öldü. Aramızdan istedikleri miktarda adam öldürdükten sonra tecavüze başladılar. Bu bütün gece devam etti.

Bir grup adam bütün yaşlı kadınlarla adamları toplayıp tuttular ve tam kaşlarının arasından, büyükbaş hayvanları öldürdükleri şekilde öldürdüler. Büyükannem bunlardan biriydi. Anneme ne olduğunu bilmiyorum. Sabah beni alıp götürdüklerinde yaşayan bir kuladam görmemiştim. Yerde kan içinde duran beyaz kâğıtlar gördüm. Hürriyet kâğıtları.

Hâlâ hayatta olan birkaç kız ile genç kadın kamyonlara bindirilip havaalanına götürülmüştük. Orada, bizi sopalarla dürtüp bir uçucuya bindirdiler, havaya yükseldik. O zaman aklım başımda değildi. Bütün bunları bana sonra diğerleri anlattı.

Kendimizi, her yönüyle bizimkine benzeyen bir kapalı yerleşim alanında bulduk. Bizi yine geri getirdiler zannetmiştim. Kesikhürlerin merdiveninden bizi içeri tıktılar. Hâlâ sabahtı ve ameleler işteydi; kapalı yerleşim alanında sadece büyükanneler, yavrular ve yaşlı adamlar vardı. Büyükanneler hiddetle ve kaşlarını çatarak yaklaştılar bize. İlk başta neden hepsinin yabancı olduğunu anlayamadım. Kendi büyükannemi aradım.

Bizim kaçak olduğumuzu düşünerek bizden korkmuşlardı. Son yıllarda plantasyon köleleri kaçıyor, şehirlere gitmeye çalışıyordu. Yoldan çıkmış tipler olduğumuz ve sorunları da beraberimizde getireceğimizi zannetmişlerdi. Ama temizlenmemiz için bize yardım ettiler ve kesikhürlerin kulesi yakınında bir yer verdiler. Hiç boş kulübe olmadığını söylediler. Burasının Zeskra Arazisi olduğunu söylediler. Shomeke'de neler olduğunu duymak bile istemiyorlardı. Orada olmamızı istemiyorlardı. Bizim belamıza ihtiyaçları yoktu.

Orada, başımızı sokacak bir yer olmaksızın yerde yattık. O gece kuladamların bazıları hendeği atlayarak geldi ve bize tecavüz etti çünkü bunu önleyecek, kendileri için bir kıymet ifade ettiğimiz kimsemiz yoktu. Onlarla savaşamayacak kadar zayıf ve hastaydık. Aramızdan biri, Abye isimli bir kız boğuşmaya çalıştı. Adamlar onu bayıltıncaya kadar dövdü. Sabah ne konuşabiliyor, ne yürüyebiliyordu. Patronlar gelip bizi götürdüklerinde onu orada bıraktılar. Başka bir kız daha bırakılmıştı, başında sanki saçının bir parçasıymış gibi beyaz yara izleri olan iri bir çiftlik amelesi. Giderken kıza baktım ve onun, bir zamanlar arkadaşım olan Walsu olduğunu gördüm. Birbirimizi tanımamıştık. Başı önüne eğik, tozların içinde oturuyordu.

Beşimiz kapalı yerleşim alanından alınarak Zeskra'nın Büyük Ev'ine, kulkadınlar bölününe götürüldük. Orada bir süre biraz da olsa umutlanmıştım, ne de olsa iyi bir ev işleri malı nasıl olunur biliyordum. O zamanlar Zeskra'nın Shomeke'den ne kadar farklı olduğunu bilmiyordum. Zeskra Ev'i insan doluydu, sahip ve patron dolu. Shomeke'deki gibi tek bir Efendi yoktu, hizmetlileri, akrabaları, konuklarıyla bir sürü efendinin olduğu büyük bir aileydi; öyle ki aynı anda erkeklerin tarafında otuz kırk adam, *beza*'da da bir o kadar kadın ve Ev hizmetlilerinden en az elli kişi olabiliyordu. Biz ev hizmetkârları olarak değil, kullanmalık kadınlar olarak götürülmüştük.

Yıkandıktan sonra kullanmalık kadınların bölümüne götürüldük, hiç özel bir yeri olmayan büyük bir oda. Orada zaten en az on tane kullanmalık kadın vardı. İşlerinden memnun olanlar, onların yerlerini alabileceğimizi ve kendilerinin de ev işlerine geri yollanacağını düşünerek bizi gördüklerine sevinmediler. Ama hiçbiri çok kötü davranmadı, bazıları ise iyi kalpliydiler, bize giyecek verdiler çünkü bütün bu zaman zarfında hep çıplaktık ve on, on bir yaşlarında minik bir kapalı yerleşim alanı kızı olan ve beyaz bedeninin her yanı mosmor çürüklerle kaplanmış, en küçüğümüz Mio'yu avuttular.

İçlerinden biri uzun boylu, Sezi-Tual isimli bir kadındı. Bana alaycı bir suratla baktı. Ondaki bir şey ruhumun uyanmasına neden oldu.

"Sen tozlu değilsin," dedi. "Sen Şeytan Zeskra Bey'in kendisi kadar siyahsın. Sen bir Patronbebeğisin değil mi?"

"Hayır hanımefendi," dedim. "Bir efendinin çocuğuyum. Hatta Efendi'nin çocuğu. Adım Rakam'dır."

"Deden son zamanlarda sana pek iyi davranmamış," dedi kadın. "Belki de Merhametli Tual Hanım'a dua etsen daha iyi."

"Ben merhamet aramıyorum," dedim. O andan itibaren Sezi-Tual beni sevdi ve ben de ihtiyacım olduğu şekilde onun korumasını kazandım.

Çoğu geceler erkeklerin tarafına yollanıyorduk. Yemekli davetler olduğu geceler, hanımlar yemek odasından ayrıldıktan sonra biz çağırılıyor, sahiplerin dizlerine oturup onlarla şarap içiyorduk. Sonra onlar ya bizi orada divanlar üzerinde kullanıyor, ya da odalarına götürüyorlardı. Zeskra erkekleri kaba değildi. Bazıları tecavüzü seviyordu ama çoğu bizim de onları arzu ediyor olduğumuzu ve onların arzuladıkları şeyleri arzuladığımızı düşünmeyi yeğliyordu. Bu tür adamları tatmin edebilirsiniz; bir türünü korku ve itaat göstererek, diğer kısmını da kendimizi bıraktığımızı ve zevk aldığımızı göstererek. Fakat konuklarının bazıları başka cins adamlardan oluyordu.

Kullanmalık bir kadına zarar vermeye veya onu öldürmeye karşı bir kanun veya kaide yoktu. Sahibi olanlardan hoşlanmayabilirdi ama onuru bunu söylemesine engeldi: O kadar çok malı olmalıydı ki birinin kaybı onun için önemli sayılmamalıydı. O yüzden, zevkleri işkence etmek olan bazı adamlar zevklerini tatmin için Zeskra'larınki gibi misafirperver arazilere gelirdi. Yaşlı Bey'in gözdesi olan Sezi-Tual böyle birine karşı koymuş, koyabilmiş ve bu tür konuklar bir daha davet edilmemişlerdi. Fakat ben oradayken, bizimle birlikte Shomeke'den gelen küçük kız Mio, bir konuk tarafından öldürülmüştü. Adam onu yatağa bağlamıştı. Boynundaki ilmeği o kadar sıkı yapmıştı ki, o kızı kullanırken kız da boğularak ölmüştü.

Bu konuda artık başka bir şey anlatmayacağım. Anlatmam gerekeni anlattım. Yararlı olmayan gerçekler de vardır. Bütün bilgilerin yerel olduğunu söyledi arkadaşım. O çocuğun o şekilde ölmesi doğru mu, nerede doğru? O şekilde ölmemesi gerektiği doğru mu, nerede doğru?

Ben sık sık, orta yaşlı bir adam olan, esmer tenimi seven, bana "Hanımım" diyen Yaseo Bey tarafından kullanılıyordum. Yaseo Bey bana aynı zamanda "Asi" de diyordu çünkü Shomeke'de olanlara

kölelerin isyanı diyorlardı. Beni çağırmadığı geceler genel bir kız olarak hizmet veriyordum.

Zeskra'da iki yılımı doldurduktan sonra bir sabah Sezi-Tual erkenden yanıma geldi. Yeseo Bey'in yatağından geç vakitte dönmüştüm. Etrafta pek başka biri yoktu çünkü bir gece önce içkili bir davet verilmişti ve bütün genel kızlar çağrılmıştı. Sezi-Tual beni uyandırdı. Garip saçları vardı, kıvırcık, çalı gibi. Üzerime eğilmiş yüzünü, o kıvırcık saçların yüzünü çevreleyişini hatırlıyorum. "Rakam," diye fısıldadı, "konukların mallarından biri dün gece benimle konuştu. Bana şunu verdi. Adının Suhame olduğunu söyledi."

"Suhame," diye tekrarladım. Uykuluydum. Bana uzattığı şeye bakıyordum: Pis, buruşuk bir kâğıt. "Ben okuyamam!" dedim esneyerek, sabırsızlıkla.

Ama kâğıda baktım ve tanıdım. Ne yazdığını biliyordum. Bu hürriyet kâğıdıydı. Benim hürriyet kâğıdımdı. Erod Bey'in üzerine adımı yazışını seyretmiştim. Her ismi yazdığında yüksek sesle söylüyordu ki ne yazıyor olduğunu bilelim. Her iki ismimin ilk harflerinin koca gösterişli şeklini hatırladım: Radosse Rakam. Kâğıdı elime aldım, ellerim titriyordu. "Bunu nereden buldun?" diye fısıldadım.

"Bunu Suhame'ye sorsan daha iyi," dedi. O zaman o ismin ne demek olduğunu duydum: "Hame'den" Bu bir kod adıydı. O da bunu biliyordu. Beni izliyordu, aniden eğilerek alnını benimkine dayadı, nefesi boğazına düğümlenmişti. "Eğer elimden gelirse yardım edeceğim," diye fısıldadı.

"Suhame" ile kilerlerden birinde buluştum. Onu görür görmez tanıdım: Ahas; Geu ile o Erod Bey'in gözdesiydi. Toz tenli zayıf, sessiz genç bir adam olan Ahas aklımda pek yer etmemiş. Dikkatli gözleri vardı; Geu ile biz konuşurken onun bize kötü niyetle baktığını düşünürdüm. Şimdi bana garip bir yüzle, hâlâ dikkatle ama yine de boş bir ifadeyle bakıyordu.

"Neden Boeba Bey'le birliktesin?" dedim. "Hür değil misin?"

"Ben de senin kadar hürüm," dedi.

Onu anlamamıştım o zamanlar.

"Erod Bey seni bile koruyamadı mı?" diye sordum.

"Evet. Ben hür bir adamım." Yüzü canlanmaya, beni ilk gördüğündeki o ölü donukluğunu terk etmeye başlamıştı. "Boeba Hanım Amme'nin bir üyesi. Ben Hame ile çalışıyorum. Shomeke'den insanları bulmaya çalışıyordum. Kadınların birkaçının burada olduğunu duyduk. Hâlâ hayatta olan başkaları da var mı Rakam?"

Sesi yumuşaktı; ismimi söylediğinde nefesim tıkandı, boğazım düğümlendi. Ben de onun ismini söyleyerek ilerledim ve ona sarıldım. "Ratual, Ramayo, Keo hâlâ buradalar," dedim. Bana kibarca sarıldı. "Walsu kapalı yerleşim alanında," dedim, "eğer hâlâ hayattaysa." Ağladım. Mio'nun ölümünden beri ağlamamıştım. O da gözyaşları içindeydi.

Konuştuk, hem o zaman, hem sonra. Bana, kanunlara göre aslında hür olduğumuzu ama o kanunların arazilerde hiçbir şey ifade etmediğini açıkladı. Hükümet sahipler ile malları olduklarını iddia ettikleri arasına girmiyordu. Eğer hakkımızı talep edecek olsak, bizi çalınmış mallar kabul ettikleri için ve yaptıklarından mahcup duruma düşmek istemeyeceklerinden Zeskralar büyük bir ihtimalle bizi öldürürdü. Ya kaçacak, ya da çalınacak, sonra biraz emniyet istiyorsak şehre, başkente gidecektik.

Zeskra mallarının hiçbirinin kıskançlık veya göze girmek kaygısıyla bizi ele vermeyeceklerinden emin olmak zorundaydık. Tek güvendiğim insan Sezi-Tual idi.

Ahas Sezi-Tual'ın yardımıyla kaçışımızı ayarladı. Ona da bizimle kaçması için bir kez yalvardım ama o, kâğıdı olmadığı için hep saklanarak yaşamak zorunda kalacağı ve bunun Zeskra'daki hayattan da kötü olacağı düşüncesindeydi.

"Yeowe'ye gidebilirsin," dedim.

Güldü. "Yeowe hakkında bütün bildiğim kimsenin geri gelmediği. Neden bir cehennemden, bir başkasına kaçayım?"

Ratual bizimle gelmemeyi seçti; o genç beylerden birinin gözdesiydi ve öyle kalmaya da niyetliydi. Shomeke'den gelenler arasında en yaşlı olanımız Ramayo ile on beş yaşlarında olan Keo gelmek istedi. Sezi-Tual kapalı yerleşim alanına giderek Walsu'nun hayatta olduğunu ve tarlada amele olarak çalıştığını öğrendi. Onun kaçışını ayarlamak bizimkinden çok daha zordu. Kapalı yerleşim alanından kaçışın yolu yoktu. Sadece gündüz vakti, tarlalardan ustabaşlarının ve Patronların gözleri önünden kaçabilirdi. Onunla

konuşmak bile zordu çünkü büyükannelere güven olmuyordu. Fakat Sezi-Tual bunu ayarladı ve Walsu bize "kâğıdını bir daha görmek için" ne gerekirse yapacağını söyledi.

Boeba Hanım'ın uçucusu mahsulü yeni toplanmış büyük gede tarlasının kenarında bizi bekliyordu. Yazın sonlarıydı. Ramayo, Keo ve ben, sabahın farklı vakitlerinde Ev'den ayrı ayrı yerlerden yürüyerek ayrıldık. Gidebileceğimiz herhangi bir yer olmadığı için kimse bizi yakından gözlemiyordu. Zeskra diğer büyük araziler içinde, kaçan bir kölenin yüzlerce mil hiçbir yardım bulamayacağı bir yerde bulunur. Değişik yollardan birer birer tarlalardan ve ormanlardan geçip, Ahas'ın bizi beklediği uçucuya kadar bütün yol boyunca emekleyerek saklanarak gittik. Kalbim öyle çarpıyor, öyle çarpıyordu ki nefes bile alamıyordum. Orada Walsu'yu bekledik.

"İşte!" dedi, uçucunun kanadına tünemiş olan Keo. Geniş tarlayı işaret etti.

Walsu tarlanın diğer ucundaki bir dizi ağaç arasından koşarak çıkmıştı. Ağır ağır, uygun adımlarla koşuyordu, sanki korku içinde değilmiş gibi. Ama birdenbire durdu. Döndü. Bir an için nedenini anlayamadık. Sonra ağaçların gölgesinden onu izleyen iki adamın fırladığını gördük.

Walsu onlardan kaçmadı, onları bize doğru çekmedi. Onlara doğru koştu. Onlara avlanan bir kedi gibi atladı. O sıçrarken adamlardan biri tüfeğini ateşledi. Düşüşüyle adamlardan birini yere devirdi. Diğeri tekrar ve tekrar ateş etti. "İçeri," dedi Ahas, "hemen." Uçucuya doluşuk, alet havaya yükseldi, sanki bir anda, Walsu'nun o büyük sıçrayışı yaptığı anda, o da havaya yükseliyordu, kendi ölümüne, kendi hürriyetine.

3. ŞEHİR

Hürriyet kâğıdımı minik bir paket haline gelene kadar katladım. Uçucudayken, yere indikten sonra ve halk arabasıyla şehir caddelerinden geçerken hep elimde tuttum. Ahas neyi sıkı sıkı tuttuğumu görünce bu konuda endişelenmemem gerektiğini söyledi. Bizim azat edilişimiz Hükümet Bürosu'nun kayıtlarındaymış ve

burada, Şehir'de buna saygı gösterilirmiş. Hür insanlar olduğumuzu söyledi. Bizim *gareot*, yani malları olmayan sahip olduğumuzu söyledi. "Tıpkı Erod Bey gibi," dedi. Bu bana hiçbir şey ifade etmiyordu. Öğrenecek çok şey vardı. Onu koyacak emniyetli bir yer buluncaya kadar hürriyet kâğıdımı sıkı sıkı tuttum. Hâlâ saklarım.

Yürüyerek caddelerden biraz uzaklaştık, Ahas bizi kaldırımda yan yana duran devasa evlere götürdü. Burasının kapalı bir yerleşim yeri olduğunu söyledi ama biz buranın bir sahibin evi olduğunu düşünmüştük. Burada orta yaşlı bir kadın bizi karşıladı. Soluk tenliydi ama bir sahip gibi konuşuyor ve davranıyordu, öyle ki kadının ne olduğunu bir türlü anlayamadım. Adının Ress olduğunu, kiralık bir kadın olduğunu ve evin yaşlıkadını olduğunu söyledi.

Kiralıkinsanlar sahipleri tarafından bir şirkete kiralanan mallardı. Eğer büyük bir şirket tarafından kiralanırlarsa şirket kapalı yerleşim alanında yaşıyorlardı ama Şehirde küçük şirketler için çalışan veya kendi işlerini yürüten bir sürü, bir sürü kiralıkinsan vardı; bunlar kâr için çalıştırılan ve açık kapalı yerleşim yeri adı verilen yerlerde kalıyordu. Bu tür yerlerde oturanlar sokağa çıkma yasağına uyarlar, kapılar gece kitlenirdi ama hepsi buydu; bu yerler kendi kendine yönetilirdi. Bu da öylesine bir açık kapalı yerleşim yeriydi. Amme tarafından destekleniyordu. Oturanların bir kısmı kiralıkinsandı ama birçoğu bizim gibiydi, bir zamanlar köle olan *gareotlar*. Orada yüzden fazla insan kırk dairede yaşıyordu. Benim büyükanne adını verebileceğim birkaç kadın tarafından idare ediliyordu ama burada onlara yaşlıkadın deniyordu.

Taşranın derinliklerindeki arazilerde, geçmişin derinliklerinde; yaşamın millerce uzanan toprakla, yüzyılların âdetleriyle ve kararlı bir cahillikle korunduğu yerde herhangi bir mal tamamen sahibinin insafına kalırdı. Oradan, her şeyin ve herkesin tesadüf veya değişime maruz kaldığı, hayatta kalmayı hızla öğrenmemiz gereken ama kendi yaşamımızın kendi ellerimizde olduğu bu iki milyon insanlık büyük kalabalığa gelmiştik.

Hayatımda hiç cadde görmemiştim. Tek bir kelime okuyamıyordum. Öğrenecek çok şeyim vardı.

Ress hemen bir şeyi gözler önüne serdi. O bir Şehir kadınıydı, çabuk düşünen, çabuk konuşan, sabırsız, saldırgan, hisli. Uzun bir

süre onu sevemedim, ya da anlayamadım. Kendimi salak, yavaş, budala hissetmeme neden oluyordu. Ona sık sık hiddetleniyordum.

Artık içimde hiddet vardı. Zeskra'da yaşarken hiddet hissetmemiştim. Hissedemezdim. Bu beni yer bitirirdi. Burada hiddete yer vardı ama onun bir işe yaramadığını görüyordum. Sessizlik içinde hiddetimle yaşıyordum. Keo ile Ramayo birlikte büyük bir oda tuttular, ben de onunkilerin yanında ufak bir oda tuttum. O ana kadar kendime ait odam olmamıştı. İlk başta odanın içinde kendimi yalnız hissettim, sanki utanmış gibi ama çok zaman geçmeden sevmeye başladım. Hür olarak, hür bir kadın olarak ilk yaptığım iş odamın kapısını kapatmaktı.

Geceleri kapımı kapatıp çalışıyordum. Gündüz, sabahları iş eğitimi, akşamüstleri de dersler vardı: Okuma, yazma, aritmetik, tarih. İş eğitimim, kozmetikleri, şekerleri, mücevherleri ve o tür şeyleri koymak için kâğıt ve ince tahtadan kutu yapan küçük bir dükkândaydı. Kutu yapmanın ve süslemenin her türlü değişik basamakları ve yolları öğretilmişti, çünkü Şehir'de işlerin çoğu böyle yapılıyordu, işin bütün inceliklerini bilen zanaatçılar tarafından. Dükkân Amme üyelerinden birinindi. Yaşlı işçiler kiralıkinsanlardı. Eğitimim bitince bana da aylık ödenecekti.

O vakte kadar hem bana, hem Keo ile Ramayo'ya, hem de başka bir evde yaşayan Shomeke kapalı yerleşim alanından bazı adamlara Erod Bey bakıyordu. Erod eve hiç gelmedi. Sanırım o kadar feci şekilde azat ettiği insanların hiçbirini görmek istemiyordu. Ahas ile Geu, Erod'un Shomeke'deki arazinin büyük bölümünü sattığını, parayı Amme ve kölelerin serbest bırakılması taraftarı Radikal Parti artık kurulmuş olduğu için, politikadaki yolunu açmak amacıyla kullandığını anlattılar.

Geu birkaç kere beni görmeye geldi. Bir Şehir adamı olmuştu, şık ve bilgili. Bana bakarken Zeskra'da kullanmalık bir kadın olduğumu düşündüğünü hissediyordum ve onu görmekten hoşlanmıyordum.

Eski günlerde aklıma hiç gelmeyen Ahas'ı, ne kadar cesur, kararlı ve iyi olduğunu bildiğim için artık takdir ediyordum. Bizi arayan, bulan, kurtaran oydu. Sahipler parayı ödemişti ama işi yapan Ahas'tı. Sık sık bizi görmeye geliyordu. Çocukluğum ile aramda kopmayan tek bağ oydu.

Ve hep bir dost, bir ahbap olarak geliyor, beni esir bedenime geri sürmeye kalkmıyordu hiç. Artık bana bir kadına bakar gibi bakan her erkeğe hiddetleniyordum. Beni cinsel yönden cazip bularak bakan her kadına hiddetleniyordum. Tazeu Hanım için, bir bedenden başka bir şey değildim. Zeskra'da bütün varlığım o kadardı. Hatta bana elini sürmeyen Erod için bile sadece o kadardım. İsteğe göre dokunulabilecek veya dokunulmayacak bir ten. Dileklerine göre beni kullamak veya kullanmamak. Kendime ait cinsel yerlerden, tenasül uzuvlarımdan, göğüslerimden, kalçalarımın kavislerinden, karnımdan nefret ediyordum. Çocukluğumdan beri, bir kadının bedeninin cinselliğini gözler önüne seren yumuşak kumaştan giysiler giydirilmişti bana. Giyecek bir şeyler alacak veya yapacak kadar para kazanmaya başlayınca sert, ağır kumaşlar giymeye başladım. Kendimde sevdiğim şey işlerinde mahir olan ellerim ve öğrenme konusunda çok kıvrak olmasa da, ne kadar sürerse sürsün yine de öğrenen aklımdı.

Öğrenmesini en çok sevdiğim şey tarihti. Tarihi hiç bilmeden büyümüştüm. Shomeke ve Zeskra'da, olmakta olandan başkası yoktu. Kimse, durumun farklı olduğu zamanlarla ilgili hiçbir şey bilmiyordu. Kimse farklı durumların olabileceği bir yer olduğunu bile bilmiyordu. Biz şimdiki zamana tutsak edilmiştik.

Erod değişim hakkında konuşmuştu aslında, ama değişimi sahipler yapacaktı. Biz değiştirilecektik, azat edilecektik, tıpkı bize sahip olunmuş olduğu gibi. Tarihte hürriyetlerin kazanıldığını, verilmediğini öğrendim.

Kendi başıma okuduğum ilk kitap son derece basit yazılmış Yeowe hakkında bir tarih kitabıydı. Sömürge günlerini, Dört Şirketleri, gemilerin Yeowe'ye erkek köleleri götürüp kıymetli maden cevherlerini getirdikleri o korkunç ilk yüzyılı anlatıyordu. Köle adamlar o kadar ucuzdu ki ilk birkaç yılda onları madenlerde öldürünceye kadar çalıştırıyorlar, sürekli yeni parti köle getiriyorlardı. *O, O, Yeowe, geri dönen olmuyor.* Sonra Şirket kadın köleleri de çalışmak ve üretmek için yollamaya başlamıştı; yıllar yılı mallar kapalı yerleşim alanlarından dağılarak şehirler kurmuşlardı — tıpkı bu benim yaşadığım büyük şehir gibi koca şehirler. Ama bu şehirler sahipler veya Patronlar tarafından yönetilmiyordu. Nasıl bu ev bizim tarafımızdan yönetiliyorsa o şehirler de mallar tarafından

yönetiliyordu. Yeowe'de mallar Şirketlere aitti. Hürriyetlerini Şirket'e kazandıklarının bir kısmını ödeyerek kiralayabiliyorlardı, Voe Deo'nun bazı kısımlarında ortakçı malların sahiplerine ödeme yaptıkları gibi. Yeowe'de bu mallara hür bırakılmış insanlar diyorlardı. Hür değil, hür bırakılmış insanlar. Sonra, okuduğum bu tarih kitabında bu insanların, neden biz de hür insanlar olmayalım? dedikleri yazıyordu. Böylece devrimi, Kurtuluşu yapmışlardı. Nadami adında bir plantasyonda başlamış ve oradan yayılmıştı. Otuz yıl hürriyetleri için savaşmışlardı. Ve sadece üç yıl önce savaşı kazanmışlar, Şirketleri, sahipleri, patronları dünyalarından kovmuşlardı. Caddelerde hürriyet, hürriyet diye dans edip şarkılar söylemişlerdi! Okuduğum (yavaş yavaş da olsa okuduğum) bu kitap orada basılmıştı — orada, Yeowe'de, Hür Dünya'da. Yabancılar kitabı Werel'e getirmişlerdi. Benim için kutsal bir kitaptı.

Ahas'a Yeowe'nin şimdi nasıl olduğunu sordum; bana hükümetlerini kurmakta olduklarını ve Kanunlar karşısında bütün insanları eşit kılan mükemmel bir Anayasa yazdıklarını söyledi.

Nette, haberlerde Yeowe'de birbirleriyle savaştıkları, hükümet mükümet olmadığı, insanların açlıktan öldükleri, kırsal kesimde vahşi kabile adamlarının yaşadığını, şehirlerde gençlik çetelerinin kol gezdiğini, kanunların ve düzenin çöktüğünü söylüyorlardı. Bozulma, cehalet, belalı bir teşebbüs, ölen bir dünya, diyorlardı.

Yeowe'ye karşı savaşıp kaybeden Voe Deo Hükümeti'nin artık Werel'deki Kurtuluş'tan korktuğunu söylemişti Ahas. "Hiçbir habere inanma," diye öğüt vermişti bana. "Özellikle de yakındoğrulara inanma. Sakın onlara gireyim deme. En az geri kalanlar kadar yalan dolu, ama insan bir şeyi gözleriyle görüp, hissederse inanır. Onlar da bunu biliyor. Eğer akıllarımıza hükmederlerse silaha ihtiyaçları olmayacak." Yeowe'deki sahiplerin hiç muhabirleri, hiç kameraları yok, demişti; onlar kendi "haberlerini" oyuncular kullanarak uyduruyorlardı. Yeowe'ye sadece Ekumen'den birkaç Yabancı kabul edilmişti; üstelik Yeoweliler bunların da geri yollanıp yollanmamasını, kazandıkları dünyayı sadece kendilerine saklayıp saklamamaları gerektiğini tartışıyorlardı.

"Peki öyleyse ya biz?" dedim, çünkü Hame gemi yollayıp insanları göndermeye başlayınca oraya, Hür Dünya'ya gitmenin hayallerini kurmaya başlamıştım.

"Bazıları malların gelebileceğini söylüyor. Diğerleri o kadar çok insanı doyuramayacaklarını, her yerin haddinden fazla dolacağını söylüyor. Bunu demokratik bir ortamda tartışıyorlar. Yakında yapılacak ilk Yeowe seçimlerinde karar verecekler." Ahas da oraya gitmenin hayallerini kuruyordu. Biz, âşıkların aşkları hakkında konuştukları gibi, hayallerimiz hakkında konuşuyorduk.

Ama o sırada Yeowe'ye giden gemi yoktu. Hame açık açık hareket edemiyordu ve Amme'nin de onlar adına harekete geçmesi yasaklanmıştı. Ekumen, gitmek isteyen herkese kendi gemilerinde yolculuk öneriyordu ama Voe Deo hükümeti hiçbir uzay limanının bu amaçla kullanılmasına izin vermiyordu. Sadece kendi insanlarını taşıyabiliyorlardı. Hiçbir Werelli Werel'den ayrılamazdı. '

Werel'in Yabancıları topraklarına kabul edip diplomatik ilişki kurulmasına razı olmalarının üzerinden ancak kırk yıl geçmişti. Tarih kitabını okumayı sürdürdükçe Werel'deki baskın halkın doğasını biraz biraz anlamaya başlamıştım. Kendilerine sahip diyen, Büyük Kıta'nın ve en sonunda dünyanın bütün diğer halklarını zapteden siyah derili ırk, sadece tek bir varlık biçimi olduğunu düşünerek yaşamıştı. Kendilerinin insan denilen şeyin olması gerektiği gibi olduklarına, yapması gereken şeyleri yaptıklarına ve bilinen her şeyi bildiklerine inanmışlardı. Werel'deki diğer bütün halklar onlara karşı koyduklarında bile onları taklit etmiş, onlar gibi olmaya çalışmış ve onların malı olmuştu. Gökten, başka türlü görünen, başka türlü hareket eden, kendilerini esir ettirmeyen, zapt ettirmeyen başka türlü bilen insanlar gelince sahip ırk onları istemedi. Kendileriyle eşit olduklarını kabul etmek tam dört yüz yıllarını aldı.

Erod'un her zamanki gibi çok güzel bir konuşma yaptığı Radikal Parti'nin bir toplantısındaki kalabalık arasında ben de vardım. Kalabalıkta yanımda, söylenenleri dinleyen bir kadın dikkatimi çekti. Teni garip bir kavuniçi-kahverengi rengindeydi, pini rendesi gibi; gözlerinin kenarlarında beyazlar görünüyordu. Hasta olduğunu düşündüm — irinkurdu geldi aklıma, Shomeke Bey'in teninin nasıl değiştiği, gözlerinin akının nasıl göründüğü. Ürpererek uzaklaştım. Hafif bir tebessümle bana baktıktan sonra dikkatini konuşmacıya döndürdü. Saçları Sezi-Tual'inkiler gibi bir yumak veya bulut halinde kıvır kıvırdı. Giysileri narin bir kumaştandı, garip bir moda. Aklıma kadının ne olduğu, buraya hayal bile edilemeyecek kadar uzak bir

dünyadan gelmiş olduğu çok sonra geldi. Ve işin ilginç tarafı, bütün o garip teni, gözleri, saçları, aklı bir yana insandı, en az benim kadar insan: Bundan hiç kuşkum yoktu. Bunu hissetmiştim. Bir an için bu beni derinden rahatsız etti. Sonra beni rahatsız etmeyi bıraktı ve büyük bir merak hissettim, neredeyse bir tutku, ona doğru bir çekim. Onu tanımayı diledim, onun bildiklerini bilmeyi.

İçimde sahip ruhuyla, hür ruh çekişiyordu. Bütün hayatım boyunca da bu böyle olacak.

Keo ile Ramayo okuma yazmayı ve hesap makinasını kullanmayı öğrendikten sonra okulu bıraktılar ama ben devam ettim. Hame'nin açtığı okulda gidecek başka ders kalmayınca öğretmenlerim nette ders bulmam için bana yardım ettiler. Bu tür dersleri hükümet denetlediği halde edebiyat, tarih, fen ve sanat hakkında konuşan iyi öğretmenler ve dünyanın dört bir yanından öğrenciler vardı. Ben hep daha fazla tarih istiyordum.

Beni ilk Voe Deo Kütüphanesi'ne götüren Hame'nin bir üyesi olan Ress olmuştu. Kütüphane sadece sahiplere açık olduğu için hükümet tarafından sansür uygulanmıyordu. Azat edilmiş mallar eğer açık renk tenlilerse, bir bahane bulunarak kütüphaneciler tarafından içeri alınmıyordu. Ben esmerdim ve burada Şehir'de insanı birçok aşağılamadan ve saldırıdan koruyan umursamaz bir gururla hareket etmeyi öğrenmiştim. Ress, içeriye sanki oranın sahibiymişim gibi girmemi söyledi. Öyle yaptım; ve sorgusuz sualsiz bütün ayrıcalıklardan yararlandım. Böylece özgürce okumaya başladım, o büyük kütüphanede istediğim kitabı, kabil olsa bütün kitapları okumaya başladım. Bütün neşe kaynağım buydu, bu okuma. Hürriyetimin kalbi buydu.

İyi bir ücret aldığım, zevkli bir iş olan kutuyapımcısındaki işimden, hoş ahbaplarımın arasında olmaktan, öğrendiklerim ve okuduklarımdan başka yaşamımda pek bir şey yoktu. Daha fazlasını istemiyordum. Yalnızdım ama yalnızlığın istediğim şeyin bedeli olarak yüksek bir ücret olmadığını düşünüyordum.

Önceleri sevmemiş olduğum Ress iyi bir dosttu. Onunla birlikte Hame'nin toplantılarına ve o beni aydınlatmasa ne olduğunu anlamam mümkün olmayan eğlentilere gidiyordum. "Haydi masum yavrucuk," derdi. "Plantasyon yavrusunu eğitmek gerek." Ve beni makil tiyatrosuna veya müziğin güzel olduğu bir mal dans salonuna

götürürdü. Hep dans etmek isterdi. Bana dans öğretmesine izin vermiştim ama dans etmekten pek hoşlanmıyordum. Bir gece "ağır gidişli" bir dans yaparken elleri beni sıkmaya başladı, yüzüne bakınca cinsel arzunun maskesini gördüm, yumuşak ve boş. Hemen ayrıldım. "Dans etmek istemiyorum," dedim.

Eve yürüdük. Benimle birlikte odama geldi ve kapıda bana sarılıp öpmeye çalıştı. Hiddetten bayılacak gibiydim. "Bunu istemiyorum! " dedim.

"Özür dilerim Rakam," dedi, o güne kadar duymadığım bir yumuşak başlılıkla. "Neler hissettiğini tahmin ediyorum. Ama bunu yenmelisin, kendi yaşamın olmalı. Ben erkek değilim ve seni arzuluyorum."

Sözünü kestim — "Bir adamdan önce bir kadın kullanmıştı beni. Bana seni arzulayıp arzulamadığımı sordun mu? Bir daha kendimi kullandırmam!"

O hiddet ve kin, bir iltihaptan fırlayan zehir gibi patladı bende. Eğer bir kez daha bana dokunmaya çalışsaydı canını yakacaktım. Kapıyı yüzüne çarptım. Zangır zangır titreyerek çalışma masama gittim, oturdum ve üzerinde açık duran kitabı okumaya başladım.

Ertesi gün ikimiz de utangaç ve gergindik. Fakat Ress'te Şehrin getirdiği çabukluk ve dayanıklılığın verdiği bir sabır vardı. Bir daha benimle sevişmeye kalkışmadı ama ona güvenip, kimseyle konuşamayacağım şekilde içimi ona açmamı da sağladı. Beni dikkatle dinleyerek ne düşündüğünü söylerdi. "Yavrucuğum, her şeyi yanlış anlamışsın. Şaşmamak gerek. Nasıl doğru anlayabilirdin ki? Seksin sana yapılan bir şey olduğunu düşünüyorsun. Öyle değil. Bu, senin yaptığın bir şey. Bir başkasıyla. Onlara değil. Hayatında hiç cinsellik olmamış. Bütün bildiğin hep tecavüzmüş," demişti.

"Erod Bey bunu bana uzun zaman önce anlatmıştı," dedim. Buruktum. "Nasıl adlandırdıkları umurumda değil. Yeterince yaşadım. Hayatımın gerisine yetecek kadar. Onsuz olmaktan mutlu olacağım."

Ress yüzünü ekşitti. "Yirmi iki yaşında mı?" dedi. "Belki bir süre. Halinden memnunsan tamam. Ama dediklerimi bir düşün. Bu yaşamın kesip atılamayacak kadar büyük bir bölümü."

"Eğer cinsellik gerekiyorsa, kendi kendime zevk verebilirim," dedim, onu incitip incitmediğimi umursamadan. "Aşkın bununla bir

ilgisi yok."

"İşte yanıldığın nokta bu," dedi, ama onu dinlemedim. Ben kendi seçtiğim öğretmenlerden ve kitaplardan öğrenirdim; istemediğim öğütleri alacak değildim. Ne yapmam, ne düşünmem gerektiğinin söylenmesini reddediyordum. Eğer hür olacaksam, bir başıma hür olacaktım. İlk kez ayakta duran bir bebek gibiydim.

Ahas da bana öğütler veriyordu. Eğitimi bu kadar ileriye götürmenin ahmaklık olduğunu söylüyordu. "O kadar kitap bilgisiyle yapabileceğin yararlı bir şey yok," dedi. "Bu kendini isteklerine fazla kaptırmaktır. Pratik hünerleri olan liderlere ve üyelere ihtiyacımız var."

"Öğretmenlere ihtiyacımız var!"

"Evet," dedi, "ama bir yıl önce de öğretebilecek kadar çok şey biliyordun. Kadim tarihin, yabancı dünyaların gerçeklerinin ne faydası var? Yapmamız gereken bir devrim var!"

Okumayı bırakmadım ama kendimi suçlu hissettim. Kendim de sadece üç yıl önce öğrenmiş olduğum için, okuma yazma bilmeyen mallara ve azat edilmiş insanlara okuma yazma öğretmek konusunda bir ders aldım. Zor işti. Okumayı öğrenmek, bütün bir günün işinden sonra geceleri yorgun argın işin başına oturan erişkin bir insan için zor bir iştir. Netin insanın aklındakileri alıp götürmesine izin vermek çok daha kolay.

Aklımın içinden Ahas'la tartışıp duruyordum, günlerden bir gün ona," Yeowe'de Kütüphane var mı?" dedim.

"Bilmiyorum."

"Olmadığını biliyorsun. Şirketler orada hiç kütüphane bırakmadı. Hiç kütüphaneleri yoktu. Onlar kârdan başka bir şey bilmeyen cahil insanlardı. Bilgi kendi içinde güzeldir. Öğrenmeye devam ediyorum ki Yeowe'ye bilgimi götürebileyim. Eğer yapabilirsem koca bir Kütüphaneyi olduğu gibi götürürüm onlara!"

Bana bakakaldı. "Bütün kitaplar sahiplerin ne düşündükleri, ne yaptıkları hakkında. Yeowe'de buna ihtiyaçları yok."

"Evet var," dedim, onun yanıldığına emindim ama yine neden olduğunu açıklayamıyordum.

Okulda, öğretmenlerden biri ayrıldığı için tarih öğretmem için bana başvurdular sonunda. Bu dersler iyi gitti. Dersleri hazırlamak için çok çalışıyordum. Kısa bir süre sonra daha ileri seviyedeki

öğrencilere konuşma yapmam istendi ve bu da güzel gitti. İnsanlar benim tarihten çıkarttığım düşüncelerle, kendi dünyamızı diğer dünyalarla karşılaştırmamla ilgileniyordu. Değişik halkların çocuklarını yetiştiriş tarzlarını inceliyordum; burasını insanların kendilerini hür kılabildikleri veya esir ettikleri bir yer olarak gördüğüm için, onların çocuklarının sorumluluklarını nasıl yüklendiklerini, bu sorumluluğun nasıl anlaşıldığını inceliyordum.

Bu konuşmaların birine Ekumen Sefareti'nden bir adam geldi. Dinleyicilerim arasında yabancı bir yüz görünce korkmuştum. Onu tanıdığımda çok daha fazla korktum. Netten almış olduğum ilk Ekumenik Tarih dersini o vermişti bana. Tartışmalara hiç katılmamış olduğum halde dersleri kendimi vererek dinlemiştim. Öğrenmiş olduğum şeylerin bende büyük etkileri olmuştu. Benim onun gerçekten bildiği şeyler hakkında konuşuyor olmamı küstahlık olarak algılayacağını düşünmüştüm. Bütün konuşmam boyunca onun beyaz kenarlı gözlerine bakmamaya çalışayım derken dilim damağıma dolandı.

Konuşmadan sonra yanıma gelerek kibarca kendisini tanıttı, konuşmam hakkında iltifatta bulundu, falanca kitabı okumuş olup olmadığımı sordu. Beni bir muhabbet içine öyle beceriklice, öyle gönülden çekti ki onu sevip ona güvenmekten başka yapacak şeyim kalmadı. Çok geçmeden de güvenimi kazandı. Onun rehberliğine ihtiyacım vardı çünkü çocukların yaşamlarının ve eğitimlerinin değerinin dayanmakta olduğu kadın ve erkekler arasındaki gücün dengesi hakkında —hatta arif kişiler tarafından bile— salakça bir sürü şey söylenmiş ve yazılmıştı. O, okunabilecek yararlı kitapları biliyordu, kitaplardan da yoluma bir başıma devam edebilirdim daha sonra.

Adı Esdardon Aya'ydı. Sefarette, ne olduğunu bilmediğim yüksek bir mevkide bulunuyordu. Eski Dünya'da, insanlığın ilk yuvası olan, atalarımızın gelmiş olduğu Hain'de doğmuştu.

Bazen benim, altı yaşına kadar kapalı yerleşim alanının duvarları dışındaki şeylerden bihaber, yaşadığı ülkenin adını on sekiz yaşına kadar bilmeyen benim bu tür şeyleri, bu kadar engin ve kadim meseleleri bilmemin ne kadar garip olduğunu düşünüyordum. Şehir'e yeni geldiğimde biri "Voe Deo"dan söz etmişti, ben de, "Orası nerede?" diye sormuştum. Hepsi bana bakakalmıştı. Kadınlardan

biri, sert sesli yaşlı bir Şehir kiralık kadını, "Burası Tozlu. Voe Deo tam burası. Senin ve benim ülkem!"

Esdardon Aya'ya bunu anlatmıştım. O gülmedi. "Bir ülke, bir halk," dedi. "Bunlar garip ve çok zor düşüncelerdir."

"Benim ülkem kölelikti," dedim; o da başıyla onayladı.

Artık Ahas'ı çok nadir görmeye başlamıştım. Onun iyi niyetli dostluğunu özlüyordum ama her şey bir azarlamaya dönüşmüştü. "Ha bire dinleyicilerinden, yayıncılıktan söz ediyorsun, burnun büyüdü," dedi bana. "Kendini, davamızın önüne çıkartıyorsun."

Ben, "Ama Hame'deki insanlara konuşuyorum, bilmemiz gereken şeyleri yazıyorum. Yaptığım her şey hürriyet için," dedim.

"Amme senin o kitapçığından memnun değil," dedi ciddi, öğütveren bir tarzda, sanki bilmem gereken bir sırrı veriyormuş gibi. "Bastırmadan önce yazılarını komitenin onayına sunman gerektiğini söylememi istediler benden. O matbaa biraz fazla öfkeliler tarafından yönetiliyor. Hame bizim adaylarımızı oldukça zor durumda bırakıyor."

"Adaylarımız!" dedim hiddetle. "Hiçbir sahip benim adayım değildir! Sen hâlâ Genç Sahip'ten mi emir alıyorsun?"

Bu ona çok dokunmuştu. "Eğer kendini ön plana süreceksen, eğer beraber çalışmayacaksan hepimizi tehlikeye atarsın," dedi.

"Ben kendimi ön plana çıkartmıyorum — politikacılar ve kapitalistler yapıyor bunu. Benim için hürriyet önce gelir. Siz neden benimle çalışamıyorsunuz? Söylediğin iki yönlü Ahas!"

Kızarak ayrıldı, beni de kızgın bıraktı.

Sanırım benim ona olan bağımlılığımı özlüyordu. Belki de benim bağımsızlığımı kıskanıyordu, çünkü o Erod Bey'in adamı olarak kaldı. Onun sadakat dolu bir kalbi vardı. Fikir ayrılığımız ikimize de çok acı geliyordu. O günleri izleyen sorunlu günlerde başına neler geldiğini bilmek isterdim.

Suçlamalarında gerçek payı vardı. İnsanların akıllarına ve kalplerine nüfuz eden bir konuşma ve yazma yeteneğine sahip olduğumu fark etmiştim. Kimse bana bu tür bir yeteneğin etkili olduğu kadar tehlikeli de olduğunu söylememişti. Ahas kendimi ön plana çıkarttığımı söylemişti ama öyle yapmadığımı biliyordum. Tamamen gerçeğin ve hürriyetin hizmetindeydim. Kimse bana, sadece Kamye Efendi'nin sonun ne olabileceğini bildiği için, sonucun, sonuca varma araçlarını aklayamayacağını söylememişti.

Büyükannem bunu bana söyleyebilirdi. *Arkamye* bunu bana hatırlatmış olabilirdi ama onu pek sık okumuyordum ve Şehir'de akşamları sözü çığıran yaşlı adamlar yoktu. Olsaydı bile o güzelim gerçekleri söyleyen güzel sesimden onları duymazdım zaten.

Bir kötülük yaptığımı düşünmüyordum ama hepimiz yapıyorduk çünkü Hame'nin cüretinin arttığı, Radikal Parti'nin gittikçe güçlendiği ve bize karşı harekete geçmeleri gerektiği konusunda Voe Deo'nun efendilerinin dikkatlerini üzerimize çekmiştik.

İlk işaret ayrılık yaratan bir işaretti. Açık kapalı yerleşim yerlerinde, hem erkeklerin hem de kadınların tarafında çiftler için birkaç daire olurdu. Bu son derece esaslı bir değişiklikti. Mallar arasında her türlü evlilik bağı yasaktı. Sadece sahiplerinin hoşgörüsü sayesinde çift halinde yaşayabilirlerdi. Malların tek yasal sadakatleri efendilerine karşı olanıydı. Çocuk annenin değil sahibindi. Fakat *gareotlar* da sahipli mallarla aynı yerde oturdukları için çiftler için olan bu dairelere ya göz yumuluyor, ya da görmezden geliniyordu. Şimdi aniden kanuna dikkat çekilmiş, mal çiftler tutuklanmış, eğer maaşlı mallarsa para cezasına çarptırılarak birbirlerinden ayrılmış, şirketlerin işlettikleri kapalı yerleşim evlerine yollanmışlardı. Bizim evimizi idare eden Ress ve diğer yaşlı kadınlarsa para cezasına çarptırılarak, eğer "ahlak dışı bu uygulama"nın devam ettiği ortaya çıkarsa sorumlu tutulacakları ve çalışma kamplarına yollanacakları söylenmişti. Çiftlerden birinin iki küçük çocuğu hükümet listesinde yoktu, o yüzden ebeveynleri götürüldüğünde bırakılmış, terk edilmişti. Keo ile Ramayo onları aldılar. Kapalı yerleşim alanındaki bütün yetimler gibi onlar da kadınlar tarafının vesayeti altındaki çocuklar oldular.

Bu konuda Hame ve Amme'nin toplantılarında hiddetli tartışmalar olmuştu. Kimisi malların birlikte yaşayıp çocuklarını yetiştirmeleri hakkının Radikal Parti'nin desteklemesi gereken bir amaç olduğunu söylüyordu. Bu, sahipleri doğrudan tehdit eden bir şey değildi ve birçok sahibe içgüdüsel olarak cazip gelebilirdi, özellikle de seçme hakkı olmayan ama değerli müttefikler sayılan kadınlara. Diğerleri, hürriyet hedefine olan sadakatimizin özel hislerimizi bastırması gerektiğini ve herhangi bir şahsi konunun azat edilme konusu yanında ikinci sırayı alması gerektiğini söylüyordu. Erod Bey toplantıda böyle konuşmuştu. Ben ona cevap vermek için

ayağa kalktım. Cinsel hürriyet olmadıkça, çocuklarının sorumluluğunu almaları için kadınlara izin verilmedikçe, erkekler de bunu üstlenmeye gönüllü olmadıkça hürriyet olamayacağını; ister sahip ister mal olsun hiçbir kadının hür olamayacağını söyledim.

"Erkekler bu sorumluluğun toplumsal yönünü, çocuğun gireceği daha büyük dünyayı omuzlamalılar; kadınlar da hayatın evle ilgili olan, çocuğun ahlaki ve fiziksel yetiştirilmesiyle ilgili olan kısmını. Bu Tanrı ve Tabiat'ın yarattığı bir ayırım," diye cevap verdi Erod.

"O halde bir kadının azatı demek, onun *beza*'ya girmesi, kadınlar tarafında kilit altına alınması için serbest bırakılması mı demek oluyor?"

"Tabii ki değil," diye başladı ama altın dilinden korkarak yine araya girdim — "O halde kadınlar için hürriyet nedir? Bu, erkeklerin hürriyetinden farklı mı? Ya da hür bir insan, hür müdür?"

Toplantı başkanı kızgınlıkla asasını yere vuruyordu ama kadın mallardan birkaçı benim sorumu kabullenmişti. "Radikal Parti ne zaman bizim adımıza konuşacak?" dediler; yaşlı kadınlardan biri haykırdı, "Siz köleliği kaldırmak isteyen sahipler, kadınlarınız nerede? Neden burada yoklar? Onları *beza*'dan çıkartmıyor musunuz?"

Toplantı başkanı asasını vurarak düzeni sağlayabildi. Ben yarı yarıya övünç içinde, yarı yarıya yılgındım. Artık Erod ile Hame'den birkaç kişinin bana açıktan açığa olay yaratan biri olarak baktıklarını görmüştüm. Ve gerçekten de sözlerim bizi ikiye ayırmıştı. Ama zaten ayrı değil miydik?

Biz bir grup kadın eve caddeden yürüye yürüye gittik, yüksek sesle konuşarak. Bunlar artık benim sokaklarımdı, trafiğiyle, ışıklarıyla, tehlikeleriyle, yaşamıyla. Bir Şehir kadınıydım, hür bir kadın. O gece ben de bir sahiptim. Şehre sahiptim. Geleceğe sahiptim.

Tartışmalar devam etti. Birçok yerde konuşmam istendi benden. Bu tür toplantılardan birinden ayrılırken Hainli Esdardon Aya yanıma gelerek doğal bir havayla, sanki konuşmam hakkında bir şeyler söylüyormuş gibi, "Rakam, tutuklanma tehlikesiyle karşı karşıyasın," dedi.

Anlayamadım. Diğerlerinden ayrılarak yanımda yürümeye başladı ve devam etti: "Sefarette kulağıma bir söylenti geldi... Voe

Deo hükümeti azat edilmiş malların statülerini değiştirmek üzere. Artık siz *gareot* olarak kabul edilmeyeceksiniz. Sahip bir kefiliniz olması gerekecek."

Bu kötü bir haberdi ama üzerinde biraz düşündükten sonra, "Sanırım bana kefil olabilecek bir sahip bulabilirim. Boeba Bey olur belki."

"Kefil sahipler hükümet tarafından onaylanmak zorunda olacak... Bu Amme'yi hem mal, hem de sahip üyeleri açısından zayıflatmış olacak. Bir yerde çok zekice," dedi Esdardon Aya.

"Eğer onaylanan bir kefil bulamazsak ne olacak?"

"Kaçak kabul edileceksiniz."

Bu ölüm, çalışma kampları veya mezat demekti.

"Aman Tanrım," dedim ve Esdardon Aya'nın koluna tutundum çünkü gözlerime kara bir perde inmişti.

Bir müddet caddede birlikte yürüdük. Tekrar gözlerim açıldığında caddeyi gördüm, Şehrin yüksek evlerini, benim olduğunu düşünmüş olduğum parlak ışıklarını.

"Bazı arkadaşlarım var," dedi Hainli, benimle yürümeye devam ederek, "Bambur Krallığı'na bir yolculuk yapmayı planlayan."

Bir süre sonra, "Orada ne yapacaklar?" dedim.

"Oradan Yeowe'ye bir gemi gidecek."

"Yeowe'ye," dedim.

"Öyle duydum," dedi sanki bir şehir otobüs hattından konuşuyormuşuz gibi. "Birkaç yıl içinde Veo Deo'nun Yeowe'ye yolculuk önerisinde bulunacağını zannediyorum. Yola getirilemeyenlerin, sorun yaratanların, Hame üyelerinin ihracı için. Ama bu Yeowe'yi ulusal bir devlet olarak tanımak anlamına geliyor, ki henüz buna hazır değiller. Öte yandan bazı bağımlı devletlerin yarı-yasal bazı ticari girişimlerine göz yumuyorlar... Birkaç yıl önce Bambur Kralı eski Şirket gemilerinden birini satın aldı; hakiki bir eski Sömürge Ticaret gemisi. Kral Werel'in aylarını ziyaret etmeyi düşünüyordu. Fakat ayları can sıkıcı buldu. O yüzden gemiyi Bambur Üniversitesi bilimadamları ve kendi başkentlerindeki işadamlarından oluşan konsorsiyumuna kiraladı. Bambur'daki bazı sanayiciler gemiyi kullanarak Yeowe'yle biraz ticaret yapıyor; aynı zamanda üniversiteden bazı bilim adamları da bilimsel geziler yapıyorlar. Tabii ki her yolculuk çok pahalı oluyor, o yüzden her

gittiklerinde mümkün olduğu kadar fazla sayıda bilimadamı taşıyorlar."

Bütün bunları duymadan ama yine de anlayarak dinledim.

"Şu ana kadar," dedi, "bunu devam ettirdiler."

Her zaman sakin, büyüklenmeden ama biraz eğlenir gibi gelirdi sesi kulağa.

"Amme bu gemiyi biliyor mu?" diye sordum.

"Bazı üyeleri biliyor, sanırım. Hame'dekiler de. Ama bu bilmesi çok tehlikeli bir konu. Eğer Voe Deo, bağımlı bir devletin kıymetli bazı malları yolladığını bilse... Aslında bazı kuşkuları olduğunu düşünüyoruz. O yüzden bu, öyle kolay kolay verilebilecek bir karar değil. Tehlikeli ve geriye dönüşü yok. Bu tehlike yüzünden sana bundan söz etme konusunda tereddüt ettim. Ben o kadar tereddüt ettim ki senin kararını hemen vermen gerekiyor. Aslında bu gece karar vermelisin Rakam."

Şehir ışıklarından, gizledikleri gökyüzüne çevirdim bakışlarımı. "Gideceğim," dedim. Walsu'yu düşündüm.

"Güzel," dedi adam. Bir sonraki köşede gittiğimiz yönü değiştirdi; evimden uzaklaşarak Ekumen Sefareti'ne doğru döndük.

Bunu, benim için neden yaptığım hiç merak etmedim. Esrarlı bir adamdı, esrarlı bir güce ait bir adam, ama her zaman doğruyu söylerdi ve mümkün olduğunca içinden geldiği gibi davrandığını biliyordum.

Kış gecesinde yerdeki lambalarla hafifçe aydınlatılmış büyük bir bahçe olan Sefaret topraklarına girerken durdum. "Kitaplarım," dedim. Söylediklerimi anlayamadan bana baktı. "Kitaplarımı Yeowe'ye götürmek istiyordum," dedim. Artık sesim engelleyemediğini gözyaşlarımla titremeye başlamıştı, sanki geride bıraktığım her şey bir tek o şeyde toplanmış gibi. "Sanırım Yeowe'de kitaba ihtiyaçları var," dedim.

Bir süre sonra, "Bir sonraki gemimizle yollanmalarını sağlayacağım. Seni de o gemiye bindirebilmek isterdim," diye ekledi daha alçak bir sesle. "Ama tabii ki Ekumen kaçak kölelere bedava yolculuk yaptıramaz..."

Dönüp elini elime aldım, bir an için alnımı eline dayadım, hayatım boyunca ilk ve tek kez kendi hür irademle yapmıştım bunu.

Şaşırmıştı. "Haydi, haydi," dedi ve aceleyle beni götürdü.

Sefaret, koruma olarak çoğu eski savaşçı kasttan adamlar olan Werelli muhafızları tutuyordu. Onlardan biri, ciddi, kibar ve çok sessiz bir adam benimle birlikte uçucuda, Büyük Kıta'nın doğusundaki bir ada krallık olan Bambur'a geldi. İhtiyacım olan bütün evrak ondaydı. Uçucu alanından beni, Kral'ın uzay gemisi için yaptırmış olduğu Kraliyet Uzay Rasathanesine götürdü. Orada hiç vakit kaybetmeden, koca iskelesinde ayrılmaya hazır bekleyen gemiye aldılar beni.

Herhalde aylan görmeye giden Kral'a ön tarafta rahat daireler yapılmıştı. Geminin Tarımsal Plantasyon Şirketi'ne ait olan orta bölümünde hâlâ Sömürge ürünleri için büyük bölümler bulunuyordu. Bu seferde Bambur'da üretilmiş olan çiftlik aletleri bulunan dört kargo bölümüne Yeowe'den tahıl alıp dönecekti. Beşinci kompartımanda mallar vardı.

Kargo bölümünün koltukları yoktu. Yere keçe döşekler sermişlerdi; üzerine uzandık, bizi de taşınan yükler gibi direklere bağladılar. Aşağı yukarı elli "bilimci" vardı. Gemiye en son gelip bağlanan bilimci bendim. Mürettebat aceleci ve sinirliydi; Bambur dilinde konuşuyorlardı. Bize verdikleri talimatı anlamıyordum. Mesanemi boşaltmam lazımdı ama onlar "Zaman yok, zaman yok!" diye bağırıyordu. Böylece onlar bölümün büyük kapılarını kapatırken ben büyük bir eziyet içinde, aklıma Shomeke kapalı yerleşim alanın kapıları gelerek, olduğum yere uzandım. Etrafımda insanlar birbirlerine kendi lisanlarında sesleniyordu. Bir bebek viyakladı. O dili biliyordum. Sonra altımızda büyük bir gürültü başladı. Sonunda, sanki kocaman yumuşak bir ayak üzerime basıyormuş gibi, kürek kemiklerim altındaki şilteyi kesip geçiyormuş gibi hissedinceye kadar bedenimin zemine doğru bastırıldığını hissettim; dilim boğulmama neden olacakmış gibi gırtlağıma doğru basıyordu; bıçak gibi keskin bir ağrı ve sıcak bir rahatlamayla mesanem idrarı boşalttı.

Sonra ağırlığımızı kaybetmeye başladık — bağlarımız içinde uçuyordu. Yukarısı aşağısı, aşağısı yukarısı olmuştu; ya da her ikisi birdi veya hiçbiriydi. Etrafımdaki insanların yeniden seslendiklerini duydum, birbirlerinin isimlerini söylüyorlar, "İyi misin? Evet, iyiyim." anlamına geliyor olması gereken şeyler söylüyorlardı. Bebek hiddetli, kulakları tırmalayan bağırtılarına hiç ara vermedi. Yanımdaki kadının oturup kendisini tutan kayışların kollarında ve göğsünden geçtiği

yerleri ovduğunu görünce benim de elim bağlarıma gitti. Fakat hoparlörden yüksek, boğuk bir ses yükselerek Bambur dilinde emirler vermeye başladı ve Voe Deaca: "Kayışlarınızı açmayın! Etrafta dolanmaya çalışmayın! Gemi saldırı altında! Durumumuz son derece tehlikeli!" dedi.

Böylece kendi idrarımın minik buğusu içinde yüzerek yatıp, hiçbir şey anlamadan etrafımdaki yabancıların konuşmalarını dinledim. Çok perişan durumdaydım ama yine de hayatımda olmadığım kadar korkusuzdum. Umursamazdım. Ölmek gibi bir şeydi. Ölürken insanın herhangi bir konuda endişe duyması çok aptalca olur herhalde.

Gemi garip bir şekilde hareket ediyor, titriyor, dönüyordu sanki. İnsanların bir kısmının midesi kalktı. Hava minik kusmuk damlacıkları ve kokusuyla doldu. Başımdaki eşarbı bir filtre gibi yüzüme indirecek kadar elimi bağlardan kurtardım; eşarbın uçlarını başımın altına kıstırarak eşarbı yüzümde tuttum.

Eşarbın içinde kargo bölümünün koca kubbesini ne üzerimde, ne de altımda görebiliyordum artık, sanki her an uçacakmışım veya kubbenin içine düşecekmişim gibi hissediyordum. Eşarp ben ben kokuyordu, bu da insanı rahatlatıyordu. Konuşma yapmak için giyindiğimde taktığım bir eşarptı, ince tülden, içinden seyrek aralıklarla gümüş teller geçen, soluk kırmızı bir eşarp. Bunu Şehir pazarından aldığım zaman annemin Tazeu Hanım'ın vermiş olduğu kırmızı eşarbını düşünmüştüm. O kadar parlak renkli olmasa da bunu beğeneceğini düşünmüştüm. Şimdi yatmış sıçrayışlar sırasında tam gümüş işlemelerin olduğu yerlerde beliren yıldızların oluşturduğu soluk kırmızı loşlukta annem Yowa'yı düşünüyordum. Büyük bir ihtimalle o sabah kapalı yerleşim alanında öldürülmüştü. Belki de kullanmalık kadın olarak başka bir araziye taşınmıştı, ama Ahas onun izine hiç rastlayamamıştı. Başını hafif yana yatırarak itaatkâr ama yine de uyanık ve zarif haliyle onu gözüme getirdim. Gözleri büyük ve parlaktı, şarkıda da dendiği gibi, "yedi ayı da içine alan gözleri". O zaman: Ama bir daha ayları hiç göremeyeceğim, diye düşündüm.

Bununla birlikte kendimi o kadar garip hissettim ki, kendi kendimi teselli etmek ve aklımı başka şeylere çekmek için, kendi nefesimle ısınmış kırmızı tülden çadırımın içinde şarkı söylemeye başladım.

Hame'de söylediğimiz hürriyet şarkılarını söyledim; sonra Tazeu Hanım'ın öğretmiş olduğu aşk şarkılarını söyledim. Son olarak da, "O, O, Yeowe"yi önce yavaş yavaş, sonra biraz daha yüksek sesle söyledim. Yumuşak kırmızı loşluktan bir yerden bir sesin bana katıldığını duydum, önce bir erkek sesi, sonra bir kadın sesi. Voe Deo'dan gelen bütün mallar bu şarkıyı biliyordu. Birlikte söyledik. Bamburlu bir erkeğin sesi şarkıya katılarak ona kendi lisanında sözler ekledi, diğerleri de onun şarkısına katıldı. Sonra şarkılar yavaşça kesildi. Bebeğin ağlaması da zayıftı artık. Hava çok kötüydü.

Birkaç saat sonra, sonunda havalandırmadan temiz hava girip de bağlarımızı çözebileceğimiz söylendiğinde, Voe Deo Uzay Savunma Filosu'ndan bir geminin, tam atmosferin üzerinde uzay aracının yolunu kestiğini ve durmasını emrettiğini öğrendik. Kaptan sinyali duymazdan gelmeyi tercih etmişti. Savaş gemisi ateş açmış, gemiye isabet etmediği halde patlama denetim tablolarına zarar vermişti. Gemi yoluna devam etmiş ve savaş gemisinden bir daha ses çıkmamıştı. Artık Yeowe'den on bir gün ötedeydik. Bir savaş gemisi, ya da bir grup savaş gemisi Yeowe yakınlarında bizi bekliyor olabilirdi. Gemiye dur emri vermelerinin sebebi, "yasak ticari mal" taşınmasından kuşkulanıldığıydı.

O savaş filosu yüzlerce yıl önce, o zamanlar Ekumen'e verdikleri adla, Ecnebi İmparatorluğu'ndan beklenen saldırılardan korunmak için oluşturulmuştu. Hayallerinde yarattıkları tehditten o kadar korkuyorlardı ki bütün enerjilerini uzay uçuşları teknolojisine harcamışlardı; Yeowe'nin sömürgeleştirilişi de bunun bir sonucuydu. Dört yüz yıl hiçbir saldırı tehdidi olmayınca Voe Deo sonunda Ekumen'in sefirler ve elçiler göndermesine izin vermişti. Kurtuluş Savaşı sırasında Savunma Filosunu asker ve silah yollamak için kullanmışlardı. Şimdi de filoyu arazi sahiplerinin bekçi kedisi ve köpeği kullandığı gibi, kaçak köleleri yakalamak için kullanıyorlardı.

Kargo bölümünde iki Veo Deolu daha buldum ve konuşabilmek için "yatak kayışlarımızı" bir yere taşıdık. Her ikisi de Bambur'a onların yol paralarını ödeyen Hame tarafından getirilmişti. Benim aklıma ödenmesi gereken bir para olduğu hiç gelmemişti. Ben, benimkini kimin ödediğini biliyordum.

"Uzay gemisi sevgiyle yürümüyor," dedi kadın. Garip bir insandı. Gerçekten bir bilimciydi. Kendisini kiralayan şirket tarafından kimya konusunda geniş bir eğitim almış, orada ona ihtiyaç duyulacağı ve talep olacağını söyleyerek Hame'yi kendisini Yeowe'ye yollaması konusunda ikna etmişti. Gereotların birçoğundan daha fazla para kazanıyordu ama Yeowe'de daha da iyi olacağını düşünüyordu. "Zengin olacağım," dedi.

Aslında genç bir delikanlı olan adam, kuzey şehirden bir fabrika işçisiydi ve kaçmıştı; şansı yaver gitmiş kendisini ölüm ya da çalışma kampından kurtaracak insanlara rast gelmişti. On altı yaşında, cahil, gürültücü, isyankâr ve tatlı huyluydu. Herkesin sevgisini kazanmıştı, yavru bir köpek gibi. Ben de revaçtaydım çünkü ben de Yeowe tarihini biliyordum ve her iki dili bilen bir adam aracılığıyla Bamburlulara nereye gittikleri hakkında bir şeyler —yüzyıllar süren Şirket köleliği, Nadami'yi, Savaş ve Kurtuluş'u— anlatabiliyordum. Kimisi şehirlerden kiralıkinsanlardandı, diğerleri de gittikleri yer hakkında çok az bilgileri olan, bir mezattan sahte para ve isimle Hame tarafından satın alınarak bu uçuşa yetiştirilen bir grup arazi kölesiydi. Voe Deo'nun dikkatini bu uçuşa çevirmesinin nedeni de bu oyundu.

Fabrika işçisi olan oğlan Yoke, Yeowelilerin bizi nasıl karşılayacakları hakkında durmak dinlenmek bilmeden spekülasyonlarda bulunuyordu. Bandoların çalınışı, nutukların verilişi, bize hazırlanan koca ziyafetle ilgili yarı şaka, yarı hayal bir öyküsü vardı. Günler geçtikçe ziyafet gitgide daha detaylı anlatılmaya başladı. Günler, kargo bölümünün hiçbir özelliği olmayan, sadece her on iki saatte bir daha loş veya daha parlak aydınlatılmayla ve "gündüzleri" insanın ağzına sıkıp çıkarttığı tüpler içindeki yiyecek ve sudan ibaret iki öğün yemekle zamanı saydığımız koca boşluğunda uzun, açlıkla dolu günlerdi. Neler olabileceği konusunda ben pek düşünmüyordum. Ben oluşların arasında kalmıştım. Eğer savaş gemileri bizi bulursa, büyük bir ihtimalle ölürdük. Eğer Yeowe'ye ulaşırsak, yeni bir yaşam olacaktı. Şimdi ise yüzüyorduk.

4. YEOWE

Gemi sağ salim Yeowe Limanı'na indi. Önce makina sandıklarını boşalttılar, sonra diğer kargoyu. Bizi merkezine doğru çeken bu yeni dünyanın büyük çekim gücüne karşı koyamadan, o güne kadar bu kadar yaklaşmamış olduğumuz güneşin ışığıyla körleşip sendeleyerek, birbirimize tutunarak indik.

"Bu tarafa" Bu tarafa!" diye bağırdı bir adam. Kendi dilimi duyduğuma minnettardım ama Bamburlular endişeli görünüyordu.

Bu tarafa —buraya —soyunun —bekleyin — Hür Dünya'ya indiğimizde ilk duyduğumuz şey emirlerdi. Üzerimizdeki zararlı kimyasal maddeler temizlenecekti ki bu da son derece ıstırap verici, sıkıcı bir işlemdi. Doktorlar muayene edecekti. Yanımızda getirdiğimiz her şey kimyasal maddelerden temizlenip incelenecek ve listelenecekti. Bu işlem benim için fazla bir zaman almadı. Üzerimdeki giyecekleri, iki haftadır üzerimde olan giyecekleri getirmiştim yanımda. Temizlenmek hoşuma gitmişti. Sonunda boş kargo barakalarından birinde durmamız söylendi. Kapının üzerindeki levhada hâlâ YTPŞ —Yeowe Tarımsal Plantasyon Şirketi— yazıyordu. Birer birer giriş işlemlerimiz yapıldı. Benim işlemlerimi yapan adam kısa boylu, beyaz, orta yaşlı, Şehir'deki herhangi bir tezgâhtar mal gibi gözlüklüydü ama ona saygıyla baktım. Konuştuğum ilk Yeowe'liydi. Elindeki bir formdan bana sorular sorup cevaplarımı kaydediyordu. "Okuyabilir misin?" —"Evet". —"Hünerlerin?" —Bir an kekeledikten sonra, "Öğretmenlik —Okuma yazma ve tarih öğretebilirim," dedim. Başını kaldırıp bana bakmadı hiç.

Sabırlı davranıyor olmaktan gayet memnundum. Sonuç olarak buraya gelmemiz için Yeowe'liler bizi davet etmemişti. Sadece, bizi geri gönderecek olsalar halk önünde acımasızca idam edileceğimizi bildiklerinden bizi kabul ediyorlardı. Bambur için kârlı bir kargoyduk ama Yeowe için bir sorunduk. Fakat birçoğumuzda onların ihtiyacı olan hünerler vardı; bunu sormuş oldukları için pek memnun oldum.

Hepimizin işlemleri bittikten sonra iki gruba ayrılmıştık: Erkekler ve kadınlar. Yoke bana sarılıp kucaklaştıktan sonra gülerek ve elini sallayarak adamların tarafına gitti. Ben kadınlarla kaldım. Bütün erkeklerin Eski Başkent'e giden bir mekiğe götürülüşünü seyrettik.

Artık benim sabrım da taşmış, umutlarım kararmıştı. "Kamye Efendimiz, burada da olmasın ne olur!" diye dua etmeye başladım. Korku beni hiddetlendirdi. Bir adam gelip, haydi bu taraftan, diye emirler vermeye başlayınca ona doğru gidip, "Kimsiniz siz? Nereye gidiyoruz? Bizler hür kadınlarız!" dedim.

Yuvarlak, beyaz bir yüzü, mavimtırak gözleri olan iri bir adamdı. Adam önce burnunu bükerek, sonra gülümseyerek bana tepeden baktı. "Evet, Küçük Hemşire, hürsünüz," dedi. "Ama hepimizin çalışması gerekiyor, öyle değil mi? Siz hanımlar güneye gidiyorsunuz. Pirinç tarlalarında insana ihtiyaç var. Biraz iş yaparsınız, biraz para kazanırsınız, biraz etrafınıza bakınırsınız, tamam mı? Eğer orayı beğenmezseniz geri gelin. Ne zaman olsa, güzel küçük hanımları burada da kullanabiliriz."

Daha önce hiç Yeowe lehçesi duymamıştım; şarkı söyler gibi, uzun, belirgin seslilerle belirsiz bir yumuşama. Kadın mallara hanım dendiğini de daha önce duymamıştım. Kimse bana Küçük Hemşire, de dememişti. "Kullanmak" sözünü benim anladığım şekilde kullanmamıştı mutlaka. Niyeti iyiydi. Çıldırmıştım, başka bir şey söylemedim. Fakat kimyager Tualtak, "Dinleyin, ben tarla işçisi değilim, ben eğitimli bir bilim..."

"A, tabii hepiniz bilimcisiniz," dedi Yeoweli, koca tebessümüyle. "Haydi hanımlar!" İri adımlarla önden ilerledi, biz de onu takip ettik. Tualtak konuşmaya devam ediyordu. O ise, gülümseyerek kulak bile asmadı.

Yan hatta bekleyen bir tren vagonuna götürüldük. Kocaman parlak güneş kavuşuyordu. Gökyüzü kavuniçi, pembe bir renk almış, ışık içinde kalmıştı. Uzun gölgeler yerde kapkara uzanıyordu. Ilık havada hoş bir toz kokusu vardı. Vagona tırmanmak için beklerken durdum ve yerden minik kırmızımtırak bir taş aldım.

Minik beyaz bir şeridin dolandığı yuvarlak bir taştı. Yeowe'nin bir parçasıydı. Yeowe'yi elimde tutuyordum. O minik taşı da hâlâ saklıyorum.

Vagonumuz ana avlulardan geçip bir trene bağlandı. Tren hareket edince bize yemek verdiler: Vagon içinde gezdirilen koca kazanlardan çorba, kâse kâse tatlı, ağır bataklık pirinci, Werel'de lüks sayılan, burada ise harcıalem olan pini meyvası. Yedik, yedik. Trenin önünden geçtiği uzun, birbiri ardı sıra dizilmiş tepelerin

ardından son ışığın gidişini seyrettim. Yıldızlar çıktı. Ay yoktu. Bir daha hiç olmayacaktı. Ama Werel'in doğudan doğuşunu gördüm. Yeowe'nin Werel' den göründüğü gibi kocaman mavi-yeşil bir yıldızdı. Ama Yeowe'nin doğuşunu gün kavuştuktan sonra göremezsiniz. Yeowe güneşi izler.

Hayattayım, ve buradayım, diye düşündüm. Güneşi izliyorum. Gerisini bıraktım; sallanan trende uykuya daldım.

İkinci gün büyük Yot nehrindeki bir kasabada trenden indirildik. Yirmi üç kişilik grubumuz orada ayrıldı ve içimizden onumuz, bir öküz arabasıyla Hagayot köyüne götürüldük. Burası, Sömürge kölelerini beslemek için bataklık pirinci yetiştiren bir YTPŞ kapalı yerleşim alanıydı. Artık Hür İnsanları beslemek için bataklık pirinci yetiştiren bir kooperatif köyüydü. Biz de kooperatifin üyeleri olarak yazıldık. Kooperatife borçlu olduğumuz miktarı onlara ödeyebileceğimiz ödeme gününe kadar köylülerle her şeyi paylaşarak yaşadık.

Parası olmayan, dili bilmeyen ve belirli bir hüneri olmayan göçmenler için bu akılcı bir yoldu. Ama neden hünerlerimizi yok saydıklarını anlayamamıştım. Neden erkekleri, Bambur plantasyonlarından gelen ırgatları buraya değil de şehire yollamışlardı? Neden sadece kadınlar?

Neden hür insanların köyünde bir erkek tarafı, bir kadın tarafı ve ortada bir hendek olduğunu anlamamıştım.

Kısa bir süre sonra bütün kararları ve emirleri erkeklerin veriyor olduğunu anlamıştım da nedenini kavrayamamıştım. Ama hal böyle olunca, kendi eşitlerinden emir almaya alışık olmayan Werelli kadınlardan korktuklarını anladım. Ayrıca emirleri dinleyip, aklımdan onları sorgulamak geçtiğini bile belli etmeden bakmam gerektiğini de anladım. Hagayot Köyü erkekleri bizi hiddetli bir kuşkuyla izliyor ve ellerinden kırbacı, bir Patronunkinden farksızca sırtımızdan eksik etmiyorlardı. "Belki orada erkeklere ne yapmanız gerektiğini söylüyordunuz," dedi ustabaşı bize tarladaki ilk sabah. "O, orada kaldı. Burada olmaz. Burada, hür insanlar olarak birlikte çalışırız. Siz kendinizi Patroniçe sanıyorsunuz. Burada Patroniçe matroniçe yok."

Kadınların tarafında büyükanneler vardı ama onlar bizim büyükannelerimiz gibi birer güç değillerdi. Burada, ilk yüzyıl hiç kadın olmayan bu yerde erkekler kendi yaşamlarını ve iktidarlarını kurmuşlardı. Sonunda bu erkeklerin köle-krallıklarına kadın köleler

yollandığında, onların hiç gücü olmamıştı. Hiç sesleri yoktu. Bir şehre kaçıncaya kadar Yeowe'de bir sese sahip olamamışlardı.

Sessizliği öğrendim.

Fakat, olanlar benim ve Tualtak için, diğer sekiz Bambur yolarkadaşımız kadar kötü değildi. Bu köylülerin gördükleri ilk göçmenler bizdik. Tek bir dil biliyorlardı. Bamburlu kadınlar "insan gibi konuşamadıkları" için onların cadı olduklarını düşünmüşlerdi. Kendi aralarında, kendi dilleriyle konuştukları için onları kırbaçlıyorlardı.

İtiraf etmeliyim ki Hür Dünya'daki ilk yılımda, kendimi Zeskra'da hiç olmadığım kadar kötü hissetmiştim. Bütün gün boyunca pirinç tarlalarındaki sığ sularda durmaktan nefret ediyordum. Ayaklarımız hep sırılsıklam, hep şiş ve üzerleri her akşam temizlememiz gereken minik sülüklerle dolu oluyordu. Fakat bu ihtiyaç duyulan bir işti ve sıhhatli bir kadın için zor sayılmazdı. Beni yıldıran bir iş değildi.

Hagayot'a bir kabile köyü denilemezdi, varlıklarını daha sonra öğrendiğim bazı eski köyler kadar tutucu değildi. Burada kızlara merasimle tecavüz edilmiyordu ve kadınlar, kadınlar tarafında emniyet içinde oluyorlardı. "Hendeği" sadece seçtiği bir adamla "atlıyordu" kadın. Ama eğer bir kadın, bir yere tek başına giderse, hatta tarlada çalışan kadınlardan ayrılırsa, "arandığı" farzediliyor ve herhangi bir erkek istediğini elde etmek için onu zorlamayı kendine hak biliyordu.

Köy kadınları ve Bamburlular arasından iyi arkadaşlar edindim. Benim birkaç yıl önceki halimden daha cahil değillerdi ve bazıları benim hiç olamayacağım kadar da zekiydi. Kendilerini bizim sahiplerimiz sanan erkekler arasından bir arkadaş bulmak imkânı yoktu. Buradaki hayatın nasıl değişebileceğini hayal bile edemiyordum. Kulübemizde uyuyan kadınlar ve çocuklar arasına uzanmış, "Walsu bunun için mi öldü?" diye düşünürken moralim çok bozuluyordu.

Oradaki ikinci yılımda, beni tehdit eden bu bedbahtlığı nasıl yeneceğimi düşünmeye başladım. Kendi dilini kullandığı için hem kadınlar, hem de erkekler tarafından kırbaçlanıp dövülmüş olan Bamburlu kadınlardan biri, uysal ve anlayışı kıt bir kadıncağız, büyük pirinç tarlalarından birinde boğulmuştu. Bileklerinden daha derin olmayan ılık, sığ sulara öylece uzanmış ve boğulmuştu. O

teslimiyetten, o ıstırap sularından korkuyordum. Hünerlerimi kullanmaya, köy kadınları ile çocuklarına okuma yazma öğretmeye karar verdim.

Önce, pirinç çuvallarına kısa bir şeyler yazıp küçük çocuklar için oyun yaptım. Büyük kızların ve kadınların bir kısmı da meraklandı. Kimisi şehirlerdeki ve kasabalardaki insanların bir kısmının okuyabildiklerini biliyordu. Onlar bunu bir gizem, şehir insanlarına güçlerini veren bir çeşit cadılık olarak algılıyorlardı. Bunu inkâr etmedim.

Kadınlar için önce hatırlayabildiğim kadarıyla *Arkamye*'den mısralar ve bölümler yazdım ki bunları söylemesi için kendilerine "rahip" adı veren erkekleri bekleyeceklerine istedikleri zaman okuyabilsinler. Bu mısraları okumaktan gurur duyuyorlardı. Sonra arkadaşım Seugi'nin bana bir öykü anlatmasını sağladım, çocukken bataklıklarda vahşi bir av kedisiyle karşılaşmalarını anlatan yaşanmış bir öykü. Bunu, "Bataklık Aslanı, yazan Aro Seugi," diye başlık atarak yazdım, yazarına ve halka olmuş dinleyen bir grup kadın ile kıza yüksek sesle okudum. Bayıldılar ve gülüştüler. Seugi sesini barındıran yazılara dokunarak ağladı.

Köyün reisi, başkanlar, ustabaşları, şeref oğulları, köyün bütün hiyerarşik şahsiyetleri ve hükümet üyeleri, benim öğrettiklerimden kuşkulanıyorlardı ve hiç memnun değillerdi, ama yine de yasaklamak istemiyorlardı. Yotebber Bölgesi hükümeti, köy çocuklarının yılın yarısında yollanacağı köy okulları kurmakta olduklarına dair haber yollamışlardı. Köyün adamları, oğulları oraya gittiklerinde okuma yazma biliyor olurlarsa avantajlı duruma geçeceklerini biliyorlardı.

Bir savaş yarasıyla gözlerinden biri kör olmuş iri, kibar, soluk bir adam olan Seçilmiş Oğul sonunda bana geldi. Üzerinde tören ceketi vardı; üç yüz yıl önce Werelli sahiplerin giydiği cinsten dar, uzun bir ceket. Kızlara değil, sadece oğlanlara okuma yazma öğretmemi söyledi.

Ona, ya öğrenmek isteyen bütün çocuklara öğreteceğimi, ya da hiçbirine öğretmeyeceğimi söyledim.

"Kızlar öğrenmek istemiyor," dedi.

"İstiyorlar. On dört kız sınıfıma katılmak istedi. Sekiz de oğlan. Yoksa kızlar dini eğitime ihtiyaç duymaz mı demek istiyorsun Seçilmiş Oğul?"

Bu, onu duraksattı. "Onlar Merhametli Hanım'ın hayatını öğrenmeliler," dedi.

"Onlar için Tual'ın Hayatı'nı yazarım," dedim hemen. İtibarını koruyarak yanımdan uzaklaştı.

Bu haliyle zaferimden pek fazla zevk almamıştım. En azından öğretmeye devam ediyordum.

Tualtak kaçmak, nehir aşağıda bulunan şehire kaçmak için hep beni sıkıştırıyordu. Çok zayıflamıştı, çünkü bu ağır yiyecekleri sindiremiyordu. İşten ve insanlardan nefret ediyordu. "Senin için bir sakıncası yok, sen bir plantasyon yavrusu, bir tozluymuşsun, ben hiç öyle olmadım, benim annem kiralık bir kadındı, Haba Caddesinde güzel odalarda oturuyorduk, laboratuvardaki en parlak öğrenci bendim," diye söyleniyor, bunları durmadan tekrarlıyor, kaybettiği dünyada yaşıyordu.

Bazen onun kaçmakla ilgili konuşmalarını dinliyordum. Kaybolmuş kitaplarımdaki Yeowe haritalarını hatırlamaya çalışıyordum. Kıta içlerinden üç bin kilo akarak Güney Denizi'ne dökülen büyük nehir Yot'u hatırlıyordum. Ama biz onun o engin uzantısının neresindeydik ve deltasında yer alan Yotebber Şehri ne kadar uzaktaydı? Hagayot ile şehir arasında bunun gibi yüzlerce köy olabilirdi. "Hiç tecavüze uğradın mı?" diye sordum Tualtak'a.

Alındı. "Ben bir kiralık kadınım, kullanmalık kadın değilim," diye kestirip attı.

Ben, "Ben iki yıl kullanmalık kadın olmuştum. Eğer bir kez daha tecavüze uğrarsam ya kendimi, ya da adamı öldürürüm. Bence burada tek başlarına yürüyen iki Werel'li kadın tecavüze uğrar. Bunu yapamam Tualtak."

"Her yer burası gibi olamaz!" diye ağladı, o kadar kederle söylemişti ki benim bile gözyaşlarını boğazıma düğümlendi.

"Belki okulları açtıklarında — şehirlerden insanlar gelir..." Ona veya kendime umut adına bütün sunabileceğim bundan ibaretti. "Belki eğer bu yıl ürün iyi olursa, paramızı alabilirsek, trene binebilir..."

Bu, gerçekten de en büyük umudumuzdu. Bütün sorun paramızı reisin ve işbirlikçilerinin elinden almaktaydı. Kooperatifin gelirini, Hagayot Bankası adını verdikleri taş bir kulübede saklıyor, parayı bir tek kendileri görüyorlardı. Her bireyin bir hesabı vardı; hesabı da pek

güzel tutuyorlardı, hesabınızı sorduğunuzda da yaşlı Bankacı Başkan hesabınızı yerdeki toprağın üzerine çiziktiriveriyordu. Fakat kadınlar ve çocuklar hesaplarından para çekemiyorlardı. Bizim bütün aldığımız bir çeşit pusulaydı, insanlar birbirinden alışveriş ederken, yani köyde yapılan şeyler, giysiler, sandaletler, aletler, boncuk kolyeler, pirinç birası alırken işe yarayan, Bankacı Başkan tarafından işaretlenmiş kilden parçalardı. Asıl paramızın bankada emniyet içinde olduğu söyleniyordu. Shomeke'deki o yaşlı sakat kuladam geldi aklıma, hoplayıp zıplayıp, "Para bankada, Tanrım! Para bankada!" diye şarkı söyleyen.

Biz daha gelmeden önce kadınlar bu sisteme içerliyordu. Şimdi ise bu sisteme içerleyen dokuz kadın daha olmuştu.

Bir gece, saçları teni kadar beyaz olan arkadaşım Seugi'ye, "Seugi, Nadami isminde bir yerde neler olduğunu biliyor musun?" diye sordum.

"Evet," dedi. "Kadınlar kapıyı açtı. Bütün kadınlar Patronlara karşı ayaklandı, sonra erkekler de ayaklandı. Ama silaha ihtiyaçları vardı. Böylece kadınlardan biri gece gidip anahtarı sahibin kutusundan aşırdı ve Patronların tüfeklerini ve mermilerini barındırdıkları o sağlam yerin kapısını açtı; kapıyı bütün gücüyle açık tuttu ki köleler silahlanabilsinler. Ve Şirketleri öldürdüler ve o yeri, yani Nadami'yi hür kıldılar."

"Werel'de bile bu öyküyü anlatıyorlar," dedim. "Orada bile kadınlar, Kurtuluşu kadınların başlattığı Nadami'yi anlatıyor. Erkekler de anlatıyor. Burada erkekler bunu anlatıyor mu? Bunu biliyor mu?"

Seugi ile diğer kadınlar başlarıyla onayladılar.

"Eğer bir kadın Nadami erkeklerini hür kıldıysa," dedim, "belki de Hagayot'taki kadınlar kendi paralarını serbest bıraktırabilir."

Seugi güldü. Bir grup büyükanneye seslendi, "Rakam'ı dinleyin! Şunu bir dinleyin!"

Günler ve haftalar süren bir sürü konuşmadan sonra, otuzumuzdan oluşan bir temsil heyetiyle iş bağlandı. Hendek köprüsünden erkeklerin tarafına geçtik ve bir merasimdeymiş edasıyla reisle konuşmak istedik. Bizim ana pazarlık tezgâhımız onları utandırmaktı. Konuşmayı Seugi ile diğer köy kadınları yaptılar çünkü onlar kızdırmadan ve bir misillemeye mahal vermeden adamları ne kadar utandırabileceklerini biliyorlardı. Onları dinlerken,

vakara karşı vakarın, onura karşı onurun konuştuğunu duydum. Yeowe'ye geldiğimden beri ilk kez bu insanlardan biri olduğumu, bu vakar ve onurun benim olduğunu hissettim.

Köylerde hiçbir şey hızla gelişmez. Fakat bir sonraki hasatta Hagayot'taki kadınlar da bankadaki paylarını nakit olarak çekebiliyordu.

"Şimdi sırada seçim var," dedim Seugi'ye, çünkü köyde gizli oylama yapılmıyordu. Yöresel bir seçim olduğunda, hatta dünya çapındaki Anayasa Kabulü'nde bile reisler erkeklerin oylarını toplayarak kaydetmişlerdi. Kadınların oyları sorulmamıştı bile. Oyları istedikleri gibi yazmışlardı.

Fakat bu değişimin Hagayot'a gelmesine yardım edecek kadar orada kalmadım. Tualtak bataklıklardan uzaklaşıp şehire gitme hasretiyle hastalanmış, yarı delirmişti. Ben de bunun hasreti içindeydim. Böylece aylıklarımızı aldık; Seugi ve diğer kadınlar bizi bir öküz arabasıyla trenlerin yüklendiği istasyona götürdü. Orada, bir sonraki trenin durması için gerekli olan bayrağı astık.

Bataklık pirinciyle dolu, Yotebber Şehri'ndeki değirmenlere giden uzun bir tren birkaç saat sonra geldi. Köy adamlarından oluşan birkaç yolcu ve personelin bulunduğu personel trenine bindik. Kemerimde kocaman bir bıçağım vardı ama adamların hiçbiri bize saygısızlık etmedi. Kapalı yerleşim alanlarından uzaklaşınca ürkek ve utangaç oluyorlardı. Vagondaki ranzama oturup engin, vahşi, yapay bataklıkların, geniş nehir kıyısındaki köylerin dönüp gidişini seyrederek trenin sonsuza kadar gidişine devam etmesini diledim.

Fakat Tualtak altımdaki ranzada yatmış öksürüyordu, aksiliği üzerindeydi. Yotebber Şehri'ne vardığımızda o kadar zayıftı ki onu bir doktora götürmek zorunda kalacağımı biliyordum. Tren personelinden biri iyi kalpli bir adamdı ve umumi arabalarla hastaneye nasıl gidebileceğimizi tarif etti. Kalabalık şehrin sokaklarından, kalabalık araba içinde tangırdıya tungurdaya giderken mutluydum. Elimde değildi.

Hastaneye gelince bizden vatandaşlık kayıt evrakını istediler.

Bu evrakı hiç duymamıştım. Daha sonra bizim kayıtların, bütün "kadınlarının" evraklarını sakladıkları gibi bizimkileri de saklamış olan Hagayot'daki reislere verildiğini öğrendim. O zaman bütün

yapabildiğim öylece bakıp, "Kayıt evrakı hakkında hiçbir şey bilmiyorum," demek olmuştu.

Masa başındaki kadınlardan birinin diğerine, "Tanrım, ne kadar da tozlaşabiliyorsunuz?" dediğini duymuştum.

Neye benzediğimizi biliyordum. Pis ve kötü göründüğümüzü biliyordum. Cahil ve aptal göründüğümü de biliyordum. Ama o, "tozlu" sözünü duyunca gururum ve şerefim ayağa kalktı. Elimi çıkınıma attığım gibi hürriyet kâğıdımı, üzerinde Erod'un yazısı olan, buruşmuş ve katlanmış, toz içinde kalmış o eski kâğıdı çıkarttım.

"Benim Vatandaşlık Kayıt evrakım bu," dedim, o kadınları yerlerinden hoplatıp baktıracak kadar yüksek sesle. "Üzerinde hem anamın, hem büyükannemin kanları var. Yanımdaki arkadaşım hasta. Bir doktora ihtiyacı var. Şimdi, bize bir doktor bulun!"

Koridordan ince, ufak tefek bir kadın yaklaşarak, "Bu taraftan gelin," dedi. Masadaki kadınlardan biri karşı çıkacak oldu. Bu ufak tefek kadın ona bir bakış attı.

Kadının peşinden muayene odasına gittik.

"Ben, Dr. Yeron," dedikten sonra kendi söylediğini kendi düzeltti. "Bir hemşire olarak hizmet görüyorum," dedi kadın. "Ama ben bir doktorum. Siz —siz Eski Dünya'dan mı geliyorsunuz? Werel'den? Otur şimdi şuraya çocuk ve gömleğini çıkart. Ne kadar zamandır buradasınız?"

On beş dakika içersinde Tualtak'ın hastalığını teşhis etmiş, dinlenmesi ve araştırmalarının yapılması için onu bir koğuşa yatırmış, bizim geçmişimizi öğrenmiş ve elimde bir notla birlikte, yaşayacak bir yer ve bir iş bulmama yardım etmesi için beni bir arkadaşına yollamıştı.

"Öğretmenlik!" demişti Dr. Yeron. "Bir öğretmen! Eh be kadın, tam çorak toprakların ihtiyacı olan yağmur gibisin!"

Gerçekten de ilk konuştuğum okul, ne istersem onu öğretmem için beni hemen işe almak istedi. Kapitalist bir halktan geldiğim için, daha iyi para kazanıp kazanamayacağımı anlamak amacıyla başka okullara da bakmaya gittim. Ama ilkine geri döndüm. Oradaki insanları sevmiştim.

Kurtuluş Savaşı'ndan önce kendi özgürlüklerini kiralamış olan Şirket kölelerinin şehirleri olan Yeowe şehirlerinin okulları, hastaneleri ve birçok eğitim programı vardı. Eski Başkent'te mallar

için bir Üniversite bile vardı. Tabiidir ki Şirketler bu tür enstitülere gelen bilgileri denetimleri altında bulunduruyor, öğretimi, yazıları izleyip sansür altında tutuyorlar, her şeyin kendi kârlarının en fazlaya çıkartılması için yönlendirilmesini sağlıyorlardı. Fakat o dar çerçeve içersinde mallar ellerindeki bilgiyi diledikleri gibi kullanmakta serbestti ve şehirli Yeoweliler eğitime derin bir kıymet verirlerdi. Otuz yıl süren uzun savaş sırasında, bilgiyi toplayıp öğretme sistemi çökmüştü. Dövüşmek ve saklanmaktan, açlık ve hastalıktan başka bir şey bilmeyen bir nesil yetişti. Okulumuzun başı bana, "Çocuklarımız okuma yazma bilmeden, cahil yetiştiler," dedi. "Plantasyon reislerinin Şirket Patronlarının bıraktığı yerden almasına şaşmak mı lazım? Onları kim durduracaktı?"

Bu erkekler ve kadınlar, hiddetli bir tutkuyla hürriyete ancak eğitimle gidilebileceğini düşünüyordu. Onlar hâlâ Kurtuluş Savaşı'na devam ediyorlardı.

Yotebber Şehri, geniş caddeleri, alçak binaları, devasa gölgeli ağaçlarıyla büyük, fakir, güneşli ve büyüyen bir şehirdi. Trafik, genellikle tıngırdayan bisikletlerin ve tangırdayan umumi arabaların yavaş ilerleyen kalabalığın arasına karıştığı yayalardan oluşuyordu. Toprağın bahçıvanlık için elverişli olduğu, setlerin ardındaki eski taşkın ovalarında derme çatma kulübeler ve şantiyeler vardı. Şehrin merkezi alçak bir yükselti üzerindeydi; değirmenler ve tren parkları buradan yayılıyordu. Çarşısı Voe Deo'ya benziyordu; sadece daha eski, daha fakir ve daha ılımlıydı. Sahiplere hizmet veren büyük dükkânlar yerine insanlar mallarını getirip açık pazarlardaki tezgâhlarda satıyordu. Burada, güneyde hava deniz havasının nemiyle yüklenmiş yumuşak, ılık bir havaydı ve güneşliydi. Burada mutluydum. Tanrı bana bütün kötülükleri geride bırakabilen bir akıl lütfetmiş; Yotebber Şehri'nde mutluydum.

Tualtak sağlığına kavuştuktan sonra bir fabrikada kimyager olarak güzel bir iş bulmuştu. Arkadaşlığımız seçime değil de mecburiyete dayanmış olduğundan onu nadiren gördüm. Ne zaman onu görsem Haba Caddesinden, Werel'deki laboratuvarından bahsedip, işinden ve buradaki insanlardan şikâyet ediyordu.

Dr. Yeron beni unutmadı. Bana bir not yazarak kendisini ziyarete gitmemi istedi, ben de dediğini yaptım. Yerleşir yerleşmez eğitimle ilgili bir topluluğun toplantısına katılmamı istedi. Bunların, yeni

Anayasa altındaki kabile ve bölge reislerinin ezici gücüne karşı çalışma ve onların köle zihniyeti dedikleri benim Hagayot'ta rastladığım katı, kadın düşmanı hiyerarşiye karşı koyma çabasında olan, çoğu öğretmen, bir grup demokrat olduğunu öğrendim. Benim yaşadıklarım onların işine yarıyordu çünkü onlar köle zihniyetiyle, sadece köle zihniyetine maruz kaldıklarını fark ettiklerinde karşılaşmışlardı. En hiddetli olanlar, grubun kadınlarıydı. Kurtuluş'ta en çok kaybı olanlar onlardı, artık kaybedecek çok az şeyleri kalmıştı. Genelde erkekler işin yavaştan alınması taraftarı, kadınlar ise bir devrime hazır olanlarıydı. Yeowe'deki siyasetten bihaber bir Werelli olarak onları dinledim, konuşmadım. Benim için konuşmamak zordu. Ben geveze bir insanımdır; bazen anlatacak çok şeyim oluyordu. Ama çenemi tuttum ve onları işittim. Onlar dinlenmeyi hak eden insanlardı.

Cehalet kendisini vahşice korur ve eğitimsizlik, benim de çok iyi bildiğim gibi, şirret olabilir. Yotebber Bölgesi Başkanı olan Reis hileli bir gizli oylamayla seçilmiş olmasına rağmen bizim müfredat ile ilgili karşı-hilelerimizi anlamayabilirdi; okulları denetlemek için pek güç sarfetmiyordu, derslerimize karışması için müfettişlerini hiç denecek kadar az yolluyor, kitaplarımızı sansürden geçirmiyordu. Fakat Şirketler gibi o da önemli gördüğü neti denetimi altında tutuyordu. Haberler, bilgilendirici programlar, yakındoğrudaki kuklaların ipleri, hepsi onun elindeydi. Bunlara karşı bir avuç öğretmen ne yapabilirdi? Kendileri okul görmemiş olan ebeveynlerin, Reis'in bilmelerini istediği şeyleri duymaları, görmeleri ve hissetmeleri için nete giren çocukları vardı: Hürriyet liderlere itaat etmekti, fazilet şiddetti ve erkeklik üstündü. Günlük yaşamdaki bu tür gerçeklerin kabulüne, yakındoğruların yüceltilmiş duygusal deneyimlerine karşı, sözlerin ne faydası olabilirdi?

"Okur yazarlık mevzubahis değil," dedi grubumuzdan birisi hüzünle. "Reisler tam tepemizden, tahsil-ötesi bilgi teknolojisine atladılar."

Kadının, mevzubahis, tahsil-ötesi gibi süslü sözlerinden, gerçek olabilecekleri için nefret ederek, bunun üzerine uzun uzun düşündüm.

Bir sonraki grup toplantımıza, beni hayretler içinde bırakan bir Yabancı geldi: Ekumen İkincil Sefiri. Adamın bizim Reis'in medarı

iftiharı olası gerekiyordu, belli ki Başkent'ten Reis'in, burada hâlâ güçlü olan ve hâlâ Yeowe'nin bütün yabancıları uzak tutması gerektiğini haykıran Dünya Partisi karşındaki konumunu desteklemek için yollanmıştı. Böyle bir insanın burada olduğunu öylesine bir duymuşluğum vardı ama onunla düzeni yıkmaya çalışan okul öğretmenlerinin toplantısında karşılaşmayı beklemiyordum.

Kısa boylu, kızıl kahve, gözlerinin kenarında beyazları olan bir adamdı ama insan gözlerindeki beyazlan görmezden gelirse yakışıklıydı. Benim önümdeki yerde oturuyordu. Hiç kıpırdamadan oturdu, sanki hareketsiz oturmaya, konuşmadan dinlemeye; sanki dinlemeye alışıkmış gibi. Toplantının sonunda bana döndü; garip gözleri doğrudan bana bakıyordu.

"Radosse Rakam mı?" dedi.

Dilim tutulmuş bir halde başımla onayladım.

"Ben Yehedarhed Havzhiva," dedi. "Kadim Ezgi'den sana biraz kitap getirdim."

Bakakaldım. "Kitaplar mı?" dedim.

"Kadim Ezgi'den," dedi yine. "Esdardon Aya, Werel'de."

"Benim kitaplarım mı?"

Gülümsedi. Bütün yüzünü kaplayan, anlayışlı bir tebessümü vardı.

"Ya, nerede?" diye haykırdım.

"Evimde. İstersen bu gece alabiliriz. Benim arabam var." Bunu söyleyiş tarzında alaycı, ışık saçan bir şeyler vardı; sanki, bundan büyük bir keyif de alsa, bir arabası olabileceğine inanamayan bir adammış gibi.

Dr. Yeron yanımıza gelerek, "Demek ki onu buldun," dedi İkincil Sefir'e. Adam kadına o kadar ışıldayan bir yüzle baktı ki, bu ikisi âşık olsalar gerek, diye düşündüm. Kadın adamdan oldukça yaşlı olduğu halde, olmayacak şey değildi. Dr. Yeron çekici bir kadındı. Gerçi böyle bir şeyin benim aklıma gelmiş olması garipti, çünkü ben insanların cinsel ilişkilerini tartacak bir akıl yapısına sahip değildim. Bu beni hiç ilgilendirmiyordu.

Yürürlerken adam elini kadının koluna koydu; ben garip bir yoğunlukla adamın temasının ne kadar kibar olduğunu gördüm, neredeyse mütereddit ama yine de güven yüklüydü. İşte aşk bu, diye

düşündüm. Yine de, âşıkların sık sık birbirlerine baktıkları, o birbirlerini anlayan bakışı görmedim ayrılırlarken.

Onunla ve ön koltukta oturan iki sessiz koruması, kadın polislerle birlikte elektrikli hükümet arabasıyla gittik. Anlattığına göre ismi Kadim Ezgi anlamına gelen Esdardon Aya'dan söz ettik. Ona Esdardon Aya'nın nasıl beni buraya göndererek hayatımı kurtardığını anlattım. Beni dinleyiş tarzı onunla konuşmamı kolaylaştırmıştı. "Kitaplarımdan ayrılmış olmak beni çok kötü yapmıştı; onları düşünüyordum, özlüyordum, sanki ailemin bir ferdiymişler gibi. Ama belki de öyle düşünmek ahmaklıktır," dedim.

"Neden ahmaklık?" diye sordu. Bir yabancı aksanı vardı ama daha şimdiden bir Yeowe havası katılmıştı; sesi de çok güzeldi, alçak ve sıcak.

Her şeyi aynı anda anlatmaya çalıştım: "Şey, benim için çok şey ifade ediyorlar çünkü Şehir'e geldiğimde benim okumam yazmam yoktu ve bana hürriyetimi, dünyayı —dünyaları— veren şey kitaplarım olmuştu. Ama şimdi, burada, nasıl netin, üçboyutluların, yakındoğruların insanlar için daha çok şey ifade ettiklerini, onlara şimdiki zamanı aktardıklarını gördüm. Belki kitaplara sıkı sıkı sarılmak, geçmişe sıkı sıkı sarılmaktır. Yeoweliler geleceğe doğru ilerlemeli. Üstelik sadece sözlerle insanların akıllarını değiştiremeyiz."

Dikkatle dinledi, aynı toplantıda yapmış olduğu gibi ve sonra yavaş yavaş cevapladı, "Fakat sözler düşünmenin esaslı yollarından biridir. Ve kitaplar sözleri doğru saklarlar... Ben de erişkinlik çağıma kadar okumamıştım."

"Öyle mi?"

"Nasıl okunacağını biliyordum ama okumadım. Bir köyde yaşıyordum. Kitapları olması gereken yerler şehirlerdir," dedi oldukça kararlı bir tarzda, sanki bu konu hakkında kesin düşünceleri varmış gibi. "Eğer yoksa, her nesilde yeniden başlıyoruz. Bu yabana bir uğraş. Sözlerin saklanması gerek."

Kasabanın eski kısmının üst yanında bulunan evine vardığımızda holde dört sandık kitap duruyordu.

"Bunların hepsi benim değil!" dedim.

"Kadim Ezgi senin olduklarını söyledi," dedi Yehedarhed Bey, anlayışlı tebessümüyle bana bakarak. Bir Yabancı'nın nereye

baktığını anlamak bize nazaran daha kolaydır. Bizde, mavi gözleri olan birkaç kişi hariç, kara gözün içinde hareket eden kara göz bebeğini görecek kadar yakın olmanız gerekir.

"Bu kadar çok kitabı koyacak yerim yok," dedim, hayretler içinde; o tuhaf adam Kadim Ezgi'nin hâlâ benim Hürriyetime yardım ettiğini fark ederek.

"Okuluna koyabilirsin belki? Okul kütüphanesine?"

Bu güzel bir fikirdi ama hemen aklıma Reis'in müfettişlerinin kitapları elleyip karıştıracakları, belki de el koyacakları geldi. Bundan söz ettiğimde İkincil Sefir, "Peki ya ben bunları Sefaret'in bir armağanı gibi yollarsam ne olur? Bu, müfettişleri utandırabilir."

"Ay," dedim ve kendimi tutamayıp, "Neden bu kadar iyisiniz? Hem siz, hem o — Siz de Hainli misiniz?"

"Evet," dedi, diğer soruma cevap vermeyerek. "Öyleydim. Artık Yeoweli olmayı umuyorum."

Muhafızı beni eve kadar arabayla götürmeden önce oturup, onunla minik bir kadeh şarap içmemi teklif etti. Uysal, dost canlısı bir adamdı ama sakindi. Yaralanmış olduğunu gördüm. Yüzünde yara izleri ve başında yara olan bir yerde saçlarında bir boşluk vardı. Kitaplarımın ne kitabı olduğunu sordu, ben de, "Tarih," dedim

Buna gülümsedi, bu kez yavaş yavaş. Bir şey söylemedi ama kadehini bana kaldırdı. Ben de onu taklit ederek kendi kadehimi kaldırdım, içtik.

Ertesi gün kitapları okula yollattı. Kitapları açıp raflara yerleştirirken çok büyük bir hâzinemiz olduğunu fark ettik. "Üniversite'de böyle bir şey yok," dedi bir senedir orada çalışan öğretmenlerden biri.

Werel ve Ekumen dünyalarının tarih ve antropoloji kitapları; Werelli ve diğer dünyalı insanların felsefe ve siyaset çalışmaları; edebiyat özetleri, şiir ve öyküler, ansiklopediler, fen kitapları, atlaslar, sözlükler. Sandıkların birinin köşesinde benim kendi kitaplarım, kendi hâzinem, hatta Kurtuluş'un İlk Yılında Yeowe Üniversitesi'nde basılmış olan *Yeowe Tarihi* adlı kaba kitap da vardı. Kitaplarımın çoğunu okul kütüphanesinde bıraktım ama o kitabı ve birkaç kitabı daha sadece sevgimden, kendi lüksüm için eve götürdüm.

Kısa bir süre önce başka bir sevgi ve huzur kaynağı bulmuştum. Okuldaki çocuklardan biri bana bir hediye getirmişti, sütten yeni kesilmiş benekli bir kedi yavrusu. Oğlan onu öylesine sevgi yüklü bir gururla vermişti ki reddedemedim. Kediyi bir başka öğretmene vermek istediğimde hepsi bana güldü. "Sen seçildin Rakam!" dediler. Böylece istemeyerek, hayvanın narinliğinden, kırılganlığından korkarak ve tiksintiye yakın bir şeyler hissederek o minik varlığı eve götürdüm. Zeskra'daki kadınların evcil hayvanları vardı; benekli kediler, tilkiköpekleri, bizden daha iyi beslenen şımartılmış minik hayvanlar. Bir zamanlar bana da evcil bir hayvanın ismi verilmişti.

Kedi yavrusunu sepetinden çıkartarak telaşlandırınca hayvan başparmağımı kemiğine kadar ısırdı. Minik ve narindi ama dişleri vardı. Ona saygı duymaya başladım.

O gece, onu sepetinin içinde uyuttum ama o yatağıma tırmanıp, onu örtünün altına alıncaya kadar yüzüme oturdu. Orada, bütün gece boyunca kıpırdamadan uyudu. Sabah ışık huzmesindeki toz tanelerini kovalayıp, üzerimde dans ederek beni uyandırdı. Bu hareketi, uyanırken beni güldürdü, bu da hoş bir şeydi. Pek gülmediğimi ve gülmek istediğimi fark ettim.

Kedi yavrusu siyahtı; sadece bazen ışık geldiğinde siyah üzerine siyah lekeleri görünüyordu. Ona Sahip ismini verdim. Akşamları eve geldiğimde minik Sahip'imin beni karşılaması hoşuma gidiyordu.

Bundan sonraki yarım yıl boyunca kadınlar için büyük bir gösteri planladık. Bu sürenin bir kısmında İkincil Sefir'le karşılaştığım bir sürü toplantı yapıldı; öyle ki bir zaman sonra gözlerim onu aramaya başladı. Bizim tartışmalarımızı dinlemesini seyretmek hoşuma gidiyordu. Gösterinin sadece kadınlara yapılan haksızlıklar ve kadın haklarıyla sınırlı kalmamasını, herkesin eşitliği için olmasını savunanlar vardı. Diğerleri gösterinin hiçbir şekilde yabancılara bel bağlamamasını sadece Yeoweliler hareketi olmasını savunuyordu. Bay Yehedarhed onları dinledi ama ben hiddetlendim. "Ben bir yabancıyım," dedim. "Bu, benim işinize yaramıyacağım anlamına mı geliyor? Bunlar sahip sözleri — sanki siz başkalarından daha üstünmüşsünüz gibi!" Dr. Yeron da, "Ben, eşitliğin herkes için olduğuna, Yeowe Anayasası'na yazıldığı zaman inanacağım," dedi. Ben Hagayot'tayken dünya çapında bir oylamayla onaylanan Anayasamız vatandaş olarak sadece erkeklerden söz ediyordu.

Sonunda gösteri gelip oraya dayandı; Anayasa'da kadınların da vatandaş olarak kabul edilmeleri, gizli oylama, konuşma özgürlüğü, basın ve toplanma özgürlüğü ve bütün çocuklara ücretsiz eğitim için bir talep.

O sıcak günde, yetmiş bin kadınla birlikte tren rayları üzerine yattım. Onlarla birlikte şarkı söyledim. Bunun, birlikte şarkı söyleyen o kadar kadının sesinin kulağa nasıl geldiğini, nasıl kocaman, derin bir ses çıkarttığını duydum.

Büyük gösteri için kadınları toplarken yeniden topluluk içinde konuşmaya başlamıştım. Bu bana vergi bir kabiliyetti ve bundan yararlanıyorduk. Bazen serseri delikanlı grupları veya cahil adamlar beni sıkıştırmak veya tehdit etmek için geliyor, "Patron kadını, Sahip kadını, kara amcık, nereden geldiysen oraya git!" diye bağırıyorlardı. Bir keresinde onlar böyle, geri git, geri git, diye bağırırlarken mikrofona eğilip, "Geri gidemem. Köle olduğum plantasyonda bir şarkı söylerdik," dedim ve şarkıyı söyledim,

O, O, Ye-o-we,
Geri dönen olmuyor.

Şarkı onları bir anlığına durdurmuştu. Duymuşlardı o korkunç hüznü, o yakarışı duymuşlardı.

Büyük gösteriden sonra huzursuzluk hiç yatışmadı ama enerjinin gevşediği, Dr. Yeron'un deyimiyle, Hareket'in hareket etmediği zamanlar oldu. O tür zamanların birinde Dr. Yeron'a giderek bir yayınevi kurup kitap yayımlamayı teklif ettim. Bu benim, Hagayot'da Seugi'nin kendi sözlerine dokunup ağladığı o günden beri içimde büyüyüp duran rüyamdı.

"Konuşmalar geçip gidiyor," dedim, "sonra netteki sözler ve görüntüler de geçip gidiyor; üstelik herkes bunları değiştirebilir. Ama

kitaplar durur. Dayanır. Onlar Bay Yehedarhed'in dediği gibi tarihin gövdesidir."

"Teftişçiler," dedi Dr. Yeron. "Hür basın kanununda değişiklik oluncaya kadar reisler kimsenin, kendi dikte etmedikleri şeyleri basmalarına izin vermez."

Fikrimden vazgeçmek istemiyordum. Yotebber Bölgesinde politik hiçbir şey basamayacağımızı biliyordum ama bölgedeki kadınlara ait

öyküler ve şiirler basabileceğimizi söyledim. Diğerleri bunun bir zaman kaybı olduğunu düşünüyordu. Uzun bir süre bunu aramızda tartışıp durduk. Bay Yehedarhed kuzeydeki Eski Başkent'e, Sefaret'e yaptığı bir ziyaretten döndü. Tartışmalarımızı dinledi ama hiçbir şey söylemedi; bu beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Benim projemi destekleyebileceğini düşünmüştüm.

Bir gün okuldan, rıhtımdan pek uzakta olmayan büyük, eski ve gürültülü bir evde bulunan daireme yürüyordum. Bu yeri seviyordum çünkü pencerem ağaçların dallarına açılıyor; ağaçların arasından burada dört mil eninde olan, kumluklar, kamış yatakları ve kuru mevsimlerde söğüt adacıkları arasından ağır ağır akan, yağmurlu mevsimde fırtınaların üzeriden hızla estiği rıhtıma kadar kabaran nehri görebiliyorum. O gün eve yaklaştığımda, her zamanki gibi arkasında iki ekşi suratlı kadın polisle Bay Yehedarhed belirdi. Bana selam verdikten sonra, konuşup konuşamayacağımızı sordu. Aklım karışmıştı, ne yapacağımı bilemediğim için onu odama davet ettim.

Korumaları lobide beklediler. Benim üçüncü katta sadece tek bir büyük odam vardı. Ben yatağa oturdum, İkincil Sefir sandalyeye oturdu. Sahip, gurr? gurr? diye diye adamın bacaklarına dolanıyordu.

İkincil Sefir'in, hepsi debdebeye, araba sürülerine, işli nişanlara, üniformalara düşkün olan Reis'in ve işbirlikçilerinin beklentilerini boşa çıkartmaktan hoşlandığını gözledim. Polis kadınlarla birlikte bütün şehri, bütün Yotebber'i ister yayan, ister hükümet arabasıyla dolaşıp duruyordu. İnsanlar bu yüzden onu seviyorlardı. Artık benim de öğrenmiş olduğum gibi buradaki ilk gününde tek başına yayan olarak dışarı çıktığında Dünya Partisi'nden bir grup tarafından saldırıya uğradığını, dövüldüğünü ve ölüme terk edildiğini biliyorlardı. Şehir halkı onun cesaretini, herkesle, her yerde konuşuşunu seviyordu. Onu benimsemişlerdi. Kurtuluş Hareketi'nde yer alan bizler onu "kendi Sefirimiz" olarak görüyorduk ama o, onların ve tabii ki Reis'in sefiriydi. Reis onun bu kadar gözde olmasından hiç hoşlanmazdı ama bundan çıkarı vardı.

"Bir yayınevi kurmak istiyordun," dedi, patileri havada yuvarlanan Sahip'i okşayarak.

"Dr. Yeron kanunlarda değişiklik yapmadan bunun bir faydası olmayacağını düşünüyor."

"Yeowe'de doğrudan hükümet tarafından denetlenmeyen bir yayın var," dedi Bay Yehedarhed, Sahip'in karnını okşayarak.

"Dikkat et, ısıracak," dedim. "Nerede bu?"

"Üniversite'de. Anladım," dedi Bay Yehedarhed başparmağına bakarak. Özür diledim. Bana Sahip'in erkek olduğundan emin olup olmadığımı sordu. Bana öyle söylenmiş olduğunu ama bakmanın hiç aklıma gelmediğini söyledim. Öyle bir, "Bana öyle geliyor ki sizin Sahip bir hanım," dedi ki Bay Yehedarhed, kendimi tutamayıp gülmeye başladım.

O da benimle birlikte güldü, başparmağındaki kanı emdi ve devam etti. "Üniversitenin hiçbir zaman fazla kıymeti olmamıştır. Orası Şirket'in bir hilesiydi — malların fakülteye gidiyormuş gibi yapmalarını olanaklı kılıyordu. Savaş'ın son yılında kapatılmıştı. Kurtuluş Gününden sonra yeniden açıldı ve kimsenin pek dikkatini çekmeden emekledi. Öğretim görevlilerinin çoğu yaşlı. Savaştan sonra yeniden üniversiteye döndüler. Ulusal Hükümet para yardımında bulunuyor ama sadece Yeowe Üniversitesi olması kulağa hoş geldiği için; hiçbir prestiji olmadığı için de dikkat bile etmiyorlar. Ve birçoğu aydınlanmamış adamlar oldukları için." Bunu suçlamadan, açıklamak için söylemişti. "Üniversite'nin bir basımevi var."

"Biliyorum," dedim. Eski kitabıma uzanarak ona gösterdim.

Birkaç dakika kitabı karıştırdı. Bunu yaparken yüzünde çok ilginç bir şefkat vardı. Onu izlemekten kendimi alamadım. Kucağında bebeğiyle bir kadını, o sürekli ve değişken ilgi ve tepki göstergesini seyretmek gibiydi.

"Propaganda, hata ve ümit dolu," dedi sonunda, sesi de şefkatliydi. "Bence bunun üzerinde çalışılabilir. Sence de öyle değil mi?

Bütün ihtiyacımız bir editör. Ve birkaç yazar."

"Teftişçiler," diye uyardım, Dr. Yeron'u taklit ederek.

"Akademik özgürlük, Ekumen'in kolayca etkili olabileceği bir konu," dedi, "çünkü biz de insanları Hain ve Ve'deki Ekumenik Okullar'a katılmaları için davet ediyoruz. Yeowe Üniversitesi mezunlarını da çağırmak isteriz. Ama eğer eğitimleri kitap ve bilgi eksikliğinden büyük ölçüde zarar görüyorsa..."

Ben, "Bay Yehedarhed sizin işiniz hükümet politikasını bozmak mı?" dedim. Soru ağzımdan kaçıverdi.

Gülmedi. Cevap vermeden önce uzun bir süre durdu. "Bilmiyorum," dedi. "Şimdiye kadar Sefir bana arka çıktı. İkimiz de ihtar alabiliriz. Ya da kovulabiliriz. Benim yapmak istediğim şey..." Garip gözleri tam üzerimdeydi. Bakışlarını hâlâ elinde tuttuğu kitaba indirdi. "Ben bir Yeowe vatandaşı olmaya çalışıyorum," dedi. "Ama benim Yeowe'ye ve Kurtuluş Hareketi'ne olan faydam Ekumen'deki pozisyonumdan kaynaklanıyor. O yüzden onlar bana dur deyinceye kadar bunu kullanmaya, ya da kötüye kullanmaya devam edeceğim.

Ayrıldığında bana yapmamı teklif ettiği şeyi düşünmem gerekiyordu. Yani Üniversite'ye tarih öğretmeni olarak gidip, bir kez oraya gittikten sonra basımevine editörlük yapmak için gönüllü olacaktım. Bu benim geçmişime ve benim eğitimime sahip bir kadın için o kadar akıl almaz görünmüştü ki onu yanlış anladığımı düşündüm. Onu anladığıma beni ikna edince, onun benim kim olduğumu ve kapasitemi çok fena şekilde yanlış algılamış olduğunu düşündüm. Bu konuda biraz konuştuktan sonra, aslında bol bol güldüğümüz halde ve kendimi biraz kaçık gibi olsa da hiç rahatsız hissetmesem de, o belli ki beni huzursuz ettiğini düşünerek, ya da belki de kendisi rahatsız olarak yanımdan ayrıldı.

Benden yapmamı istediği şeyi, yani kendimin çok ötesinde bir yere adım atmayı düşünmeye çalıştım. Bunu düşünmek zor gelmişti bana. Sanki benim üzerimde asılı duruyordu, yani yapmam gereken bu koca seçim, hayal bile edemediğim bu sabit şey. Ama benim düşündüğüm oydu, Yehedarhed Havzhiva'ydı. Durmadan orada benim eski sandalyeme oturmuş, eğilmiş Sahip'i okşayan hali geliyordu gözümün önüne. Parmağından kan emişi. Gülüşü. Beyaz kıyıları olan gözleriyle bana bakışı. Tuğla rengi olan kızıl kahve yüzünü, kızıl kahve ellerini görüyordum. Sakin sesi aklımdan çıkmıyordu.

Artık yarı yarıya büyümüş kedi yavrusunu kucağıma alıp arkasına baktım. Erkek kısımlarından iz miz yoktu. Kara, ipekimsi minik şey elimde kıvranıyordu. Onun, "Sizin Sahip bir hanım," deyişini düşündüm ve içimden yine gülmek geldi, gülmek ve ağlamak. Kediyi okşayıp yere bıraktım; vakarla yanıma oturup

omuzunu yalamaya başladı. "Ah zavallı minik hanım," dedim. Kimi kastettiğimi bilmiyorum. Kediyi mi, Tazeu Hanım'ı mı, kendimi mi.

Teklifini değerlendirmek için, istediğim kadar düşünebileceğimi söylemişti. Ama daha bir gün sonra ben okuldan çıkarken onu ayakta beni beklerken bulduğumda daha hiç düşünmemiştim. "Rıhtımda dolaşmak ister misin?" dedi.

Etrafıma bakındım.

"Buradalar," dedi, soğuk gözlü muhafızlarını kastederek. "Ben nereye gitsem oradalar, üç ila beş metre uzakta duruyorlar. Benimle yürümek sıkıcı ama emniyetlidir. İffetin emin ellerde."

Caddelerden rıhtıma yürüyüp uzun, ılık, pembemtırak altın rengi akşamüstü ışığında, nehir, çamur ve kamış kokan rıhtıma çıktık. Silahlı iki kadın dört metre kadar arkamızdan yürüyordu.

"Eğer Üniversite'ye gidersen," dedi uzun bir sessizlikten sonra, "sürekli orada olurum."

"Ben henüz..." diye kekeledim.

"Eğer burada kalırsan, sürekli burada olurum," dedi. "Yani, senin için bir mahzuru yoksa."

Bir şey söylemedim. Başını bile çevirmeden bana baktı. Farkına bile varmadan, "Nereye baktığını görmek hoşuma gidiyor," deyivermişim.

"Senin nereye baktığını görememek de benim hoşuma gidiyor," dedi, doğrudan bana bakarak.

Yürümeye devam ettik. Bir balıkçıl kamış adacıklarının birinden havalandı; koca kanatlarını çırparak suyu kendinden uzaklaştırdı. Güneye, nehir aşağı yürüyorduk. Güneş şehrin arkasında duman ve pusun içine gömülürken bütün batı göğü ışık içinde kalmıştı.

"Rakam, nereden geldiğini, Werel'deki hayatının ne olduğunu bilmek istiyorum," dedi tatlılıkla.

Uzun bir nefes aldım. "Hepsi bitti," dedim. "Geçmiş."

"Bizler geçmişimiziz. Gerçi sadece o da değil. Seni tanımak istiyorum. Affet beni. Seni tanımayı çok istiyorum."

Bir süre sonra, "Sana anlatmak istiyorum. Ama çok kötü. Çok çirkin. Burası, şimdi, çok güzel. Kaybetmek istemiyorum."

"Bana ne anlatırsan anlat çok değer vereceğim," dedi, kalbime kadar nüfuz eden sakin sesiyle. Böylece Shomeke kapalı yerleşim alanı hakkında ona anlatılabilecek her şeyi anlattıktan sonra

öykümün geri kalanını çabuk çabuk geçtim. Bazen bir soru sordu. Çoğunlukla dinledi. Anlatmamın bir yerinde kolumu tutmuştu, o anda bunu fark etmemişim bile. Yaptığım bir hareketin beni bırakmasını istediğim anlamına geldiğini düşünerek kolumu bıraktığında onun o hafif temasını özledim. Eli serindi. Çektikten sonra elini kolumda hissedebiliyordum.

"Bay Yehedarhed," dedi arkamızdan bir ses: Muhafızlardan biri. Güneş kavuşmuş, gök altın ve kızıl bir renge boğulmuştu. "Geri dönsek daha iyi olmaz mı?"

"Evet," dedi, "teşekkürler." Dönerken, koluna girdim. Nefesinin kesildiğini hissettim.

Shomeke'den beri hiçbir kadını veya erkeği arzu etmemiştim — gerçek bu. İnsanları sevmiştim, onlara sevgiyle dokunmuştum ama hiçbir zaman arzuyla değil. Kapım kilitliydi.

Şimdi açılmıştı. Şimdi o kadar zayıftım ki elinin bir teması karşısında neredeyse yürüyemiyordum.

"Seninle yürürken emin ellerde olmak çok hoş," dedim.

Ne dediğimin ben de farkında değildim. Otuz yaşındaydım ama genç bir kız gibiydim. Hiç o kızı yaşamamıştım.

Bir şey söylemedi. Azalan ışığın ihtişamı içinde nehir ile şehir arasında sessizce yürüdük.

"Benimle eve gelir misin Rakam?" dedi.

O zaman da ben bir şey demedim.

"Bizimle içeri girmezler," dedi çok alçak bir sesle kulağıma, öyle ki nefesini hissettim.

"Güldürme beni!" dedim ve ağlamaya başladım. Rıhtımdan geri dönerken bütün yol boyunca ağladım. Hıçkırdım, tam hıçkırıklarım geçiyor diye düşünürken yeniden hıçkırdım. Bütün hüzünlerim, bütün utançlarım için ağladım. Ağladım çünkü şimdi benimleydiler ve hep benimle olacaklardı. Ağladım çünkü kapı açılmıştı ve sonunda geçebilecektim, diğer taraftaki topraklara geçebilecektim ama korkuyordum.

Okulumun yakınlarında bir yerlerde arabaya bindiğimizde beni kollarına alarak öylece sarıldı, sessizce. Ön taraftaki iki kadın hiç arkalarına bakmadılar.

Daha önce sadece bir kez görmüş olduğum, Şirket günlerinden kalma, sahibin birinin eski konağı olan evine gittik. Muhafızlara

teşekkür ederek kapıyı kapattı. "Akşam yemeği," dedi. "Aşçı izinli. Seni bir lokantaya götürmeyi düşünüyordum. Unuttum." Beni mutfağa götürdü; orada soğuk pilav, salata ve şarap bulduk. Yemeğimizi yedikten sonra mutfak masasının öbür ucundan önce bana baktı, sonra bakışlarını indirdi. Onun tereddüdü yüzünden ben kıpırdamadan oturup bir şey söylemedim. Uzun bir süre sonra, "Ah Rakam!" dedi. "Seninle sevişmeme izin verir misin?"

"Ben de seninle sevişmek istiyorum," dedim. "Hiç yapmadım bunu. Şimdiye kadar hiç kimseyle sevişmedim."

Gülümseyerek kalktı, elimi tuttu. Evin bir zamanlar erkeklerin bölümünün kapısı olan yerden geçip birlikte üst kata çıktık. "Ben *beza*'da yaşıyorum," dedi, "haremde. Kadınların tarafında yaşıyorum. Manzarayı seviyorum."

Odasına girdik. Orada bana bakarak kıpırdamadan durdu, sonra bakışlarını çevirdi. Ben o kadar korkmuş, o kadar deliye dönmüştüm ki ona yaklaşıp, dokunabileceğime bile inanamıyordum. Kendimi ona doğru gitmeye zorladım. Elimi kaldırıp yüzüne, gözündeki ve ağzındaki yara izlerine dokundum ve kollarımı ona doladım. Sonra ona sıkı sıkı sarılabildim, daha, daha yaklaşarak.

O gece birbirimize dolanmış uyurken bir ara, "Dr. Yeron'la yattın mı?" diye sordum.

Havzhiva'nın güldüğünü hissettim, benim de göbeğimde hissettiğim yavaş, yumuşak bir kahkahayla göbeğini hoplata hoplata gülüyordu. "Hayır," dedi. "Yeowe'de senden başka kimseyle yatmadım. Ve sen, Yeowe'de benden başkasıyla yatmadın. Bakir ve bakireydik; Yeoweli bakir ve bakire... Rakam, araha..." Başını omuz boşluğuma koyarak yabancı bir dilde bir şeyler söyledi ve uykuya daldı. Derin derin, sessizce uyudu.

O yıl, daha sonra kuzeye, tarih öğretmeni sıfatıyla öğretim görevlisi olarak işe alındığım Üniversite'ye geldim. O günkü standartlarına göre yeterliydim. O gün, bu gündür orada çalışıyorum, öğretmen ve basımevinin editörü olarak.

Söylediği gibi Havzhiva hep oradaydı, ya da çoğunlukla.

Anayasa Değişikliği için Yeowe Kurtuluş Yılı 18'de çoğunluğu gizli olan bir oylama yapıldı. Buna neden olan ve bunu izleyen olayları Üniversite Yayınlarından çıkan Yeowe Tarihi adlı kitaptan okuyabilirsiniz. Ben, benden istenilen öyküyü anlattım. Öykümü,

birçok öykü gibi iki insanın kavuşmasıyla bitirdim. İki dünyanın tarihi, hayatımızdaki büyük devrimler, umut, türümüzün bitmeyen zulmü karşısında bir erkek ile bir kadının aşkı nedir ki? Küçük bir şey. Ama anahtar da küçük bir şeydir, açtığı büyük kapı yanında. Eğer anahtarı kaybederseniz kapı hiç açılamayabilir. Hürriyetimizi kaybettiren ya da başlatan da bedenimizde; köleliğimizi kabullenişimiz, ya da ona bir son verişimiz de bedenimizde. İşte o yüzden bu kitabı hür olarak birlikte yaşadığım, ve öleceğim dostum için yazdım.

Werel ile Yeowe Hakkında Notlar

1. İSİMLERİN VE KELİMELERİN TELAFFUZLARI

Voe Deoca (ki bu aynı zamanda Yeowe'nin de dilidir) ve Gataycada sesliler Türkçe'deki sesliler gibidir.

a, baba kelimesindeki gibi söylenir (ah) e, şey kelimesindeki (ey) veya elma kelimesindeki (eh) gibi söylenir

i, iki kelimesinin ilk hecesindeki (ih) ve son hecesindeki (i) gibi söylenir

o, orman kelimesindeki (oh) veya İngilizce "go" kelimesindeki (o) gibi söylenir

u, urgan kelimesindeki (u) gibi söylenir

Voe Deocada vurgu normal olarak son heceden bir önceki hecede olur. Şöyle:

Arkamye: ar-KAHM-yeh
Bambur: BAHM-bur
Boeba: bo-EY-bah
Dosse: DOHS-seh
Erod: EH-rod
gareot: gah-REY-ot
Gatay: gah-TAH-i
gede: GHEH-deh
Geu: GEY-u
Hame: HAH-meh
Hagayot: hah-GAH-yot
Hayawa: hah-YAH-wah
Kamye: KAHM-yeh
Keo: KEY-o
makil: MAH-kihl
Nadami: nah-DAH-mi
Noeha: no-EY-hah
Ramayo: rah-MAH-yo
rega: REY-gah
Rewe: REH-weh
San Ubattat: sahn-u-BAHT-taht
Seugi: sey-U-ghi

Shomeke: şo-MEH-keh
Suhame: su-HAH-meh
Tazeu: tah-ZEY-u
Teyeo: teh-YEY-o
Tikuli: ti-KU-li
Toebawe: to-eh-BAH-weh
Tual: tu-AHL veya TWAHL
veot: VEY-ot
Voe Deo: vo-eh-DEY-o
Walsu: WAHL-su
Werel: WEH-rehl
Yeowe: yey-O-wey
Yeron: YEH-rohn
Yoke: YO-keh
Yotebber: yo-TEHB-ber
Yowa: YO-wah

İlahi varlıklar Kamye (Kam) ve Tual ile türetilmiş isimlerde vurgu o öğeye gelme eğilimindedir, şöyle ki:

Abberkam: AHB-ber-KAHM
Batikam: BAH-tih-KAHM
Rakam: RAH-KAHM
Sezi-Tual: SEY-zih-TWAHL
Tualtak: TWAHL-tahk

Haince

(Hainliler arasında yaygın olan son derece uzun soy-isimleri günlük kullanımlar için kısaltılır; şöyle ki, Mattin-yehedar-hed-dyura-ga-muruskets, Yehedarhed olur.)

araha: ah—RAH—ha
Ekumen (Kadim Terra sözünden türetilmiş) EK—yu—men
Esdardon Aya; ez—DAR—don—AH—ya
Havzhiva: HAHV—zhi—vah
İyan Iyan: i—YAHN—i—YAHN
Kathhad: KAHTH—hahd

Mezhe: MEH—zheh
Stse: STSEH (Türkçe'de "ÜST SEkiz" dermiş gibi)
Tiu: T YU Ve: VEH
Yehedarhed: yeh—heh—DAR—hed

2. WEREL VE YEOWE GEZEGENLERİ

Darranda, Hain'de, Hain Devri 93, Yerel Yıl 5467'de yayımlanmış, Bilinen Dünyalar Rehberi adlı kitaptan.

Tarihi yıllar Şimdiki Zamandan Önce (ŞÖ) olarak verildiğinde Ekumenik Yıl 2102 Şimdiki Zaman kabul edilir.

Werel-Yeowe güneş sistemi sarı-beyaz bir yıldız (RK-tamo-5544-34) etrafında dönen 16 gezegenden oluşur. Yaşam üçüncü, dördüncü ve beşinci gezegenlerde gelişmiştir. Voe Deoca Rakuli adı verilen beşinci gezegende sadece kuru soğuğa dayanabilen omurgasız yaşam biçimleri vardır ve bu gezegen henüz kullanılmaya başlanmamış, sömürgeleştirilmemiştir. Üçüncü ve dördüncü gezegenler olan Yeowe ile Werel, Hain atmosfer, yerçekimi, iklim, vs. değerleri içindedir. Werel, Yayılma'nın sonlarında, son milyon yıl içersinde Hain tarafından sömürgeleştirilmiştir. Werel'deki bütün hayvansal yaşam biçimleri ve bazı flora Hain asıllı olduğuna göre, görünüşe göre ortadan kaldırılan hiç yerel fauna olmamıştır. Yeowe'nin, Werel tarafından ŞÖ 365'te sömürgeleştirilinceye kadar hiçbir hayvansal yaşama sahip olmadığı anlaşılıyor.

WEREL

Doğal Tarih

Güneşten itibaren dördüncü gezegen olan Werel'in yedi tane ufak ayı vardır. Mevcut iklimi serin ve ılıman, kutuplarda ise son derece soğuktur. Florası genel olarak yerel, faunası tamamen Hain asıllıdır,

gerçi yerel bitkilerle ortak bir biyolojiye sahip olmaları için özellikle değiştirilmiş ve genetik sürüklenmeler ve uyarlamalar sonucu daha fazla değişime uğramışlardır. İnsanların uyum sağlaması sürecine kiyanutik deri rengi (siyahtan mavimtırak bir renk tonuyla açılarak) farklılığı ve gözlerin aklarının ortadan kalkması da dahildir; bunların her ikisinin de güneş tayfındaki elementlere intibak etmekten kaynaklandığı kesindir.

Voe Deo: Yakın Tarih: ŞÖ 4000-3500 yıllarında ekvatorun güneyindeki tek büyük kıtada yaşayan saldırgan, yayılmacı, siyah derili halk (şu anda Voe Deo ulusu denilen) kuzeydeki daha açık tenli halkların yaşadıkları yerleri istila ederek onları yönetmeye başladı. Bu istilacılar ten rengine dayanan bir efendi-köle toplumu kurdular.

Voe Deo, gezegendeki en büyük, en kalabalık, en zengin ulustur; her iki yarımkürede bulunan bütün diğer uluslar onun sömürgesi, yanaşması veya ekonomik olarak Voe Deo'ya bağlı uluslardır. Veo Deo ekonomisi en az 3000 yıl kapitalizme ve köleliğe dayanmıştır. Voe Deo egemenliği, Werel'in genel tanımını sanki tek bir toplumdan oluşuyormuş gibi yapmaya imkân verir. Öte yandan toplum hızlı bir değişim içinde olduğu için olanlar geçmiş zaman kullanılarak anlatılacaktır.

Kölelik Altındaki Sosyal Sınıflar

Sınıflar: efendi (sahip ve *gareotlar*) ve köle (mal). Bir kişinin sınıfı, istisnasız, annesinin mensup olduğu sınıftı.

Ten rengi mavi-siyah bir tondan mavimtırak veya grimsi bir bejden tutun da neredeyse renksiz bir beyaza kadar değişiyordu. (Albinizm sadece koyu olan saç ve göz renklerini etkiliyordu.) Kuramsal olarak ideali, kişinin ten renginin sınıfını da gösteriyor olmasıydı. Aslında birçok sahip siyah, ekseriyası esmerdi; malların bazıları siyah, çoğu bej, bazıları da beyazdı.

SAHİPLERE kadın, erkek ve çocuk denirdi.

Cins isim olarak sahip kelimesi ya bu sınıfı olduğu gibi ya da iki ya da daha fazla köle sahibi olan şahsı veya aileyi anlatmak için kullanılırdı.

Tek bir kölesi olan veya hiç kölesi olmayan sahipler personelsiz sahip ya da gareot olurlardı.

Veot, sahipler arasında, savaşçılığın babadan oğula geçtiği bir kastın üyesine verilen isimdi; bunların rütbeleri rega, zadyo, oga idi. Veot erkekleri neredeyse istisnasız Ordu'ya katılırdı; veot ailelerinin çoğu yerleşik mülk sahibi olurlardı; çoğu sahip, bazıları da gareot olurdu.

Sahip kadınlar bir alt sınıfı, ya da ikinci sınıfı oluştururdu. Sahip bir kadın yasal olarak bir adamın malıydı (babasının, amca veya dayısının, oğlan kardeşinin, kocasının, oğlunun veya bir vasinin). Werel toplumlarındaki kadın-erkek farkının efendi/köle ayırımı kadar derin ve köklü olduğu, fakat sahip kadının malların her iki cinsiyetine göre toplumsal olarak daha üstün olduğu kabul edildiği ve efendi/köle ilişkisiyle kesiştiğinden o kadar dikkat çekmediği konusunda gözlemcilerin çoğu hemfikirdir. Kadınlar bir mal gibi kabul edildiğinden, insanlar da dahil olmak üzere kendilerine ait malları olamazdı. Öte yandan malları idare edebilirlerdi.

MALLARA, kuladam, kulkadın, yavrular veya gençler denilirdi. Alçaltıcı terimler: köleler, tozlular, tebeşirler, beyazlar.

Lullar, şahıslar veya ailelerin sahip oldukları işçi kölelerdi. Makiller ve mal-askerler hariç Werel'deki bütün köleler luldu.

Makiller, Eğlence Şirketi'ne satılan veya Şirket'in sahip olduğu kölelerdi.

Mal-askerler, Ordu'ya satılan veya Ordu'nun sahip olduğu kölelerdi.

"Kesikhürler" ya da hadım edilmiş köleler (yaşları vs., göz önüne alınarak iyi kötü kendi istekleriyle hadım edilirlerdi) mevki ve ayrıcalık kazanmak için hadım ettiriliyordu. Werel tarihinde, değişik hükümetlerde büyük güç sahibi olan kesikhürlerden söz edilir; birçoğu bürokrasi içinde etkili mevkiler elde etmişlerdir. Kapalı yerleşim alanlarının kulkadın tarafının Patronları istisnasız kesikhürlerden olurdu.

Azat etmek son yüzyıla kadar son derece ender görülen bir olaydı ve ilahi sadakatlarıyla erdemleri, sahiplerini onların hürriyetlerini vermeye mecbur kılan kölelere ait birkaç ünlü tarihsel/efsanevi olayla sınırlıydı. Yeowe'deki Kurtuluş Savaşı başladığı sıralarda Werel'de, köleliğin kaldırılmasını savunan Amme adlı bir sahip grubunun önayak olmasıyla azat etme uygulamaları

daha sıklaşmıştı. Azat edilmiş bir mal, sosyal olarak nadiren de olsa, yasal olarak bir gareot kabul edilirdi.

Kurtuluş sırasında Voe Deo'da malların sahiplere oranı 7/1'di. (Bu sahiplerin de yarısını gareotlar, yani bir kölesi olan veya hiç kölesi olmayan sahipler oluşturuyordu) Daha fakir ülkelerde bu oran düşüyor ya da tersine dönüyordu; Ekvatoral Ülkelerde malların sahiplere oranı 1/5'ti. Genel olarak Werel'de bu oranın üç mala, bir sahip olduğu tahmin edilmektedir.

Ev ve Kapalı Yerleşim Alanı

Tarihe göre taşrada, arazilerde, çiftliklerde ve plantasyonlarda mallar etrafı çitli veya duvarlı, tek bir kapısı olan kapalı yerleşim alanlarında yaşardı. Kapalı yerleşim alanı, kapının bulunduğu duvara paralel uzanan bir hendekle ikiye ayrılırdı. Kapıtarafı erkeklerin bölgesiydi, içtaraf da kadınların. Çocuklar içtarafta yaşardı; oğlanlar çalışma yaşına gelince (8 ila 10) uzuneve yollanırdı. Kadınlar kulübelerde yaşardı, anneler, kızları, kız kardeşler veya arkadaşlar genellikle bir kulübeyi paylaşır, iki ila dört kadın çocuklarıyla bir evde otururdu. Erkekler ve oğlanlar uzunev adı verilen kapıtarafındaki barakalarda kalırdı. Mutfak avlularına yaşlılar ve işe gitmeyen çocuklar bakardı; yaşlılar genellikle işte olanlar için yemek yapardı. Kapalı yerleşim alanını büyükanneler yönetirdi.

Kesikhürler (hadımlar) dış duvarın yanına yapılmış, duvarda bir gözetleme bölümü bulunan ayrı evlerde kalırlar, Kapalı Yerleşim Alanı Patronu olarak hizmet verirler, büyükanneler ile İş Patronları (çalışan malların yönetimden sorumlu sahip ailenin bir üyesi veya parayla tutulmuş gareotlar) arasında arabuluculuk yaparlardı. İş Patronları kapalı yerleşim alanlarının dışındaki evlerde yaşarlardı.

Sahip olan aile ve onlara bağımlı olan sahip-sınıfı mensupları Ev'de bulunurlardı. Ev sözü, İş Patronlarının bölümleri, hayvan ahırları gibi herhangi bir sayıdaki dışbinayı da kapsar ama özellikle ailenin büyük evi kastedilerek kullanılırdı. Geleneksel Evlerde erkeklerin tarafı (*azade*) ile kadınların tarafı (*beza*) kesin bir hatla ayrılırdı. Kadınlar üzerindeki kısıtlamanın derecesi ailenin serveti, gücü ve sosyal göstergesini yansıtırdı. Gareot kadınlar hatırısayılır bir hareket ve meslek hürriyetine sahip olabilir; fakat zengin ve

saygın ailelerin kadınları evlerin veya etrafı duvarlarla çevrili avluların içinde tutulur, yanlarında çok sayıda erkek refakatçi olmaksızın evden dışarı çıkamazlardı.

Bir miktar dişi mal, ev işleri ve erkek sahiplerin kullanmaları için evin kadınlar bölümünde yaşardı. Bazı evler erkekleri de ev işi için bulundururdu, bunlar genellikle oğlanlar veya yaşlı adamlar olurdu; bazısı kesikhürleri uşak olarak bulundururdu.

Fabrikalarda, değirmenlerde, madenlerde, vs., kapalı yerleşim alanı bazı değişiklikle varlığını sürdürürdü. İş bölümü olan yerlerde sadece erkeklerden oluşan kapalı yerleşim alanları tamamen parayla tutulmuş gareotlar tarafından denetlenirdi; tamamen kadınlardan oluşan kapalı yerleşim alanlarında, kırsal alanlardaki kapalı yerleşim alanlarında olduğu gibi düzeni büyükannelerin sağlamasına izin verilirdi. Sadece erkeklerin bulunduğu kapalı yerleşim alanlarına kiralanan erkeklerin ortalama ömrü 28 yıl olurdu. Sömürgenin ilk yıllarında Yeowe'ye yapılan köle ticareti mal sayısında bir sıkıntı yaşatmış, bazı sahipler, yılda bir doğurttukları kulkadınlarından oluşturulan, kadınların hafif işler yaptığı ortak üreme kapalı yerleşim alanları kurmuştu; bu "damızlıkların" bir kısmı her yıl bir bebek olmak üzere yirmi veya otuz yıl yavrulamıştı.

Kiralıkinsanlar: Werel'de bütün malların bir sahibi vardı. Yeowe Şirketleri bu uygulamayı değiştirmişti; Şirketler, sahibi olmayan kölelere sahipti.

Werel şehirlerinde mallar geleneksel olarak sahiplerinin evlerinde, ev hizmetkârları olarak yaşarlardı. Son bin yılda, gereğinden fazla malı olan sahiplerin bu malları kalifiye veya sıradan işçi olarak işliklere ve fabrikalara kiralamaları gitgide yaygınlaştı. Sahipler, ya da bir şirketin hissedarları her mala ayrı ayrı sahipti; şirket bu malları kiralıyor, kullanımını denetliyor ve kârı paylaşıyordu. Bir sahip iki kalifiye malının kira parasıyla yaşamını sürdürebilirdi. Böylece kiralıkadamlar ve kiralıkkadınlar şehirlerdeki ve bazı kasabalardaki en büyük mal gruplarını oluşturmaya başladı. Kiralıkinsanlar "toplu kapalı yerleşim alanlarında" —yani parayla tutulmuş gareot Patronların denetlediği apartmanlarda yaşıyorlardı. Dışarı çıkma yasağına uymaları gerekiyor, giriş ve çıkışları denetleniyordu.

(Sahipleri tarafından kiraya verilen Werelli kiralıkinsanlarla, bir yere kadar özgür sayılabilecek, "özgürlük kirası" adı verilen, kendi seçtikleri bir işte sahiplerine bir aşar veya vergiyi ödeyen Yeoweli azat edilmiş insanlar arasındaki farka dikkat ediniz. Voe Deo mallarının özgürlük için kurdukları yeraltı örgütü olan Hame'nin ilk hedeflerinden biri Werel'de "özgürlük kirası"nı yerleştirmekti.)

Toplu kapalı yerleşim alanlarının çoğu ve tüm şehir apartmanları *azade* ve *beza*, yani haremlik-selamlık olarak ayrılmıştı ama bazı özel sahipler ve bazı şirketler mallarının veya kiralıkinsanlarının evlenmelerine izin vermeseler bile çift olarak yaşamasına izin veriyordu. Sahipleri bu insanları herhangi bir zamanda, herhangi bir nedenden ayırabilirdi. Bu tür mal çiftlerinin çocukları, annenin sahibinin malı sayılırdı.

Geleneksel kapalı yerleşim alanlarında karşı cinsle kurulan ilişkiler sahipler, Patronlar ve büyükaanneler tarafından denetlenirdi. "Hendeği atlayan"lar bunu, bütün tehlikesini göze alarak yapardı. Sahiplerin hayalinde, dişi ve erkek malların tamamen birbirlerinden ayrılması, Patronların seçerek malları çiftleştirmesi, damızlık erkek malın istenilen sayıda yavru elde etmek için dişilerle belirli aralıklarla çiftleştirmesi vardı. Çalışma çiftliklerinde dişi malları en çok ilgilendiren şey genellikle istenmeyen bebeklerden ve her yıl hamile kalmaktan korunmaktı. Merhametli sahiplerin elindeki yerlerde büyükanneler ve kesikhürler kızları ve kadınları tecavüzden koruyabiliyorlar, hatta duygusal bazı çiftleşmelere bile ortam sağlıyabiliyorlardı. Fakat bağlılık konusunda hem sahipler, hem de büyükanneler malların gözlerini korkutuyordu; Werel üzerinde hiçbir yasa veya âdet kölelerin evlenmesine olanak vermiyordu.

Dinler

Kwan Yin-vari, bağışlayıcı bir barış ana tanrıçası olan Tual'a tapınmak Voe Deo'nun devlet dini sayılıyordu. Felsefi açıdan Tual Yaratılmamış ya da Yaratıcı Ruh Ama'ın en önemli vücut bulmuş şekli kabul ediliyordu. Tarihsel açıdan yerel ve doğa ilahlarının bir karışımıydı; yerel olarak da sık sık daha da fazla bölünürdü. Ulusal açıdan, aslında dinin kendisinde zorlama veya mütecaviz bir tutum olmadığı halde ulusal dinin zorla kabul ettirilmeye çalışılması diğer

ülkelerdeki Voe Deo egemenliğiyle birlikte görülme eğilimi içine girdi. Tual rahipleri hükümette yüksek mevkilere çıkabiliyordu ve böyle mevkilerde bulunanlar vardı. Sınıf: Hem Werel'de, hem de Yeowe'de Tual suretleri ve ibadet, bütün köle kapalı yerleşim alanlarında sahipler tarafından korunurdu. Tualizm sahiplerin diniydi. Malların bunu uygulaması zorla oluyordu; onlar da kendi ayinlerine Tuale ait mitleri ve ibadet şekillerini dahil etseler de malların çoğu Kamyeciydi. Kamye'yi "Kuladam" ve Ama'nın daha düşük bir tezahürü olarak kabul ettiklerinden Tualci din adamları köleler ve askerler (veotların çoğu da Kamyeci oluyordu) arasındaki (resmi bir din adamı zümresi olmayan) Kamyeci uygulamaları kabul edip bunları hoşgörüyle karşılıyorlardı.

Arkamye, ya da diğer adıyla *Kılıçustası Kamye'nin Hayatı* (Kamye aynı zamanda Çoban'dır, hayvanların ilahıdır, uzun süre Akşamkaranlığı Tanrısı'nın hizmetinde olduğundan Kuladam'dır): Üç bin yıl kadar önce, büyük ölçüde dünya çapındaki mallar tarafından kendi dinlerinin kaynak kitabı olarak adapte edilmiş bir savaşçı destanı. Ruhsal bağımsızlığın, bu dünyadaki şeylere karşı kayıtsızlığın, tutkulu bir mistisizmin yanı sıra itaatkârlık, cesaret, sabır, özgecilik, gibi savaşçı/köle erdemlerini geliştirir: Gerçek sadece gerçek görüneni bırakmakla elde edilebilir. Mallar ve veotlar Tual'i kendi ibadetlerine, kendisi de Yaratılmamış Ama'nın yeniden vücut bulmuş şekli olan Kamye'nin yeniden vücut bulmuş bir şekli olarak dahil etmektedirler. "Yaşamın safhaları" ve "sessizliğe dalmak" Kamyeciler ve Tualciler'in paylaştıkları mistik fikirlerden ve uygulamalardandır.

Ekumen ile ilişkiler

İlk Sefir (EY 1724) büyük bir kuşkuyla karşılanmıştı. Huğum gemisinden, yakından koruma altına almış oldukları bir temsilciler heyetinin inmesine izin verildikten sonra ittifak reddedilmişti. Voe Deo Hükümeti ve müttefikleri tarafından ecnebilerin güneş sistemine girmeleri yasaklanmıştı. Voe Deo tarafından yönlendirilen Werel bundan sonra uzay teknolojisinde ve tekno-endüstriyel gelişimin yoğunlaştırılmasında hızlı bir hamle yapmıştı.

Uzun bir süre Voe Deo hükümetleri, endüstrisi ve ordusu, istilacı Yabancı'ların silahlı dönüşlerini paranoyak bir beklentiyle, beklemişlerdi. İşte, Yeowe'nin sömürgeleştirilmesine kadar uzanan, sadece on üç yıl süren, bu gelişmelerdi.

Bundan sonraki üç yüz yıl boyunca Ekumen ara ara Werel'le irtibat kurdu. Üniversiteler ve araştırma enstitülerinin konsorsiyumuyla birleşen Bambur Üniversitesinin ısrarıyla bir bilgi alışverişi başlatılmıştı. Sonunda, üç yüz yılı aşan bir süre sonra Ekumen'in birkaç Gözlemci yollamasına izin verilmişti. Yeowe'deki Kurtuluş Savaşı sırasında Ekumen'in Voe Deo ve Bambur'a Büyükelçi, daha sonra da Gatay, Kırk Eyalet ve diğer uluslara Sefir yollamaları için teklifte bulunulmuştu. Bir süre, Voe Deo'nun kendi silahlarını muhafaza etme eğiliminde olan diğer devletlere yaptığı baskıya rağmen Silahlanma Anlaşması yerine getirilmediği için Werel'in Ekumen'e katılışı engellenmiş oldu. Silahlanma Anlaşması'nın iptalinden sonra Werel, ilk temastan 359, Kurtuluş Savaşı'ndan 14 yıl sonra Ekumen'e katıldı.

Şirketlerin malı olan, bir hükümeti bulunmayan Yeowe Sömürgesinin Ekumenik üyeliğe kabul edilebilmesi Werelli sahipler tarafından kabul edilmiyordu. Ekumen, Dört Şirket'in gezegen ve insanlarını sahiplenmesini sorgulamaya devam etti. Kurtuluş Savaşı sırasında, Hürriyet Partisi Ekumenik gözlemcileri Yeowe'ye davet etti; nizami Sefaretin kurulması da Savaş'ın sonuna isabet etti. Ekumen Yeowe'ye gezegenin ekonomik denetiminin Şirketler ve Voe Deo Hükümetinin elinden alınması için yardım etti. Dünya Partisi neredeyse Yabancıları da Werel'lilerle birlikte dünyadan sürmeyi başarıyordu fakat bu hareket başarısız olunca Ekumen Geçici Hükümeti, seçimlere kadar destekledi. Yeowe Hürriyet Yılı 11'de, Werel'den üç yıl önce Ekumen'e katıldı.

YEOWE

Doğal Tarih

Güneşten sonra üçüncü gezegen olan Yeowe, iklimsel değişiklikler gösteren ılıman bir iklime sahiptir.

Bakteriyel yaşam eski ve geniş bir karmaşıklığa ve adapte olabilir çeşitliliğe sahiptir. Birkaç Yeowe mikroskobik deniz türü, hayvan olarak tanımlanmaktadır; onun dışında gezegenin yerel direy ve biteyini sadece bitkiler oluşturur.

Karada, ister fotosentez yapan, ister saprofit karmaşık türlerin büyük bir çeşitliliğine rastlanıyordu. Çoğu sesil, bazı "uzun dal sürebilen" uzantılara sahip, yavaş hareket edebilen, koloni halinde veya tek başına yaşayan bitkilerdi. Başlıca iri yaşam biçimi ağaçlardı. Güney kıtası kıyılardan, Kutup Alanı'ndaki orman sınırına ve Antartik Dairesi'ndeki taigaya kadar neredeyse tamamıyla tropik cengel/ılıman yağmur ormanlarıyla kaplıydı. Sadece en uç kuzey ve güney noktaları ormanlarla kaplı olan Büyük Kıta'nın ortasındaki yüksek bölgeler, içinde hudutsuz bataklıklar bulunan step ve savana; kıyı ovaları da deniz bataklıklarıyla kaplıydı. Bitkileri tozaklayacak hayvanlar olmadığından bitkiler türler arasındaki döllenmeyi sağlamak ve çoğalmak için rüzgârı ve yağmuru kullanmanın yollarını bulmuştu: Patlayan tohumlar, kanatlı tohumlar, rüzgârı tutup havada yüzlerce mil yol alabilen tohum-ağları, suya dayanıklı sporlar, kendine "oyuk kazan" tohumlar, "yüzen" tohumlar, yer değiştirebilen fırdöndüleri, silialarıvs. olan bitkiler.

Ilık ve nispeten sığ olan denizler ile engin deniz bataklıkları plankton, su yosunu, deniz yosunları, (çoğu silisyum olmak üzere) sürekli yapılar oluşturan mercan ve sünger tipli bitkiler tarzında, bazıları ise "denizciler" ve "aynayosunu" gibi özgün olan büyük bir sesil ve yüzen bitki türünü beslemektedir. Şirketler tarafından, bağlantılı "su zambağı yığınları" o kadar etkili bir biçimde toplanmıştı ki, nesli tükenen bitki kendini otuz yılda toparlayabilmişti.

Werel bitkilerinin ve hayvan cinslerinin düşüncesizce bu gezegene getirilmesi, endüstriyel kirlilik ve savaşın da katkılarıyla yerel cinslerin 3/5'ini ya öldürmüş, ya da onları boğmuştu. Sahipler kendi avları için geyik, av köpeği, av kedisi, büyükat getirmişti. Sonradan getirilen hayvanların çoğu uzun süreli kalmayı başaramadılar. Yeowe'de insan cinsinden başka yaşamını sürdürebilen hayvanlar şunlardır:

kuşlar (av ve kümes hayvanı olarak getirilen kümes hayvanları; ötücü kuşlar serbest bırakılmış ve birkaç cins buraya uyum sağlayıp yaşamlarını sürdürebilmiştir)

tilkiköpeği ve benekli kedi (evcil hayvan)

sığır (evcil; terk edilmiş bölgelerde çok sayıda vahşi sığır bulunur)

geyik (vahşi, fendeer adı verilmiş, bataklık bölgelere uyum sağlamış)

av kedisi (vahşi, nadir, bataklık arazilerde)

Bazı balıkların nehirlere bırakılması yerel bitki yaşamı için bir felaket olmuş ve kalabilmiş olan balıklar da zehir sonucu yokolmuşlardır. Balıkların ortama uyum sağlamaları için yapılan bütün çabalar boşa gitmiştir.

Kurtuluş Savaşı sırasında atlar, sahiplerin sembolik malları olduğu için katledilmiştir; hayatta kalan at yoktur.

Koloni: Yerleşim

İlk Werel roketleri Yeowe'ye ŞÖ 365'te gelmiştir. Araştırma, harita çıkarımı ve maden araştırmaları büyük bir şevkle takip edilmiştir. Maden çıkarım hakkı tamamen temel olarak Voe Deolu yatırımcılar tarafından sahip olunan Yeowe Madencilik Şirketi'ne verilmişti. Yirmi beş yıl içersinde daha büyük ve daha yeterli gemiler madenciliği daha kârlı bir hale getirmiş ve YMŞ Yeowe'ye köle, Werel'e de düzenli maden cevheri ve mineral taşımacılığına başlamıştır.

Kurulan ikinci büyük şirket İkinci Gezegen Orman Keresteleri Şirketiydi. Bu şirket Yeowe kerestelerini endüstriyel gelişim ve nüfus artışı yüzünden ormanları aşırı derecede azalan Werel'e taşıyordu.

Yeowe Denizcilik Şirketi'nin su zambağı yığınlarını büyük bir kârlılık oranıyla toplamaya başlamasıyla okyanusların sömürülmesi ilk yüzyılın sonuna doğru belli başlı endüstrilerden biri haline geldi. O kaynağı tüketince YDŞ diğer deniz türlerinin, özellikle de yağ bakımından zengin olan keseyosununun kullanılmasına ve işlenmesine yöneldi.

Sömürgenin ilk yüzyılında Yeowe Tarımsal Plantasyon Şirketi tahılların, meyvaların oe-kamışı ve pini meyvası gibi yerel türlerin

üretilmesi konusunda sistematik bir kültür hareketi başlattı. Yeowe'nin büyük bir bölümüne hâkim olan ılık ve sakin iklim, böceklerin olmayışı ve hayvan zehirleriyle (bunlar titiz karantina talimnamesi uyarınca veriliyordu) tarımın muazzam boyutlarda genişlemesine olanak sağlandı.

Bu dört Şirket'in ayrı ayrı teşebbüslerine ve ister madencilik, ister ormancılık, ister denizkültürü, ister tarım olsun faaliyet gösterdikleri bölgelere "Plantasyon" adı veriliyordu.

Dört büyük Şirket'in kendilerine ait ürünler üzerinde mutlak bir denetimleri vardı; gerçi onlarca yıl geçtikçe bir bölgenin kullanım hakkı konusunda (ister hukuksal, ister fiziksel olsun) birçok savaş olmuştu. Rakip şirket, Şirketler'in, en büyük kâr ortaklarından olan Voe Deo Hükümeti'nin —askeri, politik ve bilimsel— tam desteğine sahip olan tekelini bozabiliyordu. Şirketlerin en büyük sermaye ortakları hep hükümet ve Voe Deo'lu sermayedarlar olurdu. Yerleşim sırasında güçlü bir ülke olan Voe Deo, Sömürgenin üçüncü yüzyılından sonra Werel'de tüm diğer ülkelere hükmeden ve onları denetleyen en zengin ülke olmuştu. Öte yandan Yeowe'deki Şirketler üzerindeki denetimi önemsizdi. Onlarla sanki bağımsız güçlerle müzakere eder gibi müzakere ediyorlardı.

Nüfus ve Kölelik

İlk yüzyılda Yeowe Sömürgesine, Gezegenlerarası Kartel vasıtasıyla köle nakliyesindeki tekeli tamamen elinde bulunduran Şirket tarafından sadece erkek köleler götürülmüştü. İlk yüzyılda, bu kölelerin büyük bir bölümü Werel'in fakir ülkelerinden oluyordu; daha sonra, köle üretimi Yeowe pazarı için daha kârlı olunca, Bambur, Kırk Eyaletler ve Voe Deo'dan daha fazla sayıda köle yollanmıştı.

Bu sürede nüfus 40 000 sahip sınıfı (%80'i erkekti) ve 800 000'i köleye (hepsi erkek) ulaşmıştı.

Birkaç pilot "Göçmen Köyü" kurulmuştu; bunlar gareotların (kölesi olmayan sahip sınıfa mensup insanlar) yerleşim merkezleriydi, çoğu fabrika işçileri ve memurların oluşturduktan topluluklardı. Bu yerleşim merkezlerine, Werel hükümetlerini göçlerin Şirket personeliyle sınırlı tutulmasına ikna eden Şirket tarafından önce göz yumulmuş sonra bunlar yok edilmişti. Gareot yerleşimciler

Werel'e geri yollanmış ve başlatmış oldukları memuriyetlere de köleler yerleştirilmişti. Böylece Yeowe'deki kasaba halkının ve ticaretle uğraşanların "orta sınıfı gareot veya Werel'deki gibi kiralıkinsanlardan değil de yarı-bağımsız kölelerden (hür bırakılmış insanlar) meydana gelmişti.

Özellikle Maden ve Tarım Şirketleri köle yaşamlarını çarçur edince (ilk yüzyılda bir maden kölesinin "ömrü"nün beş yıl olması bekleniyordu) kulaldamların fiyatları gitgide artıyordu. Sahipler bireysel olarak dişi köleleri genellikle cinsel yönden ve ev işlerinde kullanmak için kaçak olarak getiriyordu. Bu baskılar altında Şirketler kurallarını değiştirerek kulkadınların da getirilmesine izin verdi (238 ÖŞ).

İlk başta sadece damızlık olarak bakılan kulkadınlar plantasyonlardaki kapalı yerleşim alanlarıyla sınırlı tutulmuşlardı. Her türlü iş için yeterli oldukları ortaya çıkınca plantasyonların çoğunda sahipler tarafından bu sınırlamalar gevşetilmişti. Öte yandan köle kadınlar, alt sınıf, kölenin kölesi olarak girdikleri köle adamların bir yüzyıllık sosyal sistemine uymak zorundaydı.

Werel'de (sahiplerinden Eğlence Şirketi tarafından satın alman) makiller ve (sahiplerinden devlet tarafından alman) mal-askerler hariç bütün kölelerin bir sahibi vardı. Yeowe'de bütün kölelerin sahibi, onları sahiplerinden satın almış olan Şirketlerdi. Yeowe'deki hiçbir kölenin özel bir sahibi olmazdı. Yeowe'deki hiçbir köle azat edilemezdi. Plantasyon sahiplerinin kanlarının hizmetçileri gibi şahsi hizmetkâr olarak getirilenler bile plantasyonun sahibi olan Şirket'e devredilirdi.

Azat edilmelerine izin verilmediği halde, köle nüfusu büyük bir hızla artıp birçok plantasyonda fazlalık doğurduğu için hür bırakılmış insanlar statüsü gitgide yaygınlaştı. Hür bırakılmış insanlar ya maaşla bir yere girip, ya da bağımsız olarak çalışıyorlar ve bir ya da daha fazla Şirkete, bağımsız işleri için vergi olarak takdir edilen para her neyse (genellikle %50 olurdu) aylık veya yıllık onu ödeyerek "hürriyetlerini kiralıyorlardı". Hür bırakılmış insanların çoğu ortakçı, dükkâncı veya fabrika işçisi oluyor ve hizmet sektöründe çalışıyordu; Sömürgenin üçüncü yüzyılında hür bırakılmış insanların profesyonel bir sınıfı şehirlerde kendilerini kabul ettirmişlerdi.

Üçüncü yüzyılın sonunda, nüfus artışı bir dereceye kadar azaldığı sırada Yeowe'nin toplam nüfusu 450 milyon kadardı; sahiplerin kölelere oranı bire yüzden daha azdı. Köle nüfusunun yarısından fazlası hür bırakılmış insanlardan oluşuyordu. (Kurtuluş'tan yirmi yıl sonra nüfus yine 450 milyondu, hepsi hür.)

Plantasyonlarda, tamamen erkeklere dayanan sosyal yapı, köle toplumunun düzenini oluşturuyordu. Çalışma grupları, vakitsizce gelişerek (çete adı verilen) toplumsal gruplar, çeteler de kabileler halini aldı; her birinde bir güç hiyerarşisi vardı: Şirketin altındaki bir sahibin altındaki Patron'un altındaki köle bir Başkan veya Reis altındaki kabileadamları. İlişkiler, rekabet, eşcinsel ayrıcalıklar ve sonradan edinilmiş soy kurumsallaştırılarak genellikle inceden inceye işlenerek bir sisteme bağlanmıştır. Bir kölenin tek güvencesi bir kabilenin üyesi olmak ve kurallarına sıkı sıkıya tutunmaktı. Plantasyonlarından başka bir yere satılan köleler, genellikle bir yıl süreyle, yerel kabilenin bir üyesi olarak kabul edilmeden önce kölelerin köleleri olarak hizmet veriyordu.

Kadın köleler getirildiklerinde, çoğu Şirket'in olduğu kadar kabilenin de malı olmuşlardı. Şirketler bunu yüreklendirmişti. Kabileler nasıl Şirketler tarafından denetleniyorsa köle kadınların da kabileler tarafından denetlenmesi onlar için daha avantajlıydı.

Hiçbir zaman yaygın bir biçimde örgütlenilemediğinden muhalefet ve isyan, korkunç üstün bir silahlı tedbirle anında ve vahşice bir sonuçla her zaman bastırılıyordu. Başkanlar ve reisler; sahipler ve Şirketlerin çıkarı için çalışan, kabileler arasındaki rekabet ve kabile içindeki güç çekişmelerinden istifade ederken, eğitim ve yerel plantasyonun dışından gelen her türlü bilgiyle kastettikleri "ideoloji" konusunda mutlak bir ambargo uygulayan Patronlarla ortak oluyordu. (Plantasyonların çoğunda, ikinci asrın ortalarında bile okuryazarlık suç sayılıyordu. Okurken yakalanan bir köle gözlerine asit damlatılarak veya gözleri oyularak kör ediliyordu. Radyo veya net cihazı kullanırken yakalanan bir köle kulak zarına kor halinde iğne sokularak sağır ediliyordu. Şirketlerin ve plantasyonların "Uygun Cezalar Listesi" uzun, ayrıntılı ve kesindi.)

İkinci yüzyılda, köle nüfusu plantasyonların çoğunda gerektiğinden fazla bir noktaya çıktığında hem kadınların hem de erkeklerin hür bırakılmış insanlar tarafından idare edilen "dükkân-

şeritleri"ne başlayan tek tük yönelişleri gitgide artarak sürekli bir akar haline gelmişti. Yıllar geçtikçe "dükkân-şeritleri" kasabalara, kasabalar da tamamen hür bırakılmış insanların oluşturduğu şehirlere dönüşmüştü.

Sahipler arasındaki felaket tellalları "Malkentler"in, "Beyazlıkasabaları"nın ve "Tozluhaneler"in durmadan artan boyutlarına ve bağımsızlıklarına dikkat çekip bunun büyümekte olan bir tehdit olduğunu söylemeye başlamışlarsa da Şirketler şehirlerin denetim altında olduğu görüşündeydi. Büyük binalara, herhangi bir savunma yapısına izin verilmiyordu; ateşli silah bulundurulmasının cezası bağırsakların deşilmesi oluyordu; kölelerin uçan araçları kullanmalarına izin verilmiyordu; Şirketler kölelerin veya hür bırakılmış insanların silah yapımında kullanabileceği ham maddeleri ve ve endüstriyel işlemleri sıkı sıkıya gözetim altında tutuyordu.

Şehirlerde "İdeoloji" ve eğitim vardı. Daha sonra, Sömürgenin ikinci yüzyılında bir yandan sansür de uygulasalar, bilgileri bir süzgeçten geçirip değiştirseler de Şirketler hür bırakılmış insanların ve bazı kabile çocuklarının 14 yaşına kadar okula gitmeleri için resmi bir izin çıkarttılar. Köle topluluklarının okul kurmalarına müsade ederek onlara kitap ve diğer gereçlerden sattılar. Üçüncü yüzyılda Şirketler şehirler için bir bilgi ve eğlence neti kurup, işletti. Eğitimli işçilerin değeri artıyordu. Kabilelerin sınırlılıkları gittikçe belirginleşiyordu. Katı bir tutuculuğa sahip olan kabile reislerinin ve Patronların çoğu, gezegenin kaynakları metodlarda veya hedeflerde kökten bir değişiklik yapılmasını gerektirdiğinde, herhangi bir uygulamayı değiştiremiyor veya değiştirmek istemiyordu. Yeowe'den gelen kârın madencilikten, kesip temizlemekten, tek mahsüllü tarımdan elde edilmediği, geliştirilmiş endüstri, yeni teknikleri öğrenebilecek kapasitede olan ve yeni emirlere uyabilen kalifiye işçilerin çalıştığı çağdaş fabrikalardan olduğu kesindi.

Kapitalist bir köle toplumuna sahip olan Werel'de işler insanlar tarafından yapılıyordu. Köle emeği, ister basit adele kuvvetine dayanan işler olsun, isterse kalifiye işler, üstün ama sonuç olarak yardımcı bir makina teknolojisiyle desteklenen el emeğiydi. "Eğitilmiş bir mal en iyi ve en ucuz makinadır." Son derece yüksek teknoloji ürünü olan malların üretimi dahi esasen çok yüksek kaliteli bir

geleneksel el işçiliğiydi. Ne hıza, ne de büyük miktarlardaki üretime özellikle değer veriliyordu.

Sömürgenin üçüncü yüzyılının sonlarına doğru Yeowe'de ham maddelerin ihracatı aksadıkça köle emeğinden yeni bir şekilde faydalanılmaya başlandı. Sadece üretimi hızlandırmak ve maliyetini azaltmak için değil ama işçileri üretimin tümünün ne olduğunu anlamalarım engellemek için bilinçli bir şekilde üretim şeridi geliştirildi. İsminden Orman Keresteleri sözlerini çıkartan İkinci Gezegen Şirketi imalata yönelmişti. İGŞ kısa sürede eski devleri yani Maden ve Tarımı geçerek Werel'deki daha fakir uluslara seri üretilmiş, üretimi bitmiş mallar satarak muazzam kârlar koparmıştı. Ayaklanma zamanına gelindiğinde Yeowe'nin hür bırakılmış insanlarının yarısından fazlası İkinci Gezegen Şirketi'ne aitti veya bu şirket tarafından kiralanıyordu.

Fabrikalarda ve fabrika kasabalarında, kabile plantasyonlarında olduğundan daha fazla sosyal huzursuzluk vardı. Şirket yetkilileri bunu "denetimden çıkan" hür bırakılmış insan sayısının artışına bağlıyor ve çoğu okulların kapatılmasını, şehirlerin yok edilmesini ve köleler için kapalı yerleşim alanlarının yeniden kurulmasını savunuyorlardı. Şirketlerin şehir milisleri (Werel'den kiralanarak getirilen gareotlar ile silahsız hür bırakılmış insanlardan oluşan bir polis gücü) hatırı sayılır bir daimi orduya dönüştü; aralarındaki gareotlar tepeden tırnağa silahlanmış oluyordu. Şehirlerdeki huzursuzlukların çoğu ile protesto girişimleri daha çok üretim şeridi kullanılan fabrikalarda oluşuyordu. Kendilerini anlaşılır bir sürecin bir parçası hisseden işçiler son derece çetin koşullara dayanabilirken, çalışma koşulları nispeten iyileştirilmiş bile olsa, anlamsız bir işi dayanılmaz buluyordu.

Öte yandan Kurtuluş şehirlerde değil, plantasyonlardaki kapalı yerleşim alanlarında başlamıştı.

Ayaklanma ve Kurtuluş

Ayaklanmanın kökünde Büyük Kıta'daki plantasyonlarda bulunan, kız çocuklarının ayinsel tecavüzünü engellemek ve kulkadınların, kuladamların cinsel kölesi olmasını, toplu tecavüzleri, kadınların dövülüp öldürülmesini talep eden ve bu yapılanlar karşılığında hiçbir

ceza uygulanmayan kabile kanunlarının değişmesi için birleşen kabile kadınlarının örgütlenmesi yatıyordu.

İlk olarak kadınları ve her iki cinsin çocuklarını eğitmekle işe başladıktan sonra sadece erkeklerin oluşturduğu kabile kurullarında orantısal bir söz hakkı isteyerek harekete geçtiler. Kadın Kulüpleri adını verdikleri örgütleri, Sömürgenin üçüncü yılında her iki kıtaya da yayıldı. Kulüpler o kadar büyük sayıda kızı ve kadını plantasyonlardan şehirlere çekmişti ki reislerin ve Patronların şikâyetleri Şirketlerin kulağına gitti. Yöresel kabile adamları ve Patronlar "şehirlere gidip kadınlarını geri almaları" için yüreklendirilmişlerdi.

Genellikle plantasyon polisi tarafından yürütülen ve Şirket milisleri tarafından yardım gören bu saldırılarda çoğunlukla şiddetli bir kaba kuvvet kullanılıyordu. Plantasyonlarda normal karşılanan bu tür şiddete alışık olmayan şehirli hür bırakılmış insanlar insafsızca tepki gösteriyorlardı. Şehir kuladamları kadınları savunup onlarla birlikte savaşmak zorunda kalıyordu.

ÖŞ 61'de Eyu eyaletinde, Soyeso kasabasında kölelerin Nadami Plantasyonumda (TPŞ) polis saldırısına başarıyla karşı koyuşları, büyüyerek plantasyonun kendisine bir saldırıya dönüşmüştü. Polis barakalarına hücum edilerek yakılıp yıkılmıştı. Nadami reislerinden bazıları ayaklanmaya katılıp kapalı yerleşim alanlarını asilere açmıştı. Diğerleri Plantasyon Evi'nde sahiplerinin savunmalarına katılmıştı. Bir köle kadın plantasyon cephaneliğinin kapılarını ayaklananlara açmıştı: Yeowe Sömürgesi tarihinde büyük bir köle grubunun güçlü silahlara ulaşabildiği ilk andı bu. Bunu sahiplerin katli takip etmişti ama bu kısmen de olsa sınırlıydı: Plantasyon Evi'nin çocuklarının çoğu, yirmi kadın ile erkek ayrılıp başkente giden trene bindirilmişti. Ayaklanmaya karşı savaşan hiçbir erişkin köle affedilmemişti.

Ayaklanma tüfekler ve cephane sayesinde Nadami'den üç komşu plantasyona yayıldı. Bütün kabileler birleşerek Şirket güçlerini seri ve hiddetli bir çarpışma olan Nadami Savaşı'nda yenmişlerdi. Komşu eyaletlerden köleler ve hür bırakılmış insanlar Eyu'ya akın etti. Kapalı yerleşim alanlarının reisleri, büyükanneleri ve saldırının liderleri Nadami'de buluşarak Eyu Eyaleti'nin Hür bir eyalet olduğunu ilan ettiler.

On gün içersinde Şirketin bombardıman akınları ve kara askerleri saldırıyı ezdi. Yakalanan isyancılara işkence yapılarak, idam edildi. Soyeso kasabasından özellikle öç alındı: Çoğu çocuklardan ve yaşlılardan oluşan, orada bırakılan herkes kasaba meydanlarına toplandıktan sonra kamyonlar ve tekerlekli maden cevheri taşıyıcıları üzerlerinden tekrar ve tekrar geçmişti. Buna "tozlarla yol döşemek" adı verilmişti.

Şirketlerin zaferi hızlı ve kolay olmuştu ama bunu başka plantasyonlarda başka isyanlar izlemişti: Bütün dünyada, burada bir sahibin ailesinin öldürülmesi, orada şehir hür bırakılmış insanlarının bir grevi.

Huzursuzluk azalmadı. Plantasyon cephaneliklerine ve askeri barakalarına yapılan saldırıların birçoğu başarılı oldu; isyankârların artık silahları vardı, bomba yapmak ve mayın dökmeyi öğrenmişlerdi. Ormanlardaki ve büyük bataklıklardaki vur-kaç savaş teknikleri isyancılara gerilla avantajı sağlıyordu. Şirketlerin daha çok cephaneye ve daha çok insan gücüne ihtiyaçlan olduğu kesinleşmişti. Werel'deki daha fakir uluslardan ücretli asker aldılar. Bunların hepsi de sadık ve etkili askerler değildi. Şirketler kısa bir süre içinde Voe Deo hükümetini, Yeowe Sahipleri'nin savunulması için askeri yatırım yaparak, ulusal çıkarlarını himaye etmesi konusunda ikna etti. İlk başta taahhütler gönülsüzdü fakat Nadami'den 23 yıl sonra Voe Deo hepsi veot (babadan oğula geçen savaşçılık kastına mensup olanlar) veya gönüllü sahiplerden oluşan 45 000 kişilik bir askeri birlik yollayarak huzursuzluğa kesin bir nokta koymaya karar verdi.

Yedi yıl sonra Werel'den giden askerlerin, çoğu Voe Deo'dan ve çoğu veot olmak üzere 300 000'i ölmüştü.

Şirketler, savaşın bitiminden birkaç yıl önce insanlarını Yeowe'den almaya başlamıştı ve çatışmaların son yılında neredeyse gezegende hiç sivil sahip kalmamıştı.

Otuz yıl süren Kurtuluş Savaşı boyunca bazı kabileler ve birçok köle kişisel olarak onlara güvenlik, ödüller vaat eden ve onları silahlarla donatan Şirketler'in tarafını tutmuştu. Kurtuluş sırasında bile rakip kabileler arasında çatışmalar olmuştu. Şirketlerden ve ordunun çekilişinden sonra kabile savaşları için için devam etmiş ve Büyük Kıta'nın dört bir yanında alevlenmişti. Birçok yerel seçimlerde

Hürriyet Partisi'ni yenen, ilk Dünya Konseyi seçimlerini başlatacak noktaya gelecek gibi olan Abberkam'ın Dünya Partisi'ne kadar hiçbir hükümet kurulamamıştı. Kurtuluşun ikinci yılında Dünya Partisi bozulma suçlamalarına maruz kalarak aniden çökmüştü. (Savaşın son yılında Hürriyet Partisi tarafından Yeowe'ye davet edilen) Ekumen Sefirleri anayasayı harekete geçirmek ve seçimleri yapmaları nedeniyle Hürriyet Partisi'ni desteklemişlerdi. Hürriyet Partisi tarafından düzenlenen İlk Seçim (Kurtuluşun 3. yılı) yeni Anayasayı oldukça sallantılı bir zeminde resmileştirmişti; kadınların oy kullanmasına izin verilmemişti, birçok kabile oyları sadece reisler tarafından verilmişti ve bazı hiyerarşik kabilesel yapılar muhafaza edilip yasallaştırılmıştı. Hür Yeowe'nin toplumu kendi kendini kurarken birkaç şiddetli kabile savaşı, huzursuzluk dolu yıllar ve protestolar daha oldu. Yeowe Kurtuluşun 11'inci yılında, ÖŞ 19'da Ekumen'e katıldı ve aynı yıl ilk Büyükelçi yollandı. Herkese 18 yaşından sonra gizli oy kullanma hakkını veren, eşit haklar tanıyan Yeowe Anayasasındaki belli başlı değişiklikler Kurtuluşun 18'inci yılında genel bir hür oylamayla oylandı.

—